

Ekonomik ve Teknik Dergi

Standard

Yıl 40 • Sayı 477 • Eylül 2001 • ISSN 1300-8366

TSE
45. Avrupa
Kalite Kongresi'ne
Evsahipliği Yapıyor

DEĞİŞME SÜRECİNDE

EĞİTİMDE KALİTE

Çamaşırhanede

TOLON

adı
ağır
basar

www.tolon.com

DIN EN ISO 9001
Certificate Registration No: 04700077

INDUSTRIAL QUALITY
ASSURANCE LEVEL
CERTIFICATE

AQAP-120

ENDÜSTRİYEL KALİTE
BİLGİSİ VE YETERLİLİK
BELGESİ

SATIS BOMBA
HIZMET VE YETERLİLİK
BELGESİ

ME01

TSEK

KALİTE BELGELİ

Üyesidir

Industrial laundry machines

TOLON®

SINCE 1937

ENDÜSTRİYEL MAKİNALAR TEKSTİL GIDA SAN. VE TİC. A.Ş.

Merkez: 10007 Sok. No:6 A.O.S.B. 35620 Çiğli / İZMİR - TÜRKİYE
Tel: +90 (232) 376 70 84 - 376 78 93 pbx Fax: +90 (232) 376 70 89

Ankara : +90.312 466 38 90

Antalya : +90.242 237 62 92

İstanbul : +90.216 336 52 12

Samsun : +90.362 231 27 80

Sahibi

Türk Standardları Enstitüsü Adına
Bekir ÖZTÜRK

Genel Yayın Yönetmeni

Enver BAŞARIR

Koordinatör

Asım DİNC

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Osman KATİPOĞLU

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Ali Osman SOLAK (Analitik Kimya, Ankara Üni.)

Prof. Dr. Ali BAYRAK (Gıda Mühendisliği, Ankara Üni.)

Prof. Dr. Ekrem SELÇUK (Metalurji Mühendisliği, ODTÜ)

Prof. Dr. Gürol OKAY (Organik Kimya, Hacettepe Üni.)

Prof. Dr. Muhittin ŞİMŞEK (Makina-Kalite Yönetimi, Marmara Üni.)

Prof. Dr. A. Murat TUNCER (Tıp Fak., Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Haluk ÇELİK (İnşaat Mühendisliği, Gazi Üni.)

Prof. Dr. Tuğba VURAL (Tekstil, Gazi Üni.)

Prof. Dr. Sedat YERLİ (Biyoloji Böl., Hacettepe Üni.)

Doç. Dr. Ali GENCER (Elektronik Mühendisliği, Ankara Üni.)

Dr. Lütfü ŞAHSUVAROĞLU (Yazar-Yayıncı)

Yayına Hazırlayanlar

Funda ÖZEN / Sabit YÖNEY / Türkay BİRBEN

Aslıhan KÖKER / Canan DOĞAN

Sevilay ÜRÜN / Didem BOSTANCI

Suat DOĞRAMACILAR

Reklam

Zehra AKMAN

Abone

Deniz VURUCUESENLI

Adres

TSE Basın Yayın ve Halkla İlişkiler

Dairesi Başkanlığı

Basın Yayın Müdürlüğü

Necatibey Cad. No:112 06100

Bakanlıklar-Ankara

Tel: 0 312 419 32 26 - 417 83 30

Dahili / Yayın: 307-312

Abone: 311 / Reklam: 317

Faks: 417 55 83

e-mail: standarddergi@tse.org.tr

2001 Yılı Abone Şartları

Aylık: 2 500 000 TL (KDV dahil)

Yıllık: 30 000 000 TL (KDV dahil)

(Öğretmen ve öğrencilere %50 indirim uygulanır)

2001 Yılı Reklam Tarifesi

Arka Kapak	:	350 000 000 + KDV
Kapak İçleri	:	225 000 000 + KDV
Son Sayfa	:	225 000 000 + KDV
İç Tam (Renkli)	:	200 000 000 + KDV
İç Yarım (Renkli)	:	125 000 000 + KDV
İç Tam (Siyah-Beyaz)	:	150 000 000 + KDV
İç Yarım (Siyah-Beyaz)	:	100 000 000 + KDV

Tasarım-Sayfa Düzeni

GRAF-ART İLETİŞİM

Tel: (0312) 425 73 03

Baskı-Cilt-Otomatik Poşetleme

AJANS-TÜRK MATBAACILIK SANAYİİ A.Ş.

İstanbul Yolu 7. Km. Necdet Evliyagil Cad. No:24

Tel: 0 (312) 278 08 24, Ankara

İnternet: www.ajans.turk.com.tr

Standard Hakemli Bir Dergidir.

Dergimize gönderilen makaleler ihtiyacı duyulduğunda uzmanlık alanına göre, Bilim Kurulu üyelerine veya konusunda uzmanlaşmış kişilere incelenirdikten sonra yayınlanır. Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler yazarlarına ait olup derginin ve yazarın adı alınarak iktibas edilebilir.

Dergimize gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.

İstanbul Kalite Zirvesi

Türk sanayii ve hizmet sektörü kaliteye verdiği önemin semeresini, son yıllarda birbirini izleyen Avrupa kalite ödülleri kazanarak görüyor. Türk sanayii ile hizmet sektörünün kaliteyi ön planda tutan gelişimi, bu alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların dikkatlerini de ülkemize odakladı ve dünyanın en önemli kalite organizasyonlarından olan Avrupa Kalite Teşkilatı (EQQ) 45. Kongresi'nin bu yıl, tarih boyunca da önemli buluşmalara sahne olan İstanbul'da toplanması kararlaştırıldı. İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda 19-21 Eylül tarihlerinde Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER'in himayelerinde gerçekleştirilecek Kongre'ye katılmak için yurt içinden ve diğer ülkelerden yaklaşık 1500 kişinin katılması bekleniyor. Avrupa Kalite Kongresi'nde alanlarında uzman ve uluslararası üne sahip konuşmacılar, 30 oturumda 110 bildiri sunacaklar.

Yerli ve yabancı çevreler, Kongre'nin İstanbul'da yapılacak olmasının, Türkiye'nin kalite alanında dünya ve Avrupa gündeminde tutulması açısından önemli bir fırsat oluşturacağına dikkat çekiyor. Türkiye'de ve yurt dışında faaliyet gösteren firmaların deneyimlerinin bu kongrede tartışılacak oluşunun da Türk Sanayisinin geleceği açısından büyük katkılar sağlayacağı vurgulanıyor.

Ana teması, "Kalite: Küresel Rekabette Köprü" olarak belirlenen Kongre'de, global rekabette kalitenin önemi vurgulanacak. 45. Avrupa Kalite Kongresi'nde işlenecek konular arasında, bankacılık ve sigorta sektörlerinde kalite yer alıyor. Bu sektörlerde hizmet kalitesinin artması, sıradan vatandaştan büyük şirketlere kadar herkesi yakından ilgilendiriyor.

Teknolojideki büyük değişimler ve ilerlemeler günümüzde rekabeti sadece özel sektör kuruluşlarında değil, kamu kurum ve kuruluşlarında da zorunlu kılıyor. Devlet yönetimindeki hiyerarşik yaklaşım yerine demokratikleşmeyi, hizmetlerde "şeffaflık" ve "sıfır hata" ile katılımcılığı esas alan Kalite Yönetim Sistemi'nin kamu sektöründe de uygulanması, Türkiye'nin çağdaş bir yönetimi gerçekleştirmek ve uluslararası platformdaki gücünün artırılması açısından büyük önem taşıyor.

45'inci Avrupa Kalite Kongresi'nde işlenecek diğer bazı konu başlıkları da şöyle:

Kalite maliyetleri, müşteri sadakati, müşteri tatmini yönetimi, tüketicinin korunması, iş süreçleri gelişimi, insan kaynakları yönetimi, çalışanların tatmini, etkin liderlik, KOBİ'lerde rekabet, bilgi yönetimi, enformasyon teknolojisi ve kalite, kriz yönetimi, toplam kalite yönetimi, çevre yönetimi ve çevre tüketim anlayışı, inşaat, elektroteknik, gıda, tekstil, otomotiv, eğitim ve öğretim, sağlık, taşımacılık ve turizm sektörlerinde kalite. Basın ve yayın alanında kalite konusu da kongrede tartışılacak konular arasında yer alıyor.

4 TSE'den Haberler

22 Röportaj: Osman DURMUŞ
Sağlık Bakanı

29 Sanayi ve Ticaret Odalarımızdan

39 Ekonomi Penceresi

42 Değişme Sürecinde Eğitimde Kalite

46 Kıyaslama Yöntemi

51 Sanayileşme ve Çevre Sorunları

59 İlköğretim Eğitiminin Önemi

62 Küreselleşen Ekonominin Zayıf Ayağı

64 Bilim-Teknoloji AR-GE ve Yükseköğretim

73 Dalgalı Adalet Çağdaş Avukatlık

76 Ağır Metal Toksikolojisi

83 Avrupa Birliği Ülkeleri ile Ülkemizdeki Eğitim Sistemi Örgüt ve Yönetim Yapılarının Karşılaştırılması

92 Türk Genci-Türk Aydını

94 Kitaplar Arasında

96 Basında TSE

Cahit UYANIK

Dr. Feyyat GÖKÇE

Yrd. Doç. Dr. Çetin BEKTAŞ

Prof. Dr. Mehmet DOĞAN

Yrd.Doç.Dr. Mustafa ÇELİK
Yrd.Doç.Dr. M.Akif BÜYÜKBEŞE-İrfan MARANGOZ

Yazan: Fabio TOBON - Çeviren: Cahide EKİZ

Prof. Dr. Erdem KOÇ

Av. Fikret HAKGÜDEN

Prof. Dr. Adil DENİZLİ-Handan YAVUZ

Mehmet ÜLKER

Şükri ER

KAPAK

42

Eğitim,değişim sürecinin en etkili aracı, ancak hizmet alanlarının en sorunlu olanlarından biri olarak değerlendirilebilir.

Kıyaslama Yöntemi

Kıyaslama, başkalarından kopyalama veya taklit değil, düşüncelerin özüne inerek başkalarından bilgi sağlayan bir araç şeklinde tanımlanmaktadır.

46

Bilim Teknoloji AR-GE ve Yükseköğretim

Eğitim; toplumun yaratıcı gücü ve verimini artıran, ferde yeteneklerini geliştirme imkânı veren, sosyal adalet, fırsat ve imkan eşitliği ilkelerini gerçekleştirmede en etkili bir araçtır.

64

Ağır Metal Toksikolojisi

Hemen hemen tüm metaller belirli bir miktarın üzerinde alındıklarında toksik etki yaratırlar

76

45th EO CONGRESS' EXHIBITION 2001

19 - 21 EYLÜL
SEPTEMBER
2001

**İSTANBUL
TURKEY**

LÜTFİ KIRDAR INTERNATIONAL
CONVENTION & EXHIBITION CENTER
LÜTFİ KIRDAR ULUSLARARASI
KONGRE VE SERGİ SARAYI

**EUROPEAN
ORGANIZATION
FOR
QUALITY**

TSE **TURKISH
NATIONAL
COMMITTEE**

ORGANİZASYON/ORGANIZATION

piramit
International Exhibition Trading Inc.
ayıntap

Jaarbeurs

FGS Fuarcılık AŞ

Çeliktepe İnönü Cad. 11/3 80650
4. Levent İstanbul - Turkey
Tel: +90 (212) 282 88 08
Fax: +90 (212) 281 27 13
E-mail: fgsfair@fgsfair.com.tr
Web: www.fgsfair.com.tr

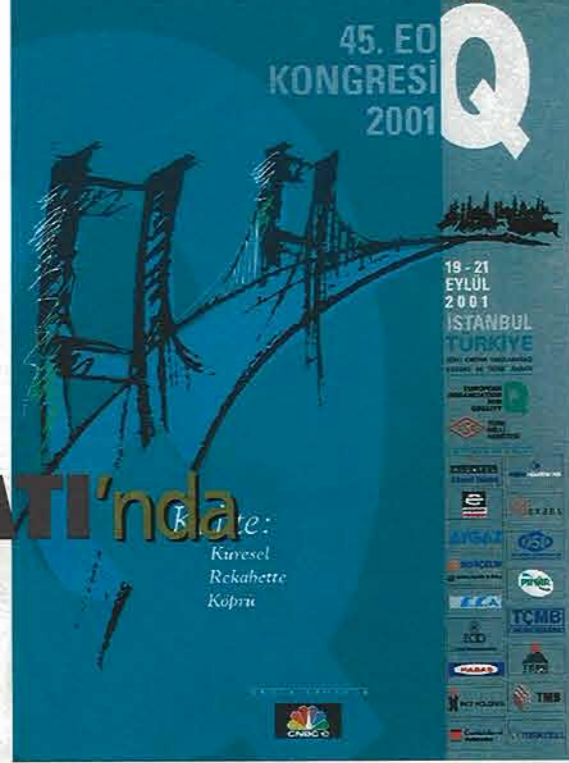
Quality:

*The Bridge
to Global
Competition*

Kalite:

*Küresel
Rekabette
Köprü*

İstanbul'da Yapılacak Olan KALİTE OLİMPİYATI'nda Buluşuyoruz

İstanbul'da, 19-21 Eylül 2001 tarihlerinde yapılacak olan ve "Kalite: Küresel Rekabette Köprü" konusunun işleneceği 45. Avrupa Kalite Teşkilatı (EOQ) Kongresi, kalitenin olimpiyatı olarak kabul ediliyor.

Küresel rekabette köprü olan kalitenin Dünya çapında tartışılacağı yer olarak İstanbul'un seçilmesi, Türkiye'nin bu alanda önemini birkez daha ortaya koymaktadır.

Yoğun rekabet ve tüketici bilinci gibi olgular bugün üretim sürecinin en önemli unsuru haline gelmiştir. Hangi ürün ve hizmetin daha iyi olduğunu öğrenmek için kötü deneyimler yaşamak artık geride kalmıştır. Çünkü, kalite şuuru yaygınlaştıkça, insan yaşamı kolaylaşmaktadır.

Bilim, teknoloji ve deneyimle biçimlenen kusursuz bir Dünya özlemi kalite kavramıyla bütünleşmiştir.

Küreselleşen dünyada sınırlar gide-rek ortadan kalkmaktadır. Kıyasıya rekabet, teknoloji ve iletişim alanındaki ilerlemeler sayesinde her geçen gün ülkeleri ekonomik bir yarışa itmektedir. Kalitenin rekabette anahtar rolü oynadığı ve sınır tanımadığı tüm dünyada kabul edilmektedir.

Bu çetin ekonomik ortam ülkemizi de yoğun olarak etkilemektedir. Türk

firmaları bu rekabeti göğüsleyerek, Avrupa Kalite Ödülünü kazanan kuruluşlar arasında yer almışlardır.

Kongre'nin İstanbul'da yapılması, Türkiye'nin Dünya ve Avrupa'nın kalite gündeminde tutulması açısından önemli bir fırsat olacaktır. Ayrıca, bu kongrede çeşitli ülkelerin kalite ile ilgili deneyimleri tartışılacak ve böylece ülkemizin geleceği için büyük katkılar sağlanacaktır.

Türk Standardları Enstitüsü'nün evsahipliği yapacağı 45. Avrupa Kalite Kongresinde işlenecek konular hem kamuyu hem de sanayi ve hizmet sektörünü kapsamaktadır. Böylece kongreye iştirak eden herkes kendisini ilgilendiren konular hakkında bilgi sahibi olmak fırsatını bulacaktır.

Ülkemizin başarılı olması ve rekabet avantajını sürekli olarak koruması için, kalitenin vazgeçilmez bir unsur olduğu artık herkes tarafından bilinmektedir. Kaliteli mal ve hizmet üreten kuruluşlar için sınırlar küçülmemekte ve Dünyanın her ülkesine giriş vizesi elde edilmektedir.

Kalite Sistemlerinin belgelendirilmesine esas olan TS-EN-ISO 9000 standardının yeni versiyonu, bu Kongrede uygulamaları ile birlikte tartışılacaktır. Ayrıca, Avrupa'nın yeni kalite

vizyonu, en geniş şekilde çeşitli ülke temsilcileri tarafından sunulacak ve temel unsurları açıklanacaktır.

Avrupa Kalite Teşkilatı, 1956 yılında kurulmuş olup 1957'den beri her yıl üye ülkelerin birinde yıllık kalite kongresi yapılmaktadır. Bu yıl Türkiye'de ilk defa yapılacak olan 45. Yıllık Kongre, 21. Yüzyılın ilk kalite olimpiyatı olacaktır. Halen Teşkilata 34 Avrupa ülkesi tam üyedir. Bu Teşkilata Türkiye adına TSE Türk Milli Komitesi 1976'dan beri tam üye olup, aktif olarak faaliyet göstermektedir.

İstanbul Lütfü Kırdar Kongre ve Fuar salonlarında gerçekleştirilecek olan bu Kongre aynı anda 5 ayrı salonda toplam 32 oturumdan oluşmaktadır. Oturumlarda 400'ü aşkın tebliğ başvuru-ru-ru içinden seçilen yaklaşık 110 sunuşa yer verilmiştir. Konuşmacılar arasında, dünyanın kalite alanında en saygın kişileri sunuş yaparak, tecrübe ve uygulamalarını dinleyicilerle paylaşacaklardır.

45. Avrupa Kalite Teşkilatı (EOQ) Kongresi sırasında yine İstanbul Lütfü Kırdar Kongre ve Fuar salonlarında aynı tarihlerde, ülkemizin kaliteye gönül vermiş seçkin kurum ve kuruluşlarının katıldığı bir de fuar düzenleniyor.

Prof. Dr. Mirzaoglu:
Ülkemizin kaliteye
verdiği önemi
sergilemek
açısından büyük
fırsat olacak bu
Kongreyi sizlerin
de sahiplenmesi
son derece gurur
verici bir hadisedir.

Devlet Bakanı Prof. Dr. MİRZAOĞLU, Avrupa Kalite Kongresi'ni Sahiplenen 18 Sponsor Firmaya Teşekkür Etti.

Türkiye'nin üstlendiği en büyük uluslararası organizasyondan 45. Avrupa Kalite Kongresini gerçekleştiren Türk Standardları Enstitüsü, kongreyi sahiplenen 18 sponsor kuruluşu 7 Eylül'de Ankara'da bir teşekkür yemeği verdi.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in himayelerinde İstanbul'da 19-21 Eylül 2001 tarihinde Lutfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda gerçekleştirilecek kongrenin sponsor kuruluşlara ve basın-yayın kuruluşlarına detaylı tanıtımın da yapıldığı toplantıya, Devlet Bakanı Prof. Dr. Ramazan Mirzaoglu, TSE Başkanı Bekir Öztürk, TSE Başkan Vekili Niyazi Akdaş, TSE üst düzey yöneticileri, sponsor kuruluşların temsilcileri, basın-yayın kuruluşlarından çok sayıda basın mensubu katıldı.

TSE Başkanı Bekir Öztürk yaptığı konuşmada, sponsorsponsor kuruluşlara ekonomik kriz yaşanmasına rağmen

kongrenin gerçekleşmesi için yapmış oldukları katkıdan dolayı teşekkür etti ve şöyle devam etti.

"Ekonomik kriz yaşanmasına rağmen özveriyle bu kongrenin gerçekleşmesi için katkıda bulunarak tüm dünyaya kaliteye vermiş olduğunuz önemi göstermiş oldunuz. Sizlere şükranlarımı ifade ediyorum.

Ayrıca; bu katkılarınızla konularında ün yapmış olan kalite duayenlerini kongremize konuşmacı olarak davet imkanı bulduk. Bununla birlikte sizlerin kalite konusundaki düşünceleriniz televizyon ve yazılı basında yapmış olduğumuz programlarla kamuoyuna duyurulmuş oldu."

Devlet Bakanı Prof. Dr. Ramazan Mirzaoglu, kongrenin ülkemizi kaliteye verdiği önemi sergilemek açısından büyük bir fırsat olacağını ifade ettiği konuşmasında şunları söyledi:

"Bilindiği üzere Türk Standardları Enstitüsü'nün ev sahipliğinde yapıla-

cak olan Avrupa Kalite Kongresi'ne çok az bir süre kalmıştır. Ülkemizin kaliteye verdiği önemi sergilemek açısından da bir fırsat olacak bu kongreyi, sizlerin de sahiplenmesi son derece gurur verici bir hadisedir.

Ülkemizin zor günlerden geçtiği bu günlerde, hep birlikte hareket edip kaliteyi yaygınlaştırmakla çok mesafeler katedileceği tartışılmaz bir gerçektir. Sizler gibi duyarlı kuruluşlara Türk Standardları Enstitüsü'nün müştereken yapacağı çalışmaların her an içinde olacağımı ve tümüyle destekleyeceğimi bilmenizi istiyorum.

19-21 Eylül'de gerçekleşecek olan Avrupa Kalite Kongresi gibi önemli bir organizasyonu Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmesini sağlayan Türk Standardları Enstitüsü'ne ve ülkemizin içinde bulunduğu bu ekonomik krize rağmen Kongreyi destekleyen özel sektörümüzün siz değerli temsilcilerine teşekkür ediyorum."

45. Avrupa Kalite Kongresine sponsor olan kuruluşlar adına toplantıya katılanlara teşekkür plaketteğini Devlet Bakanı Ramazan Mirzaoğlu, TSE Başkanı Bekir Öztürk, TSE Başkan Vekili Niyazi Akdaş verdiler.

45. Avrupa Kalite Kongresi sponsor kuruluşları ve plaket alan temsilcileri ise şunlar;

Alcatel Teletaş Telekom A.Ş.'den Haluk İlkdoğan, Arçelik A.Ş.'den Salih Arslantaş ve Canan Aksu, Aygaz'dan Timur Demirel ve Vedat Korkmaz, Borçelik Borusan Holding'den Mehmet Domaç, CNBC-e'den Ünsal Ünlü, Elginkan Holding (ECA)'dan Neslihan Yeşilyurt, Elektronik Cihazlar İmalatçıları Derneği'nden Maral Öztekin, İnci Holding'den Mustafa Günüşen, Kale Grubu'ndan Asiye Bodur, Kibar Holding'den Ayhan Çapur, Nexans'dan Ömer Göncü, Otomotiv Sanayicileri Derneği, Pınar'dan Hüseyin Karamehmetoğlu, Tepe Grubu'ndan Hanifi Arabacı, Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği'nden Murat Toksöz, Türkiye Mühendislik Birliği'nden Ahmet Çelik ve Turkcell'den Gürkan Sarıoğlu.

TSE'den Basın Toplantısı

TSE Başkanı Bekir Öztürk: TSE Bin Yıla Damgasını Vurmayı Hedeflemektedir

İstanbul'da 19-21 Eylül 2001 tarihlerinde gerçekleştirilecek olan 45. Avrupa Kalite Kongresi hakkında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla 26 Ağustos Pazar günü Ankara Hilton Otelinde TSE Başkanı Bekir Öztürk tarafından bir basın toplantısı yapıldı.

45. Kalite Kongresi hakkında basın mensuplarına bilgi veren TSE Başkanı Öztürk, konuşmasında şunları söyledi;

"Yeni bir bin yıla başladığımız şu günlerde dünyamızda yaşanan askeri ve siyasi savaşın yanı sıra yine aynı

şiddetle yaşanan ve belki de çok daha büyük kitleleri etkileyen amansız bir savaş daha vardır o da ekonomik savaştır.

Kalite ise ekonomik yarışta, savaşta en büyük, en etkili güçtür. Çünkü kalite sınır tanımaz. Onu kullanan küçük büyük bütün işletmelere, bütün mal ve hizmetlere kucak açarken, kendisini reddetlere hemen olmasa bile zaman içinde teknoloji ve tüketici eliyle en büyük darbeyi indirmeye hazırdır. İşte böylesine bir güçtür kalite. Bü-

tün dünyada ve yeni bin yılda tüm ülkelerin, tüm işletmelerin ve hizmetlerin sloganı olmuştur.

Bu sloganı ülkemize taşıyan Milli Kuruluşumuz TSE'dir. Türkiye'de her türlü standardı hazırlayan, uygulamaya koyan, çalışmalarını ile üretici ve tüketicilerin koruyucusu olan ve kalite bayrağını ülkemizde taşıyarak onu en yüksek noktaya yerleştirmeye çalışan Türk Standardları Enstitüsü, bundan sonraki çalışmalarını, yeni vizyonu ve hedefleri ile yeni bin yılda Türkiye'nin yıldızı ve

en gözde kuruluşu olmaya da adaydır.

TSE yeni çalışma döneminde tüm personeli, teknik donanımı, teşkilatları ve bilgi ağıyla binyılda damgasını vurmayı hedeflemektedir.

Ülkemiz şu anda zor bir dönemden geçmektedir. Uzun süre yaşanan istikrarsızlık, ekonomiye de yansımıştır. Türkiye yeni bir yapılanma sürecindedir. Ekonomik, kültürel ve toplumsal olarak büyük bir sınav verilmektedir. Bu sınavda bir çok değişim yaşanmaktadır. Bu değişimden, sarsıntılardan dolayı ekonominin içinde bulunduğu durum da malumunuzdur.

Sıkıntı her kesime yansımıştır. Sanayiciye, esnafa, hizmet sektörüne ve tabiatıyla da tüketiciye. Yeni yatırımlar yapılmamakta, olan yatırımlar durmakta, üretim kapasiteleri düşmekte, birçok işyeri makinalarını durdurmak, işçilerini çıkarmak ve kepenk kapatmak zorunda kalmaktadır. Bu arada tüketicinin alım gücü azalmış, enflasyonla mücadelesi uç noktaya ulaşmıştır.

Üretici, tüketici, esnaf ve siyasi otorite alınan birçok siyasi ve ekonomik tedbirle çözüm yolları aramakta ve bu darboğazı en az hasarla geçerek Türkiye'yi refaha çıkarmanın yollarını aramaktadır.

Durum böyle iken artık kimsenin ayıplı, kusurlu, suni, standard dışı, kalitesiz mala, haksız kazanca, kıt kaynakların israfına, yüksek maliyetlere, verimsizliğe ve güvensizliğe tahammülü kalmamıştır.

Üretim ve hizmette tüm bu olumsuzlukları ortadan kaldıracak, herkesi memnun edecek tek yol standard ve kaliteden geçmektedir. Çünkü kalite; pazar payını artırmakta, kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakta, maliyetleri azaltmakta, çalışanları yaptıkları işten tatmin etmekte, kuruluşun saygınlığını artırmakta, verimsizliği ve plansızlığı önlemekte, problemlerin çözülmesini sağlamakta ve sizi olduğunuz yerden daha ileriye taşımaktadır.

45. EOQ Yıllık Kongresi'nin Türkiye'nin ev sahipliğinde İstanbul'da yapılması kabul edilmiştir. Bu gelişme, ülkemiz için küçümsenmeyecek bir başarıdır. Bu başarıya Türk Standardları Enstitüsü ülkemiz adına imzasını gururla atmıştır.

Tüm bu faydalarıyla kalite -inancım ki- ülkemizdeki enflasyon canavarının yenilmesindeki en büyük silahlardan birisi olacaktır.

Dünyada bu gelişmeler olurken Türkiye gerek bu yarıştan geri kalmamak gerekse içinde bulunduğu sıkıntılı dönemi en kısa sürede ve en kolay şekilde aşmak için standard ve kaliteye kuvvetle sarılmak zorundadır.

Değerli Basın Mensupları,

Bu vesile ile hatırlatmak istediğim bir konu daha var. Bilindiği üzere TSE'nin de üye olduğu Uluslararası Standardlar Teşkilatı (ISO) tarafından ISO 9000 Standardlarının 2000 yılı revizyonu ile ilgili çalışmalar sonuçlandırılmıştır.

Firmaların TS-EN-ISO 9000;2000 standardına göre belgelendirme müracaatları, 9001 standardının 2000 baskısının Türk Standardı olarak yayınlanmasından itibaren Enstitümüz Kalite Müdürlükleri tarafından kabul edilmeye ve bu konuda firmalara gerekli eğitimler de verilmeye başlanmıştır.

Türk Standardları Enstitüsü, Avrupa Birliği standardlarının %80'den fazlasını Türk Standardı olarak uyumlaştırarak sanayicilerimizin hizmetine sunmuştur. Uygunluk değerlendirmesi alanında ise gerek yetişmiş teknik uz-

man gücü ve laboratuvar donanımı ve gerekse mevcut deneyim ve tecrübesi ile halihazırda üretim yerlerinin, ürünlerin, parti mallarının, ithal malların, laboratuvarların, hizmet yerlerinin, kalite sistemlerinin, çevre yönetim sistemlerinin ve personel belgelendirmesinin yanısıra uluslararası platformda geçerliliği kabul görmüş çeşitli konulardaki belgelendirme çalışmaları ile Türk Ekonomisine olan katkısını gün geçtikçe artırmaktadır.

Türk Standardları Enstitüsü, Ortaklık Konseyi Kararı gereği, Türkiye ile AB arasında ihdas edilen Gümrük Birliği anlaşması kapsamındaki teknik mevzuata yönelik hazırlıklarını tamamlamıştır. TSE'nin sahip olduğu yetişmiş uzman gücü ve laboratuvar imkanlarından oluşan teknik donanımı, bu hazırlıkların kısa sürede tamamlanmasında büyük rol oynamıştır.

"Onaylanmış Kuruluş (Notified Body)" olma konusunda her seviyede hazır bir konuma gelmiştir. Bunun yanında Enstitümüz sanayicilerimizin taleplerini daha üst seviyede karşılama arzusuna paralel olarak mevcut laboratuvar hizmetlerini daha da geliştirmek maksadıyla fizibilitesini tamamlamış olduğu dört milyon dolarlık bir ek yatırımını hayatiyete geçirmektedir.

Değerli Basın Mensupları,

Avrupa Kalite Teşkilatı (EOQ)'nun misyonu, rekabeti artırmak amacıyla kalite konusunun efektif olarak uygulanması ve geliştirilmesi alanlarında uluslararası bilgi ve tecrübe alışverişini yönlendirmektedir.

Türk Standardları Enstitüsü, 34 üyesi bulunan EOQ'nun 1976 yılından beri tam üyesidir. TSE'nin 1997 yılında EOQ'nun Genel Kurulu'na yapmış olduğu teklifle bu yıl gerçekleştirilecek 45. EOQ Yıllık Kongresi'nin Türkiye'nin ev sahipliğinde İstanbul'da yapılması kabul edilmiştir. Bu gelişme, ülkemiz için küçümsenmeyecek bir başarıdır. Bu başarıya Türk Standardları Enstitüsü ülkemiz adına imzasını gu-

rurla atmıştır.

Avrupa'nın en büyük ve en önemli kalite platformunun Türkiye'de toplanmasına karar verilmesindeki en önemli sebeplerden biri son yıllarda Türk firmalarının kaliteyle ilgili gerçekleştirmiş oldukları başarılarıdır. Diğer bir sebep ise EOQ'nun yeni kalite vizyonunun en önemli unsuru olan kültürel ve kalite çeşitliliğinin Türkiye'de fazlasıyla mevcut olmasıdır.

Avrupa Kalite Kongresi'nin hedefi; kalitenin önde gelen uzmanlarının müşteri ihtiyaçlarının karşılanabileceği yeni yaklaşımlarının ve kalite ile ilgili en son gelişmelerin tartışılacağı ve karşılıklı görüş alışverişinde bulunulacağı bir platformu oluşturmaktır.

Bu platforma katılarak Türk sanayi ve hizmet sektöründeki pek çok küçük ve orta ölçekli firmanın vizyonlarını yenileyecekleri ve geliştirecekleri inancındayız. Kaliteye gönül veren firmalar için bu kongre önemli bir eğitim ve kendilerini değerlendirme ortamı olacaktır.

Kalite bayrağını en yüksek noktaya yerleştirmeye çalışan Türk Standardları Enstitüsü, bundan sonraki çalışmaları, yeni vizyonu ve hedefleri ile yeni bin yılda Türkiye'nin yıldızı olmaya da adaydır.

Türkiye tarihsel ve coğrafi olarak yürüttüğü Avrupa ve Asya arasındaki köprü görevini şimdi de global pazarda söz sahibi olarak üstlenmektedir. Bu yüzden Türkiye'de ilk defa yapılacak olan EOQ Avrupa Kalite Kongresi çok önemli fırsatları Türk kalite ilgililerinin ayağına getirmektedir.

Önümüzdeki yıl ekonomide can-

lanma dönemine girilecek, en önemli pazar da Avrupa Birliği pazarı olacaktır. Çünkü artık kalitesiz mallar AB ülkelerinin sınırlarından içeri sokulmamaktadır.

19-21 Eylül 2001 tarihleri arasında İstanbul Lutfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda toplanacak olan 45. EOQ Avrupa Kalite Kongresi'nde bu pazarla ilgili tüm ayrıntılar tartışılacaktır.

Bugüne kadar 44 kez yapılan ve 45'incisi Türkiye'de ilk defa gerçekleştirilecek olan bu çok önemli kongreye tüm değerli sanayicilerimizi, iş adamlarımızı, kamu ve özel sektör yöneticilerimizi, bilim adamlarımızı ve basın mensuplarımızı davet ediyorum.

Ülkemizin yakaladığı bu önemli fırsatı en iyi şekilde değerlendireceğinize olan inancımı belirtir, katılımınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, saygıları sunarım."

Basın mensuplarının soruları TSE Başkanı Bekir Öztürk tarafından cevaplandırılırken, toplantı basın, yayın organlarında geniş yer buldu.

TAKSAN TAKIM TEZGAHLARI ENTEĞRE TESİSLERİNE TS-EN-ISO 9000 BELGESİ VERİLDİ.

Taksan Takım Tezgahları Entegre Tesisleri 25 Temmuz 2001 tarihinde Kayseri'de düzenlenen bir törenle TS-EN-ISO 9001 Belgesini aldı.

Törende konuşan Taksan Takım Tezgahları Entegre Tesisleri Genel Müdürü Aşir İman yaptığı konuşmada aldıkları belgenin önemine değinerek şunları söyledi:

"Şirketimiz ülkemizin her türlü konvansiyonel otomatik ve ağır takım tezgahlarını üretmek ve imalat sektörünün sürekli gelişmesini sağlamak amacıyla 1976 yılında 1 milyon 50 metre-karelik alanda kurulmuştur. Döküm, ısıtma işlemi, dişli ve dişli kutuları freze ve delme tezgahları, otomat tezgahları ve taşlama tezgahlarından oluşan fabrikalar sosyal tesisleriyle birlikte 115 bin metre-karelik kapalı alana sahiptir. 276 adet muhtelif makina parkıyla birlikte

her türlü imalatı yapabilmektedir. Şirketimiz 1983 yılında imalat 1984 yılında da montaj hizmetlerine başlamıştır. Müşteri memnuniyeti temel prensip olup tasarım, üretim ve hizmette önce kalite vazgeçilmezlik haline gelmiş ve kalite kontrol edilmez, üretilir ilkesiyle ürün ve hizmetlerini ülke ekonomisinin ve yurt dışı pazarın hizmetine açmıştır. Şöyleki tasarımı ve üretimini yaptığımız tornalar 1 mikron, frezeler 4 mikron hassasiyetine sahip olup Amerika, Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarında 24 ülkeye ihracatımız gerçekleşmiştir. İmalat yeteneğimizin yanı sıra kalite ve ölçüm yeteneklerimizle gelişen ve değişen teknolojiye uyum sağlamaktayız. Zira küreselleşen dünyada sürekli ve hızla gelişen teknoloji, mesafeleri kısaltmakta dolayısıyla dünyayı küçültmekte ve modası değişmeyen

tek şeyin kalite ve değişmeyen tek nesnenin ise değişim olduğunu adeta ispatlamakta ve ihtiyaçları karşılamakta ülkeleri birbirine yaklaştırmaktadır. Bu yaklaşımlar biliyoruz ki standardizasyon ve kalitenin önemini gün geçtikçe artırmaktadır. Kalite ile ilgili faaliyetlerin 1993 yılından beri yürütüldüğü şirketimizde 1998 yılında ISO 9002 Belgesi ayrıca üretmekte olduğumuz her tezgah için Türk Standardları Enstitüsü'nden Kalite Uygunluk, İmalata yeterlilik Belgesi, Mekanik Test ve Metallografi Laboratuvarı için Laboratuvar yeterlilik Belgesi Akreditasyon aşamasında olan Kalibrasyon Laboratuvarı ve satış sonrası hizmetler için Hizmet Yeterlilik Belgesi mevcuttur. Yürütülen çalışmalar sonucunda bu kez tasarım tezgahları tasarımı ve servisinde uluslararası yaygın olarak bili-

nen ve geçerli olan TS-EN-ISO 9001 Belgesini Türk Standardları Enstitüsü'nden almaktan büyük onur ve gurur duymaktayız. Bu belgenin onuru yanında tüm ve belgelerin gereklerini yerine getirmede sorumluluklarımızın olduğunu bilincindeyiz. İşte bu bilinçle CE Markası ile ilgili çalışmalarını ivedilikle tamamlamak Türk Standardları Enstitüsü'nden alacağımız eğitim desteğiyle ISO 14000 serisi standartlara sahip olabilmek, kurulan kalite sistemini idame ettirebilmek, sistemi sürekli geliştirebilmek Dünyadaki teknoloji güçleriyle gerektiğinde ortak projeler tasarlayarak geliştirmek ve tasarlanan, geliştirilen teknolojilerle ülkemizin dışa bağımlılığını ortadan kaldırmayı milli bir görev edinmektir. Dünya standartlarında kazanılan bilgi birikimi ve teknolojik bilgileri ulusal alana taşıyabilmek, çalıştığımız yardımcı firmalara, yan sanayine kalite bilincini yaygınlaştırmak vizyon ve misyonumuz arasında yer almaktadır. Biz biliyoruz ki bütün bunlara giden tek yol kaliteden geçmektedir. Çünkü bizler ulus olarak kaliteye hakim olursak küreselleşen dünyanın siyasi ve ekonomik coğrafyasını çizen devletler arasında yerimizi alabiliriz. Zira bugünkü şek-

liyle ISO 9000, ISO 14000 ve CE Markası gibi kavramlar kalitenin herşeye meydan okumasını karşılamaktaki uzun yolculukta planlanan vize işlemidir. Globalleşen ve rekabet ortamında belge alınmasını amaç değil toplam kaliteye ulaşmadaki bir araç olarak görmekteyiz." dedi.

Türk Standardları Enstitüsü Başkanı Bekir Öztürk de törende yaptığı konuşmada "Günümüzde sanayi ve teknolojiye olduğu gibi ekonomik ve sosyal alanda da çok hızlı değişim ve gelişimler ortaya çıkmaktadır. Artık bugünün dünyası çok küçülmüş enformasyon teknolojisi ve iletişim alanındaki büyük gelişmeler toplumları kıyasıya bir rekabete ve her geçen gün yeni gelişmelerin yaşandığı ekonomik bir yarışa itmiştir. Rekabetin boyutları çok yönlü olmakla birlikte daha çok kaliteli mal ve hizmet üretiminde odaklanmaktadır. Artık içinde bulunduğumuz bu ortamda ülkemizin kalkınması açısından bu değişimleri yaratma ve değişimlere uyma konusunda başka seçeneğimiz olmadığına göre her alanda kalitenin sağlanması, kalite şuurunun tüm sektörlerimizde yaygınlaştırılması kaçınılmaz bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle

mevcut dünya düzeninde ayakta kalamamamızın yegane şartı tüm sektörlerimizde müşteri ihtiyaç ve beklentilerine uygun mal ve hizmet üretmenin sağlanmasıdır. Bu da ancak kuruluşlarımızda kalite sisteminin uygulanmasından geçmektedir. Günümüzde ISO 9000 Kalite Sistem Standartları 1987 yılında yayınlandığı tarihten itibaren en fazla ilgi ve uygulama alanını bulan milletlerarası standartlar haline gelmiştir. Bugün ISO 9000 Kalite Sistem Standartları 150'ye yakın ülkede milli standard olarak tatbik edilmektedir. 2000 yılında bu standartlar ihtiyaç ve beklentileri karşılamak amacıyla köklü bir değişikliğe tabi tutulmuştur. Her zaman olduğu gibi Enstitümüzde bu standartlardaki değişiklikleri takip ederek ülkemizin hizmetine sunmuş ve TS-EN-ISO 9000, 2000 versiyonu olarak yayınlanmıştır. ISO 9000 Kalite sistemiyle daha tasarım aşamasında başlayarak ham madde temini, üretim, pazarlama ve satış sonrası hizmetlere kadar tüm aşamaları kapsayan ve sürekli gelişmeleri hedefleyen bir yapı amaçlanmaktadır. Bu çerçevede kuruluşta herkesin sorumluluğu altında problemlerin doğmadan ortadan kaldı-

SAN'ı bu kapsamda belgeye anlam ve rebilecekler kategorisinde değerlendiriyorum. Bu kuruluşumuzda bundan sonra ülkemiz çapında sağlıklı ve sürekli bir kalite bilincinin yaygınlaştırılmasında katkıda bulunacaktır. Kaliteli üretim yapmanın tüm şartlarını yerine getirebilmek için çalışan kaliteyi benimseyen bundan sonrada kaliteyi benimsetecek faaliyetlerde bulunacağına yürekten inandığım Taksan'nın yetkililerini, çalışanlarını ülkemiz ekonomik ve sosyal hayatına katkılarından dolayı kutluyorum." dedi.

Törende son konuşmayı Kayseri Valisi Nihat Canpolat yaptı. Vali Canpolat Taksan'nın Kayseri'nin prestij işletmelerinden biri olduğunu vurguladığı konuşmasında şunları söyledi.

"Bazı kuruluşlar vardır ki bulundukları yerlere gurur verirler, onur verirler. Ülkemizde kurulu bulunan Taksan Fabrikamızda prestij kuruluşlarımızdan birisidir. Makina yapan, makinalar üreten kısaca halk dilinde çok güzel ifadesini bulan fabrika yapan fabrikamız burası. Önce kalite prensibiyle yola çıktılar. Çok çeşitli zorluklara rağmen memnuniyetle görüyoruz ki ken-

dilerini bu işe vakfeden değerli arkadaşlarımızın sevk ve idaresinde değerli çalışanlarımızın gayretleriyle fevkalade güzel sonuçlar alındı. 24 ülkeye ihracat yapıyor. Bugün burada vereceğimiz kalite belgesiyle belki 48 ülkeye çıkacak, belki daha fazlaya. Ama her şeyden önemlisi bugün ülke olarak henüz giremediğimiz Avrupa Birliğine TSE güvencesiyle yüzlerce belkide binlerce Türk malının satılıyor olması, Türkiye'de imal edilmiş ürünlerin satılıyor olması, Tabii bu Avrupa Birliği ülkelerine mal satabilmek için kalite problemini aşmış olmamız gerekiyor. Kalite, garanti, standard, standardizasyon bunlar artık günlük yaşamımızda çok sıkça karşılaştığımız ve artık kaale almadan hiçbir şey yapamayacağımız ifadeler. Türk Standardları Enstitüsü belgeyi hak eden Türk Ürünlerine belge vermekle Türk sanayisine, Türk ekonomisine dışa açılma garantisini vermiş, yolunu açmış oluyor. Kurumuza da müteşekkirimiz." dedi.

Tören Kayseri Valisi Nihat Canpolat ile TSE Başkanı Bekir Öztürk'ün TSE-EN-ISO 9001 Belgesini Taksan Takım Tezgahları Entegre Tesisleri Genel Müdürü Aşır İman'a vermesiyle sona erdi.

SSK ANKARA DOĞUMEVİ TSE-EN-ISO 9002 Kalite Belgesi Aldı

SSK Ankara Doğumevi Kadın Hastalıkları Eğitim Hastanesi'nin TS-EN-ISO 9002 Kalite Yönetim Sistem Belgesi almaya hak kazanması dolayısıyla 3 Ağustos Cuma günü Hastane Konferans Salonunda bir tören düzenlendi. Törene; Devlet Bakanları Ramazan Mirzaoğlu ve Edip Safer Gaydalı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan, TSE Başkanı Bekir Öztürk, TSE Kalite Sistem Belgelendirme Dairesi Başkanı Kürşat Özcan, TSE Kalibrasyon ve Metroloji Dairesi Başkanı Üzeyir Karagöz ve Türk-İş Başkanı Bayram Meral ile bakanlık ve hastane yetkilileri katıldı.

Hastane Başhekimisi Doç. Dr. Ali Haberal, hastanenin ISO 9002 Kalite Belgesini almasından dolayı duyduğu mutluluğu dile getirirken, ülkemiz nüfusunun yaklaşık yarısına hizmet sunan SSK hastanelerinde son iki yıldır büyük bir değişimin başladığını belirtti. Bu değişimin önemli adımlarından birinin de sağlıkta kaliteli hizmet sunumu olduğunu ve bunun göstergesi olarak da ISO 9002 Kalite Belgesini alma-

Ramazan MİRZAOĞLU
Devlet Bakanı

Edip Safer GAYDALI
Devlet Bakanı

Yaşar OKUYAN
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Bekir ÖZTÜRK
TSE Başkanı

ya hak kazandıklarını söyledi.

Haberal, hedeflerinin toplam kalitede öncü olmak olduğunu belirterek bu açıdan TSE Başkanı Bekir Öztürk ve diğer TSE yetkililerine teşekkürlerini sundu.

Daha sonra kürsüye gelen Sağlık İşleri Genel Müdürü Prof. Dr. Demir Özbaşar, amaçlarının bu yıl on, önmüzdeki yıl kırk hastaneye TS-EN-ISO 9002 kalite belgesini kazandırmak olduğunu belirterek bununla da yetinmeyip Avrupa ve dünya standartlarını yakalayacaklarını söyledi.

Türk Standardları Enstitüsü Başkanı Bekir Öztürk ise yaptığı konuşmada teknolojinin sınır tanımadığı imalat ve hizmet sektöründe hızlı bir değişimin gözlemlendiği bir dünyada yaşadığımızı, ülkemizin de bu hızlı değişim süreci içerisinde etkin bir konuma gelebilmesi için her sektörle çağın gereklerini yakalama zorunluluk bulunduğunu belirterek kaliteye önem verilmesi ve kalite şuurunun tüm sektörlerde yaygınlaştırılmasının bir zorunluluk olduğunu dile getirdi.

Günümüzde kaliteli mal ve hizmet üretme gayretinde olan kuruluşların amaçlarına ulaşmada kullandıkları en önemli metodun ISO 9000 kalite sistem standartları olduğunu vurgulayan

Bekir Öztürk, bu düşüncelerle SSK hastaneleri ile TSE işbirliği içine girecek kaliteli hizmet sunmak için gerekli çalışmalara başlanıldığını söyledi.

Öztürk, SSK, Bozöyük, Kartal ve Trabzon Bölge Hastanesi'nden sonra Ankara SSK Doğumevi ve Kadın Hastalıkları Eğitim Hastanesinin de TS-EN ISO 9002 Belgesini Enstitümüzden almaya hak kazandığını, bu belgeyle yönetimin ve çalışanlarının hizmet sundukları kesimi ne kadar önemsediklerini gösterdiğini belirtti.

Öztürk, TSE-EN-ISO 9002 Belgesini almanın bir son değil başlangıç olduğunu önemle belirterek sağlık kuruluşlarının hastaların ihtiyaçlarına karşı çok hassas davranmak zorunda olduklarını, SSK Ankara Doğumevi ve Kadın Hastalıkları Eğitim Hastanesi yönetici ve çalışanlarının da bu mesuliyeti hissederek başarılı çalışmalar yapacaklarını vurgulayarak sözlerini bitirdi.

Türk-iş Başkanı Bayram Meral de Hastanenin TS-EN-ISO 9002 Kalite Belgesi almasından dolayı duyduğu mutluluğu dile getirerek TSE yetkililerini ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan'ı katkılarından dolayı tebrik etti.

Devlet Bakanı Ramazan Mirzaoglu, törende yaptığı konuşmada 21.

yy'ın son çeyreğinde yaşanan gelişmelere dikkati çekerek, değişim ve gelişime uyum sağlayamayan ülkelerin küreselleşen dünya gerçeği ile tanışan ülkelerin rekabet şansı bulunmayacağını belirtti.

Mirzaoglu, küreselleşme hareketinin her sektörde kalite gerçeğini ortaya çıkarttığını, milli ve milletlerarası pazarlarda öncelikle kalitenin ön plana çıktığını belirterek, bilhassa sağlık sektörü için kalitenin çok önemli olduğunu söyledi.

ISO 9000 kalite sistemi ile çalışan kuruluşların hizmet maliyetlerini düşürdüğünü belirten Mirzaoglu, verimliliğin de artırılması için kalite sisteminin faydalarını özetledi.

Törene katılan Devlet Bakanı Edip Safer Gaydalı, belgeyi alan SSK Hastanesi için önemli olanın bu belgenin devamını getirmek olduğunu vurguladı ve "Başhekiminden müstahdemine kadar bu sevecen tavrı ile bu belgenin gereklerini yerine getireceklerine inanıyorum" dedi.

Son olarak kürsüye çıkan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Yaşar Okuyan sözlerine "Bir yıl öncesinde SSK ve Kalite kavramları yanyana gelmesi mümkün olmayan iki kavramdı" diyerek başladı. Okuyan; "Değerli

Bayram MERAL
TÜRK-İř Başkanı

Prof. Dr. Demir ZBAřAR
Sağlık İşleri Genel Müdürü

Doç. Dr. Ali HABERAL
Hastane Başhekimisi

mesai arkadaşlarımızla birlikte, mükemmele ulaşma yolculuğına beraber çıktık ve başardık" sözleriyle memnuniyetini dile getirdi. Okuyan, doğumevinin bu belgeyi almakla SSK hastaneleri içerisinde bir ilki gerçek-

leştirmiş olduklarını belirtti.

Konuşmaların ardından Türk-İř Başkanı Bayram Meral, Hastane Başhekimisi Ali Haberal'a kalite belgesi almalarından dolayı teşekkür belgesini sundu. TSE Başkanı Bekir ztrk'n

TS-EN-ISO 9002 Kalite Yönetim Sistem Belgesini Haberal'a takdiminin ardından çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Okuyan ve Devlet Bakanı Mirzaoğlu Kalite Sembolünü hastane kütüğüne aktılar.

POLİS MESLEK STANDARLARI HAZIRLANDI

Türk Standardları Enstitüsü ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ortaklaşa hazırlanan Polis Meslek Standartları, Emniyet Genel Müdürlüğü Dikmen Binasında düzenlenen bir törenle TSE Genel Sekreteri Osman Örnek tarafından Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Ertuğrul Çakır'a verildi.

Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Ertuğrul Çakır, törende yaptığı konuşmada meslek standartlarının önemine değinerek şunları söyledi;

"Demokratik ülkelerde, insan hakları, kişi ve hak özgürlükleri gibi değerlerin ön plana çıkması, polisten beklentilerin artmasına neden olmuştur. Çünkü demokratik toplumlarda polis bir denge unsurudur. Bir yandan insan hakları ve hukukun üstünlüğü, diğer yandan da halkı ve onun müesseselerini korumak için kendisine verilen yetkinin kullanılmasıdır. Kişi hak ve

özgürlükleri ile polisin elinde bulunduğu yetkinin sınırlarının iyi bir şekilde bilinmesi, profesyonel polislik için zorunludur.

Türk Polis Teşkilatı, her geçen gün artan eğitim kalitesi ve buna bağlı olarak gelişen meslek performansı ile suç ve suç örgütleri ile devletin gücünü ve otoritesini zaafa uğratmadan ve hiç bir fedakarlıktan kaçınmadan başarılı çalışmalar yapmaktadır.

Bilgi güç ve kuvvettir. Bilgili polis güçlü polis demektir. Güçlü ve profesyonel polis, ancak eğitim bilimi esasları doğrultusunda verilen etkin bir eğitim ile sağlanabilir.

Polisin etkin eğitimi için yapılan çalışmalardan birisi de meslek standartlarını oluşturma çalışmasıdır. Oluşturulan 12 hizmet branşının meslek standartları, Türk Standardları Enstitüsü'nün belirlemiş olduğu pren-

sip ve ilkeler doğrultusunda, Genel Müdürlüğümüzün uzman personeli ile Türk Standardları Enstitüsü'nün ilgili birimince yürütülen çalışmalar sonucunda TSE formatında hazırlanıp Türk Standardları Enstitüsü Teknik Kurulunun 28.06.2001 tarihinde yapılan toplantısında kabul edilerek Türk Milli Standardı haline getirilmiştir.

Meslek Standardı; bir mesleğin gereklerinin kabul edilebilir standartlarda yerine getirilebilmesi için ihtiyaç duyulan asgari bilgi, beceri, tutum ve davranışları gösteren normlardır. Bu standartların, günümüz polislerini istihdam edebilmek için kişilerde aranan mesleki yeterlilikleri ortaya koymak bu yeterliliklerden hareketle eğitim programcılarına müfredat hazırlamada yardımcı olma, kişilerin söz konusu yeterliliklerle donatılmasına yönelik olarak sunulan mesleki eğitim, mesleki

ilerleme, performans değerlendirilmesi gibi konulara temel teşkil etme gibi önemli fonksiyonları bulunmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü bu çalışma ile Türkiye'deki Kamu Kurum ve Kuruluşları arasında ilk meslek standardı hazırlayan kurum olma özelliğine sahip olmuştur.

Üzerinde önemle durulması gereken diğer bir husus, yapılan yeniliklerin sistematik biçimde sonraki yeniliklere kaynak teşkil etmesi ve sürekliliğin sağlanmasıdır.

Bu başarılı çalışmaların yapılmasında Emniyet Genel Müdürlüğüne sürekli destek sağlayan Türk Standardları Enstitüsü'nün başta sayın Başkanı ve kıymetli personeline en derin sevgi ve saygılarımı sunuyorum."

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanı Dr. Fevzi Erdoğan konuşmasında meslek standartlarının çağdaş polisin yetiştirilmesi bakımından oldukça önemli bir çalışma olarak değerlendirildiğini kaydederek şöyle konuştu:

"Güvenlik hizmetlerindeki kaliteyi artırmak ve sürekliliğini sağlamak amacıyla meslek standartlarının belirlenmesi çalışmalarına başlanılmıştır.

TSE ile yapılan işbirliği neticesinde polis meslek standartları belirlenmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğünden 30 kişilik uzman bir kadro, TSE Başkanlığı uzmanları ile Şubat 2001 tarihinde başlatılan çalışmalar Haziran 2001 sonunda bitirilmiştir. Bu çalışmalar sonunda:

Asayiş Polisi, Bomba Uzmanı, Çevik Kuvvet Polisi, Eğitim Polisi, Genel Hizmet Polisi, Güvenlik Polisi, Mali Polis, Narkotik Polisi, Olay Yeri İnceleme Polisi, Organize Suçla Mücadele Polisi, Terörle Mücadele Polisi ve Trafik Polisi olmak üzere toplam 12 branşta meslek standartları oluşturulmuştur.

Emniyet Genel Müdürlüğü Meslek Standartları çalışmalarından polis meslek yüksek okulu müfredat programlarının hazırlanmasında ve hizmet içi eğitim programlarının oluşturulmasında yararlanılmıştır.

TSE ile işbirliği içerisinde oluşturu-

rulan bu meslek standartlarından

✓ Polisin eğitim ihtiyacının belirlenmesi,

✓ Eğitim programlarının geliştirilmesi,

✓ Çalışanların performans değerlendirilmelerinin yapılması,

✓ Sistem ve süreç analizlerinin yapılması,

✓ Yeterlilik testinin geliştirilmesi,

✓ Proses tariflerinin yapılması (ISO 9000),

✓ İş akışında optimal faydanın sağlanması,

✓ Meslekte kariyer geliştirme ve planlamanın yapılması,

✓ Yapılan hizmetlerin amaca uygunluğunun test edilmesi gibi faaliyetlerde yararlanılacaktır.

Meslek standartları çağdaş polisin yetiştirilmesi bakımından oldukça önemli bir çalışma olarak değerlendirilmektedir.

Meslek standartları çalışmasının ayrı bir önemi de Emniyet Genel Müdürlüğü ülkemizdeki Kamu Kurum ve Kuruluşları arasında ilk meslek standardı oluşturan kurum olarak TSE kayıtlarında yerini almıştır."

Türk Standardları Enstitüsü Meslek Standartları Hazırlık Grubu Başkanı Hilmi İsmailoğlu da ülkenin refahı için standartların önemine değindiği ko-

nuşmasında:

"Her milletin hedefi, giderek artan refah içinde Devlet olarak sonsuza kadar yaşamaktır. Bu hususu iki kelime ile özetleyebiliriz:

Beka ve Refah

Bana göre ülkemizin bekası ve Bayrağımızın gönderde dalgalanması için Güvenlik Güçlerimiz ne kadar önemli ise refah için standartlar o kadar önemlidir.

Bu standartların içinde meslek standartları ise, altını çiziyorum, çok daha önemlidir.

Refah için ülkenin bütün kaynaklarının işletilmesi, yürütülen bütün faaliyetlerin standartlarına uygun olması zarureti vardır.

Standartlar her konunun optimum çözümünü veren ve teknoloji ihtiva eden dokümanlardır. Bu dokümanlarda neyin, nasıl yapılacağı, hangi özelliği taşıyacağı, bu özelliklerin nasıl ölçüleceği, yapılan işin nasıl değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Bu şekilde hazırlanan Türk Standardlarının sayısı 16000'i aşmıştır.

Bunlardan beklenen faydanın temini için standartlarda belirtilen işlerin belirtilen özellikte yapılması zarureti ortaya çıkmaktadır. Bu durum, meslek standartlarının oluşturulmasına sebep olmuştur.

Ertuğrul ÇAKIR

Emniyet Genel Müdür Yardımcısı

Meslek Standardları, Standard binasının çatısını oluşturan, binada oturanları koruyan, binaya göre şekil alan standartlardır. Modern manada 9-10 sene mazisi olan meslek standartları konusunda TSE'nin faaliyetleri gidecek yoğunluk kazanmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğümüzün meslek standartları dahil pek çok maddede, mamul, usul ve hizmet standardına ihtiyacı olduğunu düşünüyorum." dedi.

Türk Standardları Enstitüsü Genel Sekreter Yardımcısı Enver Başarır törende yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Türk Standardları Enstitüsü'nün özellikle son yıllarda hizmet sektöründe TSE Markası, TSE EN ISO 9000 belgeleri çok yaygın bir şekilde kalite ve standardizasyon kültürünün bir parçası olarak günlük hayatımızda yerini alıyor. Standardizasyon alanında büyük eksikliklerden bir tanesi hizmet ve

meslek sektöründe idi. Türk Standardları Enstitüsü ülkemizdeki bu boşluğu gördü ve bundan 8, 10 yıl önce meslek ve hizmet sektörüne el attı. Özellikle meslek ve hizmet alanında konusunda yetişmiş uzmanlardan müteşekkil yoğun bir şekilde hizmet ve meslek sektöründe standartları hazırlamak üzere bir kampanya başlattı. Bugün burada bulunmamızın vesilesi olan polis meslek standartları, başlatmış olduğumuz bu çalışmaların bir uzantısı. Burada memnuniyetle kutlamak gerekir gerçekten Emniyet Genel Müdürlüğümüz uluslararası alanda yankısını bulacak...

Ülkemizdeki en önemli problemlerden bir tanesi, bu alanda büyük organizasyonu gerçekleştiren ve kanuni hükümlülüğü olan kamu kurum ve kuruluşlarımızın meslek ve hizmet standartlarına yeterli ilgiyi göstermemesidir. Bizim için en büyük handikap buydu, ama Emniyet Genel Müdürlüğümüz gerçekten büyük bir performans, yüreklilik, cesaret, özveri, başarı, disiplinli bir çalışma ortaya koyarak polis meslek standartlarının hazırlanması gibi son derece zor, iddialı, başarılı bir çalışmayı Türk Standardları Enstitüsü'nün değerli mensuplarıyla beraber çok kısa süre içerisinde gerçekleştirmişlerdir. Bu sebeple bütün emniyet mensuplarını kutlamak istiyorum.

Bu yaptığımız faaliyetler ümit ediyoruz ki, başka bir çalışmamızın da başlangıcı olur. Türk Standardları Enstitüsü ile Emniyet Genel Müdürlüğümüz uluslararası alanda yine bir ilke daha ortak olacaklar, başarılı bir çalışma daha yapacaklar. Bu da Emniyet Genel Müdürlüğümüzün kıymetli personeli ile Türk Standardları Enstitüsü'nün uzmanlarının yapmış olduğu polis meslek standartlarına göre TSE belgesi almış Türk Polisi. İnşallah çok yakın zamanda onun da törenini yapacağız. Ülkemizde standardizasyonun, kalitenin, Türk insanının neler yapabileceğini tüm dünyaya göstermek açısından fevkalade önemli bir adım atılmıştır. Standartlar yaşayan doküman olmalıdır. Standartlar hazırlandıktan sonra raflarda ya da arşivlerde kalmamalıdır. Standart tatbik edilmeli, geliş-

Fevzi ERDOĞAN

Emniyet Genel Müdürlüğü
Eğitim Daire Başkanı

tirilmelidir. Kamu kurum ve kuruluşlarına büyük sorumluluk düşüyor. Yani standartları hazırlamakla iş bitmiyor. Sürekli geliştirmemiz, sürekli uluslararası arenada kabul görececek seviyeye çekmemiz lazım. Türkiye'de yeterli sayıda standard var. Standardizasyon alanında büyük bir sıkıntı yok; Türkiye'de standartların uygulanma problemi var. İşte burada Emniyet Genel Müdürlüğümüze büyük sorumluluk düşüyor. Hazırlanmış olan bu standartları nihai hedef olarak görmemeliler. Bu standartları daha iyi noktalara taşımak için bu mesaiyi devam ettirmek durumundalar."

Konuşmaların ardından, TSE Genel Sekreteri Osman Örnek, Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Ertuğrul Çakır'a Polis Meslek Standardları Belgesini sundu.

Hilmi İSMAİLOĞLU

TSE Meslek Standardları
Hazırlık Grubu Başkanı

Enver BAŞARIR

TSE Genel Sekreter Yardımcısı

TÜRKSAT

Yer Kontrol İstasyonları

KALİTE BELGESİ ALDI

Türk Telekom Uydur Haberleşme Merkez Müdürlüğü Türksat Yer Kontrol İstasyonları, TS-EN-ISO 9002 Kalite Güvence Belgesi olarak hem Türkiye’de hem de Türk Telekom’da kendi alanında bir ilke imza attı.

TSE Başkanı Bekir Öztürk, Türk Telekom Genel Müdürü İbrahim Hakkı Alptürk ve üst düzey yetkililerin katıldığı törende, açılış konuşmasını yapan Uydur Haberleşme Merkez Müdürü Mehmet Toros “Bugüne kadar yaptıklarımız, bundan sonra yapacaklarımızın garantisidir” özdeyişinden hareketle kazandığımız kalite misyonu ve görev bilincini birlik bütünlük anlayışı

içinde geliştireceklerini belirtti.

Toros, bu özelliğimizle Türk Telekom’un ilk Kalite Belgeli ünitesi olarak, dünyadaki uydur operatörü şirketler platformunda ilkler arasında yer aldıklarını belirterek “Kalite bir ekip işidir, üretilir ve başarıya götürür” ilkesi ve mükemmeliyete ulaşma düşüncesiyle 12 aydır sürdürülen çalışmalar neticesinde Kalite Güvence Sistem Belgesi almaya hak kazandıklarını belirtti.

Daha sonra kürsüye gelen Türk Telekom Genel Müdürü İbrahim Hakkı Alptürk, Türk Telekom camiasında ilk Kalite Belgesi almanın verdiği gururu taşıdıklarını söyleyerek, Türk Telekom’un diğer birimlerinde bunu yaygınlaştırmayı beklediklerini belirtti.

Alptürk, Türk Telekom’un kıyaslanacak rakiplerinin olmadığını, GSM’in sektöre girmesi ile hizmette bir rekabetin başladığını, Telekom’da hizmetin en iyisi ve en kalitelisinin olduğunu, fakat sunmakta, tanıtmakta ve bilimsel hale getirmekte sıkıntı yaşadıklarını, bunu aşmak ve belgelendirmenin yapılabilmesi için Kalite Daire Başkanlığını kurduklarını söyledi.

Türk Telekom’un dünya standartlarını taşıdığını belirten Alptürk, dünyadaki uydur işletmeciliği ve yer istasyonları ile kıyaslandıklarını, dolayısıyla aldıkları Kalite Güvence Sistem Belgesi ile Türkiye’yi dünyaya açtıklarını belirtti. Bu alanda en ufak hatanın ka-

bul görmeyeceğini, bu açıdan verilen hizmetlerin standartlara uygun olması gerektiğini belirterek, İstanbul Ümraniye’de PTT fabrikasının da Kalite Belgesi aldığını ve çıkış gibi büyüyeceklerini söyledi.

Türk Telekom Yönetim Kurulu Başkanı Murat Yılmaz ise “Kalite Güvence Belgesini almaya hak kazandıkları için mutlu olduklarını, Türk Telekom’un başlı başına her kademesi ile bu standartlara layık olacağını” söyleyerek TSE Başkanı Bekir Öztürk ve Türk Telekom personeline teşekkür etti.

Kalite Güvence Belgesi ve Kalite Bayrağını vermek üzere kürsüye gelen TSE Başkanı Bekir Öztürk, Kalitenin, üretimde ve hizmette bütün tarafları memnun edecek tek yol olduğunu, kaynakların verimli kullanılmasının, maliyetleri azaltmanın, problemlerin daha hızlı çözülmesinin en büyük silahlarından biri olduğunu söyledi.

Öztürk, dünyanın küresel bir pazara dönüşmesinde telekomünikasyon hizmetlerinin önemini tartışılmaz olduğunu vurgulayarak, ülkemiz için çok önemli hizmetleri gerçekleştiren Türk Telekom Uydur Haberleşme Merkez Müdürlüğü’nün, aldığı TS-EN-ISO 9002 Kalite Güvence Belgesiyle bu aydan itibaren bireysel ve kurumsal her kesimden kullanıcılarına etkin, güvenilir ve kesintisiz bir iletişim ortamı ve kaliteli hizmet sunacağını belirtti.

TSE'den Çorum'a Ziyaret

Enstitü Başkanı Bekir Öztürk ile Genel Sekreter İdari Yardımcısı Enver Başarır'ın Çorum Valisi Atıl Üzelgün'ü ziyaretleri

Enstitü Başkanımızın Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Kenan Malatyalı'yı ziyaretleri

TSE Giresun Mahalli Temsilciliği Hizmete Girdi

Ramazan USTA
Giresun Mahalli Temsilcisi

Türk Standardları Enstitüsü Giresun Mahalli Temsilciliği Ağustos ayından itibaren hizmete girdi. Faaliyetlerine bir dizi eğitim programı ile başlayan Giresun Mahalli Temsilciliği'ne Ramazan Usta atandı.

TSE Giresun Mahalli Temsilcisi Ramazan Usta Türk Standardları Enstitüsü Eğitim Programları çerçevesinde Bulancak ilçesinde düzenlenen Eğitim Programı öncesi yaptığı açıklamada TS-EN-ISO 9000 sistem belgesine sahip ya da ilk defa belge alacak kurum yada kuruluşlarımızın, 14 Aralık 2003 tarihine kadar yeni standarda geçmeleri gerektiğini söyledi.

Türk Standardları Enstitüsü Başkanı Bekir Öztürk ve beraberindeki TSE üst düzey yöneticilerinden oluşan bir heyet ziyaret ve incelemelerde bulunmak üzere Çorum'a gitti.

TSE Başkanı Öztürk ve beraberindeki heyet önce Vali Atıl Üzelgün'ü makamında ziyaret etti. Ziyaret sırasında TSE Çorum Bölge Müdürlüğü'nden beklentilere ve sorunlara dikkat çeken Vali Atıl Üzelgün, Bölge Müdürlüğüne bir bina yapılması gerektiğini bildirdi. TSE Başkanı Bekir Öztürk ise hedeflerinin en kısa sürede Bölge Müdürlüğünü yeni binasına kavuşturmak olduğunu söyledi. TSE

Başkanı Bekir Öztürk ve beraberindeki heyet daha sonra Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Kenan Malatyalı ile Ticaret Borsası Başkanı Mahmut Özdemir'i makamlarında ziyaret ederek, ziyaret sebeplerinin ana amacının Çorum Sanayisi hakkındaki fikir sahibi olmak olduğunu bildirdi.

Başkan Öztürk Laboratuvar Cihazı hakkında bilgi alıyor

Türk Standardları Enstitüsü

Personel Belgelendirmesi Konusunda Ülkemizi Temsil Eden Tek Milli Kuruluş Oldu.

Enstitümüz Avrupa Kalite Teşkilatı'na Personel Belgelendirme alanında Ulusal Temsilci olarak akredite edilmek amacıyla başvuruda bulundu. 15 Temmuz 2001 tarihi itibarı ile Avrupa Kalite Teşkilatı Enstitümüzü bu konuda akredite etti. Böylece Enstitümüz Avrupa Kalite Teşkilatı'nda personel belgelendirmesi konusunda ülkemizi temsil eden tek "Milli Kuruluş" oldu. Avrupa Birliği'ne girme sürecinde olan ülkemiz için bu teşkilata akredite olmak, uluslararası platformda prestijimizi artırdı. Buna göre belgelendirilen personel 34 ülkede tanınacaktır.

Şubat 2001 itibarıyla başlayan Personel belgelendirme çalışmalarımız, Avrupa Kalite Teşkilatı (EQO) Personel Belgelendirme Sistemine göre uzman, yönetici ve teknik görevlisi belgelendirmesi, tahribatsız muayene uzmanı belgelendirmesi, kaynakçı belgelendirmesi, incele-

me uzmanı belgelendirmesi, mesleki uzmanlıklar belgelendirmesi ve eğitim olmak üzere altı ana başlıkta sürdürülmektedir.

TS-EN 45013 "Personel Belgelendirmesi Yapan Kuruluşlar İçin Genel Kriterler" Standardına göre oluşturulan Personel Belgelendirme Sistemi çerçevesinde belgelendirilecek personel kalite, çevre, işçi sağlığı ve iş güvenliği yönetim sistemleri konularında dokuz kategoriye ayrılmaktadır.

Her bir kategori için başvuran adaylara belli gerekleri yerine getirmeleri ile birlikte Avrupa Kalite Teşkilatı tarafından uluslararası geçerliliği olan belgeler düzenlenmektedir. Bu belge kişinin rekabet gücünü artırmakta, iş olanaklarını genişletmektedir. Diğer taraftan belgesinin sürekliliği için kişisel ve mesleki yeteneğini geliştirmek zorundadır. Bu zorunluluk iş yaşamındaki kalitenin gelişmesine

yardımcı olmakta, bu da ekonominin istikrara kavuşması anlamına gelmektedir. İş yaşamındaki kalitenin artması ekonominin de istikrara kavuşması demektir. Bu açıdan Enstitümüz ekonominin gelişmesine ve toplumun kabuk değiştirmesine yardımcı olan bir mekanizmayı daha hayata geçirmiştir.

Bugüne kadar belgelendirilen personel sayısı 150 olup, Meslek Standartlarına göre yapılacak belgelendirme ile bu sayının 5 yıl içinde 10.000 kişiye ulaşması beklenmektedir. Belgelenen personel sayısının artması insana ve bilgiye verilen önceliğin artmasıdır. Belgelenen her bir personel geleceğe yapılan akıllı bir yatırımdır.

TSE Personel Belgelendirme Müdür-lüğü'ne e-posta adresi: pmbmtse.org.tr'den ulaşabilirsiniz.

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Tarafından Bu Yıl Dördüncüsü Düzenlenen GİTSOF 2001 FUARI AÇILDI...

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından bu yıl dördüncüsü düzenlenen GİTSOF 2001 Fuarı Giresun Liman sahasında açıldı.

GİTSOF 2001 Ticaret ve Sanayi Fuarı 14-20 Temmuz 2001 tarihleri arasında açık kaldı.

Fuarın açılışına, Giresun Valisi Ali Haydar Öner, Giresun Milletvekili Mustafa Yaman, Giresun Belediye Başkanı Mehmet Işık, Giresun Cumhuriyet Başsavcısı Esat Semerci, Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İsmail Özcelik, Emniyet Müdürü Sebhattin Özel, Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı ve TSE Yönetim Kurulu Üyesi İbrahim Yamak, siyasi partilerin üst düzey yöneticileri ve kalabalık bir vatandaş topluluğu katıldı.

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı TSE Yönetim Kurulu Üyesi İbrahim Yamak, açılış töreninde yaptığı konuşmada "Düzenlediğimiz GİTSOF 2001 Ticaret ve Sanayi Fuarında amacımız, üretici, distribütör ve tüketici arasında iyi ilişkiler kurmak" dedi.

Yamak şöyle devam etti:

"Bu fuarın 4.'sünü düzenlemekten büyük mutluluk duyuyoruz. Tabii bu fu-

arı düzenlerken bize katkılarından dolayı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na, Giresun Valiliği olarak çok değerli Valimize, Belediye Başkanımıza TOBB, KOSGEB ve bu yıl yine hiç bir ücret almadan bu alanı bize tahsis eden Çakıroğlu Firmasına ve sponsor firmalarımıza teşekkür ediyorum. İlimiz ve ülkemize faydalı olmasını, hayır getirmesini diliyorum.

Fuarın ilimize bir sosyal kültürel aktivite katacağı inancıyla hayırlı olması dileğiyle sevgiler saygılar sunuyorum."

İlimizde Sanayi Geliştirilmeli

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı İbrahim Yamak'ın konuşmasının ardından sözü alan Giresun Valisi Ali Haydar Öner mutlaka Giresun'da sanayinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulayarak, "Giresun doğal güzellikleri bakımından çok güzel bir şehir. Ancak bu güzelliğine rağmen sanayide hedeflediğimiz noktada değiliz. Giresun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından düzenlenen fuar Giresunlulara Sanayi ürünlerini tanıtarak, onlara en büyük imkanları sunmaktadır. Giresun'un sanayileşmesinde en büyük pay il dışında

bulunan hemşehrilerimize düşmektedir. Giresunda yapılacak olan bu fuara katılarak yeni teknolojileri hemşehrilerine gösterebilirler. Bu fuara emeği geçenlere çok teşekkür ediyorum" dedi.

Yapılan konuşmaların ardından Giresun Valisi Ali Haydar Öner, Giresun Milletvekili Mustafa Yaman, Belediye Başkanı Mehmet Işık ve Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı İbrahim Yamak açılış kurdelesini kestiler.

Açılışın ardından Vali Öner ve beraberindeki heyet fuarı gezerek standlar hakkında bilgiler aldı.

Fuara elektrik, gıda, sigortacılık, iletişim, bilgisayar, makina, kimya, tekstil, ağaç orman ürünleri ve mobilya, beyaz eşya alanlarında faaliyet gösteren 60 firma katıldı.

"Sağlık Ocağından Bakanlık Teşkilatına Kadar Tüm Kurumlarımızın Kalite Belgesi Alması Gerekli"

Sağlık Bakanı Osman Durmuş Standard Dergisi'nin Sorularını Yanıtladı

Standard

Sağlık Bakanı Osman Durmuş, Standard Dergisine yaptığı açıklamalarda yeni sağlık düzeninden Sağlık Bakanlığının 2002 projelerine, afet planlarına, evde sağlık hizmetlerine kadar birçok konuya değindi.

Durmuş, standard ve kalite uygulamalarının sağlık hizmetlerinde ne kadar önemli olduğunu vurguladı ve Kalite Belgesinin tüm sağlık kuruluşlarının alınması gerektiğini belirtti.

Standard Dergisinin Sağlık Bakanı Osman Durmuş ile yaptığı röportaj önemli konulara açıklık getiriyor.

STANDARD: Sayın Durmuş, Sağlıkta Yeni Düzen başlıklı açıklamalarınızı yakından takip ettik. Bu yeni düzenle ilgili bilgi verir misiniz?

DURMUŞ: Sağlık hizmetinin ulaşılabilir bir hizmet olmasını arzu ediyoruz. Hizmetin ulaşılabilir olmasının şartı da sağlık tesislerinin ve personelinin insanların toplu yaşadığı yerlere yakın olması demektir. Ancak ulaşılabilirlik, sadece coğrafi ve fiziki mekanda ulaşılabilirlik değildir. Psikolojik manada da ulaşılabilir olma anlamına gelir. Yani hastaneye giderseniz kapıda kabul görmezsiniz. İltifat etmezler, gü-

Teşhis ve tedavide seçim yapabilmenin bir yolu da standard protokollerin oluşturulmasıdır. Şimdi 2000 sayfa kitaplar oluşturduk. Her branşa ait standard tanı ve tedavi protokollerini içeren 2000 sayfalık bu kitaplar tüm kliniklere dağıtılacaktır.

leryüz göstermezler. O zaman verilen hizmet, ulaşılabilir bir hizmet değildir. O bakımdan gülyüz göstermeliyiz. Biz hastayı kapıda itibarlı müşteri kabul eden iyi bir müessese anlayışına sahip bir sağlık hizmetini hedefliyoruz. Ulaşılabilirlik bu.

Ayrıca hizmetin kaliteli olması lazım. Bunun da eğitim düzeyi yüksek personelle verileceği açıktır. O halde geçmiş dönemlerde mezun olan insanların literatürü ve gelişmeleri takip etmemeleri halinde bilgilerinin eskimesi söz konusu. Bu bakımdan hizmet içi eğitimle bunun geliştirilmesi lazım. Sağlık Müdürlükleri çerçevesinde hastane yöneticiliği bakımından bunları hizmet içi eğitime belirli periyodlarla düzenli olarak alıyoruz.

Geçmişte sağlık kuruluşlarında resmi kağıt, sevk kağıdı, emekli karnesi gibi belgeler angarya olarak değerlendirilirdi. Bunların nakit para olduğunu bilincine varılmasını sağladık. Dolayısıyla elinde resmi bir belgesi olan bir kişinin alacağı hizmet, nakit parayla alınan hizmet gibi değerlendirilmelidir. Bu hizmette çalışanlara belli bir oranda yansıma olur ise hizmette gönüllülük, hizmette şevk ve iştiyakla hizmet anlayışı verme yerleşir. O nedenle döner sermaye yasa tasarısını çıkardık.

Kaliteli hizmet, donanım, cihaz, bilgi ve beceri bakımından üst düzey

kadroya sahip tesislerde verilebilir. Yapmaya çalıştığımız, iyi eğitilmiş, bilgi becerisi yüksek, tedavi sonuçları bakımından komplikasyonları az olan elemanlarla çalışmak.

Bir sonraki aşama, sözleşmeli personel. Becerisini beğenmediğimiz personelin işine son verebilmeliyiz. Şimdi biz kendi kendine yeten, ürettikleri sağlık hizmetiyle bir sağlık işletmesi hüviyetine kavuşacak tesisler oluşturmaya çalışıyoruz.

Artık Sağlık Bakanlığı Hastahaneleri devlet içinde devlet gibidirler. Bu şu demektir: Çalıştıracığı personelin maaşını veren Sağlık Bakanlığı Hastahaneleri, 657 Sayılı Devlet Memurları kanuna göre atayacağı kişinin maaşını hastahanedan verecek. Maaşları devlet hastahanesinden verilmek kaydıyla 9140 kadro tahsis edilmiştir. Bu verimli işletmenin bütçe oluşturduğu ve bu bütçe içinden personel çalıştıracığı anlamına gelir. Standard lise sınavıyla alınan memur yerine sağlık bilgisi ve becerisi kontrol edilebilen ve bunda başarılı olanların alınacağı, maaşı döner sermayeden verilen devlet memuru anlayışı yerleşecektir. Bu kaliteye giden yolun taşlarıdır. Bunları tek tek dizmeye çalışıyoruz. Ancak bu da yetmez. Belli bir standarda ulaşmamız lazım.

STANDARD: Bu standard uygulamayı açıklar mısınız?

DURMUŞ: Hastalıklar bellidir. Hastalıkların teşhisiyle ilgili metodlar da bellidir. Bilinen şeylerdir. Ancak belli hastahaneler, belli hekimler, belli uzmanlar belli sıraya riayet etmelidir. Onun için biz dedik ki, Türkiye'de hemen hemen her hastahane hangi hastalık araştırılıyorsa istenmesi gereken tetkiklerin bir sıralaması vardır. Bunun eksik yapılması, konulması gereken teşhisin konulamaması veya yanlış konulması sonucuna götürebilir. Yeni müracaat yeni maliyet demektir. Bu hizmet iyi verilmiyor, maliyetler yükseliyor, erken teşhis konulamıyor anlamına gelir. Tanı protokolleri diye bir protokol hazırladık. Bunun ikinci bölümü de Tedavi Protokolü. A hastalığı için sıralanan tetkikleri istediniz. Teşhisinizi doğruladığınız. O teşhise uygun reçeteyi düzenlemeniz lazım. Bunun için seçilecek ilaç, bunun için seçilecek yöntem, seçilecek reçete önemlidir. Bunun bir öncelikler sırası olması lazım. Mesela bir antibiyotik verecekseniz elinizde bir kültür antibiyogram sonucu da olması lazım. Hangi mikrop o hastalığı oluşturmuş, o mikrop hangi ilaca hassas. Aksi takdirde bir avcının derisi kalın olan bir hayvana küçük saçmalardan ateş etmesi anlamına gelir. Onu yaralar, ama yok etmez. O bakımdan seçim yapabilmenin bir yolu da standard tedavi protokollerinin oluşturulmasıdır. Şimdi 2000 sayfa kitaplar oluşturduk. Her branşa ait standard tanı ve tedavi protokollerini iç-

Gerekli bir sağlık sistemini istiyorsak, ülkenin her yerine ulaşılabilir bir hizmet istiyorsak genel sağlık kurumunun kurulması ve bu kurumun özerk olması gerekir.

ren 2000 sayfalık bu kitaplar tüm kliniklere dağıtılacaktır. Hekim ezberle yazmayacak. Yıllar önce tıp fakültesinden mezun olmuş, bilgiler değişmiş, teknoloji değişmiş, teşhise giderken herkesin ortak kullandığı yolları denemesi lazım. Bu şunu oluşturacak: İlçeden büyük merkeze kadar, taşra hastahanesinden eğitim hastahanesine kadar benzer tetkikler istenecek, benzer reçeteler yazılacak. Bu hekimi sınırlama değil tedavide neticeyi yükseltebilme; sonuç alabilmek için standardı yükseltme çabasıdır. Yoksa hekimin reçetesi üzerine bir baskı değildir. Bunu disipline etmek zorundayız. Yarın belki sosyal güvenlik kurumları diyecek ki bu hastalığı düşündüğünüze göre şu ilacı yazdınız veya bir başkasının ilacını bu reçeteye yazmışsınız. "Ben bunu ödemiyorum kardeşim" diyecek. Bir maliyet kontrolü yapacaksınız.

İkincisi, teşhisi erken koydurtmak çabasını sürdüreceksiniz. Üç, teşhisi koyduğunuz hastanın etkin tedavisini, kalıcı tedavisini sağlayacaksınız. Bazı tedavi yöntemleri vardır ki, etkin değilse mikroplar direnç kazanır ve hastalık kronik hale gelir. Bu çaba, hastalığı kronik hale getirme ve hekim hekim, hastahane hastahane dolaşmasını önlemeye yöneliktir. Bunu tamamlayan diğer bir şey ilaç ve sarf malzemelerinin belli bir kalite ve standardda olması, onların kullanımında standardın sağlanması. Yani bir hastaya 30 draje yazmışsanız, 30 draje sayıp vermelisiniz. Her biri 20'er draje içeren kutulardan verirsiniz 40 draje ve-

rirsiniz. İki kutu verirsiniz. 10 draje israf olur. Bu gün Amerika, İsrail ve Japonya gibi ekonomisi en güçlü olan ülkelerde özel eczanelerde dahi taneyle ilaç verilir. Taneyle ilaç verilmesi gereklidir, zorunludur. Bunun için eczanelerin bu eğitimi bu düzeni almaları gereklidir.

Önemli diğer bir konu da klinik eczacılık tabirinin yerleşmesini sağlamak. Eczacılarımızın klinikte yatan hastalara ilacını, reçetesini düzenleyecek standarda ulaşması gereklidir. Eczacılık Fakültelerimizin bunları yetiştirmesi lazım. Bu konuda birlikte çabalarımızı sürdürüyoruz. İlaç bir zehirdir,

bir toksindir. İlaç gereksiz kullanılmamalı, uzun süre kullanılmamalı, yeterli süre kullanılmalıdır. İşte bunu sağlayacak kişi klinik eczacıdır. Bu klinik eczacısı reçeteyi yazan doktorun verdiği ilacın hastaya ulaşıp ulaşmadığını, hastanın bunu yeterli dozda kullanıp kullanmadığını denetleyecek kişidir. Bu şekilde bir, erken tedavi sağlayacağız; iki, tedavi maliyetlerini aşağı çekeceğiz; üç, israfı önleyeceğiz. 46 katrilyon bütçeye karşılık bu gün Türkiye'de 5.1 katrilyonluk bir sağlık harcaması ve ilaç gideri vardır. Bunları artık gerçekçi realize edecek bir ortama getirme-

miz lazım. Çabamız bu şekilde olacak.

STANDARD: Anlattıklarınıza ilave edeceğiniz 2002 projelerinizi öğrenebilir miyiz?

DURMUŞ: 2002 de bizim bir bakıma hizmet kalitesini zorlayan, bir bakıma insan haklarını destekleyen mesleki sorumluluk sigortamız var. Hekim yaptığı tıbbi veya cerrahi uygulamadan dolayı hastaya zarar vermemelidir. Ya da endikasyona uygun bir metot seçmelidir. Cerrahi olarak yapılacak işlemi süruncemede bırakıp hastanın ölümüne sebep olmamalı ya da bu konuda becerisi yoksa hastada kusur oluşturabilecek bir yetersizliği varsa bunu yapmamalıdır. Bunun sorumluluğu yüksek tazminat ödemekle neticelenecektir. Bunu mesleki sorumluluk sigortasıyla halledebileceğiz.

Buna karşılık hekimin bazen elinde olmayan nedenlerle hastalık sonucu ortaya çıkabilecek olan komplikasyonlar vardır. Hekimin de korunması lazım. Bu amaçla karşı sigorta sistemi getirilerek, hekimler de uyguladıkları tedaviler sonucu ortaya çıkan komplikasyonlar nedeniyle sigorta sistemiyle korunmalıdır. İşte üçüncü aşama olarak ifade ettiğim sözleşmeli personel çalıştırmaya götürecek şey bununla tamamlanacak. Devamlı komplikasyon yaratan hekimlere kardeşim "sen bu kuruma faydalı değilsin, kendine iş ara" deme hakkımız olacak. Asıl nihai hedef olması gereken bu.

Sağlık Sigorta Sistemi çok başlıklı arz ediyor. Bu amaçla 7-8 ayrı başlık koyabilirsiniz. Emekli Sandığı, Bağkur, SSK, Türk Silahlı Kuvvetleri, Sosyal Yardımlaşma Vakfı, Yeşil Kart ve bu gibi kurumlar. Sağlık Sigorta Sistemi'nin bir elden özerk bir kurum tarafından yapılması lazım. Eğer tek elde toplanırsa tüm sosyal birimleri temsil edebilir. Özerk bir kurum olur ise ödediği parası karşılığı hizmet kalitesini sorgular.

Bakın çelişki nerede? Çelişki sağlık hizmetini veren hizmet kalitesini sor-

guluyor. Halbuki hizmeti satın alanın hizmet kalitesini sorgulaması lazım. Ama onlar sorgulamıyor. Şu tedavi için şunu ödedik. O halde bu hizmetin de kaliteli olması lazım. Burada fahiş bir para istenmiş, bunu isteyemezsiniz gibi bir denetimin olması lazım. Malesef Türkiye’de bu yok.

Bir diğer şey sağlık hizmetini verenle, hizmeti finanse eden birbirine girmiş durumda. Finansmanı sağlayan kurumun sağlık hizmetini vermesi lazım. Kalitenin ölçütü bu. Eğer siz parayı veriyorsanız, para az gitsin diye hizmet seviyesinden taviz verebilirsiniz ve kaliteyi düşürebilirsiniz. O bakımdan ısrarla üzerinde duruyoruz.

Diğer bir konu da emeklilik, maluliyet ve ölüm sigorta sistemini birbirinden ayırt edebilmek lazım. Bunları birbirinden ayırt etmediğiniz takdirde karışıklık olur. Sağlık Sigorta Sistemi vatandaşın yarınının güvencesidir. Yarın çalışamaz duruma gelirsem, yarın bakıma muhtaç duruma gelirsem, yarın hasta olursam tedavim yapılabilirsin diye devlet kapısını tercih etmekte. O halde sağlık sigorta sistemi güvence altına alınabilmeli, diğerlerinden ayırt edilebilmeli ve buradaki kaynaklar hiç bir zaman devlet açıklarını kapatmakta kullanılmamalıdır. Bunun bir diğer faydası daha var: Sağlık Sigorta Sistemine 65 milyon insan alınabilirse devlet kapısından iş talebi azalacaktır. Bir çok kişinin asgari ücretle devlet kapısında çalışma talebinin altında yatan şey sağlık sigortasıdır. Yaşlandığımda ne olacağım, gelecek kaygısıdır. Bunu sağladığımız takdirde insanın seyyar satıcılık yapacaktır. Küçük esnaf olacaktır, çıraklık yapacaktır, kalfalık yapacaktır, ama devlet kapısına müracaat etmeyecektir. Bu şekilde aşırı kadroların şişirilmesinin önüne geçilebilecektir. O halde genel sağlık sigortası veya sağlık finansmanı kurumu veya sağlık sandığı diye adlandıracağımız bu kurumun behemehal kurulması lazım.

Geçerli bir sağlık sistemini istiyorsak, ülkenin her yerine ulaşılabilir bir hizmet istiyorsak genel sağlık kurumu-

nun kurulması lazım. Ve bunun özerk olması lazım. Bu konuda kanun tasarımız hazır. Onu da tekrar hükümetin gündemine getireceğiz.

AB ülkelerinde bile bu varken sıkıntılar baş göstermeye başlamış. İngiltere Sağlık Sistemi yavaş yavaş uzun vadeye randevu verir hale gelmiştir. Ağır hastaları tedavi etmekten kaçınır hale gelmiştir. Türkiye’de Maliye Bakanlığı’nın yaptığı hesaba göre 67 milyon sağlık güvenlik şemsiyesi altında insan var. Nüfusumuz 65 milyon; en az 3-4 milyon da hiç sosyal güvenlik şemsiyesi altında olmayan insan var. O halde niye bu kadar kabanık. Dublikasyon var; SSK’dan yeterli hizmeti alamayan bir de yeşil karta müracaat ediyor. Yeşil kart dön tercih edilmeyen bir sistemken, üniversiteler yeşil karta bakmaktan imtina ederken bugün yeşil kartları niçin bize sevk etmiyorsunuz diye bize serzenişte bulunuyorlar. Bunun ölçütü şu; yeşil kartın parası bize geldiği gün hastahanelere dağıtılır. Başta SSK, Bağkur altı ay dokuz ay geç ödeme yapar. Dolayısıyla bu ödemeleri alamayan sağlık kurumları kendi hizmetlerini döndürmede sıkıntıya düşmektedir. O nedenle SSK’lı bugün üniversiteler tarafından kabul edilmiyor. Biz Bakanlık olarak kabul ediyoruz.

STANDARD: Sağlık alanında eğitim nasıl olmalıdır?

DURMUŞ: Önümüzdeki dönem

Sağlık Bakanlığı hem sosyal, hem ekonomik, hem sağlık hizmeti sunan bir kurumdur. Diğer kurumlarla iyi koordinasyonun sağlanması halinde çok daha başarılı hizmet ulaştırılırlığı olacaktır. Bu gün karakolun, öğretmeninin olmadığı yerde ebe, hemşire var. Sağlık Bakanlığı Teşkilatı Türkiye’nin en yaygın teşkilatıdır. 11 bin sağlık evi, 6 bin sağlık ocağı, 750 hastahanesi olan bir kurumdur.

sağlık eğitimi standardının da değişmesi gerekli. Ne kadar pratisyen hekime ihtiyacımız var. Ülkedeki nüfusun demografik dağılımı nedir, hastahane yatak sayısı nerede, ne kadar olmalı, ne kadar uzman lazım? bunların belirlenmesi gerekir. Uzmanların dağılımının, pratisyen hekim dağılımının belirlenmesi lazım. Bu bakımdan bir standard kadro çalışması yaptık. Bir sonraki aşama norm kadro çalışmasıdır. Sağ-

lıkta norm kadro uygulaması diğer meslek gruplarına göre çok çok zordur. Çünkü branşlaşma alabildiğine derinleşmiş. 30'u aşkın uzmanlık dalı var ve pratisyen hekimlerin görev alanları da değişmiş. 112 acil sistemle çalışan pratisyen hekimler, sağlık ocağında çalışan pratisyen hekimler, çevrede çalışan hekimler gibi. Dolayısıyla branşlaşmanın çok artmasına bağlı arz ve talep kurallarına göre değişken bir sistemimiz var. Biz de o nedenle 11 bin tane sağlık evi kurulmuş, ama orada insan kalmamış, göçler başlamış, sanayi bölgesine taşınma başlamış. Bugün İstanbul'un batı yakasında patlama derecesinde nüfus artışı var, ama yeterli derecede sağlık tesisi yok. Buna karşılık Ankara'nın Kalecik'inde 200 yataklı psikiyatri hastanesinin temeli atılmış. Bunun gibi binlerce temel var, 1700 yatırımdan 600'ü başlamış durumda. Bunların bir çoğunun gerekliliği tartışılmalı.

Gelişigüzel hastaneler büyütülüyor. Yatak doluluk oranını soruyorsun; %20-30. Niye büyüyorsun? "İşte büyük olsun." Fizik kapasitesinde yatak, bina yapılanmasında da nüfus arz ve talep konularına dikkat etmemiz gerek. Cumhuriyetin 100. Kuruluş Yıldönümüne göre 2023 yılı için projeksiyonlar yapmak durumundayız. Türkiye'de nüfus hareketleri ne olacak, yeni kurulan merkezlerde ne kadar nüfus bulunacak, buna göre yatak ihtiyacımız var mı, ebe, hemşire diğer yardımcı sağlık

112 sistemi acil çağrıdır. 113 çağrı sistemi ise evde muayenedir. Kronik hastaların bakım ve tedavilerinin evde sürdürülmesinin sağlanmasıdır.

personeline ihtiyacımız var mı? Bunların belirlenmesi lazım.

STANDARD: Sayın Durmuş, bunlar nasıl belirlenecek?

DURMUŞ: Bizim yaptığımız şey tamamen istatistiksel bir çalışmadır. İstatistiksel verilere dayalı bir program hazırlamaktır. Bunları biz Bakanlar Kurulu'nda dile getirdik. DİE'nün nüfus sayımı yapmasına gerek olmadığını söyledik. Hane halkı kayıt fişleriyle Türkiye'nin gerçekçi ve sekiz ayı aşkın oturduğu yerdeki nüfusunu tespit edebiliriz.

Halbuki DİE nüfus sayımı yaptığı zaman seçmen göçü, nüfus göçü hareketleri başlıyor. Biz hane halkı kayıt fişlerini eğitim döneminin devam ettiği kış aylarında yapıyoruz. Tarım kesimi büyük şehirlerin varoşlarında yaşar. Yazın köyüne gider tarımla ilgilenir. 1-2 ay çalıştıktan sonra kışın tekrar oturduğu yere döner. Asıl oturduğu yer büyük şehirlerdir. İşte bu kalıcı oturduğu

yerlerin tesbiti hane halkı kayıt fişleriyle bulunur. Bunu Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Sağlık Ocaklarımız, Dispanserlerimiz ve Ana Çocuk Sağlığı Merkezlerimiz yapıyor. O halde kaynaklarımızda dublikasyonlara gerek yok. Burada DİE bizim için yönlendirici olacak. Şu, şu, şu parametrelerin araştırılmasını istiyoruz diyecek. Sağlık Bakanlığı olarak biz parametrelerin tamamını sosyal parametreler, ekonomik parametreler, gelişim parametreleri, ekonomik dağılım parametreleri, nüfus parametreleri, eğitim parametreleri şeklinde hepsinin anında bilgisini verebiliriz. Mesela şimdi İzmir'i soralım. İzmir'de okur yazar sayısı ne kadardır, okur yazarlığı olmayan kaç kişidir. Lise eğitimi kaç kişidir. Yüksek eğitimi kaç kişidir. Bir sağlık müdürü size cevabını verebilir. Ebe ve hemşireler tarafından düzenli eve girerek bu araştırma yapılmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de her şey için ayrı bir kurum kurmaya gerek yok. Halen faal çalışan gruplarla işbirliği ve koordinasyon sağlanarak bu işler çabuk çözülecektir.

Bu bakımdan Sağlık Bakanlığı hem sosyal, hem ekonomik, hem sağlık hizmeti sunan bir kurumdur. Diğer kurumlarla iyi koordinasyonun sağlanması halinde çok daha başarılı hizmet ulaştırılışı olacaktır. Bu gün karakolun, öğretmenin olmadığı yerde ebe, hemşire var. Sağlık Bakanlığı Teşkilatı Türkiye'nin en yaygın teşkilatıdır. 11 bin sağlık evi, 6 bin sağlık ocağı, 750 hastahanesi olan bir kurumdur.

STANDARD: Ülkemizin en büyük sağlık problemi nedir?

DURMUŞ: Eğitimdeki eksiklik, "koruyucu sağlık hizmeti"nin dengeli verilmemiş olması en büyük problemi oluşturuyor. Sağlık Bakanlığı'nın görevi sağlığı korumaktır. Hastayı tedavi etmektir. Çıkan problemleri çözmektir. Birinci görevimiz koruyucu sağlık hizmetidir. O halde çevre kirleticileriyle mücadele edilmelidir. Sağlıklı şehir yapılmasına hızla geçilmelidir. Gıdadan içecek suya kadar tüm parametreler Sağlık Müdürlüğü marifetiyle

kontrol altına alınmalıdır. Köyden beldeye, belden ilçe ve il merkezine kadar belli bir sevk zincirinin oluşturulması lazım.

Önce tüm insanlarımızın evlerinde sağlık hizmeti alabileceği dengeli bir kadro dağılımına ihtiyaç var. Türkiye’de bu kadro var. Ama bu kadronun dağılım dengesine maalesef populist yaklaşımlar var. Şu anda bizim en çok tepki çektiğimiz konulardan biri de budur. Bu dengeyi sağlayarak Türkiye’de yaygın sağlık personeli dağılımını kurmaya çalışıyoruz. Bu çerçevede SSK’ya diyoruz ki, “ihtiyaçlarınızı bildirin, kurayla atayalım.” Bir sistem oluşturmak gerekir. Her yerleşim biriminde bir sağlık elemanımızın olması lazım. İşte o zaman koruyucu sağlık hizmetleri dengeli verilebilir. O zaman hastalık riski azaltılabilir ve asıl maliyeti etkiler. Büyük çabamız koruyucu sağlık hizmetini yerleştirmek.

STANDARD: Evde sağlık hizmetleri ülkemizde yeni yeni oturan bir hizmet. Konuyla ilgili bizi aydınlatır mısınız?

DURMUŞ: Sağlık ekibinin eve gitmesi lazım. Bizim çabamız bu kadar yerleşim yerinde hekim bulunduramayacak mobil sistem dediğimiz bir sistemle belli köyler ve benzeri yerlerde belli gruplar halinde haftanın belirli günleri o bölgedeki hastaları ve hasta-

lıklarını tespit etmeye çalışmak.

112 sistemi acil çağrıdır. 113 çağrı sistemiyse evde muayenedir. Kronik hastaların bakım ve tedavilerinin evde sürdürülmesinin sağlanmasıdır. 112 ücretsizdir, ama 113 döner sermayeli bir sistemdir. Hasta evde istediğiniz zaman hekimi çağırabilmeli, döner sermaye karşılığı ücretini ödeyebilmelidir.

Bu sistemi kurabildiğimiz takdirde toplumun sağlık problemini çok daha iyi çözümleriz diye düşünüyorum. Pilot uygulamalar şeklinde başlamak istiyoruz. Biz göreve geldikten sonra ambulans alımını tam donanımlı hale getirdik. Eskiden ambulanslarda hemşire bulamazdınız. Şimdi ambulanslarımızda kalp cihazımız, hemşirelerimiz, tam donanımlı teknik ekipmanlarımız var.

STANDARD: Büyük afetler geçirmiş ve yenilerine gebe bir ülkeyiz. Afet planları, afet durumunda sağlık hizmetleri ile ilgili gelişmeler ne düzeyde Sayın Durmuş?

DURMUŞ: İl Sağlık Müdürlüklerimizde bu konuyla ilgili çalışmalar var. Esas olan 112 sistemine afetlerde ve kazalarda çabuk ulaşılabilirliğin sağlanmasıdır. Göreve geldikten sonra 74 ile bu sistemi ulaştırdık. Şimdi 81 ile tamamlamaya çalışıyoruz. Aynı zamanda askeriye ile tatbikatlarla işbirliği yapıyoruz. Almanya’dan acil yardım eğitimi almış elemanlarımızla çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Özellikle Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nüzün bu konuda Türkiye genelinde programı var.

Eğitimin en iyisi görev başında verilen hizmettir. Bugün bir yerde bir patlama olsa oraya koşan sağlık elemanının ne yapacağını bilmesi lazım. Orada ilk yardımı yapıp hastayı hızla hastahaneye yetiştirmesi lazım.

Bir de trafik kazalarının yoğun olduğu yerlerde trafik hastahaneleri açmaya çalışıyoruz. Yine Şoförler Federasyonu ile işbirliği halinde, onların açtığı merkezlerde 112 sistemini açıyoruz. Gerekli olan yol güzergahlarında

112 sistemini yaygınlaştırmaya çalışıyoruz. Bu arada ambulans ve helikopter ambulansı ihalelerimiz devam ediyor. Daha iyiye ulaşabilmek için bununla ilgili bir sigorta sistemi oluşturmaya çalışıyoruz. Helikopter hizmetinden istifade etmek isteyen tüm araç sürücülerine trafik sigortası içinde ek primle bunu sağlamayı planlıyoruz.

Ambulans bir hasta taşıma aracı değildir. Ambulans, Türkçe adıyla can kurtarıdır ve ilkyardımın içinde yapılabildiği bir araçtır. Hastahane de hasta depo yeri değildir. O bakımdan hastahane acil servisi aktif faal çalışan, yoğun bakım hizmeti olan ve ameliyathaneleri gelişmiş, araç gereçlerle donatılmış, üstün performansı olan hekimlerle hayat kurtarıcı müdahalelerin yapıldığı yerdir. Bu çerçevede biz acil servislerimizi yeniden organize ettik. Hem fizik kapasite, hem donanım bakımından. Yoğun bakım hemşireciliği, yoğun bakım hekimi anlayışını yerleştirmeye çalışıyoruz. Ayrıca Türkiye’de yaygın belirli bölgelere Kalp Damar Cerrahi Merkezleri kurmaya çalışıyoruz. Hastanın kalp ameliyatları buralarda yapılabilmelidir. Bunun mücadelesini veriyoruz. Bugün Van Yüksek İhtisas Hastanesi 500 açık kalp ameliyatı yapmıştır. Şubat 2000 tarihinde Trabzon’da açılışını yaptığımız merkezin de böyle bir merkez olmasını istiyoruz. Bugün Eskişehir Devlet Hastahanesi, Kayseri Devlet Hastahanesi açık kalp ameliyatları yapabilen merkezler haline gelmiştir. Hastahanelerimizin tamamı kendi kendini yenileyebilen, fizik kapasiteli, donanımlı hale gelmiştir. Yıllardır Antalya Devlet Hastahanesi’nin anjio cihazı yoktu. 1 milyon doları vererek kendi parasıyla anjio cihazını alabilecek hale gelmiştir. Tüm çaba, hep devletten bekleyen değil, kendi kaynağını kendi üreten sağlık işletmesi hüviyeti-ne kavuşmuş devlet hastahaneleri oluşturmaktır. Bu çerçevede hastahanelerimizdeki emar, tomografi, dijital anjio, kamera ve tetkiklerin yapılabildiği cihaz ve donanımın hızla gelişmesini istiyoruz ve bu konuda gayretlerimiz devam ediyor.

Kaliteli hizmet, donanım, cihaz, bilgi ve beceri bakımından üst düzey kadroya sahip tesislerde verilebilir. Yapmaya çalıştığımız, iyi eğitilmiş, bilgi becerisi yüksek, tedavi sonuçları bakımından komplikasyonları az olan elemanlarla çalışmak.

STANDARD: Ne mutlu ki hastahanelerimizde Kalite Sistemi hızla yayılıyor. Bu kaliteli hizmet anlayışında Bakanlığınızın sağlık politikası elbette çok önemli. Bugüne kadar Bakanlık olarak neler yaptınız? Bu konuda bilgi alalım. Sonra da sağlık hizmetleri veren kurumlarda Kalite Sistemi ile ilgili Bakanlık olarak neler düşünüyorsunuz? Konuyla ilgili görüşlerinizi öğrenelim.

DURMUŞ: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kalite Belgesi almak için girişimlere başladı. Eğitimler devam ediyor. Sağlık Bakanlığımızdaki Bilgi İşlem Başkanlıklarındaki tüm ihaleler, ihale sonuçları internet ortamındadır. Bir fiyat standardı oluşturma çabası, kalite standardı oluşturma çabası içindeyiz. Ayrıca gelen evrak bilgisayar ortamına alınmıştır. Bilgisayar ortamında herkes kendi evrakını artık takip edebilecek, evrak kayboldu, bulunamadı gibi mazeret beyan edemeyecektir. Tamamiyle şeffaf bir Bakanlığa ulaşmaya çalışıyoruz. İhaleleri noter huzurunda ve uluslararası basın kurulu önünde yapıyoruz. İlanı önceden internette veriyoruz. Tüm taşra hastahaneleri de dahil olmak üzere sonuçlarını da ilan ediyoruz. Hastahanelerarası fiyat farkları da bu şekilde ortaya çıkıyor. Yine en son ilaç ihalesinde fabrika fiyatından %13 daha ucuz ilaç alabildik. Hastahaneler bir araya gelip borsa oluşturuyor. Kendi arala-

rında seçtikleri ihale komisyonu marifetiyle ihalelerini yapıyorlar. Hiçbirisi Bakanlığa parasını getirmiyor. İstekler bilgisayar ortamında birleştiriliyor. Firmalar tekliflerini verdikten sonra paketler hastahaneye gidiyor. Böylelikle parasını kendi hastahanesinden alacak şekilde toplu bir ihale sistemine yavaş yavaş geçiliyor.

Hastane tıbbi malzeme borsası oluşturma çabası içindeyiz. Mesai kavramına riayet etmeyen sağlık personeli, bankamatikten maaş alan sağlık personeli, gerçekten diploması olmadan sahte diplomayla iş yapan sağlık personelinin olduğu bir ülkede, hizmette kalite ve standard aramak büyük çabalara neticesinde olacaktır.

Bugün bir çok beldede Sağlık Meslek Liseleri var. Öğretmen kadroları sınırlı. 100 yataklı bir hastanede eğitim almamış. Siz o hemşireyi sahaya gönderiyorsunuz. Ne yaptığını da kontrol edemiyorsunuz. Sağlık, sıradan insanlara emanet edilemeyecek kadar önemli ve duyarlı bir konudur. Bana göre hastahane işçisi de sağlık personeli olmalı, hastabakıcı da sağlık personeli olmalı. Sağlık örgün bir eğitimle elde edilebilecek bilgi ve beceriyle sağlanabilir. Bu çerçevede sağlık ocağından hastahane kadar o hizmeti veren Sağlık Müdürlüğünden Bakanlık Teşkilatına kadar tüm birimlerin kalite sistemini kurup, TS-EN-ISO 9000 Belgesini alması gereklidir. Bu konuda eği-

tim almaları lazım. Kalite eğitimi şunun için gereklidir, her zaman kullandığım bir söz "neyi aradığını bilmeyen bulduğunu anlayamaz" Maalesef eğitimli bir kişiyi göreve getiriyoruz. Ama, görevinin sınırlarını, çerçevesini, hedeflerini bilmeyen pek çok insanımız var.

STANDARD: Sağlıkla ilgili 865 standardımız var. Bu sayı ihtiyaca paralel olarak her gün artıyor. Standardizasyon alanında TSE'den beklentileriniz neler olabilir?

DURMUŞ: TSE'nin kalite eğitimi konusunda yaygın tüm kurumlara girmesi lazım. Tabii bunun belli bir maliyeti de var. Ama ben o maliyetin, hizmetin kalitesi arttığı için, içinden çok fazlasıyla çıkacağını düşünüyorum. Burada TSE'ye düşen büyük görevler var. Ama TSE'nin önünde belli zorluklar var. Tüm Sağlık Kurumlarının TSE'ye müracaat etmesi gerekir. Kalite Belgesi hastahane fizik kapasitesiyle, cihaz donanımıyla artırılmasının ötesinde verilen hizmetin kalitesiyle ilgili. Çünkü çok mükemmel binalarda hiç de iyi olmayan hizmetler verilebilir. Hasta memnuniyeti deyince öncelik olmalıdır. Sağlıklı kişinin hastalandırılmaması birinci öncelik olmalıdır. Bunu sağlayabilmek için eğitilmiş personel olmalıdır.

STANDARD: Çok teşekkürler Sayın Durmuş,

DURMUŞ: Ben teşekkür ederim.

Kayseri Sanayi Odası Başkanı ve TSE Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Çapar, Standard Dergisinin sorularını cevaplandırdı.

Çapar açıklamalarında ülkemizin ve Kayseri sanayicisini değerlendirdi ve TSE'nin sanayiciyle ilişkilerinin önemini vurguladı.

Mustafa ÇAPAR
Kayseri Sanayi Odası
Başkanı
TSE Yönetim Kurulu Üyesi

TSE İLE SANAYİCİ NE KADAR ORTAK DİL KULLANIRSA ÜLKEMİZ AÇISINDAN O KADAR YARAR SAĞLANIR

STANDARD: Sayın Çapar, Kayseri Türkiye'nin sanayi faaliyetleri yönünden değerlendirdiğimizde çok önemli bir ili. Sizden, Kayseri Sanayi Odası Başkanı olarak ilinizin sanayi faaliyetleri hakkında bilgi alabilir miyiz?

ÇAPAR: Kayseri ve Kayseri Sanayisini, derginizde tanıtmama fırsat verdiğiniz için teşekkür ederim. Satır başlarıyla ve kısaca sorunuza yanıtlamak isterim.

Bugün Odamıza kayıtlı, 20 meslek grubuna dağılmış 715 üyemiz var. Üyelerimiz tekstil ürünleri başta olmak üzere iki yüzü aşkın çeşitte mal ve hizmet üretmektedir.

Bugün Kayseri'de, altyapısı hazır ya da tamamlanmak üzere olan 40 milyon metre karelik yatırım alanı, girişimcinin hizmetine sunulmuştur.

Birisi özel olmak üzere iki adet Organize Sanayi Bölgesi'nde üretim yapılmakta ve bunların toplam alanı yaklaşık 20 milyon metre kareyi bulmaktadır. Bunlara; 6 milyon metre karelik yatırıma hazır İncesu Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ile kamulaştırma ve planlama aşamasında olan 7 milyon metre karelik Mimarşınan OSB, yer se-

çimi yapılan Başakpınar ve Pınarbaşı OSB'lerini de ilave edebiliriz. 7 milyon metre karelik Serbest Bölgemiz ise faaliyete geçmiştir. Serbest Bölgemiz aynı zamanda üretime dönük niteliktedir.

Tüm bunlara ilaveten 10'u aşkın Küçük Sanayi Sitesinde 6 bin civarında küçük sanatkar, mal ve hizmet üretmektedir. 15 bin civarında Ticaret Odasının, 40 bin civarında da Esnaf ve Sanatkarlar Odasının üyesi bulunmaktadır. Üniversitesi ile, meslek liseleri ile laboratuvar imkanlarıyla Kayseri yatırımcı için çekici bir il olma özelliğini devam ettirmektedir....

Bildiğiniz gibi şehrimizde TSE'nin çok gelişmiş bir laboratuvarı var.

Yine baktığımızda 2000 yılı için Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında 17 üyemizin yer aldığını görmekteyiz. Henüz yayınlanmadı, ama takip eden ikinci 500'de 10'a yakın üyemizin yer alacağını tahmin ediyorum.

Bu yıl Odamız kayıtlarına giren ihracatımız, 600 milyon doları aşacak gibi gözüküyor.

STANDARD: Kayseri denince hepimizin aklına Kayseri'ye özgün pas-

urma, mobilya gibi ürünler geliyor, ama sizin Kayseri denince öncelikle söz etmek istediğiniz şeyler nelerdir?

ÇAPAR: Kayseri'yi ya da Kayserilileri tanıyabilmek için biraz gerilere gitmek gerekir diye düşünüyorum... Bilindiği gibi Kayseri, Anadolu Medeniyetleri denilen medeniyetler zincirinin önemli bir halkası. Kayseri, önemli medeniyetlere beşiklik etmiş bir coğrafyada bulunuyor. Sözelimi, sancak olmasına rağmen özellikle Selçuklunun üç önemli yerleşim yerinden birisi. Yine bildiğiniz gibi diğerleri, Konya ve Sivas.

Dün Kayseri, ticaret yollarının düğüm noktasındaydı. Şimdi de öyle. Kayseri'ye merkezi şehir de diyebiliriz. Bu nedenle gelip geçen her tüccar, her seyyah mutlaka Kayseri'ye uğramış. Seyahatnamelerde Kayseri ile ilgili ilginç notlara rastlamaktayız. Bu nedenle şehrimiz, gerek Selçuklu ve Osmanlı ve gerekse daha önceki dönemlerde önemli bir ticaret ve sanayi kenti olarak karşımıza çıkmakta. Haliyle insanları da birer tüccar ve sanatkar olarak. Kayseri'nin bu özelliği, Cumhuriyet döneminde de devam et-

Dönemler itibariyle Dünyadaki ekonomik oluşumlara göre kamu-özel sektör dengeleri değişiyor. Bunun ülkemize yansımaları da doğaldır...

miştir. Bir de iklim şartlarının tarıma elverişli olmadığını da unutmayalım.

1926 yılında Yap-İşlet-Devret modeline uygun elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı ve satışını yapan bir girişimin hayata geçirildiğini görmekteyiz. Bu halk arasında ŞİRKET olarak bilinen ve bugün de farklı bir biçimde benzer görevi sürdüren Kayseri ve civarı Elektrik TAŞ'dır. Yanılmıyorsam konusunda ilk.

Bu yıllarda Sanayii Teşvik Yasası'ndan yararlanarak kurulan şirketlere de tanık olmaktayız. Akluma geldiği için söylüyorum, bugün de faal olan Değirmencilik İşletmesi. Yıl ise;

1930'ların başı.

Bunda ekonomide liberal bir havanın estiği 1923 Birinci İzmir İktisat Kongresi'nin de etkisi var. Daha sonraları 1929 Dünya Ekonomik Krizi'ne bağlı olarak Kayseri sanayisinde kamu ağırlığının giderek arttığını görmekteyiz.

Burada hemen şunu belirteyim: Dönemler itibariyle Dünyadaki ekonomik oluşumlara göre kamu-özel sektör dengeleri değişiyor. Bunun ülkemize yansımaları da doğaldır. Şimdi; Serbest Pazar Ekonomisinin yansımaları gibi.

Dönelim Kayseri'ye:

1926 yılında kurulan ve bugün 2. Hava İkmal Bakım Merkezi olarak anılan "Tayyare Fabrikası" ile 1937 yılında üretime geçen Sümerbank Bez Fabrikası, Kayseri sanayisinin itici gücü olmuştur. Cumhuriyet sonrası ilk sanayici kuşağı için bu iki kurum aynı zamanda bir okul vazifesi görmüştür.

Tayyare Fabrikası'nın Çırak Okulunun yanı sıra Erkek Sanat ve Yapı Sanat Enstitüleri 1942 yılında eğitim ve öğretime açılmıştır.

1950'den sonra Kayseri sanayisinde özel sektörün ağırlığı giderek art-

Tek Pazar haline gelen ya da globalleşen dünyada rekabet, uluslararası pazarda belirleyici rol oynamaya başlamıştır. Rekabet edebilmek için mal ve hizmet üretenlerin standard ve kalite kavramını hayat felsefesi haline getirmeleri gerekir.

maya başladı. Zaten bu tarihten sonra da Kayseri'de kamu sanayi yatırımı hemen hemen yok gibi. 70'li yıllarda kurulan TAKSAN hariç.

1950-1960 arasında dikkati çeken üç kuruluş var: Birlik Mensucat, Orta Anadolu ve Şeker Fabrikası. Türkiye'nin ilklerinden olan küçük sanayi sitesi de bu dönemde kurulmuştur. İki bine yakın dükkanın bulunduğu bu site, döneminin belki de en büyük küçük sanayi sitesidir.

Kayseri, üçüncü sanayi hamlesini 1980'lerde üretime geçen, bugün 14 milyon metrekareye oturan Organize Sanayi Bölgesiyle yapmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarına birinci hamle dersek, ikincisi 1950 sonrası oluyor. Üçüncüsü de yukarıda belirttiğim gibi 1980 sonrası.

Kayserililerin bir başka özelliği daha var. Bundan da gıpta ile söz edilir. Bildiğiniz gibi Kayserili başta İstanbul olmak üzere yurdun her yerine dağılmıştır. Bu dağılım, hiçbir zaman Kayserililerin Kayseri ile olan organik bağlarını kopartmamıştır. Madden ve manen Kayseri ile olan ilişkileri devam etmiştir.

Kayserililerin bir başka özelliğine daha değinip konuyu kapatmak istiyorum.

Bunlar için; "Doğduğum yerle hesaplaşmaya değil, borcumu ödemeye

geldim!" deyişi rehber olmuştur. Derginiz aracılığıyla, Kayseri dışındaki tüm hemşehrilerimize Kayseri Sanayi Odası olarak selam sevgilerimizi iletmek isterim.

STANDARD: Sayın Çapar, Kayseri ekonomisi ekonomik krizden nasıl etkilendi? Oda olarak üyelerinize nasıl destek oluyorsunuz?

ÇAPAR: Krizin, üretimi dolayısıyla istihdamı olumsuz etkilediği, muhakkak. Haliyle yatırımı da. Aslında krizin başlangıcı dört yıl öncelerine dayanır. Bir anlamda dört yıldır kriz içerisindeyiz. Bu kriz 2000 Kasım ve 2001 Şubat aylarında bilinen nedenlerle doruk noktasına çıktı.

Sözgelimi Kayseri'de 1997 yılının sonunda SSK'ya kayıtlı aktif 92 bin üye varken bu rakam 2001 yılının Mayıs-Haziran sonlarında 75 binlere düştü. 2000 sonunda bu rakam 84 binlerde falandı. Normal artması gerekeni de buna ilave edersek demek ki; dört yılda yaklaşık 35 bin civarında bir istihdam azalışı söz konusudur. Devletin resmi rakamları böyle diyor. Gayri resmisi ise siz düşünün.

Yukarıda da belirttiğim gibi dört yıldır Kayseri'de pek yatırım yapılmıyordu. Bunun da üstüne bu son kriz bindi. Hem de korkunç şekilde. Kapasite kullanımı da yüzde otuzlara falan düştü. Çoğu işyeri kapısına kilit vurdu.

Sanayicilerin bir kısmı ise ya fabrikasını kapattı ya da ücretli, ücretsiz izin vererek üretimi durdurdu.

Kanımca, ulusal güvenliği tehdit eden asıl olgu budur, tartışılması gereken olgu budur. Ve bu olgu "Ulusal Güvenliği"imizi tehdit eder noktaya gelmiştir.

Tüm ülkemizde olduğu gibi Kayseri'de de işveren ve çalışanlar çok zor günler geçirmekte. Krizin faturası giderek ağırlaşmakta. Umarım; kısa zamanda ve bu kadar tahribatla atlattırız bu krizi. Kazançları nedir bilmem, ama dış pazar payı olan yani ihracat yapan üyelerimiz işi idare ediyorlar gibi. İnşallah, para kazanıyorlardı! Hiç olmazsa onlarla teselli buluruz.

STANDARD: Sayın ÇAPAR, aynı zamanda Türk Standardları Enstitümünüzün Yönetim Kurulu Üyesisiniz. Çok önemli ve birbirleriyle ilgili iki görev yürütüyorsunuz. Kayseri'de Standardizasyon ve Kalite çalışmalarına üreticilerin yaklaşımı nasıl acaba? Oda olarak üyelerinize bu konuda nasıl bir teşvik uyguluyorsunuz? Öğrenebilir miyiz?

ÇAPAR: Kabul edersiniz, hem Oda Başkanı olmak ve hem de TSE Yönetim Kurulu'nda bulunmak oldukça zor ve yorucu. Zira, zaman zaman üyelerimizle TSE arasında bazı uyuşmazlıklar söz konusu olabilmekte. Bu normaldir de. Üyelerimizin bazı talepleri karşıla-

namamakta ya da gecikmeli olarak karşılanmakta. Bu ikilem karşısında, nerede duracağım ya da kimden yana olacağım sorusu sorulabilir? Haklı da bir soru, ama ben sorun çözme değil, sorun yaratılmaması konusunda gayretlerimi yoğunlaştıracam.

Ülke olarak sorun çözme performansımızı geliştirmemiz kadar sorun yaratmama performansımızı da geliştirmek zorundayız. Ben, bu ikincisinden yanayım.

Bu nedenle TSE; sorun yaratıp sonra çözen değil, sorun yaratmama, dolayısıyla bir uzlaşma zemini hazırlayan bir konumda olmalı ve bu konumunu da sürekli hale getirmelidir. Bunun için de TSE, mutlaka saydam olmalı. Açık olmalı. Sorun çözen değil, sorun yaratmayan bir konuma gelmeli. Bu tespitlerimi, bunlar yoktur anlamında söylemiyorum. Ben bir ilkesel yaklaşım sergiliyorum.

Bildiğiniz gibi tek Pazar haline gelen ya da globalleşen dünyada rekabet, uluslararası pazarda belirleyici rol oynamaya başlamıştır. Bu nedenle uluslararası pazarlarda rekabet edebilir mal ve hizmet üretemeyen firmaların ayakta kalabilme şansları hemen hemen yok gibidir. Rekabet edebilmek için ön şart şu: Mal ve hizmet üretenlerin standard ve kalite kavramını hayat felsefesi haline getirmeleri.

Ve ayrıca standard denince aklımıza günümüz ile birlikte gelecek de göz önünde bulundurulmalıdır... Günü kurtarabilmek için yapılacak standard çalışmaları, uzun soluklu olmaz. Bir yerde akamete uğrar.

Biliyorsunuz ki TSE, 1954 yılında TOBB bünyesinde kurulmuştur. Daha sonra 1960 yılında 132 Sayılı Yasa ile bugünkü halini almıştır. Yine bilindiği gibi asli görevi, milli standartların hazırlanması ya da hazırlatması olmakla birlikte ülke genelinde standardizasyon ve kalitenin gelişmesi konusunda her türlü faaliyetlerde bulunmaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında TSE ülkemizde kalitenin yerleşmesi ve hatta kalite politikasının ne olması gerektiği konusunda ortaya birtakım görüşler katma ve politikaları yönlendirme

gayreti içerisindeyiz.

Bu nedenle TSE, üyelerimizin öncelikle başvuracağı bir kuruluştur. Odamız da çoğu konuda TSE ile üyelerimiz arasında bir köprü vazifesi görmekte, karşılıklı bilgi akışına yardımcı olmakta, sorunların ortak çözümüne katkıda bulunmaktadır.

Kayseri sanayicisi, standardın ve kalitenin ne anlama geldiğini çok iyi bilmektedir. Bunlarsız, gerek iç ve gerekse dış pazarda mal ve hizmet satamayacağını da. Bu nedenle Kayseri'de ISO 9000 Standardlarına sahip olan kurum ve kuruluşların sayısı giderek artmaktadır. Bu artış, yasal zorunlulukların dışında değişim gayretlerinin hangi noktaya geldiğinin de önemli bir göstergesidir.

Üyelerimize nasıl bir teşvik uyguladığımız konusuna gelince: Parasal bir teşvik söz konusu olamaz. Buna hem gücümüz yetmez ve hem de bağlı olduğumuz mevzuat izin vermez. Yukarıda da değindiğim gibi TSE ile üyelerimiz arasında bir köprü vazifesi yaparız. Sorunların çözümüne yardımcı oluruz. Gelişmelerle ilgili üyelerimizi bilgilendiririz.

STANDARD: Sanayi Odalarımız ile TSE'yi çalışma alanları açısından değerlendirdiğimizde çok geniş bir ortak alanı var. Faaliyetlerin etkili ve daha yaygın olabilmesi için bu alanı çok iyi değerlendirip birlikte ülke yararına çok büyük işler yapılabilir. Sizin bu konuda önerilerinizi alabilir miyim?

ÇAPAR: Türk Standardları Enstitüsü ile sanayi sektörünün çalışma alanlarının kesişmesi, ortak alanlarının olması gayet doğaldır. Enstitü ile sanayinin büyük bir kesişim kümesinin olduğu yadsınamaz. Bu nedenle ikisi birbirlerine ne kadar yaklaşır, ne kadar ortak dil kullanırsa hem kendileri ve hem de ülkemiz açısından büyük yarar sağlanır. Bu nedenle TSE ile sanayici; birbirine hasım iki grup olmayıp, birbiriyle ortaklaşa çalışan, sorun yaratmayan, olası sorunları da nesnel kriterlerle çözen taraflar olarak algılanmalıdır.

Bunun için TSE'nin tüm çalışmalarını, dokümanlarını, ileriye doğru düşünceleri, vs sanayiciye açık olmalı, sanayi-

cinin sürekli görüşü alınmalı, şikayetler anında değerlendirilmeli. Aksi takdirde TSE sanayici için; kapalı bir kutu ve önemli bir bürokratik engel olarak algılanır.

STANDARD: Sayın ÇAPAR, son olarak bir konuda daha görüşünüzü almak istiyorum. Bildiğiniz gibi Avrupa Kalite Teşkilatı (EOQ) 45. Yıllık Kalite Kongresini 19-21 Eylül 2001 tarihleri arasında İstanbul'da yapacak. Bu konudaki düşünceleriniz ve Kayserili sanayicilerin bu Kongreye yaklaşımları nedir?

ÇAPAR: Bildiğiniz gibi bu Kongreyi TSE bünyesinde bulunan EOQ Türk Milli Komitesi ile 18 sponsor firma üstlenmiştir. Sponsorlar, kamuoyunun yakından tanıdığı firmalar. Birisi de, sahipleri hemşehrimiz olan KİBAR HOLDİNG.

Söyleşinin başında da söylemiştim. Küreselleşme ve küresel rekabet, tüm hızıyla hükümünü sürdürmekte. Sınırlar ortadan kalkmaya başlamakta. Bu ise sonuçta toplumları amansız ve acımasız bir rekabet yarışına itmekte. İster kabul et ister etme, şu andaki durum bu. Ve kendimizi de bu oluşumdan soyutlayamayız. Bu yarış içerisinde kalite en belirleyici unsur haline gelmiştir. Kalitenin sınır tanımadığı, rekabette anahtar ve belirleyici rol üstlendiği yadsınamaz.

Bu oluşumun konu edildiği; "Kalite: Küresel rekabette köprü" temasının işleneceği 45. EOQ Kongresine gerek Kayseri Sanayi Odası'nın ve gerekse de başta üyelerimiz olmak üzere Kayseri girişimcilerinin yoğun bir ilgi göstereceği kesindir. Bununla ilgili duyuruların yapılmakta olduğunu hemen belirtmek isterim.

Kaliteyi; "Mükemmelliğe giden bir arayış, bir yol" olarak tanımlarsak, "Eylül ayında İstanbul'da buluşabilmek dileğine" ben de katılmak isterim.

STANDARD: Yapılan söyleşi için sizlere teşekkür ederiz.

ÇAPAR: Bazı önemli konularda kısaca da olsa düşüncelerimi açıklama fırsatı verdiğiniz için sizlere, Odamız ve üyelerimiz adına teşekkür eder, başarılarınızın devamını dilerim.

TÜM MEKANLARDA ÜÇGE

Kestel Sanayi Bölgesi / BURSA

Tel: (0224) 331 88 11 • Faks: (0224) 331 78 98

INTERNET www.ucge.com.tr

EUROPALET VE ÖZEL
PALET İMALATI YAPILIR.

Konya Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı ve TOBB Yönetim Kurulu Üyesi

Hüseyin Üzülmmez:

“KRİZİN ETKİSİ DEVLETİN RESMİ RAKAMLARINA DA YANSIMAYA BAŞLADI”

Hüseyin ÜZÜLMEZ
KTO Yönetim Kurulu Başkanı

Hüseyin Üzülmmez, “Krizin etkisi devletin resmi rakamlarına da yansımaya başladı. Türk ekonomisi 2001 yılı ilk üç ayında yüzde 4.2 küçüldü” dedi. Üretmeyen ve sürekli küçülme trendine giren ekonomi için gerekli tedbirlerin alınmadığını belirten Üzülmmez, “Yüz kere ABD’ye gitseniz veya Telekom’un Yönetim Kuruluna yüz kere değişik isimler atasanız, ne değişecek, ekonomideki küçülme ne zaman ve hangi noktada duracak?” dedi.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı ve TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Üzülmmez, ekonomideki küçülme ile ilgili olarak görüşlerini açıkladı:

“Türkiye ekonomisi, bir bölümü Şubat krizinin etkisinde yaşanan bu yılın ilk üç ayında beklenenden hızla küçüldü. Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) % 4.2 oranında azaldı. Böylece Türkiye 2001’e hızlı bir küçülmeyle başlarken, bu yılın tümü için % 3 olan küçülme tahmininin çok daha fazla olacağı görüldü.

Devlet İstatistik Enstitüsü’nün (DİE) yaptığı açıklamaya göre, Türkiye bu yılın ilk üç ayında cari fiyatlarla 24 katrilyon 900 trilyon, 1987 yılı sabit fiyatlarıyla ise 22 trilyon 258 milyar liralık GSMH yarattı. Milli hasılda cari fiyatlarla % 16.9 oranında artış yaşanırken, sabit fiyatlarla ise % 4.2 oranında daralma kaydedildi. Bu dönemdeki GSMH zimni fiyat deflatörü (ortalama enflasyon) ise % 22.1 olarak hesaplanmıştı. Geçen yılın aynı döneminde Türkiye ekonomisi sabit fiyatlarla % 4.2 oranında büyüme göster-

mişti.

DİE’nin belirlemelerine göre, bu yılın ilk üç ayında tarım sektörünün yarattığı katma değer sabit fiyatlarla bir önceki yılın aynı dönemine göre % 8.9 oranında artarken, sanayi sektörünün üretiminde % 1.9 oranında azalma yaşandı. İnşaat sektörü bu dönemde % 7.4, ticaret sektörü % 3.8, ulaştırma ve haberleşme sektörü % 2.7, mali kuruluşlar % 5.3, serbest meslek ve hizmetler % 1.6 küçüldü.

Bunlar DİE rakamları, devletin kendi hesaplamaları. Yangın büyüyor, Hükümetimiz, Telekom’u nasıl yöneteceğini bilemiyor. Uluslararası kuruluşlardaki geniş kanı, partizanlıktan kurtulamayacağı şeklinde. IMF Hükümetine, Yönetim Kurulu uyarısı yapıyor. Bankalar konusunda yeterince açık ve şeffaf olunmadığını söylüyor.

Siz, piyasa ekonomisi ve onun gereklerini halkımız için istemezseniz, kamu kaynaklarını parti menfaati için çarçur ederseniz ve halkımızı düşünmezseniz, yine işlemlerinizi ve kurum faaliyetlerinizde halkımızı düşünerek yeterince açık olmazsanız, her değişimde ayaklarınızı sürür ve yaptığınız her işte yapar gibi görünürseniz, uluslararası kuruluşlar sizin başınıza daha çok vurur. Olan halkımızın özgüvenine ve devletimizin onuruna olur. Sizlere birşey olmaz, gün gelir silinir giderseniz, yapamadıklarınız yanınıza kâr bile kalmaz.”

Demir Çelik Üretiminde Kalite

**NERVÜRLÜ VE DÜZ İNŞAAT ÇELİKLERİ Ø 08 mm - Ø 50 mm çapları arasında,
ÇELİK KÜTÜK 100X100 mm 150x150 mm ebatlarında üretilmektedir.**

İÇDAŞ 30 yılı aşkın tecrübesi ve kaliteye verdiği önemle, 1.800.000 ton/yıl kapasiteli üretimini, dünya standartlarına uygun olarak sürdürmektedir. İÇDAŞ'ta; TSE, DIN, BS, ASTM, JIS, AFNOR, UNE, UNI, NS, SS-ENV, SIA 162, LNEC E gibi normlarda üretim yapılmaktadır.

İÇDAŞ'ın sahip olduğu Ürün ve Kalite Belgeleri arasında; BVQI (ISO 9002), UK-CARES (ISO 9002), TSE (TS 708)-Türk Standartları Enstitüsü, LNEC E (449 & 450)-Portekiz-Laboratório Nacional de Engenharia Civil, UNE-İspanya/CSIC-Consejo Superior de Investigaciones Científicas, NS-Norveç/Kontrollrådet for Betongprodukter, DIN-Almanya/VMPA-TH Versuchsanstalt für Stahl, SS-ENV-İsveç/SBS-Svensk Bygg-Stalkontroll, AFNOR-Fransa/NF-AFCAB; Association Française de Certification des Armatures du Beton, EMPA-SIA 162 & 162/1; İsviçre, BS-İngiltere/UK-CARES; Certification Authority for Reinforcing Steels ve UNI-İtalya/DISTR-Dipartimento di Ingegneria Strutturale e Geotecnica bulunmaktadır.

İÇDAŞ, mevcut sertifikalarla yılda ortalama 15-20 kez, gerek yurt içi ve gerekse yurt dışından gelen denetçiler tarafından denetlenerek, ürünlerini müşterileri adına garanti etmektedir.

İÇDAŞ, Kalite Yönetim Sistemi'ni 1994 yılından beri uygulamaktadır.

Mahmutbey Caddesi, Halkalı Yolu Üzeri, Bağcılar 34540 İstanbul / TURKEY
Tel: +90 (212) 550 47 72 (pbx) - 550 41 04 (pbx) - Fax: +90 (212) 550 20 24
<http://www.icdas.com.tr> - e-mail: icdas@icdas.com.tr

Ürün Logoları:

Sivas Sanayi ve Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Doğan: Geleneksel hale getirdiğimiz "Sanayi ve Ticaret Ürünleri Fuarı" ilimiz ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır.

Sivas 2001 TİCARET ve SANAYİ ÜRÜNLERİ FUARI

Emin DOĞAN
Sivas TSO
Yönetim Kurulu Başkanı

Sivas, İç Anadolu'nun doğusunda Yukarı Kızılırmak Vadisi'nin kuzeyinde kurulmuş bir ildir.

4 Eylül 1919'da Ulu Önder Atatürk'ün başkanlığında toplanan Sivas Kongresi'nde önemli kararlar alınarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli atılmış ve Sivas şehri Türk tarihinde büyük önem kazanmıştır.

Doğuyu batıya, kuzeyi güneye bağlayan bir kavşak konumunda olan Sivas; Gökmedrese, Çifte Minareli Medrese, Şifaiye Medresesi, Divriği Uluca-mii gibi tarihi eserleri, Balıklı Kaplıca, Sıcak ve Soğuk Çermik, Sızır Şelalesi, Gökpınar Gölü, Hafik Gölü, Tödürge Gölü ve Eğriçimen Yaylası gibi doğa harikaları ve ulaşım imkanları ile

önemli bir merkez konumundadır.

Yatırıma uygun altyapısı ile kalkınmada 1. Derecede Öncelikli İller kapsamında bulunan Sivas, pazar ve hammadde temini yönünden bölge ve bölge dışındaki yatırımcılara uygun bir zemin sunmaktadır. Başta demir olmak üzere krom, kurşun, çinko, bakır, sölestin, talk, blok taş (mermer), kömür (linyit), asbest, manyezit, jips ve kaplıca suları en önemli maden yataklarıdır. Bu özelliği ile madencilik sektöründe çok önemli ve şanslı bir yer tutar.

Şehir tabii ve arazi yapısı, 28.488 km²'lik yüz ölçümü, 700.000 il nüfusuna sahip insan gücü ile tarıma dayalı ekonominin sürekli gelişmesine ve tarım işletmelerinin bu bölgeye yatırım-

"Cumhuriyetin Temelini Atıldığı ve Medeniyetlerin Buluştuğu Şehir"

S İ V A S

Ticaret ve Sanayi Ürünleri Fuarı

24 Ağustos - 2 Eylül 2001

Yer: Fuar Alanı (Yenişehir)

Saat : 18.00

SİVAS

2001

SİVAS

TİCARET VE SANAYİ ODASI

larına imkan sağlamaktadır.

Bütün bu özellikleri ile yeniden gündeme gelmesi, bölge potansiyelinin ortaya konabilmesi, Sivas'taki ihtiyaçların ve beklentilerin ele alınması ve ilin kalkınması amacıyla 24 Ağustos-2 Eylül 2001 tarihleri arasında gerçekleştireceğimiz "Sivas Ticaret ve Sanayi Ürünleri Fuarı" ile bölgenin potansiyeli ve İç Anadolu'nun önemli yerleşim birimlerinden biri olan Sivas yeniden yapılanıyor.

Sivas'ta 3. kez gerçekleştirilecek olan organizasyonu T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, TOBB, Sivas Valiliği, Sivas Belediyesi, Cumhuriyet Üniversitesi, KOSGEB, TSE, İstanbul Sivaslı İş Adamları Grubu ve ilimizdeki diğer Sivil Toplum Örgütleri desteklemektedir.

İç Anadolu'nun en büyük Ticaret ve Sanayi Ürünleri Fuarlarından olan bu fuarda üretici ve distribütör firmalar, bölge ve bölge dışındaki yatırımcılar hedef kitlelerine ulaşma ve tanıtımlarını etkin bir şekilde yapabilme fırsatını bulacaklardır. Üretici ve temel nitelikli sanayicilere yer verilen sergi salonu geniş bir katılımcı profiline sahiptir.

Sivas 2001 Ticaret ve Sanayi Ürünleri Fuarında; hızlı bir değişim ve gelişim gösteren günümüz ekonomik ve sosyal yapısındaki ilerlemeyi değerlendirmek ve yatırımlarına yeni bir yön verme fırsatını bulacaksınız.

Adım adım gelişen Sivas sanayisi teknolojisinin ardında kalmayarak bu fuar sayesinde kendini bir kez daha ispat etmiştir. Ekonomik yönden bu çalışmaların ilimiz ekonomisine büyük katkı sağladığı muhakkaktır.

Katılımcı Profili:

Sivas 2001 Sanayi ve Ticaret Ürünleri Fuarı'nın bu seneki katılımcı profili ise şöyle;

- Bilgisayar, İletişim ve Elektronik
- Elektrik, Enerji ve Isınma Teknolojisi
- Otomobil, Ticari Araçlar ve Yan Sanayi, Yapı ve İnşaat Malzemeleri
- Kapı, Pencere, Cam ve Yan Sanayi
- İç Mimari Dekorasyon ve Aydınlatma
- Ev, Bahçe ve Ofis Mobilyaları, Mobilya Grupları
- Mutfak, Banyo ve Seramik Ürünleri
- Mermer, Doğal Taş ve Teknolojileri
- Gıda Temizlik Ürünleri, Gıda İşleme ve Ambalaj
- Tekstil, Konfeksiyon Makine ve Ekipmanları
- Tıbbi Cihazlar, Sarf Malzemeleri, Kosmetik Mamulleri
- İş ve Demir Yol Makineleri ve Taşıtları
- Çevre Altyapı Ekipmanları
- Tarım Teknolojileri, Makine ve Ekipmanları
- Tarım Teknolojileri, Makine ve Ekipmanları
- Eğitim ve Öğretim Hizmetleri ve Teknolojileri
- Güvenlik Sistemleri

Fuarın açık olduğu günler boyunca Fuar alanı 15.00-23.00 saatleri arasında, gezmek isteyenlerin ziyaretine açık olacak.

Fuarın açılışında ve fuar süresince cirit oyunları, defileler, konserler, paneller, konferanslar ve lunapark etkinlikleri ziyaretçilere güzel anlar yaşatmayı amaçlıyor.

Sivas 2001 Sanayi ve Ticaret Ürünleri Fuarı'nda sadece bu yıl değil, her yıl buluşmak dileğiyle...

45th EO CONGRESS' EXHIBITION 2001

19 - 21 EYLÜL
SEPTEMBER
2001

**İSTANBUL
TURKEY**

LÜTFİ KIRDAR INTERNATIONAL
CONVENTION & EXHIBITION CENTER

LÜTFİ KIRDAR ULUSLARARASI
KONGRE VE SERGİ SARAYI

**EUROPEAN
ORGANIZATION
FOR
QUALITY**

TSE **TURKISH
NATIONAL
COMMITTEE**

ORGANİZASYON/ORGANIZATION

piramit
International Exhibition Trading Inc.
ayıntap

Jaarbeu's

FGS Fuarçılık AŞ

Çeliktepe İnönü Cad. 11/3 80650

4. Levent İstanbul - Turkey

Tel: +90 (212) 262 88 08

Fax: +90 (212) 281 27 13

E-mail: fgstfair@fgstfair.com.tr

Web: www.fgstfair.com.tr

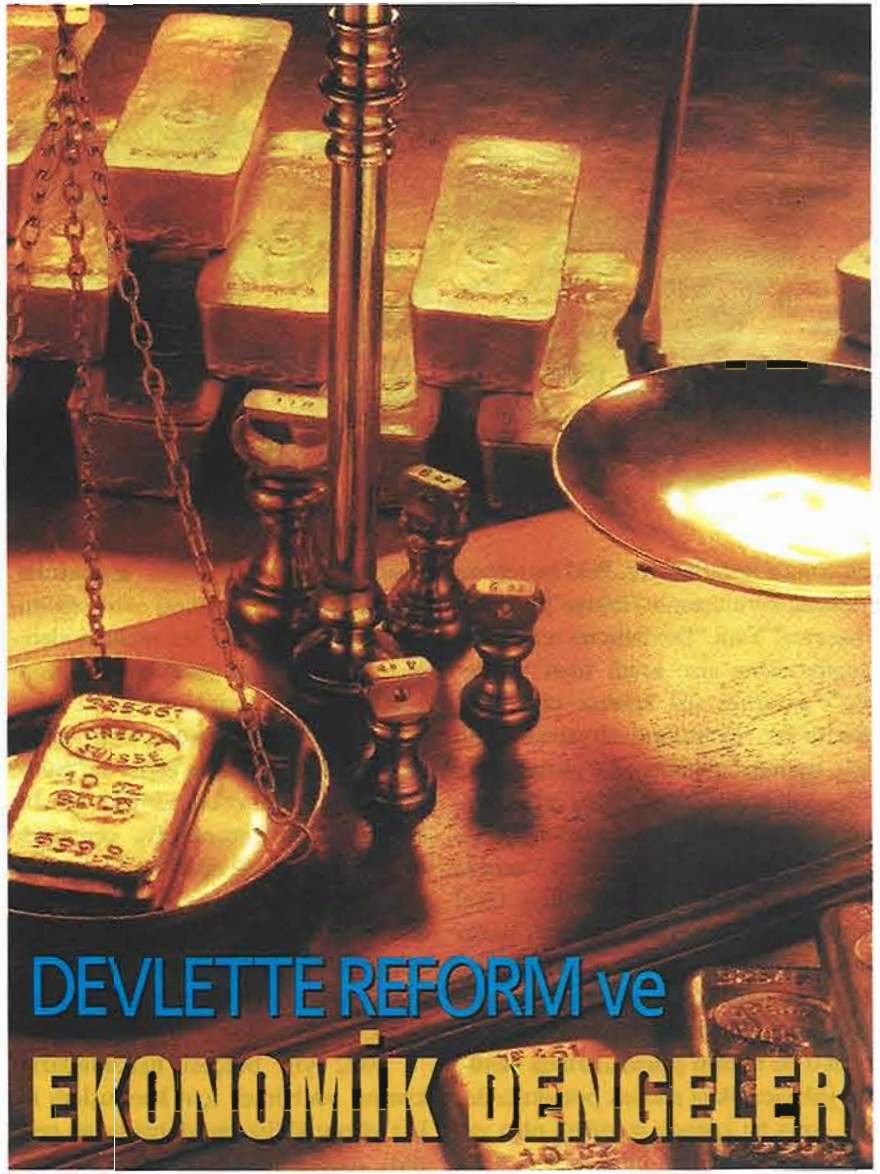
Quality:

*The Bridge
to Global
Competition*

Kalite:

*Küresel
Rekabette
Köprü*

Türkiye'de devlet reformunun tarihi çok eskilere dayanıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı'daki Sanayi Devrimi'ni kaçırmaması ile başlayan süreçte, devlet reformu arayışları hep olageldi. Yaklaşık 200 yıllık reform maceramızda, önümüzdeki günlerde yeni bir aşamaya geçilecek. Bu defa hedef, kamu harcamalarını disipline etmek. Reformun odağında kamu harcamalarının bulunmasının en önemli sebebi, büyük masraflar yapılmasına rağmen devlet hizmetlerinde etkinliğin bir türlü sağlanamaması.

DEVLETTE REFORM ve EKONOMİK DENGELER

Cahit UYANIK
Finansal Forum Gazetesi
Ankara Temsilcisi

Türkiye'de devlet reformunun tarihi çok eskilere dayanıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı'daki Sanayi Devrimi'ni kaçırmaması ile başlayan süreçte, devlet reformu arayışları hep olageldi. Yaklaşık 200 yıllık reform maceramızda, önümüzdeki günlerde yeni bir aşamaya geçilecek. Bu defa hedef, kamu harcamalarını disipline etmek. Reformun odağında kamu harcamalarının bulunmasının en önemli sebebi, büyük masraflar yapılmasına rağmen devlet hizmetlerinde etkinliğin bir türlü sağlanamaması.

Dünya Bankası (DB) desteği ile gi-

rişilen bu reformun adı; Mali Sektör ve Kamu Sektörü Yapısal Uyum Programı. Bu program 2001-2003 dönemini kapsayacak. Hükümet, bu reformları yapmak için DB ile imzaladığı 6.2 milyar dolarlık Ülke Yardım Stratejisi (CAS) anlaşmasının yaklaşık 2.5 milyar dolarlık bölümünü kamudaki idari ve mali reformları yaptıkça kullanmayı kabul etti. İki dilim halinde kullanılacak kredinin 1.1 milyar dolarlık bölümü 2001'i kapsıyor. Bu dilimin içinde kamu maliyeti ve harcama yönetimine ilişkin reformlar bulunuyor. Kredinin ikinci diliminin 2002 yılında kullanılması ve 1.4 milyar dolarlık büyüklü-

gü olması hedefleniyor. Peki bu reform yabancı kuruluşların Türkiye'ye dayatması mı? Yani "Devlette bu reformları yapmazsanız size kredi filan veremeyiz" pazarlığı söz konusu oldu mu? Bütün bu reformların altyapısı, 2000 yılı başında uygulamaya giren 8'inci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda mevcut, 8'inci Plan'ın hazırlıkları sırasında "Kamu Harcama Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması ve Saydamlık Özel İhtisas Alt Komisyonu Raporu" hazırlanmıştı. Tüm kalkınma planlarının ise Meclis onayı ile uygulamaya girdiği biliniyor. Öyleyse devletteki harcama odaklı bu reform çalışmalarında büyük bir yabancı etkisi aramak pek akılcı değil. Ama bu konuda tecrübeli olan yabancı kuruluşlardan bilgi desteği alınmıyor değil.

Reformun hedeflerine ulaşmak için pratikte neler yapılacak? İlk adım olarak devletin bütçe sistemi değiştirilecek. Buna göre bütçe harcamaları şeffaflaştırılarak, Batı'da olduğu gibi çok ayrıntılı bilgi alınabilen bir dokümana dönüşecek. 6 devlet kuruluşu, 2002 Bütçesi'ni yeni kodlama sistemine göre hazırlayacak. Uygulamadaki deneyimler ışığında, 2003'te tüm devlet kuruluşlarının yeni kodlamaya geçmesi hedefleniyor. Bunun yanı sıra 2002 yılı bütçesi, devletin tüm gelir ve giderlerinin yansıtıldığı bir doküman halinde hazırlanacak. Bütçeye bakıldığında bütçe dışı fonlar, sosyal güvenlik kuru-

luşlarının durumu, döner sermayeler, hazine'nin gerçekleşmesi olası yükümlülükleri, bütün KİT'ler, mahalli idarelerle ilgili hesaplar görülebilecek. Konsolide bütçeye dahil kuruluşların dışındaki devlet kuruluşlarının mali yapısının genel politikalara etkisi de "Bütçe Politikası Beyanı" adı altında ayrı bir bölümde incelenecek. Bu çerçevede bütçe açığı "klasik açık" ve "hazine garantilerini kapsayan açık" olmak üzere 2 ayrı şekilde tanımlanacak. Böylece bütçenin üzerindeki gerçek ve muhtemel riskler şeffaf şekilde ortaya konulacak.

2002 yılı bütçesi harcamalarını kontrol edebilmek için kuruluşlara ilk kez yüzde 45'lik bir global tavan getirildi. Ayrıca bütçe çağrısında 2002 yılındaki temel ekonomik hedefler de ilan edilerek, harcamacı kuruluşlara hesaplamalarını sağlıklı bir tabana oturtma imkanı sağlandı. Böylece bütçe harcamalarında ihtiyaçları ve kaynakları dikkate alan samimi bir yapı için ilk adım atıldı. Yeni sistemle harcamacı kuruluşun ihtiyacının çok üzerinde ödenek talep etmesi önlenirken, merkezi idarenin de ödenek kesintilerinde dayatmacı bir tavır almasının önüne geçilmeye çalışılacak.

Harcama reformu kapsamında kamu yatırım stokunda bulunan 5 bini aşkın projeye de el atıldı. DPT, bunları akılcı bir sürece dahil etmek için "Yatırım Rasyonalizasyon Planı" hazırla-

Reformun hedeflerine ulaşmak için pratikte neler yapılacak? İlk adım olarak devletin bütçe sistemi değiştirilecek. Buna göre bütçe harcamaları şeffaflaştırılarak, Batı'da olduğu gibi çok ayrıntılı bilgi alınabilen bir dokümana dönüşecek. 6 devlet kuruluşu, 2002 Bütçesi'ni yeni kodlama sistemine göre hazırlayacak. Uygulamadaki deneyimler ışığında, 2003'te tüm devlet kuruluşlarının yeni kodlamaya geçmesi hedefleniyor. Bunun yanı sıra 2002 yılı bütçesi, devletin tüm gelir ve giderlerinin yansıtıldığı bir doküman halinde hazırlanacak.

dı. Bu plana göre projelerin gerçekleşme süreleri yüzde 20 kısaltılacak. Projelere her yıl sembolik ödenekler ayrılarak yapılan kaynak israfı da önendi. Bunun yanı sıra tüm konsolide bütçe kuruluşlarını bilgisayar ağı ile birbirine bağlayan Say 2000 Projesi, yılsonuna kadar bitirilecek. Devlet günlük nakit ve harcama hareketlerini izleyebilecek. Önlemler daha çabuk, etkin ve yerinde alınabilecek. Devletin günlük hesap hareketlerinin izlenmesini zorlaştıran bütçe dışı fonlar da kapatıldı.

Bu saydıklarım devletin harcamaya yönelik neler yapacağını ana çizgileri. Ayrıca önümüzdeki aylarda çok sıkça

Devlet harcamalarının azaltılması ve etkinleştirilmesi enflasyonla mücadele açısından büyük önem taşıyor. Devlet, giriştiği bu reform süreciyle kendi harcamaları konusunda üzerine düşeni yapacak gibi görünüyor. Türkiye'nin geçmişinde birçok olumlu gelişmenin devletin öncülüğünde yaşandığını kabul edersek, enflasyonla mücadelenin bu reformlar bittikten sonra daha kolay olacağını söyleyebiliriz.

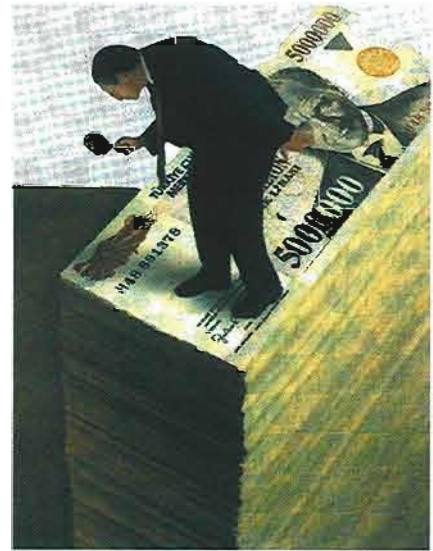
ması gerekenler konuşulacak.

Reformlar dizisi çerçevesinde uzun yıllardır çözüm bulunamayan devlet kuruluşlarının denetimine "tek çatı" getirilecek. Sayıları 150'ye yaklaşan teftiş kurullarına rağmen yolsuzluk ve usulsüzlük olaylarının önüne geçilemeyince Sayıştay'ın bir üst denetim kuruluşu olarak yapılandırılmasına karar verildi. Sayıştay; Rekabet Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) gibi sayıları giderek artan özerk kurumlar, sosyal güvenlik kurumları, kalan fonlar ve TBMM ile Cumhurbaşkanlığı dahil tüm devlet kurumlarını denetleyecek bir yapıya kavuşturulacak. Böylece devletin hiçbir kurumu denetim dışına kaçamayacak. Sayıştay, şu anda yaptığı hesap denetiminin ötesine geçerek, "harcamaların yerindeliği" ve "performans denetimi" ne göre faaliyetlerini değiştirecek.

Harcamaların yasalara uygun olup olmadığı konusundaki denetim ise kurumların kendisine bırakılacak. Bu konuda ABD modeli esas alınarak iç finansal kontrol ve denetim sistemine geçilecek. Halen mevcut yasalar böyle bir yapılmaya izin vermiyor. Bu nedenle önümüzdeki yılbaşında Meclis'e bir İç Denetim Kanun Tasarısı sunulacak. İç denetim sistemine geçilmesiyle kurumlara, değişen koşullara göre harcama yapma serbestisi de tanınacak. Devletteki bu denetim reformu bittikten sonra sonuç aşamasında ise çok yıllık bütçelere geçiş sağlanmaya çalışıl-

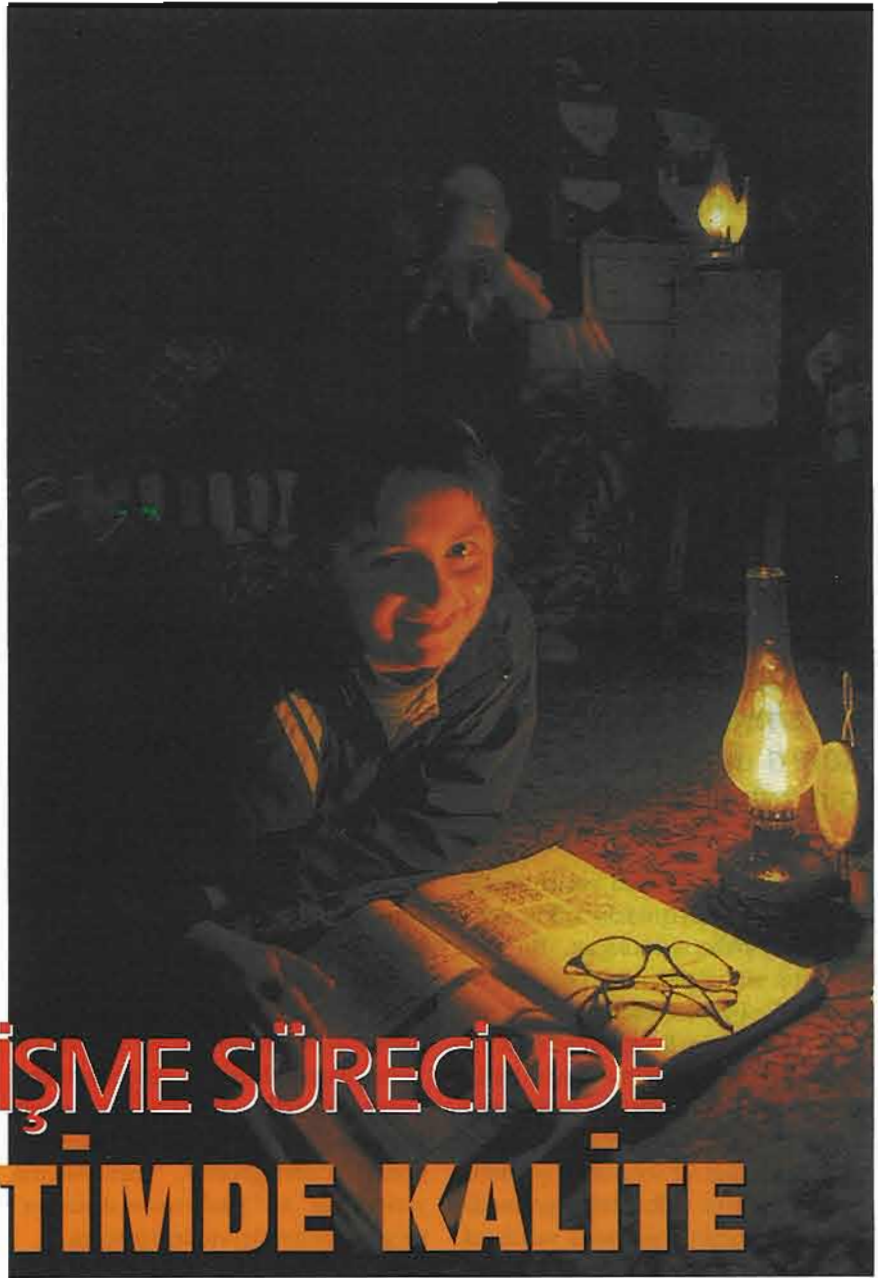
cak. Çok uzun yıllardır kalkınma planları ile bütçeler arasında kopmuş olan bağlar yeniden tesis edilmeye çalışılacak. 3 yıla kadar yayılacak bütçelerle devlet harcamalarının sonuçlarının ne olduğu ve projelerin yaşama geçirilmesi konusunda kararlı bir ortam yaratılacak.

Devlet harcamalarının azaltılması ve etkinleştirilmesi enflasyonla mücadele açısından büyük önem taşıyor. Devlet giriştiği bu reform süreciyle kendi harcamaları konusunda üzerine düşeni yapacak gibi görünüyor. Türkiye'nin geçmişinde birçok olumlu gelişmenin devletin öncülüğünde yaşandığını kabul edersek, enflasyonla mücadelenin bu reformlar bittikten sonra daha kolay olacağını söyleyebiliriz.

duyacağımız bir kavram var ki, devletin yönetim anlayışındaki köklü değişikliklerin habercisi olacak. Bu yeni kavramın adı yönetişim. "Yönetim" ve "iletişim" sözcüklerinden türetilen yönetim, şeffaf ve hesap verebilen bir devlet kavramını anlatmak için kullanılıyor. Bu çerçevede, devletteki yolsuzlukların genel ekonomik dengeleri bile sarsabildiği ve sorunların çözümünün surf polisiye tedbirlerden geçmediği dikkate alınarak sistemde yapılacak değişiklikler ele alınacak. Bu amaçla Dünya Bankası ile yolsuzluğun nedenleri ve sistemde hangi değişiklikler yapılarak çözüm sağlanabileceği üzerinde duruluyor. Eylül ayında düzenlenecek olan Yolsuzlukla Mücadele Konferansı'nın ardından, iyi yönetime geçebilmek için neyin, nasıl yapılması gerektiğinin tartışılacağı bir başka konferans düzenlenecek. Kasım ayındaki bu konferansta eğitim ve sağlık gibi alanlarda yapılan harcamaların etkin olup olmadığı ortaya konulacak. Eğitim ve sağlık gibi alanlarda var olan kaynakların daha etkin harcaması için yapıl-

**Eğitim,değişim
sürecinin en etkili
aracı, ancak hizmet
alanlarının en
sorunlu olanlarından
biri olarak
değerlendirilebilir.**

DEĞİŞME SÜRECİNDE EĞİTİMDE KALİTE

Dr. Feyyat GÖKÇE

*Hacettepe Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve
Ekonomist Anabilim Dalı*

Son yüzyılda oluşan bilgi birikimi günümüz dünyasını inatılmaz boyutlarda bir teknolojik gelişmeye itmiştir (Dent 2000, 31). Teknolojik gelişme, bir yandan ihtiyaçları çeşitlendirip yönlendirirken, öte yandan daha homojen bir dünya sistemi yaratarak ihtiyaçların ortak hale gelmesine yol açmıştır (Gökçe 2000, 1). Bunun sonucunda 19.yy ve öncesi-ne dayalı örgüt ve yönetimle ilgili kuramlar ihtiyaçlara cevap veremez duru-

ma gelmiş; yeni sentezlere, arayışlara girilmiş; geçmişteki doğrular değişmiş; yeni doğrular, günlük ve örgütsel yaşamın vazgeçilmez yol göstericileri olmuştur (Kavrakoglu 1998, 81).

Kalite, son yılların üzerinde en çok konuşulan kavramlarından biridir. Günümüzde bir mal alıp kullananlar ya da bir hizmetten yararlananlar için kaliteyle ilgili ölçütler ve beklentiler değişmiş durumdadır (Sallis 1996, 17; Arcaro 1995, 27-31). Bireyler bir mal-

Eğitim, yeni ihtiyaçların karşılanmasında anahtar bir role sahiptir. Bu nedenle eğitimde kalite kavramı önem kazanmış durumdadır.

dan yararlanmayı düşündüğünde malın kendinden beklenen işlevi yerine getirebilme düzeyi, esas işlevi dışında kullanılabilirliği, belli bir süredeki dayanıklılığı ve bozulma riski taşıması, önceden belirlenmiş ihtiyaçları karşılayabilmesi, kendinden beklenen çalışma standartlarına uygunluğu, fiziki olarak bozulana kadar olan kullanım süresi, kolay, hızlı ve güvenilir tamir edilebilmesi, görünüm, tat ve algılara cevap verebilme durumu, mala ve mali üreten firmaya ait yeterli bilgilere sahip olma, kullanımına ilişkin bilgilere sahip olma ve anlaşılır dille yazılmış olma gibi kalite niteliklerine önem vermektedirler (Yenersoy 1997, 55).

Bireyler, hizmetten yararlanırken de yine aynı biçimde; hizmeti verenin insan ilişkilerine, hizmetin zamanında verilmesine, hizmetin her zaman doğru olarak verilmesine, hizmetin sürecine önem verilmesine, hizmeti verenin yeterliliğine ve hizmet sonucundaki memnuniyete göre tepkide bulunmaktadırlar (Ensari 2000, 18-20).

Eğitimde Kalite

Değişme sürecinde karşı karşıya kalınan en büyük sorun, yeni dünya sistemine ve ötesine geçmiş değerlerle nasıl gidileceğidir. Bu süreçte, var olan değerlerin sürdürülmesinin yanında yeni değerlerin toplumsal yaşama uyumunun gerçekleştirilmesi, toplumların en önemli çıkmazı haline gelmiştir (Stoll ve Fink 1999, 4).

Eğitim, bu sürecin en etkili aracı, ancak, hizmet alanlarının en sorunlu olanlarından biri olarak değerlendirilebilir. Çünkü eğitim sistemleri, siyasal ve teknolojik durumların yarattığı bu

günün dünyasında eğitim hizmetini tüketenlerin (müşterilerin) üst düzeyde oluşan beklentilerini karşılayamaz duruma düşmüştür. Dolayısıyla eğitimde kalitenin var olan anlayışlarla gerçekleştirilemeyeceği artık kabul edilmiş durumdadır (Hargreaves 1997, 5).

Günümüz yaşam sisteminde, toplum ve bireyler artık;

a. Eğitimin bilimsel, teknik, ekonomik ve kültürel gelişmelere daha çok katkı sağlamasını beklemektedir.

b. Eğitimin, sağlığın korunmasıyla ilgili bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasını sağlamasını istemektedir.

c. Kendisine sunulan eğitim hizmetinde yaşamını kolaylaştıracak özellikler aramaktadır.

d. Eğitimin etkin, kesintisiz ve uygun fiyatlarla sunulmasını istemektedir.

e. Eğitim hizmetinden yararlanırken ortaya çıkacak maliyeti, eğitimin kalitesiyle ilgili ölçüt olarak değerlendirmektedir.

f. Eğitim hizmetinden en üst düzeyde yararlanmak istemektedir.

g. Eğitim hizmetinden yararlanırken harcayacağı enerjiyi, okulda geçen süreyi dikkate almaktadır.

h. Çevreye karşı duyarlı hale gelmişler ve bu yöndeki isteklerini açıkça ortaya koymaya başlamışlardır.

ı. Eğitim hizmetinden yararlanırken daha demokratik insan ilişkilerini seç-

mekte, karara katılmayı temele almakta ve eğitimin içeriğinin de bu yönde oluşturulmasını istemektedir.

i. Hep iyiyi istemekte ve daha seçici durumdadırlar (Yenersoy 1997, 14-15).

Belirtilen nedenlerle eğitim sistemleri;

a. Geniş halk yığınlarıyla yapıcı bir ilişki kuramamanın kaygısı ile karşı karşıya kalmışlardır.

b. Önceden olduğu gibi kapılarını çevrelerine ve topluma kapayamaz ve kendilerini eşiklerinde bulunan dış dünyadan soyutlayamaz hale gelmişlerdir.

c. Değişmeye karşı diğer piyasa örgütleri gibi anında tepkide bulunamadıklarından toplumun eğitilmesindeki başatlığını kaybetmeye başlamışlardır.

d. Öğretmenler artık daha fazla yardıma gereksinim duyar hale gelmişlerdir.

e. İş piyasasındaki rekabet, ana-babaların seçiciliği, bireysel yönetim konusunda bireyin özgürleşmesi nedeniyle eğitim örgütleri çevreleriyle olan ilişkilerini ve işlevlerini yeniden tanımlamak zorunda kalmışlardır.

f. İş yaşamından farklı bir görünüm sergileyemez hale gelmişlerdir (Hargreaves 1997, 5).

Eğitimde Kaliteyi Sınırlayıcı Anlayışlar

Kaliteyi sağlamanın bir sistem so-

runu olduğu söylenebilir. Bu, kalitenin bir sistem bütünlüğü içinde gerçekleş-tirilmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bir siyasal sistemde eğitimin kalitesini siyasal sistem ve onun alt sistemlerinden bağımsız olarak ele almak olası görünmemektedir.

Eğitim sistemi dahil tüm toplum-sal-siyasal sistemlerde kalite kültürün-den yoksun olma kaliteyi sağlayama-manın en büyük engelini oluşturmaktadır. Kalite kültürüne sahip olmayan sistemlerin ortak özellikler gösterdik-leri söylenebilir

Bu tür örgütlerde;

a. Başarı birkaç kazanania yapay bir biçimde sınırlandırılmış, onların dışında kalan sıradan ve ikinci derecede kabul edilmiştir.

b. Yarışmaya dayalı hizmet temele alınmıştır.

c. Otoriteye dayalı tek yönlü bir iletişim anlayışıyla sadece sonuçlara odaklanılmıştır.

d. Yaşam amaçları ulaşıldığında değerli sayıldığından amaçlara bir an önce ulaşmak için süreç olabildiğince kısaltılmıştır.

e. İş bir mutluluk aracı değil, görev olarak kabul edilmiştir.

f. Çalışanlar birbirlerinden zaman ve mekan olarak ayrıştırılmıştır.

Eğitim örgütlerinde de kaliteyi engelleyen durumların diğerlerinden farklı olmadığı söylenebilir. Eğitim örgütlerinde;

a. Yöneticilerle öğretmenlerin, öğ-

retmenlerle öğrencilerin, birbirlerini hasım olarak görmeleri;

b. Yön vermeye, kontrole, itaate, otoriteye, hiyerarşiye ve korkuya dayalı eğitimin ve yönetimin varlığını sürdürmesi,

c. Çalışma takvimi, izinler, eğitim hizmetinin üretilmesiyle ilgili işlemler, kaynaklar ve diğerleri üzerinde merkezi kontrolün egemen olması,

d. Yönetici ya da öğretmen tarafından belirlenen her sorunun tek bir çözüm yolunun var sayılması,

e. Eğitim sistemi dışında kalanların sistemden soyutlanması,

f. Eğitim etkinliklerinde yer alanların, eğitim sisteminin birer parçası-uyesi olmaya ve bundan gurur duymaya cesaretlendirilmemiş olmaları eğitimde kalitenin sınırlayıcıları olarak belirtilebilir (Bonstngil 1996, 101-104).

Eğitimde Kaliteyi Sağlayıcı Anlayışlar

Eğitimde kaliteyi sağlayıcı yeni anlayış, öğrenmeyi bilişsel süreçlere dayandıran ve bu nedenle de öğrenciyi temele alan bir yaklaşımdır (Senemoğlu 2000, 269). Sınırsız ve sürekli gelişme, işbirliği, eğitim sürecini temele alması, eğitsel çabaları öğrenme engellerini ortadan kaldırıcı bir etkinlik olarak görmesi, öğrenmeyi daha iyi soru sorabilme olarak değerlendirmesi ve okulun çevreyi, çevrenin de okulu kendilerinin birer parçası olarak görmesi eğitimde yeni anlayışın özellikleri olarak belirti-

Eğitimde kaliteyi sağlayıcı yeni anlayış, öğrenmeyi bilişsel süreçlere dayandıran ve bu nedenle de öğrenciyi temele alan bir yaklaşımdır

lebilir.

Başarıma duygusu ve başarıya zorlanmışlık kaliteyi sağlamanın temel koşulu olarak değerlendirilebilir. Kalitenin ortaya çıkarılmasında örgütsel yapının ve olanakların büyük öneme sahip olmasına karşın, kaliteyi sağlamada öncelikli olanın kaliteye ilişkin anlayıştan kaynaklandığı söylenebilir. Kalitenin sağlanmasında destekleyici role sahip temele alınması gerekli anlayışlar aşağıdakiler olarak belirtilebilir.

Öğretmen-öğrenci düzeyinde;

a. Eğitimin amacı, sınırsız sürekli gelişme ve başarıdır.

b. Eğitim işbirliğine dayalı bir etkinlik.

c. Değerlendirme amaçları tanımak ve tanımlamak amacıyla kullanılır.

d. Eğitim bir hizmet olması nedeniyle süreç yönelimli olmalıdır.

e. Hayat bir yolculuktur; öğrenme ve sevgi gerçekten yaşamdan zevk almak için yaşandığında bir değere sahiptir. Herşeyden önemlisi, öğrenme isteğinin geliştirilmesidir.

f. İş anlamlı, dinamik ve üstesinden gelinecek bir şeydir.

g. Eğitim sistemi, en üst düzeyde başarılı olmaları için birlikte yaptıkları işte en iyi nasıl olabileceklerini öğrenen öğrenciler, öğretmenler ve yöneticilerin içinde bulunduğu doğru bir öğrenciler toplumdur.

h. Yöneticiler, öğretmenler ve diğer yardımcı personel birbirlerini sürekli gelişme ve başarının engellerinin ortadan kaldırılmasında ortaklar ve takım üyeleri olarak görürler.

Okul Düzeyinde;

a. Zaman, yöntemler, programlar ve kaynakların kullanımında okula dayalı yönetim temele alınır.

b. Farklı ve birbirini test edebilecek karşılıklı bilgilere dayalı öğrenme esastır.

c. İçsel ve dışsal doğrular öğretmen ve öğrencilerin birlikte hazırladıkları sorularla keşfedilir.

d. Sinama, öğrenme sürecini geliştirmeye yardım ettiği sürece onaylanabilir. Diğer değerlendirme araçları, gelişim dosyaları, sergiler, öğretmen yönlendirmeli öğrenci-öğretmen-veli toplantıları, elde edilen başarılar ve diğerleri etkili değerlendirme araçlarıdır.

e. Öğretim, soruları daha iyi biçimde ortaya koymak için düzenlenir. Soru alanları öğrencilerle belirlenir ve öğrenciler tarafından araştırılır. Öğrenci başarısı, soruların öğrenciler tarafından geliştirilmesi ve farklı çözüm yollarına başvurulmasıyla ölçülebilir.

f. Öğretmenler kendi alanlarının uzmanıdır. Daha da önemlisi öğretmenler, sınıfta daha coşkulu ve öğrencilere kendilerini adanmışlardır. Öğrenciler toplumdaki diğer öğrencilerden, öğretmenlerden ve diğer kaynaklardan öğrenirler. Öğrenciler, öğrendiklerini kendi gerçek yaşamlarına uygulamak için öğrenirler. Bunlar yaşam boyu süre öğrenmelerdir.

g. Veliler tedarikçiler ve müşterilerdir. Onlar öğrencinin gelişim sürecinin başlangıcından sonuna kadar öğrenme sürecinin birer parçasıdır.

h. İş çevreleri okula ticari kazanç elde etmeleri için değil, öğrencilerin sürekli gelişiminde ikinci derece tedarikçi ve müşteriler olarak kabul edilirler.

1. Toplumun üyeleri okula getirilir ve uygun bir biçimde karşılanırlar. Toplumun üyeleri, çocuklarının ve okullarının daha iyi olması için yetenekleri ve zamanlarıyla okula katkıda bulunmaya cesaretlendirilir.

i. Son amaç, öğrencilerin kendi yaşantıları yoluyla, ilgilerini, yeteneklerini ve kişiliklerini geliştirmektir (Bonstngil 1996, 101-104)

Yukarıda belirtilen anlayışların temelinde başarıya inanma vardır. Başarıya inanç, kaliteyi sağlamanın en etkili araçlarından biridir. Eğitimde kalite-

yi yükseltecek ve başarıyı artıracak inançlar temel yol göstericiler olarak kabul edildiğinde, eğitimde kalitenin sağlanabileceği söylenebilir. Bu inançlar aşağıdakiler olarak belirtilebilir.

1. Yetenekler geliştirilebilir

- İyi bir gelişme desteği ve koşulu sağlandığında öğrenciler, sahip oldukları tüm potansiyellerini geliştirebilirler.

2. Herkes mükemmelle ulaşabilir

- Tüm öğrenciler en üst düzeyde başarı gösterebilirler.

3. Başarısızlık sorunları engelleyebilir

- Başarısızlıklar önenebilir.

4. İyimserlik

- Eğitim ve gelecekle ilgili iyimserlik, yapılacakların en iyi yapılmasına hizmet eder.

5. Gelişimde işbirliği

- Öğrenme ile ilgili her türlü deneyimler cesaretlendirilmeli ve nasıl işbirliği yapılacağı öğrencilere örneklenmelidir.

6. Kapsamlı programlar

- Ödül programları dahil tüm programlar kapsamlı olmalı ve her öğrenciye güçlü bir öğrenme ve gelişme olanağı sunmalıdır.

7. Üst düzeyde öğrenme

- Tüm öğrenciler sürekli olarak ne öğrendiklerini, nasıl öğrendiklerini, niçin öğrenmeleri gerektiğini ve öğrenmeleri gerekenleri daha iyi nasıl yapacaklarını bilmelidirler.

8. Güven

- Eğitim ortamında yer alan öğrenciler, yöneticiler ve velilerin oluşturduğu bir öğrenme toplumunda güven, bir iç yapışkanlık bağı olarak hizmet et-

melidir.

9. Başarı

Başarı ve çaba durunca başarısızlığın ortaya çıktığı bilinmelidir.

10. Geçerlilik ve doğruluk

- İnsanlar olumsuz eleştiri ve hata bulma yoluyla değil, en iyi biçimde samimi övme ve onaylama ile yetişir (Schmoker ve Wilson 1993, 45).

Sonuç

Günümüz dünyasında çok hızlı bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bu süreçteki asıl sorun, toplum ve birey değerleri korunurken, değişim nasıl gerçekleştirilecektir.

Günlük yaşamda kullanılan mal ve yararlanılan hizmetlerden daha çok yarar sağlama düşüncesi artık temele alınmaktadır. Kalite, kullanılan malların seçiminde ve hizmetten yararlanmada vazgeçilemeyen kavram olmuştur. İhtiyaçların farklılaşıp çeşitlenmesiyle birlikte, bu ihtiyaçların karşılanmasıyla ilgili bilgi ve beceriler de değişmiştir.

Eğitim, yeni ihtiyaçların karşılanmasında anahtar bir role sahiptir. Bu nedenle eğitimde kalite kavramı önem kazanmış durumdadır.

Değişim sürecinde kalitenin destekleyicilerinden olduğu kadar, engelleyicilerinden de söz edilebilir. Bu paradoks, eğitimin var olan değerleri korumanın yanında değişmeyi gerçekleştirmeye ilişkin işlevinden kaynaklanmaktadır. Bu paradoksa rağmen eğitimde kalite sağlanabilir. Bunun yolu ise değişimin gerçekleştirilmesinde başarmaya ve sürekli gelişmeye inanmaktır.

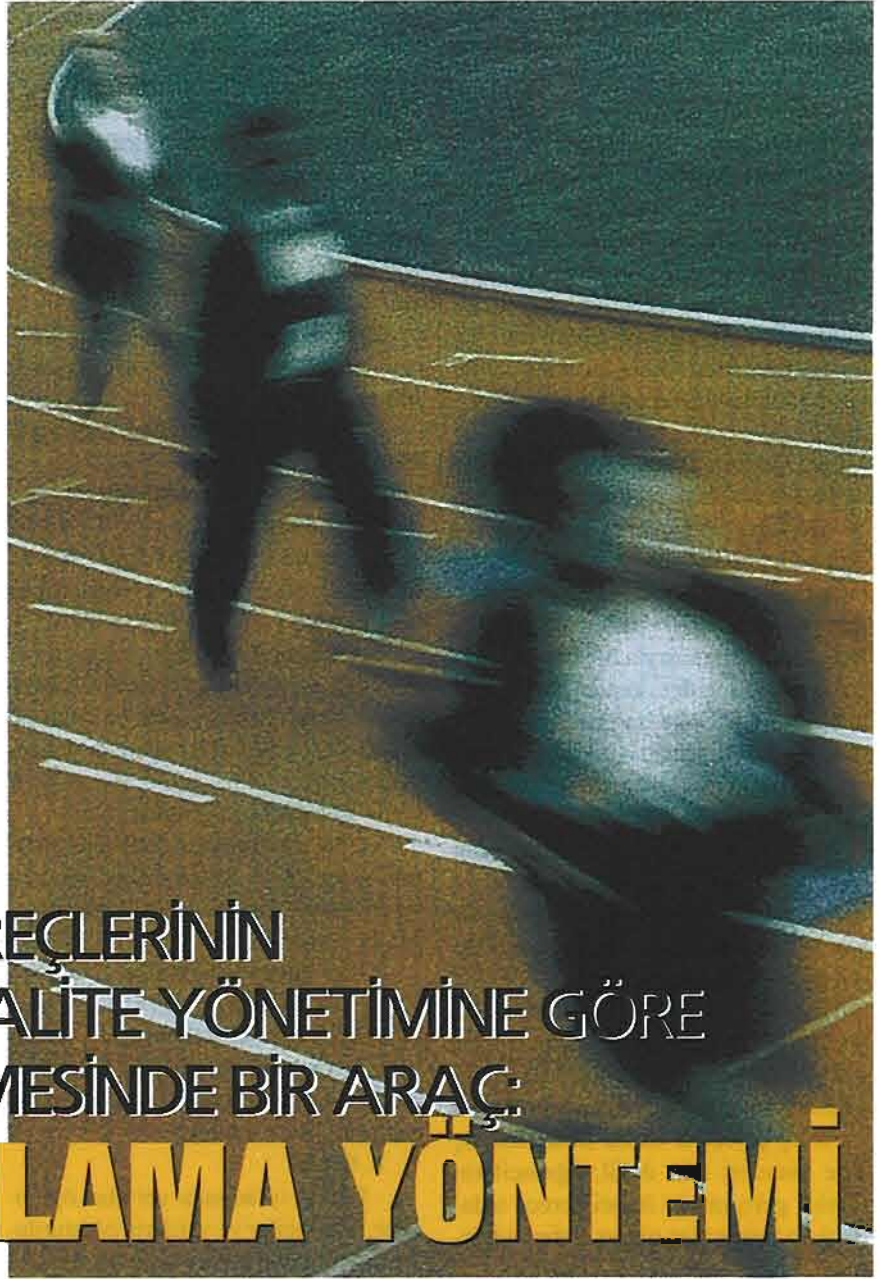
KAYNAKLAR

- Arcaro, S. Jerome. Quality in Education. Pelray Beach, St. Lucie Press. 1995.
Bonstngil, J. Jay. School of Quality. Virginia. Association for Supervision and Curriculum Development. 1996.
Dent, S. Harry. The Roaring 2000s. New York, Simon and Schuster. 2000.
Ensari, Hoşcan. 21 Yüzyıl Okulları İçin Toplam Kalite Yönetimi. İstanbul, Sistem Yayıncılık. 2000.
Gökçe, Feyyat. Değişim Sürecinde Devlet ve Eğitim. Ankara, Eylül Yayınevi. 2000.
Hargreaves, And. "Rethinking Educational Change" The Challenge of School

- Change. (Edited by Michael Fullan) Arlington, Skylight Professional Development. 1997.
Kavrakoglu, Ibrahim. Değişim ve Yaratıcılık. İstanbul, Kaldır Rekabetçi Yönetim Dizisi No: 4 1998
Sallis, Edward. Total Quality Education. Bloomington, Phi Delta Kappa. 1993.
Senemoğlu, Nuray. Gelişim Öğrenme ve Öğretme. Ankara, Gazi Kitabevi. 2000
Stoll, Louise. Ve Dean Fink. Changing Our Schools Buckingham, Open University Press. 1999.
Yenersoy, Gönül. Toplam Kalite Yönetimi. İstanbul, Rota Yayınları, 1997

Kıyaslama,
başkalarından
kopyalama veya
taklit değil,
düşüncelerin özüne
inerek başkalarından
bilgi sağlayan bir
araç şeklinde
tanımlanmaktadır.

HİZMET SÜREÇLERİNİN TOPLAM KALİTE YÖNETİMİNE GÖRE DÜZENLENMESİNDE BİR ARAÇ **KIYASLAMA YÖNTEMİ**

Yrd. Doç. Dr. Çetin BEKTAŞ

Afyon Kocatepe Üniversitesi,
Uşak Meslek Yüksekokulu

Rekabetin hızlandığı, ürün ve hizmetlerin yaşam sürelerinin kısaldığı ve bilgi sınırlarının kolay aşıldığı günümüzde işletmeler yeni stratejilere yönelmişlerdir. Rekabet etmede, süreçlerin kalite yönetimine göre düzenlenmesi ve süreçlerin ön plana çıkması, işletmeleri harekete geçirmektedir. İşletmelerin piyasaya uyum sağlamaları, en az rakipleri kadar başarılı olmalarını zorunlu hale getirmektedir. Söz konusu ortam

içerisinde işletmeler, kendi süreçlerini daha iyi olan süreçlerle karşılaştırmakta, eksik yönlerini belirlemekte ve gidermeye çalışmaktadırlar. Literatüre Benchmarking olarak giren bu kavram dilimize (kıyaslama) olarak çevrilmiştir.

Kıyaslama Kavramı ve Temel İlkeleri

Amerikan Verimlilik ve Kalite

Kıyaslama uygulanması hizmetlerde dinamik bir yapının olmasını gerektirmektedir.

Merkezi'nin (APQC) bünyesinde faaliyet gösteren Uluslararası Takas Odası'nın (IBC) kıyaslamayı "verimlilik ve kaliteyi geliştirmek için yeni işlem ve sistemlerin hayata geçirildiği bir süreç" olarak tanımlamaktadır (Kaya, 1997:60).

Temel yaklaşım olarak kıyaslama; bir işletmenin, sürekli olarak ve bilinçli bir şekilde kendi branşında ve sektörlerinde en iyi olan işletmelerin belirli işleri nasıl yaptıklarının araştırılması, incelemesi, kendi yöntemleri ile karşılaştırarak sonuç çıkarılması, çıkardığı bu sonuçların bir uygulama planı çerçevesinde daha yüksek başarı düzeyine ulaştırma çabalarını ifade etmektedir (Koçel,1998:10). Kıyaslama, başkalarından kopyalama veya taklit değil, düşüncelerin özüne inerek başkalarından bilgi sağlayan bir araç (Oğuz,1996:20) şekline tanımlanmaktadır. Ayrıca, kıyaslama "bir işletmenin kendi performansını baştan başa kendisinden daha iyi olan bir işletmeyle karşılaştırarak, çıkan sonuçlardan kendi performansını iyileştirme" (Goldwasser, 1995:39) ve

"harcamaları azaltma, gelirleri artırma, sermayeyi verimli kullanma" gibi avantajlar sağlamaktadır (Rogers, 1997:48).

Diğer yönetim yaklaşımları ve hizmet sunum sürecinin yanında kıyaslama şu alanlarda kullanılabilir (Haserot, 1993:82). Veri toplama, sistem geliştirme, bütçeleme, pazarlama, v.s.. profesyonel ve mesleki eleman eğitimi, teknolojik sistemler, müşteri tatmini belirleme, performans sistemlerini geliştirme ve takım çalışmasını geliştirmek.

Kıyaslama yapacak bir işletme, pazarda zayıf ve zamanını doldurmuş ürün ve hizmet üretiyorsa kıyaslama onun problemini çözemez. Ancak kıyaslama (Fitz, 1992:28) bir süreç ve sistemi teşvik etmek, bir organizasyondaki farklı ilişkileri göstererek açığa çıkarmak, normal ünitelerdeki rekabet duygusunu harekete geçirmek, işlem metotları için dışarıdan veri sağlamak, işlemin iyi yöntemleriyle ilgili açıklayıcı ve geliştirici sorular üretmek, değişim engellerine galip gelmek, değişim için gelen teklifi değerlendirmek ve geliştirici düşünce ve teklifleri yaygın olarak ödüllendirmede uygulanabilmektedir.

Kıyaslamanın iki önemli özelliği vardır. Bunlar: Kıyaslama sadece rakiplerin değil, aynı zamanda rakip olmayan, büyük veya küçük, kamu veya özel sektörde, yabancı ya da yerli her

rürlü kuruluş araştırılmasında kullanılabilecek bir süreçtir. Klasik rekabet karşılaştırmasında dikkatler bütüm ürün ya da çıktılar üzerine yoğunlaşırken, kıyaslamada, üretim süreçleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Kıyaslama, farklı uygulayıcı ve yazarlar tarafından değişik şekillerde tanımlanmaktadır. "The Benchmarking Book" isimli kitabın yazarı Micheal J. Spendolini, 57 şirket üzerinde düzenli bir kıyaslama çalışması yapmıştır. Çalışmanın sonucunda 49 ayrı tanım geliştirmiş ve bu tanımları birleştirerek tek tanıma indirgemıştır. Sonuçta dokuz kategoriden oluşan bir liste hazırlamıştır. Bu liste Benchmarking'i (kıyaslama) tanımlama yönüyle daha sistematik olarak değerlendirilmektedir.

Hizmet Süreçlerinde Kıyaslama İlkeleri

Kıyaslama uygulanması hizmetlerde dinamik bir yapının olmasını gerektirmektedir. İşletmedeki takımlar (kalite çemberleri, kendi kendini yöneten takımlar) iş süreçlerini sürekli olarak geliştirerek yeni yaklaşımları takip ederler. Kıyaslamanın başarıyla uygulanması, hem organizasyonu sürekli öğrenmeye yöneltmekte, hem de işletme performansına olumlu katkı sağlamaktadır. Kıyaslama yapacak takımların uyması gereken birtakım ilkeler ve yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntem-

Tablo 1: Klasik Rekabet- Benchmarking(Kıyaslama) Karşılaştırması

Rekabet Karşılaştırması/ Analizi (Sonuç Odaklı Kıyaslama)	Benchmarking (Süreç Odaklı Kıyaslama)
• Sonuçlara bakar. • Neler olduğunu kontrol eder. • Endüstri içinde karşılaştırma yapar. • Paylaşım olmadan araştırma yürütür. • Daima rekabetçidir. • Gizlilikle sürdürülür. • Birbirinden ayrı çalışır. • Bağımsızdır. • Rakipleri kontrol alışkanlığı vardır. • Amaç endüstri bilgisidir. • Şirket ihtiyaçlarına odaklanma esastır.	• Süreçlere bakar. • İşlerin nasıl yapıldığını kontrol eder. • Başka endüstrilerle de karşılaştırma yapar. • Karşılıklı kazanç için araştırma yürütür. • Rekabetçi olmayabilir. • Paylaşım esastır. • Ortaklık anlayışı ile çalışır. • İş birliği, karşılıklı anlaşmaya dayanır. • Gelişme hedeflerine erişme alışkanlığı vardır. • Hedef süreç bilgisidir. • Müşteri ihtiyaçlarına odaklanma esastır.

Kaynak: Özlem UZUN, Nalan YELKİKALAN, "İşletmelerde Benchmarking'in Önemi ve Benchmarking Uygulaması Yapan İşletmelerden Örnekler", Anadolu Üni. İİBF. Yay. No:1013, Cilt:13, Sayı:1-2, 1997, s.312.

Kıyaslama teknikleri kullanılmadan, hizmet kalitesinin korunması ve geliştirilmesi oldukça zordur.

ler (Spendolini, 1992:27).

✓ **Aktif ve sürekli değişim odaklı olmak:** Kıyaslama pasif bir eylem değildir. Her şey yerli yerine yerleştirilmiş, bir defa uygulanıp sonuçlandırılacak bir işlem hiç değildir. Bu yüzden kıyaslama bilgisi sürekli canlı tutularak çalışmalar desteklenmelidir.

✓ **Yeni fikir ve görüşlere açık olmak:** Kıyaslama dışarıdaki yeni fikirlerle odaklanır. Her zaman doğruyu arama ve mantıklı olmaya çalışılırsa, ya da yeni fikir ve alternatifleri hemen reddetmeye kalkılırsa kıyaslama o işlemede uygulanamaz.

✓ **Başkalarından önce kendi üstünlüklerini bilmek:** Kıyaslama yapacakların öncelikle kendi işletmelerinin hizmet süreçlerini çok iyi analiz etmeleri gereklidir. Çoğunlukla, kıyaslama ekibi kendi yeteneklerinden tam haberdar olmadan başka işletmelerle kendilerini kıyaslamaya çalışmaktadır. Bu durum zaman ve kaynak israfına yol açmaktadır.

✓ **Hizmet süreçleri geliştirmeye odaklanmak:** Hizmet ölçümlemesine ve sayılara bağlı kalmamak, yani so-

nuçlara odaklanmamaktır. Çünkü sonuçlar statik(durağan), süreçler ise dinamikler.

✓ **Kararlı başlamak ve disiplinli sürdürmek:** Kıyaslama sürecine kararlı başlanılmalı ve kıyaslama takımlarının disiplinli çalışması sağlanmalıdır. Kararlı ve güçlü başlamayan kıyaslama süreci kesintiye uğrayıp, başarısızlıkla sonuçlanabilir.

✓ **Üst yönetim çalışmaları desteklemelidir:** Üst yönetimin de sürece dahil olması, yeterli zamanı ve kaynağı ayırması, ekipleri iyi kurması, sürece katılanları destekleyip ödüllendirmesi başarıyı sağlayacaktır.

Kıyaslama ve Toplam Kalite Yönetimi

Toplam kalite yönetimi, hizmet süreçlerinde kaliteyi ve sürekli gelişmeyi esas alan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım içerisindeki araç ve tekniklerden birisi de kıyaslama yöntemidir. Kıyaslamada da süreçleri sürekli iyileştirme hedeflendiğinden, toplam kaliteyi ve kıyaslamayı birbirinden ayrı düşünmek olası değildir. Bu nedenle "kıyaslama, toplam kalite yönetiminin köşe taşlarından birisi" olarak kabul edilmektedir (Canada, 1993:34).

Kıyaslama sürecinde birbirine benzer adımlardan söz edilmektedir. Bu adımlar temel olarak; planlama, araştırma, gözlem, analiz, uyarılma ve iyileştirme şeklinde sıralanmaktadır. Di-

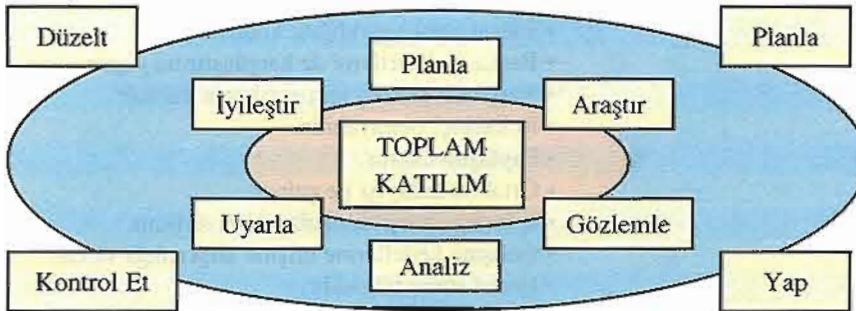
ğer tüm süreçlerde de olduğu gibi kıyaslamada da sürekli iyileştirme temel unsur olarak görülmektedir. Toplam kalite yönetiminin temel felsefesi olan PDCA döngüsü ya da Deming döngüsü ile kıyaslama adımlarını şekil 1'deki gibi ilişkilendirmek mümkündür.

Kıyaslama tekniğinin, toplam kalite yönetiminin önemli bir aracı olarak kabul görmesi Amerikan Malcolm Baldrige Ulusal Kalite Ödülü'nün evriminde de görülmektedir. Ödülün konulduğu 1988 yılında toplam puanlamada yalnızca %17.5 oranında bir ağırlığa sahip olan kıyaslama uygulamaları, altı yıl içinde %55 ağırlıkla Baldrige Ödülü'nün 1000 puanlık skalasında en yüksek etkiye sahip yönetim kavramı durumuna gelmiştir. Süreç yönetimi, yetkilendirme, yönetime katılım ve stratejik kalite planlaması da dahil olmak üzere hiçbir yönetim kavramı Baldrige kriterleri üzerinde kıyaslama kadar önemli bir ağırlığa sahip değildir (Eker,1996:688). Bunun nedenlerinden bir tanesi, "kıyaslamanın kalite odaklı verimliliği yaratan en önemli araç olmasıdır" (Bovet, 1994:8).

Kıyaslama teknikleri kullanılmadan, hizmet kalitesinin korunması ve geliştirilmesi oldukça zordur. Çünkü kalite kültürünün yerleştirilmesinde, verilerin toplanması ve süreçlerin kıyaslanmasına geçilmesi önemli rol oynamaktadır.

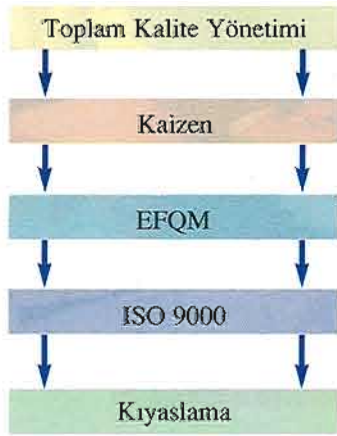
Kıyaslamanın, toplam kalite yönetimindeki yerinin ve ilişkisinin şekil yardımıyla daha belirginlik kazanacağı düşünüldükçe, Şekil 2'de bu ilişki ortaya konulmaktadır.

Şekil 1: Kıyaslama Adımları ve Deming Döngüsü

Kaynak: Bülent KAYA, "Bir Verimlilik Artırma Tekniği Yaklaşımı: Kıyaslama (Benchmarking), Verimlilik Dergisi, MPM Yayını, 1997/1. s.62.

Şekil 2: Kıyaslamanın Yeri

Kaynak: John G. FISHER; Kıyaslama (Benchmarking) Yoluyla Performans Nasıl Artırılır, Çev:Ahmet Ünver, Rota Yayınları, Etkin Yönetim Dizisi, 1.Basım, 1998.s.121

Şekil 2'den toplam kalite yönetiminin genel bir kavram olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Kaizen TKY içindeki kesintisiz gelişme dürtüsü, EFQM kuramsal bir eylem stratejisi için gerekli çerçeveyi sağlamaktadır. ISO 9000 ölçümlenebilir bir standard oluşturmaktadır. Kıyaslama da, başka kuruluşların süreç verileri ile karşılaştırmak üzere ilgili süreç verilerini derleyip çözümler yaparak tüm insiyatifin temellerini oluşturmaktadır (Fisher, 1998:122).

Kıyaslama Uygulama Türleri

Kendi alanında en iyi olmayı hedefleyen işletmeler, rakiplerini de her yönüyle takip etmek zorundadır. Diğer işletmelerin birikimleri kullanarak hizmet kalitesi ve müşteri tatmininde hızlı atılımlar gerçekleştirilmektedir. Kıyaslama yaparken, işletmelerin genel olarak dört tür kıyaslama yapabilecekleri yaygın olarak kabul görmektedir.

Bunlar; işletme içi (içsel) kıyaslama, rekabetçi kıyaslama, fonksiyonel kıyaslama ve genel kıyaslamadır. (Camp, 1995:16)

I.İşletme İçi Kıyaslama

Kıyaslama yapacak işletme önce-

likle iç bilgi ve yetenekleri değerlendirerek, verimli olmayan hizmet süreçlerini verimli hale getirmeye çalışır. Bu kıyaslama türü, zincir konaklama işletmelerinde uygulanmaktadır. Bilgilerin gerekli birimlere kolay akışının sağlanması, önemli bilgilerin işletme içinde kalması ve işletme içi rekabeti canlı tutması yönüyle yararlı bir uygulamadır.

Ancak, bu tür kıyaslamanın sınırları oldukça dardır. İşletme içindeki sınırlı sayıda başarılı hizmet süreci öbür benzer süreçlerde de uygulandıktan sonra kıyaslama sona mı erdirilecektir? Sürekli iyileştirmenin benimsendiği işletmeler için, işletme içi kıyaslama mükemmelle ulaşmak için bir basamaktır ve rakiplerle kıyaslama daha önemlidir.

II.Rekabetçi Kıyaslama

Aynı hizmet kolunda rekabet eden işletmelerin, birbirlerinin hizmet süreçlerini kıyaslama türüdür. Bu yöntemle işletmeler, kendi uygulamalarının dışındaki oluşumları görme fırsatını elde edebilirler.

Ancak, bu tür uygulama için karşılaştırılabilirlik esastır. İşletmeler rekabet avantajı sağlayabilir endişesiyle istenilen bilgileri vermekte zorlanırlar. Bu karşılaştırmalarda yaygın alanlar; hizmet süreçleri, hizmet denetimi, insan kaynakları yönetimi, ücretleme sistemleri, müşteri memnuniyetini belirleme gibi konulardan oluşmaktadır.

Kıyaslamanın uygulanması resmi ve resmi olmayan şekillerde gerçekleşmektedir.

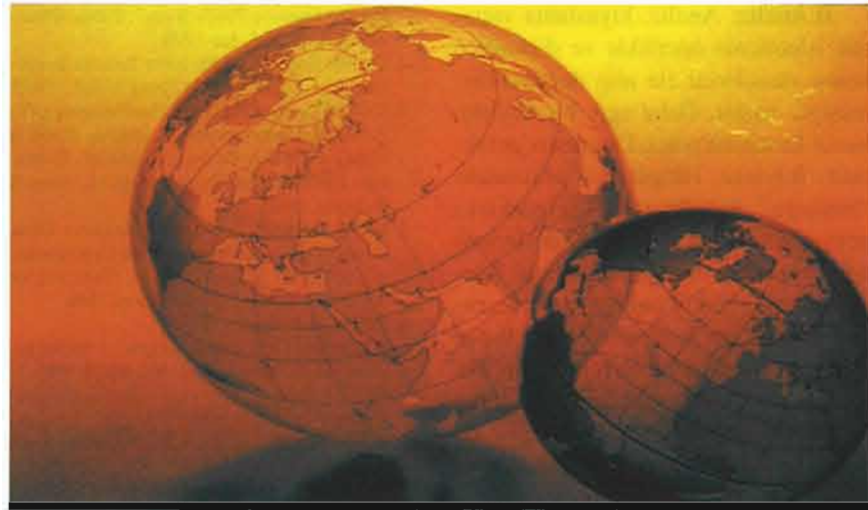
III.İşlevsel (Fonksiyonel) Kıyaslama

İşlevsel kıyaslama, aynı hizmet kolunda olmasa da, hizmet süreçleri benzerlik gösteren işletmelerin uygulayabilecekleri bir yöntemdir. İşlevsel kıyaslama, rekabetçi kıyaslamaya göre daha kolay bir yoldur. Bunun nedeni ise, aynı pazarı ve müşteri kitlesini paylaşmayan işletmelerin bir birleriyle daha kolay işbirliğine girişmeleridir. Bu uygulamaya örnek olarak, farklı ürün ve hizmetleri üreten XEROX, posta dağıtım şirketi olan L.L. Bean'ın dağıtım süreçlerini inceleyerek kendi dağıtım sistemine uyarlamıştır.

IV.Genel Kıyaslama

Genel kıyaslama, farklı alanlarda, kendi sınıfının en iyileriyle, başka bir deyişle, başarılarıyla kendisini kabul ettirmiş işletmelerin süreçleriyle kıyaslamasıdır. Bu kıyaslama işletmeye geliştirici ve yenilikçi fikirler kazandırmaktadır (Smith, Ritter, 1993:43).

Bu tür kıyaslamada, seçilen işletmeyle ilgili geniş kapsamlı bilgi toplanır. Rekabet koşulu ve karşılaştırılabilirlik aranmaz. Uygulamaların başarısı, uygulanacak analiz ve yaratıcılık yete-

neğine bağlıdır.

Yukarıda açıklanmaya çalışılan kıyaslama uygulamaları temel olarak dört türde incelenmektedirler. Ancak, bu uygulamaları birbirinden tamamen ayırt etmek çok da kolay değildir. İşletmede aynı anda hem içsel, hem rekabetçi, hem de genel kıyaslama uygulaması yapılması mümkündür.

Hizmet Süreçlerinde Kıyaslama Aşamaları

Kıyaslamanın uygulaması resmi ve resmi olmayan şekillerde gerçekleşmektedir. Resmi süreç temel olarak beş basamakta ele alınmaktadır. Bu süreç; planlama, analiz, uyarılma, uygulama ve olgunluktan oluşmaktadır (Haserot, 1993: 81).

I. Planlama: Hizmetlerde kıyaslama uygulamasının ilk basamağını oluşturan planlama, ele alınan sürecin tanımlanması, veri toplama yönteminin belirlenmesi gibi kıyaslamanın temelini oluşturacak birikimleri kapsamaktadır. Kısaca, neyin kiminle kıyaslanacağı belirlenir. Sürecin seçimi, çalışanlarının katılımı, fonksiyonel takımların kurulması, müşteri tatmin araştırmalarını, hizmet sürecinin niteliklerinin belirlenmesi ve işbirliği yapılacak işletmenin belirlenmesi aşamalarından oluşmaktadır.

Takımların kurulduğu bu aşamada, kıyaslama takımı ve kimlerden oluşacağı belirlenmektedir. Kıyaslama takımları, her bölümden projeyi yürütebilecek kişilerden seçilmektedir.

II. Analiz: Analiz, kıyaslama yapacak işletmenin öncelikle ve dikkatlice kendi süreçlerini ele alıp değerlendirmesiyle başlar. Daha açık bir deyişle, kendi kendisini çok iyi tanıması gereklidir. Böylece, rakipleriyle arasındaki "boşluğu" belirleyerek, gelecekteki performans derecesini ve hedeflerinin neler olacağını ortaya koymalıdır. Karşılaştırmada farkın belirlenmesiyle, rakipler daha mı üstündür? Eğer üstün iseler, üstünlük dereceleri nelerdir? Bu sorular süreçleri kıyaslanacak seçilmiş işletmelere yöneltilir. Kuruluşlar ziyaret edilerek, uygulayıcılarla görüşmeler yapılır. Nasıl ve neler yapıyorlar.

uygulamada karşılaştıkları problemler gözlemlenerek kendi işletmelerine tavsiyelerle dönerler.

III. Uyarılma: Kıyaslanacak işletmenin analizi yapıldıktan sonra, işletmenin uyguladığı süreç ve yöntemler değerlendirilir. Kıyaslama uygulamaları ve elde edilen bulgular üzerinde çalışılarak, yeni fikirler geliştirilir. Bu aşamada kabul edilebilir planlar ve uyarlanabilir projeler değerlendirilerek, aradaki "boşluğun" kapatılması için sürecin entegrasyonu sağlanır.

IV. Uygulama: Uygulama aşamasında, çalışma planları geliştirilerek, yönetim tarafından kabul edilen de-

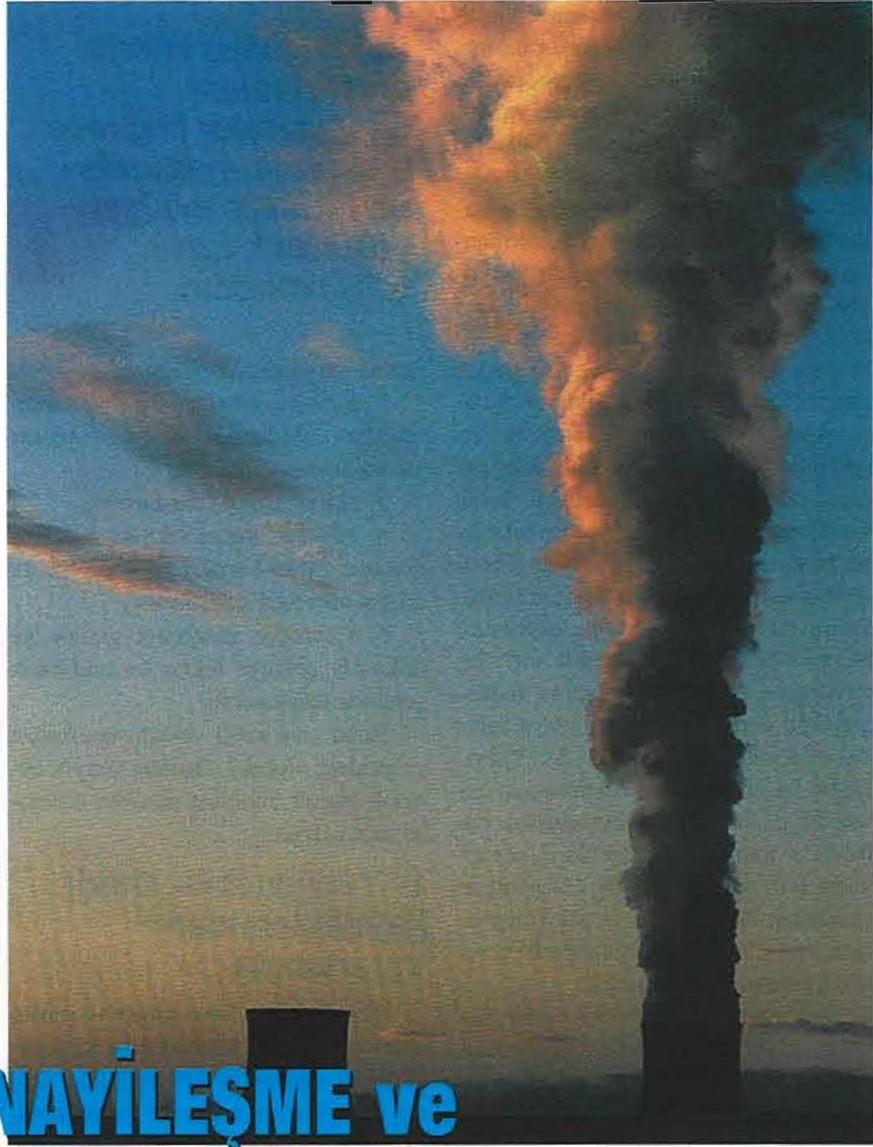
şim önerileri yaşama geçirilir. Yeni uygulamadan kaynaklanan yetki ve sorumluluk değişimleri gerekli kişilere bildirilir. Yeni uygulama, sistemli bir şekilde geri bildirimleriyle devam eder. Beklenen performansa ulaşıldığında, uygulama standard şeklini almış olur.

V. Olgunluk: Elde edilen gelişmeler değerlendirilir. Yeni süreçler, yöntemler ya da hizmetler bütün olarak işletmenin birimlerine uyarlanmış olur. Sağlanmış olan yenilikler özümser ve işletme kültürünün bir parçası haline gelir. Bu döngü devam ettirilerek sürekli gelişme sağlanmış olur.

KAYNAKLAR

1. ANDERSON John C., RUNGTUSANATHAM Manus and RUNGTUSANATHAM Roger, "A Theory of Quality Management Underlying the Deming Management Method", Academy of Management Review, V:19, No:3, 1994.
2. BOVET Susan Fry, "Use TQM Benchmarking to Improve Productivity", Public Relations Journal, V:5, Jan, 1994.
3. CAMP Robert C., Business Process Benchmarking, ASOC Quality Press, U.S.A., 1995.
4. CANADA, Eric P., "TQM Benchmarking For Economic Development Programs: Good is Not Good Where Better is Expected", Economic Development Review, Vol:11, Issue:3, Summer, 1993.
5. EKER, Selim, "Kıyaslama Tekniği ve Eczacıbaşı Topluluğunda Kıyaslama Uygulamaları", 5. Ulusal Kalite Kongresi, Özgeçmiş ve Tebliğler, İstanbul, 13-14 Kasım 1996.
6. OĞUZ Sedefhan, "Kıyaslama İle Yarınlar Doğru", İstanbul Sanayi Odası Dergisi, Sayı:367, Ekim 1996.
7. FISGER John G., Kıyaslama (Benchmarking) Yoluyla Performans Nasıl Artırılır, Çev:Ahmet Ünver, Rota Yay., Etkin Yönetim Dizisi, 1. Basım, 1998.
8. FITZ Jac, "Benchmarking Best Practices", Canadian Business Review, Vol: 19, I: 4, Winter, 1992.
9. GOLDWASSER Charles, "Benchmarking: People Make The Process", Management Review, Vol:84, I:6, Jun, 1995.
10. HASEROT Phyllis Weiss, Micheal GOLDSTEIN, "Benchmarking: Learning From The Best", CPA Journal, V:63, I: 10, Oct, 1993.
11. KAYA Bülent, "Bir Verimlilik Artırma Tekniği Yaklaşımı: Kıyaslama (Benchmarking)", Verimlilik Dergisi, MPM Yayını, 1997/1.
12. KOÇEL Tamer, İşletme Yöneticiliği, Yönetim ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış, Klasik- Modern- Çağdaş Yaklaşımlar, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., I. Ü. Yayın No:405, Yenilenmiş 6. Baskı, İstanbul, 1998.
13. ROGERS Philip B., "Raising the Bar", Journal Of Property Management, Vol:62, I:6, Nov, 1997.
14. SMITH George A. and RITTER Doris, "Benchmarking: The Fundamental Questions", Marketing Management, V:2, I:3, 1993.
15. SPENDOLINI Micheal, "The Benchmarking Process", Compensation & Benefit Review, Vol:24, I:4, Sep/Oct 1992.

Enerji ihtiyacımızı
güneş ve güneş
enerjisine dayalı
yenilenebilir
kaynaklardan
karşılamaya
çalışmalıyız.

SANAYİLEŞME ve ÇEVRE SORUNLARI

Prof. Dr. Mehmet DOĞAN

*Hacettepe Üniversitesi,
M. Teknoloji Yüksek Okulu Md.*

Doğanın bir parçası olan insanlar, uygar ve konforlu yaşamak için bir yandan çevresinden daha çok yararlanmaya, bir yandan da çevresinde hazır bulamadıklarını üretmek kullanmaya ve tüketmeye çalışmıştır. Yaşam düzeyi yükseldikçe daha çok üretmiş ve tüketmiştir. Bu üretiminin bir kısmını başkaları için ve makinelerle yapmaya çalışmış, makineleri fabrikalar izlemiştir. Özellikle 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren

Sanayi Devrimi adını alan sanayileşme başlamıştır. Bu devrimle insanlık doğanın birikimi olan petrol, kömür, madenler gibi yer altı kaynaklarını da hoyratça tüketmeye başlamış, bununla da kalmayarak üretim esnasında çevreye salınan atık ve yanma ürünleriyle çevreyi ve yaşam ortamını geri dönüşümsüz kirlilemiştir.

20. Yüzyılın başında bir milyar olan dünya nüfusu yüz yıl içinde 6 kat arttı. Asrın başındaki yaşam düzeyinde

tüketime razı olsa bile, yaşamını sürdürrebilmek için 6 kat daha fazla besine, içme suyuna, konuta, giyeceğe, aydınlanma ve ısınmaya ihtiyacı vardır. Bunları nasıl karşılayacaktır? Tüketim sürecinde insan kendi ve diğer canlıların yaşam ortamını her geçen gün daraltıyor, kaynakları tüketiyor. Ormanlar azalıyor, yer altı kaynakları tükeniyor, atıklar toprakları, suları ve havayı kirletiyor. Atmosfere büyük oranda sera gazları (CO_2 , CH_4 gibi), asit yapıcı gazlar (SO_2 , NO_x gibi) salınıyor. Sulara en azından gübre atığı fosfat ve nitrat, toksik elementler ve bileşikler geçiyor. Deniz canlıları azalıyor. İnsan kendi ve diğer canlıların yaşam ortamına zarar vermeden, doğal dengeyi bozmadan konforlu yaşam düzeyini sürdürebilir mi? Sanayileşmesini, ekonomik büyümesini gerçekleştirebilir mi? Sanayileşme, ısınma, aydınlanma ve ulaşım için gerekli enerjiyi doğaya zarar vermeden sağlayabilir mi? 21. Yüzyılın, moda ifadeyle 3. Milenyumun cevaplaması, çözmesi gerekli soruları daha da artırabiliriz. Bu soruların cevaplarını biliyoruz, ancak çözümlerimizin ekonomik olabilmesi için çok çalışmamız, araştırmamız, düşünmemiz gerekir. Çözümün ana stratejisi:

1- Doğal dengeyi en çok bozan, hava ve su kirlenmesinde en büyük kaynak olan ve dünyanın birikimini en hızlı tüketen sanayileşme, ulaşım, ısınma ve tüm alanlarda ihtiyaç duyulan enerjiyi yenilenebilir enerji kaynakla-

Halen güneş enerjisi araştırmaları üniversiteler bağımsız araştırma merkezleri ve firmalar maliyeti düşürmek için çalışmaktadır.

rından karşılamaya çalışmak,

2- Sanayinin ihtiyaç duyduğu hammaddeyi atıklardan ve yenilenebilir kaynaklardan sağlamak,

3- Nüfus artışını durdurmak,

4- Mevcut üretim teknikleri yerine doğaya zarar vermeyen doğa dostu üretim süreçleri geliştirmek,

5- Çevreden aldığımız şekilde ve miktarda çevreye tekrar kazandırmak şeklinde özetlenebilir.

Bu strateji nasıl ve kim tarafından gerçekleştirilecek? Burada sırayla ayrıntılı olarak alınması gereken önlemler tartışılacaktır.

1- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Yararlanma

Enerji ihtiyacımızı güneş ve güneş enerjisine dayalı yenilenebilir kaynaklardan karşılamaya çalışmalıyız. Güneş enerjisinden doğrudan yararlanma, güneşin yaydığı ışıma şeklindeki elektrik, ısı ve kimyasal enerjiye çevrilerek

gerçekleştirilir. Güneş enerjisini doğrudan elektrik enerjisine çevirme temeli 100 yıl öncesinde anlaşılan ışığın fotoelektrik etkisine dayanır ve fotovoltayik pillerle yapılır. Halen güneş enerjisinden elektrik üretimi amaçlı en çok çalışılan alandır. Güneş ışığından ısıtma etkisine dayalı yararlanma ise en basit şekliyle doğrudan ve özel düzeneğe ısıtılan suların kullanımı, konut ve sera ısıtması, merceklerle odaklanan ışınlarla suların yüksek sıcaklığa ısıtılarak buharla bir tür termik santral gibi elektrik üretiminde kullanılması şeklindedir. İsrail tüm sıcak su ihtiyacının % 65'ini, Güney Kıbrıs % 90'ını K. Avustralya % 40'ını güneş ısıtması ile karşılıyor. Güneş enerjisinden dünya çevresine yerleştirilecek dev bir uydu aracılığı ile orbital yararlanma ise henüz uzak bir imkan. Kimyasal ve biyoloji yararlanma ise fotosentez ve güneşte olan tepkimelerle bitkilerin varlığından bu yana gerçekleşmektedir. Bu alandaki araştırmalar hızlı büyüyen bitkilerin, ormanların yetiştirilmesi ve biyokütlelerin enerji amaçlı ekonomik değerlendirilmesi yönünde yoğunlaşabilir. Özel katalizörler kullanarak güneş enerjisi ile suyun elektrolizi, uzun süre ve etkili güneş ışığı alan ekvatora yakın yörelerde güneş pilleri ile üretilen elektriği suyun elektrolizinde kullanılarak hidrojenin doğal gaz gibi tüketim bölgelerine taşınması şeklinde de güneş enerjisinden daha etkin yararlanma yolları da araştırılmaktadır. Diğer yenilenebilir enerji kaynaklarından olan ve yine güneş enerjisinden kaynaklanan hidrolik enerjiden büyük barajlar yerine küçük kapasiteli santrallerle daha etkin yararlanma da araştırılmalıdır. Aynı kaynaklı rüzgar gücünden elektrik üretiminde yararlanma son yıllarda çok gelişme göstermiştir. Deniz akıntısından med-cezir olayından, deniz dalga enerjisinden elektrik üretimi ekonomik olacak şekilde teknolojiler geliştirilmelidir. Biyomas enerjisi "biyokütle" nin havasız ortamda yanıcı gazlara dönüştürülmesiyle en azından küçük yerleşim yerlerinin enerji ihtiyacını karşılayabilir.

Jeotermal ve yer küre enerjisinden

Şehir kanalizasyonu bir çevre kirletici değil, besleyici minarelleri yüksek bir doğal kaynak, doğal gübre olarak kabul edilmektedir.

daha çok yararlanarak klasik enerji kaynaklarına ihtiyaç azaltılabilir. Halen birçok ülkede başta konut ve sera ısıtması olmak üzere elektrik üretimi de jeotermal enerji ile gerçekleştirilmektedir. Ancak toplam enerji tüketimi içinde bu yenilenebilir kaynakların payı çok düşüktür.

Enerji ihtiyacımızı, çevreyi kirletmeden en etkin çözecek en büyük kaynaktan, "füzyon enerjisinden" yararlanma henüz çok uzak olasılıktır. Ancak birkaç yüz yıl sonra teknik ve ekonomik açıdan kullanılacak bu kaynaktan yararlanma amaçlı araştırmalardan vazgeçilmemelidir.

Fotoelektrik etkiye dayalı fotovolttaik pillerle güneş enerjisi doğrudan elektrik enerjisine çevrilebilmektedir. Bu alanda temel sorun maliyetin halen ticari enerjilere göre pahalı olmasıdır. Son 20 yılda bir milyar DM üzerine kamu desteği vererek güneşten elektrik üretimini destekleyen Almanya'da birçok büyük firma, fiyat yüksekliği nedeniyle fotovolttaik enerji pazarından çekildi. Buna karşılık birçok küçük ve orta ölçekli firma güneş pili pazarına girdi. Güneş pili üretici üç öncü ülke ABD, Japonya ve Almanya'dır. Halen güneş enerjisi araştırmaları üniversiteler, bağımsız araştırma merkezleri ve firmalar maliyeti düşürmek için çalışmaktadır. 1 MW güç üretimi kapasitesi 100 yeni iş alanı açılmasını gerektirmektedir. 1970 yılında 1 W'lık güç 150 USD yatırım maliyeti 1990 yılında 4,5 USD'a düşmüş, elektrik üretiminin maliyeti 1 kw başına 1 USD ya da kwh 10-12 Sente inmiştir. (United Solar Systems Corporation). Maliyetin üçte biri kullanılan silisyumun maliyetidir. İnce tabaka kaplama teknolojisi ile bir-

kaç yüz mikron kalınlıktan 1-2 mikrometreye düşürülmesi ile veya silisyum yerine boyar madde foto hücre kullanımıyla silisyumda % 23 olan çevrim veriminin artırılmasıyla fiyatlar daha düşürülebilir. Bugün dünya yıllık fotovolttaik pazarı bir milyar dolara ulaşmıştır.

Son yıllarda en hızlı gelişen yenilenebilir enerji rüzgar enerjisidir. Danimarka elektriğin %10'unu rüzgar santrallerinden karşılamıştır. En başarılı ülke Almanya'dır. Nükleer santralleri kapatma kararı alan Almanya bir yandan kendi ihtiyacı için rüzgar santrali yaparken, bir yandan da dünya pazarına yönelmiştir.

1980 yılında 3000 \$/kw yatırım maliyeti 2000 yılında 980 \$/kw'a, bu sürede üretim maliyeti de 20 sent/kwh'den 7 sent/kwh'e inmiştir. Birçok Alman firması yeni geliştirdikleri santrallerle 5m/s altı ve 20m/s üstü rüzgar hızında da çalışan motorlar kullanarak maliyeti 4-5 sent/kwh'e indirdiklerini ifade etmekte, 5 senti garanti edebilmektedir. Halen petrol ve doğal gazla elektrik maliyeti 4-6 sent/kwh olduğu düşünülürse artık rekabet şansı bulunduğu söylenebilir. Sorun maliyet yanında rüzgara bağımlılık ve her birinin 0,2-1,0 MW gibi küçük ünitelerden oluşmasıdır. Enerji kullanımında tasarruf ve yenilenebilir enerjiden yararlanma ile dünya petrol tüketimi 1979 yılındaki en yüksek düzeyinden azalmaya başlamış, kömür tüketimi de 1989 yılındaki en yüksek düzeyinin altına inmektedir. Petrol ihraç eden ülkeler son toplantılarında artık bu isimden rahatsız olduklarını, dünyanın başta güneş

enerjisi olmak üzere diğer kaynaklara yönelmesini istemişlerdir.

2- Atıklardan Hammadde Olarak Yararlanma

Sanayide yeni hammadde yerine geri kazanılan atıkların kullanılmasıyla bir yandan doğal kaynaklar korunurken, bir yandan da hem çevreyi kirlen atıklardan kurtulunur, hem de üretim için büyük oranlarda enerji ve su tasarrufu sağlanır. Bugün birçok ülke, çöpü, atıkları en ucuz hammadde kaynağı olarak kabul etmektedir. Böylece yukarıdaki yararlar yanında dış alım azalacağı için taşıma maliyeti de düşecektir. Artan işsizlikte yeni istihdam alanı da yaratacaktır.

Çöplerin ve atıkların bileşimi çok değişken olup, çöpün kaynağına, ülkelere ve yaşam düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Atıkların hammadde olarak sanayide kullanılmasında önce-

lik atık ve çöprü atıldığı sanayi kuruluşu tarafından mevcut üretim sürecinde ve yeni kurulacak ünitelerin değerlendirilmesidir. Böylece taşıma maliyetinden, çevreye vermesi muhtemel zararlardan ekonomik olarak kurtulmuş olur. Örnek olarak bir termik santral ci-varında briket, çimento fabrikası ya da başka bir inşaat malzemesi üreten tesis. demir çelik fabrikası yanına bir çimen-to fabrikası kurarak kül ve curufu yerinde yararlı bir ürüne dönüştürülebilir. Bir yağ ya da şeker fabrikası yanında bir gübre fabrikası kurularak atıklar değerlendirilebilir.

Şehir kanalizasyonu bir çevre kirlitici değil, besleyici mineralleri yüksek bir doğal kaynak. doğal gübre olarak kabul edilmektedir. Bu görüş yeni olmayıp, tarih boyunca Çinliler ve Türkler, insan dışkısını uzun yıllar en iyi gübre olarak kullanmışlardır. Çin 1981 yılında bile gübre tüketiminin üçte birini bu kaynaktan karşılamıştır. Meksika şehir kanalizasyonu 50 bin hektar tarım alanını sulayarak bol yiyecek üretiminde kullanılmaktadır.

Kanalizasyon atık suları geniş havuzlarda bekletilir. mikroorganizmalar parçalanır. besleyici mineralce zengin su toksik element açısından kontrolden sonra sulamada kullanılabilir. Mezba-ha atıkları biriktirilerek havasız biyolojik bozunma ile enerji üretiminde kullanılır, geri kalan atıklardan ise biyolojik gübre olarak yararlanılır. Ancak or-

ganik çözücüler ve toksit elementlerin atıklara karışması baştan önlenmelidir. Organik çözücüler depolanıp, damıtılarak tekrar kullanılmalıdır.

Brezilya başta olmak üzere Güney Amerika'da şekerli atıklar alkol üretiminde değerlendirilmekte ve alkoller petrol yerine sıvı yakıt olarak taşıtlarda kullanılmaktadır. Japonya buğday ve mısır tüketiminin %70'ini, odunun %50'sini, soyanın %75'ini, petrolün %98'ini ithal etmekte, bu ürünlerin atıklarını da tam değerlendirmektedir. Aynı Japonya 1974 yılında tüm kullandıkları maddelerin %16'sını yeniden kullanırken, dört yıl içinde bu oranı üçe katlamış, 1978 de %48'ini yeniden kullanmaya başlamıştır. Bugün geri dönüşümlü kullanım oranı çok daha yükselmiştir. Kağıt üretiminde yeri dönüşüm oranı %90'ı geçmiştir.

Özellikle atık kağıtların değerlendirilmesinde dünya ölçüsünde çok yüksek oranlara ulaşılmıştır. Tayvan 1992 yılı kağıt üretiminin %98'ini, Danimarka %97'sini, Meksika %81'ini ve Tayland %80'ini atık kağıttan karşılamıştır. Kağıt üretimi için dünyada her yıl 4 milyar civarında ağaç kesildiği hesaplanmaktadır. Yine tüm dünyada her yıl 950 000 ton organik klorlu madde 900 000 ton SO₂ ve 20 000 ton kloroform kullanıldığı ve atıldığı, yalnız, ABD'nin yılda 300 000 ton kağıt tükettiği düşünülürse kağıdın yeniden kullanılmasının sağladığı yarar daha

Çağdaş çevre anlayışı "kirleten temizlesin", daha çağdaşı "kimse kirletmesin" dir.

iyi anlaşılır. Ağaç yerine atık kağıt kullanılmasıyla %20-30 arası enerji, %40 su tasarrufu sağlanır. Hava kirliliği %85, su kirliliği %76 önlenir.

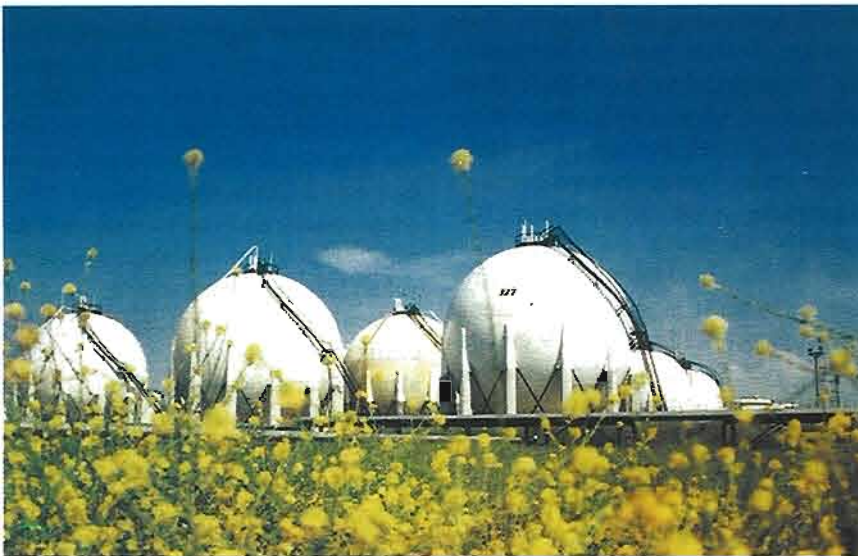
3- Çevre Dostu Üretim Teknikleri

Çevreyi en çok kimyacılar kimyasal üretim sırasında kirlittiklerinden ve kirlenmiş çevrenin temizlenmesi çoğu kez üretilen ürün değeri üzerinde maliyete neden olduğundan, başta üretim teknolojisi çevreye zarar vermeyecek şekilde planlanmalıdır. Çağdaş çevre anlayışı "kirleten temizlesin" daha da çağdaşı "kimse kirletmesin" dir.

Çevre dostu üretimden ne anlamalıyız? Nasıl olmalı?

Kimya endüstrisi ya da genel olarak üretim teknolojisi çevreye hiçbir atık bırakmadan, diğer bir ifade ile çevreye zarar verme ihtimali olan atık bırakmadan, üretim sürecinde en az doğal hammadde tüketerek ve en az enerji ile istenen ürünü üretecek şekilde olursa "çevre dostu üretim teknolojisi" gerçekleşmiş olur. Çevre bilincinde alışılan üretim tekniğini ya değiştirerek ya da tamamen yenileyerek doğal kaynakların ve çevrenin en optimum korunması amaçlanmıştır. Hatta çoğu ülkede bu dönüşüm zorunlu hale getirilmiştir. Eskiden sanayileşmenin göstergesi olan "tüten, duman saçan bacalar" bugün geri kalmışlığın göstergesi olmuştur.

Basit bir örnekle teknolojiye değişimi gösterirsek 100 yıl önce kükürt yakılır ve sülfürik asit üretilirdi. 1980 sonrası ise doğal kükürt yerine diğer üretimler sırasında yan ürün olarak çıkan ve atılması artık yasak olan kükürt bileşikleri kullanılmaktadır. F. Almanya sülfürik asidi şu kaynaklardan üretmektedir: % 44 petrol ve doğal gazdan ayrılan kükürtle, % 18 pirit, % 24 diğer kükürtlü mineraller (CuS gibi), %13

Tüketmeden, tahrip etmeden kullanmalı, verimi ve ürünü artırarak artandan yararlanmalıyız, yani doğa ile birlikte çalışmalıyız.

atık sülfürik asidi iyileştirme ile, %1 hidrojen sülfürden. %10 diğer kaynaklardan...

Çevre dostu üretim, bir yandan hammadde ve enerji kaynaklarının azalması ve fiyatlarının çok yükselmesiyle çevre bilinci dışında da zorunluluk haline gelmiştir. Böyle olunca teknoloji, ürün verimi en yüksek olan, en az yan ürün oluşturan ve üretim sırasında en az enerji gerektiren teknoloji ile değiştirilmiştir.

Hepimizin bildiği eski çimento fabrikaları, oluşan klinkerin büyük bir kısmını baca tozu olarak çevreye verir, döner fırın dıştan büyük enerji kaybederdi. Bugün artık en az enerji kaçağı olan ve bacadan hiç ürün kaybetmeden üretim yapan teknolojiyle değiştirilmiştir. Üretim prosesindeki zorunlu atıklar ve yan ürünler de başka bir üretimin girdisi olarak planlanmaktadır. Esasen bu tür entegre üretime kimya sanayi atıklarının depolanma, taşınma, çevreye zarar verdimeme için önlem almaya zorlanmalarının getirdikleri

mali yük nedeniyle kendiliğinden yönelmişlerdir. Örnek olarak atık sular için arıtma zorunluluğu, çöplerin kamu kuruluşlarınca alınmaması, çöpler için yer bulma güçlüğü, üreticiyi atıklarını da değerlendirmeye zorlamıştır.

4- Doğa ve Çevreye Zarar Vermeden Yararlanma

Doğa, tüm insanların çevreye zarar vermeden dengeli yaşamını sürdürmesine, uygarlaşmasına hatta sanayileşerek konforlu yaşam düzeyine yükselmesine yetecek kaynaklara ve olanaklara sahiptir. Doğadan aldığımız kadar, yine doğaya kazandırmak koşulu ile tek yönlü, yani dönüşümsüz dengeyi bozmazsak, çevreden aldığımızı yaralandıktan sonra yine aynı özellikte geri vererek, doğal dengenin kurulmasına imkan ve zaman bırakırsak yine kendi kendini yenileyebilir, eksilen bileşeni telafi edebilir.

Basit birkaç somut örnek verirek;

a- Ormandan ağaçları orman dengesini bozmayacak şekilde yapılanlardan kesebiliriz. Orman yangını riskini azaltabiliriz. İhtiyacımız olan orman ve ağaçları özel yetiştirebilir, fazla yetiştenden yararlanırsak. Özel yetiştirilen yılbaşı çamları tipik örnektir.

b- Balıkları yumurtlama zamanı avlamaz, yumurtlama alanlarını korur, büyümelerine ve toplu ölümlerine neden olmayan tekniklerle avlarırsak,

dalıyan, göl, tarla balıkçılığı gibi kültür balıkçılığı yaparak onları kitlesel üretimle çoğaltırsak, bol balık yiyebiliriz.

c- Gelişi güzel ve mevsimsiz avlanmayı önler, istediğimiz hayvanları (tavuk, sığır, koyun gibi, deve kuşu, ördek, bıldırcın, sülün, kaz, ceylan, geyik vb. hayvanları) özel çoğaltırsak artan miktarından yararlanabiliriz.

d- Orman ve meraları tarım alanı açmak için yok edeceğimize, verimli tarım alanlarını sanayi ve yerleşim yeri olarak yok etmeden tohum islahı, çevre dostu gübreleme, bilinçli sulama ile birim alandan alınan verimi artırabiliriz. Bol ürünle açlık çekmeden biz ve hayvanlar yaşamlarını sürdürebilirler.

e- Ev, fabrika veya santral için aldığımız suyu kirliletmeden ya da arıtarak tekrar çevreye vererek, özellikle toksik, zehirli maddelerden koruyarak geri vererek, aynı tatlı sudan defalarca yararlanabiliriz. Hatta suyu alıcı ortama verirken sadece kimyasal ve biyolojik yapısını değil, fiziksel özelliğini (sıcaklık, bulanıklık gibi) de korumalıdır.

f- Jeotermal su kaynaklarından alınan suyu bir enerji-ısı-değiştirici aracılığı ile ısısından yararlandıktan sonra yine yer altına verebiliriz.

Doğal dengeyi bozmadan, ardışık öngörülmeyle zararlılara yol açmadan doğal dengenin kurulmasını kolaylaştıracak yolları biliyoruz. Örnek olarak göl ve nehirlerde canlı yaşamı tehdit eden azotu ve fosforlu kimyasal gübreler yerine biyolojik gübreleme, havadan azotu bağlayan baklagiller gibi ürünleri dönüşümlü yetiştirme, ürün atığını tarlada yakma yerine toprakla karıştırma, zehirli ve toksik boyar maddeler yerine doğal boyama ya da genlerle (renkli pamuk, mısır yetiştirme gibi) değişiklik yaparak özel yetiştirme, toksik maddeyi suya verme yerine ondan kurtararak verimi artırma, bilinen yollardır.

Özetle tüketmeden, tahrip etmeden kullanmalı, verimi ve ürünü artırarak artandan yararlanmalıyız, yani doğa ile birlikte çalışmalıyız.

5- Nüfus Artışı

Sağlıklı yaşam koşulları gerçekleş-
tikçe, salgın hastalıklar ve mikrop yu-
vaları yok edilip, çocuk ölümleri azal-
dıkça, ortalama ölüm yaşı tüm dünyada
hızlıca yükselmiştir. Söylenildiği gibi
100 yılda dünya nüfusu 6 kat artmıştır.
Özellikle doğum kontrolü uygulamaya-
yan fakir ülkelerin nüfusları daha çok
artmış, BM verilerine göre 40 ülkede
nüfusun ikiye katlanma süresi 30 yılın
altındadır. Tüm ülkeler (Çin benzeri)
gerekirse, eğitim yanında cezai önlemlerle
nüfus artışını sınırlandırılmalıdır.
Ülkemizde de hızlı nüfus artışı kalkın-
mamızı engelleyen önemli etkenlerden
biridir.

6- Türkiye Ne Yapmalı?

Türkiye insan gücü, eğitim düzeyi
ve sağlık bilgi uygulama düzeyi, hatta
bilimsel kapasitesi gelişmiş ülkeler
düzeyindedir. Ancak 1) hızlı nüfus ar-
tışı, 2) yetersiz Ar-Ge desteği, 3) tek-
noloji üretim eksikliği, 4) eski teknolo-
ji kullanımı, 5) organizasyon ve sistem
bozukluğu, 6) merkezi hantal bürokrasi,
7) doğal kaynak (petrol, doğal gaz,
altın uranyum, kömür) eksikliği ve
hammadde açığı, 8) elverişsiz ve sarp
coğrafi yapı (%35 sarp dağlık, %30
çok meyilli) orman azlığı, 9) çoğu
bölgelerin kurak karasal iklim kuşağın-
da oluşu, 10) deprem ve erozyon riski
yüksekliği, 11) enerji ve finansman ye-
tersizliği hızlı kalkınmamızı engelle-
mektedir.

Türkiye'de madencilik gittikçe ge-
riliyor. Madencilik sektörünün GSMH
içindeki 1940 yılında %40 payı,
1995'de %1.5'e düşmüştür (ABD'de
%4.2, F. Almanya 4, Kanada %7.5,
Avustralya 8.7, SU-Rusya %20). En
önemli madenleri olan krom ve bor ye-
terli değerlendirilemiyor. Mermer, tro-
na, altın, bakır ve diğer madenlerde de
durum aynı. Cam sanayi kumu bile ithal
etmekte (Kilyos'daki kaliteli kum,
çevre baskısı ile işletilmemekte, Bul-
garistan'dan ithal). Çevre bilinci, daha
doğrusu çevreci hareket bu alanda do-
ğal kaynaklardan yararlanmayı engel-
ler boyuta ulaşmıştır.

Nükleer enerjiden dünya yararlanıyor; yenilenebilir diğer enerji kaynakları ucuzlayıncaya kadar biz de bu enerjiden yararlanmalıyız.

ABD ve Avrupa'da şehirlerde kişi
başı yeşil alan 20-40 m², ülkemizde 1-
5 m². Ancak su havzaları, tarım alanla-
rının (Bornova, Sakarya, Bursa, Cey-
han-Mersin arası) gittikçe artan hızla
sanayi ve yerleşim alanı olması önle-
nemiyor. Yatırım dediğimiz neredeyse
%90'ı bina yapımı. Dünyada binaların
ortalama kullanım süresi 100-
200 yıl olduğu halde ülkemizde bu sü-
re 20-30 yıl. Akkuyu santrali yapıla-
madı, ama idari binaları, lojmanları
yıllar önce yapıldı ve çürümeye terk
edildi. Nükleer enerjiden dünya yarar-
lanıyor; yenilenebilir diğer enerji kay-
nakları ucuzlayıncaya kadar biz de bu
enerjiden yararlanmalıyız.

Türkiye hızla enerji üretim ve tüke-
timini yükseltmelidir. Sanayileşmenin
ilk şartı sürekli ve güvenilir enerjidir.
Özel sektör düşük debili akar sularda
küçük HES, rüzgar enerjisi yatırımları,
jeotermal kaynaklardan yararlanma,
güneş enerjisi ve biyogaz üretim ve tü-

ketimi özel teşvikle özendirilmelidir.
Türkiye dünya ölçüsünde rekabet gü-
cüne kavuşması için her alanda, özel-
likle aşağıdaki alanlarda araştırma ve
teknoloji üretimine yönelmelidir. En
büyük kaynağımız olan eğitilmiş insan
kapasitesinden en verimli şekilde ya-
rarlanmalıdır.

- ✓ Tekstil ve giyim sanayi makine-
leri imali, tekstil boyaları üretimi,
- ✓ Mobilya imal makine ve tezgah-
ları, ağaç-plastik, ağaç-seramik kom-
pozitler üretimi,
- ✓ Kaliteli inşaat ve yapı malzeme-
leri üretimi,
- ✓ Düşük debili su tribünleri ve hid-
roelektrik santralleri yapımı,
- ✓ Rüzgar ve güneş enerjisi santral-
leri,
- ✓ Bor tuzlarının değerlendirilmesi
ve borlu katı yakıtlar,
- ✓ Laboratuvar, analiz (tahlil) ve
spektral aletler,
- ✓ Tıbbi aletler, ameliyat gereçleri,
- ✓ Haberleşme ile ilgili teknik alet-
ler, elektronik aletler, radyo- televiz-
yon stüdyo cihazları,
- ✓ Yarı iletken teknolojisi, saf silis-
yum ve silisyum bileşikler imali,
- ✓ Biyoteknoloji ve genetik mühen-
disliği alanında araştırmalar,
- ✓ Diğer ileri teknoloji ürünleri üze-
rine araştırma ve üretimler teşvik edi-
lebilir.

Eski Teknoloji ve Çevre Dostu Yeni Üretim Teknolojilerinden Bazı Örnekler;

YÖNTEM	ESKİ TEKNOLOJİ SORUNU	YENİ TEKNOLOJİ
KCl, MgSO ₄ (NaCl'deki)	Yüksek oranda NaCl içeren bu tuzlar suyla atılırdı.	Başka üretimler için hammadde ve bu ürünlerin atık sudan kazanılması
H ₂ SO ₄ üretimi	atık gazlar SO ₂ içerirdi.	Çift kontakt yöntemi ile H ₂ SO ₄ üretimi
Metal sülfürlerden metal üretimi	SO ₂ bazı ürünlerin üretimini engeller, SO ₂ düşük derişimi kavurma gazı olarak kullanılırdı.	Hava yerine O ₂ kullanılarak S' ce fakir olan gazlardan da H ₂ SO ₄ üretimi
Ham petrol ve doğal gaz Claus-Process	H ₂ S içeriği kullanımda problemli Kullanılmayan kükürt ve SO ₂ 'ye dönüştürülemeyen gazlar havaya	H ₂ S yoğunlaştırılır ve ayrılır Aynı bir Claus basamağı ile S-bileşikleri SO ₂ o da H ₂ SO ₄
Viskoz değeri	Spinn işleminde büyük miktarda CS ₂ ve H ₂ S açığa çıkar ve emilip atılıyordu	CS ₂ çevrime verilir ve agregatta utulur. H ₂ S 'e, o da H ₂ SO ₄ üretiminde kullanılır
Nitrik asit üretimi	Reaksiyona girmeyen NO ₂ havaya karışırdı	En iyi NO ₂ absorpsiyonu sağlanır, kalan olursa tekrar N ₂ 'ye çevrilir
Sulu H ₃ PO ₄ üretimi	H ₃ PO ₄ derişirme sırasında açığa çıkan flor atık gazda kalırdı	HF H ₂ SiF ₆ ve AlF ₃ 'e dönüştürülür
Klor alkali Elektrolizi	Amalgam tekniğinde (AT) Hg ürünlere geçebilirdi ve Diyafram tekniği ile (DT) asbestte tutulurdu	AT ürünlerindeki Hg tekrar çevrime girir. AT/DT membran yöntemi kullanılır
Etilen oksit	CaCl ₂ ve organik yan ürünler klor hidrin tekniği ile atık suya geçerdi	Etilen O ₂ ile doğrudan oksitleniyor
Sulfon asit Üretimi (Deterjan Hammaddesi)	Sulfonlamada oleum (d H ₂ SO ₄) kullanılır ve her safhada H ₂ SO ₄ atığa geçerdi	Sulfolama SO ₃ ile yapılıyor ve suyla H ₂ SO ₄ tekrar destilleniyor
Bisfenol-Alkilfenol izo propilalkol 2Buten/1Buten	Mineral asitlerle katalizlenir atık sular hem organik hem de asitli olurdu	Heterojen asit katalizörleri ile yüksek seçicilik sağlanır, asidik iyon değıştirici
Aromatik Aminler	Oksit artıklar, organik ağır metal tuzları suya geçer	Kimyasal indirgeme yerine katalitik indirgeme
Klorbenzen, klortoluen	Açığa çıkan HCl nötr ve suya organik karışımlar	HCl tekrar geri kazanılarak ayrılır
Fenol	Atık problemi; en sonunda org. Klorlu vs. atıklar suya	Hock yöntemi ile Cumal hidroperoksit kullanılır ve aseton oluşturulur
Siklo hekzarol, sikloheksanon	Sulu üretim tekniğinde atık suya org. ve tuz çok çeker	Yan ürün miktarı azaldıkça (seçimli katalizör) dikarbon asit tekrar kazanılır.
Hidroksilamin	Raschig-Sentezi, kaçak ve atık SO ₄ ve NO _x amonyum sülfat olarak tutulurdu.	NO- katalitik hidrürlenir ve SO ₂ ile NH ₄ NO ₂ 'nin indirgenmesine gerek kalmaz.
-Caprolactam siklo hekzanonoksim Amino antrakinon (boya ara ürünü)	Sulfolama işlemi sonucu yüksek org. madde ve atık H ₂ SO ₄ atık suya geçer	1-nitroantrakinon üzerinden sentezde yan ürün olarak üretilir.

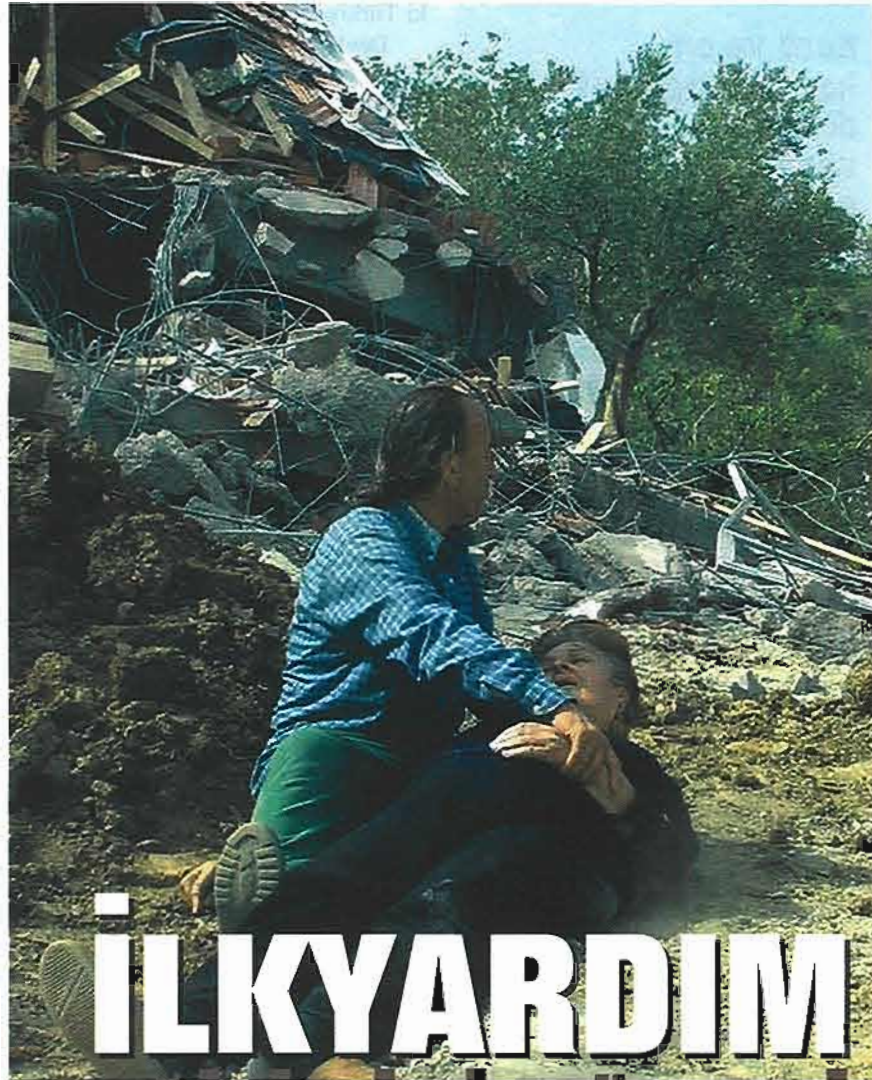
Ftalasitanhidrid	0-ksilen ve naftalinin gaz fazı oksidasyonunda maleik asit anhidrid yan ürün atık su kirletir	Yıkama suyundan maleik asit anhidrid üretilir
Yüksek yoğunluklu poli etilen (HDPE)	Tiegler yöntemi yüksek enerji gerektirir. Katalizör zehirlenir	Atık susuz 2. nesil katalizörü kullanarak üretilir.
H ₂ SO ₄ (oleum) üretim ortamı	Atıklar organik madde ve atık asitle yüklüdür.	H ₂ SO ₄ 'lü atıklar ve ürünler gübre ve FeSO ₄ şeklinde bağlar
Boksitten Al-hidroksit Üretimi	Fe ₂ O ₃ ve SO ₂ içeren kırmızı çamur	Kırmızı çamur hafif inşaat malzemesi üretiminde ve atık su arıtımında kullan çimento üretilir.
Al-elektrolizle üretim	Kriyolit ve AlF ₃ gibi kolay erime sağlayan ortam havaya HF kaçışına sebep olur.	Virbel-tabaka adsorbsiyonu ile florlar Al ₂ O ₃ 'de tutulur ve tekrar elektrolize gönderilir.
PUR Poliüretan ve sünger-köpük üretimi	PUR-bazlı sünger atığı	Pur bazlı süngerler hidroliz edilir ve tekrar PUR üretiminde kullanılır.
Plastik işleme	Atık lastik ve plastik atıklar	Piroliz edilerek temel organik maddelere çevrilir.
Organik Sentezlerde çözücü ilavesi	Çözücü atıkları hava ve suyu kirletir	Gaz faz ads. İle çözücüler geri kazanılır ve tekrar kullanılır, yada çözücüsüz atıksız ayırma teknikleri kullanılır.

Dünya Çapında Kirlenme ve Kıtalar Arası Kirlenme

- 1- Sera gazı salınımında artış (CO₂, Metan başta)
- 2- Ozon tabakası incilmesi
- 3- Asidik gazlar salınımında artış (NO_x, SO_x), asit yağmurları
- 4- Tropik ormanların yok oluşu (tarım alanı açma, yangın, bilinçsiz kesim)
(Tropik ormanlar dünyanın %7'sini kapladığı halde bitki ve hayvan türlerinin %80'ini barındırır.
- 5- Dünya denizleri DDT, petrol ve civa ile kirleniyor.
- 6- Toksik atıklar ülkeler arası sulara (nehirlere) veriliyor.
- 7- Sulak alanlar yok oluyor.
- 8- Tarım ilaçları kuş neslini (ülkemizde keklik örneği) bazı böcekleri yok ediyor.

ÜRÜN	GELİŞMİŞ ÜLKE PAYI(%)	ZENGİN/FAKİR ORANI
Alüminyum	86	19
Kimyasal Madde	86	18
Kağıt	81	14
Demir-çelik	80	13
Kereste	76	10
Enerji	75	10
Et	61	6
Gübre	60	5
Çimento	52	3
Balık	49	3
Hububat	48	3
İçme Suyu	42	3

İlkyardımın ana hedefi; ölümleri azaltmak, sakatlıkları en aza indirmek ve yaşam niteliğini artırmaktır.

İLK YARDIM EGİTİMİNİN ÖNEMİ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇELİK
Yrd. Doç. Dr. M. Akif BÜYÜKBEŞE
İrfan MARANGOZ

KSÜ Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği
Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş

KSÜ Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları
Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş

KSÜ Afşin Meslek Yüksek Okulu
Beden Eğitimi, Kahramanmaraş

Kaza ve felaketlerin nerede ve ne zaman oluşacağı önceden tahmin edilemediğinden sağlık personeli olay yerinde bulunmayabilir. Bunun için ilkyardım çoğu zaman orada bulunanlarca yapılır. Herkes her an kazaya maruz kalabilir ya da ilkyardım yapmak zorunda kalabilir. Bunun için herkesin ilkyardım kurallarını bilmesi ve uygulaması gerekir(1). İlkyardım, hasta ya da yaralının kendisi tarafından yapıldığı gibi etrafındakiler tarafından da yapılır(2).

Kazaların % 10 kadarına ilk 5 dakikada, % 50'sine ise ilk yarım saatte uygulanacak ilkyardım, ölümleri azalta-

caktır. İlk yarım saatte kazazedeler herhangi bir sağlık kuruluşuna yetiştirilemeyeceğinden yaralının kurtarılması ilkyardım kurallarının öğretilmesi ile gerçekleşebilir.

İlkyardımın Tanımı

İlkyardıma gereksinimi olan hasta ya da yaralıya, orada bulunanlarca, orada bulunan malzemelerle yardım edilmesine ilkyardım, bilgili ve eğitim görmüş sağlık ekibi tarafından, yaşamı koruyucu ve tedavi edici girişimlerin, bu girişimler için gerekli araç ve gereçle, uygun yerde yapılmasına acil yardım denilmektedir.(3). Kazaların mer-

Kaza ve ani hastalıklarda hasta ya da yaralının doktora veya hastaneye sağ olarak götürülmesi, bilgili ilkyardımın yapılmış olmasına bağlıdır.

kezinde insan (etkilenmiş kişi) vardır ve koruma önlemlerinin amacı incinme oranlarını azaltmaktır. İlk yardımın ana hedefi ölümleri azaltmak, sakatlıklarını en aza indirmek ve yaşam niteliğini artırmaktır (1,4).

İlkyardımın Önemi

Beklenmedik bir anda karşılaşılan yaralanma, geçici ya da kalıcı sakatlık, mal kaybı ya da ölüm gibi sonuçlara yol açan, daha önce planlanmamış olaylar olarak tanımlanan kazalar, çocukluk, gençlik ve yaşlılık dönemlerinde ölüm sıralamalarında önde gelen, sakatlık ve ölüm oranı yüksek, ekonomik olarak yükü fazla, sağlık eğitiminde üzerinde pek durulmayan, koruyucu programlarda kısıtlı biçimde ele alınan üzerinde az sayıda araştırma yapılmış bir sağlık sorunudur.

Kaza ve ani hastalıklarda, hasta ya da yaralının doktora veya hastaneye sağ olarak götürülebilmesi, bilgili ilkyardımın anında yapılmış olmasına bağlıdır(5).

Yaralanmaların başında % 30 trafik kazaları gelmektedir. Tarım alanındaki kazalar özellikle fosforlu tarım ilaçlarından ileri gelen zehirlenmeler % 20 ile ikinci sırayı almaktadır. Ev kazaları da aynı oranda görülmektedir. Spor kazaları % 10 oranındadır. İntiharlar çeşitli memleketlere göre değişik oranlarda olmaktadır.

Sayılarla olayın önemi daha bariz bir şekilde ortaya çıkacaktır. Kazalar gelişmiş ülkelerde, kalp hastalıkları ve kansere bağlı ölümlerden sonra 3. önemli ölüm nedenidir. Amerika'da Acil Tıp Hizmetini gerektiren koşullarda ölüm oranı 50 kişide 1 iken ne yazık

ki Türkiye'de bu oran 50'de 49'dur.

Devlet İstatistik Enstitüsü Türkiye İstatistik Yıllığı 1998 verilerine göre, 1997 yılı içinde 387533 kaza olmuş ve 5125 (%1.3) ölüm, 106246 (%27.4) yaralanma ile sonuçlanmıştır(7). Maddi, sosyal ve psikolojik kayıpları siz düşünün.

Trafik kazalarında ölen ve yaralananların sayısı da oldukça yüksektir. Memleketimizde son bir yıl içinde 5200 kişi trafik kazaları sonucu ölmüştür. Son on yıl içinde trafik kazaları sonucu 50 bin kişi ölmüş, 300 bin kişi yaralanmıştır(6). Bütün kazalar göz önüne alınırsa memleketimizde yılda 20 bin kişi ölmekte ve 500 bin kişi yaralanmaktadır.

Acil durumlarda sunulacak sağlık hizmeti, acil durumun olduğu yerden başlayan, gerektiğinde rehabilitasyonun bitiminde sonuçlanan çeşitli halkalardan oluşan bir zincir bütünlüğünde olmalıdır. Herhangi bir acil durumda en kısa zamanda, etkin ve nitelikli sağlık hizmeti almayı beklemek, insanların en doğal hakkıdır. Ağır yaralı ya da acil tedavi gerektiren bir hastaya başarılı bir tedavi uygulamak, ancak onun özel bakımı için gerekli konulara yöneltilmiş bir sağlık hizmetleri sisteminin kurulmasıyla gerçekleştirilir.

Kazalara bağlı ölümler oluş zama-

nına göre üç gruba ayrılmaktadır:

1. Anında ölümler: Kazalara bağlı ölümlerin yaklaşık % 50'si kazadan sonraki birkaç dakika içinde gerçekleşmektedir. Bu kişiler için tıbbi yardım sağlamak neredeyse olanaksızdır.

2. Erken dönem ölümler: Kazaya bağlı ölümlerin %30'unu oluşturan bu grup, kazadan sonraki ilk 3 saat içinde gerçekleşir ve neden, genellikle iç boşluklara, özellikle de sinir sistemine olan kanamalardır. Bu grup kazazedelere sağlanacak doğru ilkyardım ve hızlı transport olanakları büyük ölçüde yaşam kurtarıcıdır.

3. Geç dönem ölümler: Kaza sonucu ölümlerin % 20'sini oluşturur. Bu tür ölümler hastanelerde çeşitli komplikasyonlar sonucu olur. Bunların azaltılması da nitelikli ve etkin sağlık hizmeti ile mümkündür(3).

Açıkça görüldüğü gibi kaza yerinde bulunan vatandaş olarak da üzerimize düşen görev ve sorumluluklarımız vardır. Bu bakımdan yalnız doktor, hemşire ve sağlık personeli tarafından değil, aynı zamanda herkes tarafından, bulunduğu yere, elindeki olanaklara göre zarar vermeden ilkyardımın uygulanması gerekmektedir. Bu da yurt çapında sürdürülecek yaygın ilkyardım eğitimleri ve uygulamaları ile mümkün olabilir. Bu makalemizde müdahaleyi

nasıl yapacağımız konusunu işlemiyoruz, ilkyardımın önemini ve yaygın eğitim için neler yapılması gerektiği üzerinde duruyoruz.

Bu görüşün ışığı altında her toplum ve örgütte sağlık personelinin yanı sıra polis, öğretmen, öğrenciler, din adamları, askerler, iş yerlerinde işçiler ve halk için ilkyardım kurslarının düzenlenmesi, ilkyardımla ilgili filmlerin iş yerlerinde, sinemalarda ve televizyonlarda gösterilmesi, radyo konuşmalarının yapılması ve bunların tekrarlanması şüphesiz ki çok yararlı olacaktır. Bütün bunlarla ve yapılacak olan sivil savunma kursları ile barış ve savaş sırasında olabilecek her türlü felaketlere karşı önceden örgütlenilmiş ve gerekli önlemler de alınmış olacaktır.

Hastalık ve yaralanmaların değişik şekil, derece ve nedeni yönünden ilkyardımda da bazı farklılıklar olacaktır. Buna karşı hepsine uygulanacak bazı ortak kurallara da vardır. Bu kuralların herkes tarafından bilinmesi gereklidir.

İlkyardım İçin Örgütlenme Eğitimi

İlkyardımı yapabilmek için, bir kaza veya birdenbire ortaya çıkan bir hastalık karşısında nasıl bir ilkyardımın yapılacağını bilen kişilerin olması gerekir. Evde, işyerinde, okulda, askeri birliklerde bunu bilen, uygulayan kişilerin yanı sıra herkes bu konuda uygulanabilir olarak eğitilmelidir.

İlkyardım kurslarında ilkyardım eğitiminin pratik olarak uygulanması çeşitli yöntemlerle olmaktadır. Normal insan büyüklüğünde hazırlanmış plastik modeller vardır. Bunlar arasında çeşitli yara tiplerini, kırıkları, kanamaları gösteren kol ve bacak modelleri bulunmaktadır. Yaradan kanın akışı, kanama tipleri, yine model içinde dolaşan kırmızı renkli sıvının dolaşımını sağlanarak yapılmakta, kanamayı durdurucu önlemler pratik olarak gösterilebilmektedir.

İlkyardımla ilgili filmler, televizyon ve radyo programları, konferanslar, broşürler, cüzdan içine konulabilecek büyüklükte kartlar, afişler, sergiler, kitaplar, kurslar ve özellikle çeşitli ilk-

yardım konularını içeren video kasetleri ve gazeteler, haftalık mecmua ve dergiler ilkyardım eğitimini topluma yaymada etkin araçlardır. Gıda paketleri, süt, yoğurt kutuları üzerinde resimli olarak çeşitli ilkyardım konularının gösterilmesi, yine güzel ve etkin bir yöntemdir(2).

Acil serviste çalışmaları için öbür uzmanlık dallarından hem uzaklaşan hem de bir açıdan tümüyle bu dallarla ilgili sorunlarla karşılaşan hekimlerin de yaralanmalar, yanıklar, akut hastalıklar gibi acil tedaviyi içeren konularda özel bir eğitim görmesinin gerekliliği anlaşılmıştır(8). Bu nedenle Türkiye'de de 'İlkyardım ve Acil Uzmanlığı Ana Bilim Dalı' ayrı bir uzmanlık dalı olarak verilmeye başlanmıştır.

Ve son yıllarda ülkemizde "112 Hızır Acil Servis" gibi hizmetler başlamış, TV'lerde her zaman 'karga-tulumba hasta taşıma sahneleri' olacak değil ya, örnek gösterilebilecek sahnelere rastlandığını da belirtmek gerekir. Dileğimiz, bizim insanlarımızın da en iyi şekilde ilkyardım hizmeti almasıdır.

Sonuç

Ülkemizde ilkyardım alanında kendimizi geliştirebilmemiz için temelden başlayan çok ciddi bir eğitime ihtiyacımız vardır. Bu alanda Avrupa standartlarını yakalayabilmemiz için şunların yapılması gereklidir:

1- "İlkyardım" adı altında ilköğretimden başlayıp liseler, yüksekokullar, askeri okullar ve üniversiteler gibi ülkemizde eğitim veren tüm kurumlarda bu eğitimin zorunlu bir ders haline getirilmesi,

2- Uzun yol şoförlerinin çok ciddi bir ilkyardım eğitiminden geçirilmesi,

3- Sürücü kurslarında "İlkyardım" adı altında verilen derslerin tekrar gözden geçirilerek bu dersin uzman kişiler tarafından verilmesi ve bu kursların çok sıkı bir denetim altında tutulmasını sağlamak.

4- Konunun uzmanlarınca hazırlanmış ilkyardımla ilgili filmler, televizyon ve radyo programları, konferanslar, broşürler, cüzdan içine konulabilecek büyüklükte kartlar, afişler, sergiler,

İlkyardım eğitimi okullarda zorunlu ders haline getirilmelidir. Yurt çapında yaygın ve örgütlü bir ilkyardım eğitimi uygulanmalıdır.

kitaplar, kurslar ve özellikle çeşitli ilkyardım konularının eğitimini topluma yaymada etkin araçlardır. Bu çabalar süreklilik arz etmeli,

5- Trafik denetimlerinin çok sıkı bir şekilde yapılmalı ve sürdürülmeli, trafik cezaları artırılmalı,

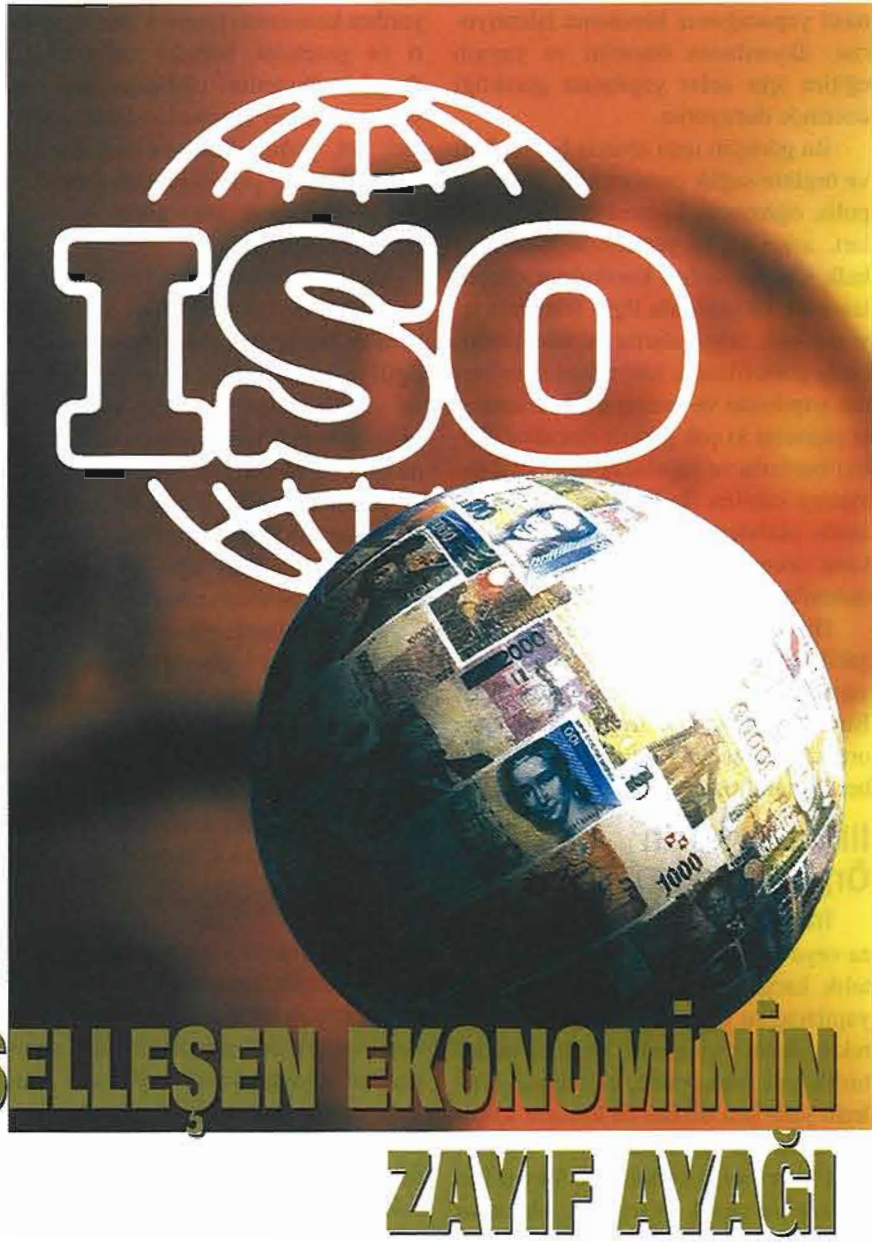
6- Yollardaki altyapıyı iyileştirme, araçların teknik donanımları gözden geçirilmeli,

7- Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü), Çalışma Bakanlığı, İtfaiye Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı üzerine araştırmalar yapan Tıp Fakülteleri, Hastahaneler, Üniversiteler, Profesyonel ve Gönüllü Organizasyonlar arası işbirliği artırılmalı.

8- Kaza kayıtları çok iyi tutulmalı ve oluş nedeni değerlendirilerek gerekli tedbirlerin alınması için ilgili kuruluşlara bildirilmelidir.

KAYNAKLAR

- 1- Sürücü Rehberi, Lider Yayıncılık, s. 329, Ankara, 1992.
- 2- Güngör, Tarık; İlkyardım, Nüve Matbaası, s.1-6, Ankara, 1997.
- 3- Ayoğlu F., Bumin MA, Kazalarda İlkyardım ve Acil Bakım Hizmetlerinin Önemi, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, Cilt 5, Sayı 11, Sayfa: 380-383, Kasım 1996.
- 4- Cassens BJ. Preventive Medicine And Public Health, 2.nd Edition. William And Wilkins, p: 189, 1992
- 5- T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü, Savunma Sekreterliği, İlkyardım, Ankara.
- 6- Prof. Dr. Nusret Karasu, Mezuniyet Sonrası Eğitim Programları, 1995-96, Kılavuz Kitap.
- 7- Türk Tabipleri Birliği Sağlık İstatistikleri 2000, Sayfa 49, Ankara 2000.
- 8- Ana Britanica, cilt 11, s.527, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 1992.

KÜRESELLEŞEN EKONOMİNİN ZAYIF AYIĞI

Yazan : Fabio TOBON
Çeviren : Cahide EKİZ

*Kolombiya Ulusal Standardlar Teşkilatı
(ICONTEC) Başkanı*

*Uzman, Dış İlişkiler ve Anlaşmalar
Müdürlüğü*

*Bu Makalenin aslı ISO 9000+14000
NEWS Vol. 10, No: 2, March/April
2001'de yayımlanmıştır.*

Standardizasyon ile belgelendirmenin küresel ekonominin ikiz ayağı olduğu inancı her geçen gün artıyor. Bir yandan, uluslararası alanda kabul görmüş standartlar piyasaya sunulan ürün ve hizmetlerde yerine getirilmesi gereken şartları ortaya koyarken, öte yandan yeterli uzmanlığa sahip kuruluşlar tarafından Uluslararası Standartlara uygunluğu belgelenen ürün ve hizmetlere küresel ekonominin kapıları açılıyor. Doğrulama ve belgelendirme işlemi diye bilinen "Uygunluk değerlendirmesi" gü-

nümüz piyasa ekonomisinin vazgeçilmez araçlarından biridir. Bu noktada iki ana soru aklı geliyor: Belgelendirmede "Yeterli uzmanlığa sahip kuruluş nedir?" ve "Bir kuruluşun dünya çapında 'yeterli' olarak tanınmasının yolu nedir?"

ISO, Gelişmekte olan Ülkeler Komitesi (DEVCO) aracılığıyla Eylül 2000'de Milan'daki 32. Genel Kurul Toplantısı öncesinde uygunluk değerlendirmesi konusunda ilginç bir atölye çalışması gerçekleştirdi. Bu çalışmada yukarıdaki sorulara ilişkin değişik gö-

rüşler dile getirildi.

Sözü edilen çalışmada, "Yeterli uzmanlığa sahip kuruluş ürün, hizmet ve sistemlerde aranan şartların karşılandırılmasına dair kullanıcılara güven aşılayan kuruluştur. Bu güven aynı zamanda ürünün, hizmet veya sistemin pazarda kabul görmesine (ayrıca mevzuata uygunluğunun sağlanmasına doğrudan etki etmektedir." denildi.

ISO'nun toplam 138 üyesi vardır. Ülkelerin Ulusal Standard Kuruluşlarından oluşan üyeler başlıca standardizasyon alanında faaliyet göstermektedirler. Ancak üyelerin çoğu uygunluk değerlendirmesi faaliyetinde de bulunmaktadır. Ürün veya sistem belgelendirme hizmeti veren üye sayısı 100'dür. Üyeler içinde 52 tanesi kendi ülkelerinde aynı zamanda akreditasyon kuruluşudur. Pek çoğu çeşitli şekillerde uygunluk değerlendirme hizmeti vermektedir.

İtibar Sorunu

Gelişmekte olan ülkelerde, belgelendirme kuruluşları ile deney ve metroloji laboratuvarlarının sorunlarından biri piyasaya güven duygusu vermektir. Bu kuruluşlar ISO'nun Uygunluk Değerlendirmesinden sorumlu Komitesi (CASCO)'nin uluslararası kurallarına uygun faaliyet gösterebilirler de, yürüttükleri uygunluk değerlendirme sistemlerine yeterince itibar edilmemesi

ISO Standardlarının tüm dünyada kabul görmesi ISO'yu uluslararası saygınlığa ulaştırmıştır.

hem ağır bir yük getirmekte hem de ticarete engel oluşturmaktadır.

Çoğu kez, ülkeler arasındaki Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları (MRA) sanayilerin ve ülkelerin itibar sorununun üstesinden gelmesini ve ayrıca dünya ticaretinin gelişmesini kolaylaştırmaktadır. Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları bu engellerin aşılmasında faydalı olabilir de, uygulanmaları pahalı ve zordur; özellikle de anlaşmanın taraflarından biri gelişmekte olan bir ülkeyse...

Aynı şekilde, ISO 9000 standardları ürünlerini yurtdışına ihraç etmek veya satmak isteyen firmalar için birtakım gereklilikler ortaya koyarak, uluslararası bir başarı yakalamıştır. Kalite yönetim sistemlerinde dünya çapında geçerli bir tanıma sisteminin kurulması yolunda ISO tarafından atılan, belki de, ilk adım Kalite Sistemi Tetkiklerinin Tanınması girişimidir (QSAR-Quality System Assessment Recognition). Ancak bu programdan bir süre sonra vazgeçilmiştir. Gelişmekte olan dünyanın mensupları olan bizler için çok etkisi yaratan bu geri adım yüzünden

inanıyoruz ki, ISO bizimki gibi ülkelere yardım edebilme fırsatını elinden kaçırmıştır.

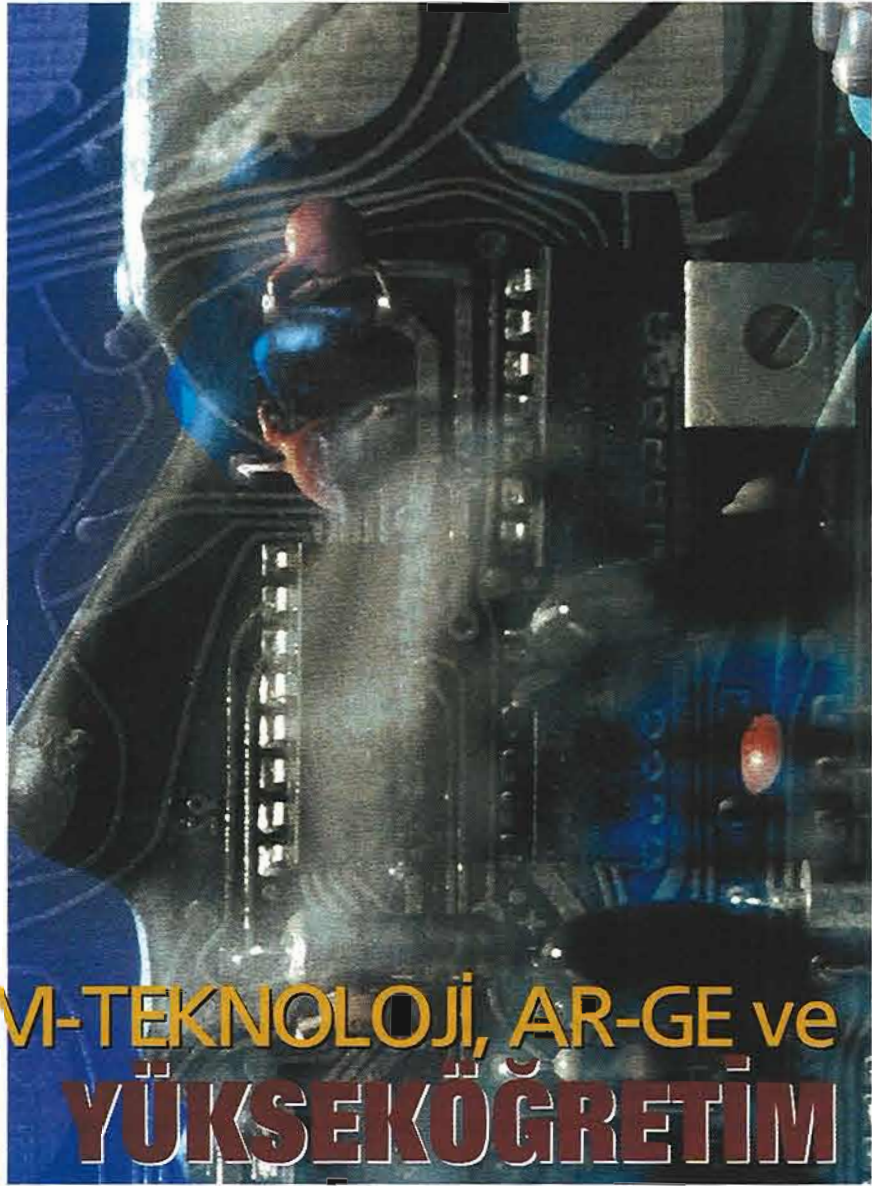
Bugün Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF) özellikle yönetim sistemi belgelendirmesinde dünya çapında bir tanıma mekanizmasının yerleştirilmesini amaçlamaktadır. Ürün ve hizmet belgelendirmesinin dünyanın her yerinde tanınmasını sağlama hedefine ulaşmak için IAF'nin önünde katedilecek uzun bir yol vardır. IAF platformunda gelişmekte olan ülkeler dezavantajlı bir konumda bulunuyorlar. IAF üyelerinin çoğunluğunu gelişmiş ülkeler oluşturuyor. IAF'deki en etkili güçler yine bu ülkelerle birlikte uluslararası belgelendirme firmalarıdır. Tamamen ticari amaçlı bu belgelendirme kuruluşları gelişmekte olan ülkelerde ulusal standard kuruluşları tarafından yapılan belgelendirme faaliyetlerini azaltmaya çalışıyorlar.

İnanıyorum ki, ISO'nun elinde QSAR istikametinden sapmakla yaptığı hatayı tamir edebileceği büyük bir fırsat var. Ürün ve sistem belgelendirmesinde uygunluk değerlendirme sonuçlarının karşılıklı tanınmasına yönelik bir uluslararası anlaşmaya ISO gibi uluslararası saygınlığı olan bir kuruluşun imza atması, bu anlaşmanın geniş çapta kabul görmesiyle sonuçlanarak, gelişmekte olan ülkelerin uluslararası ticarete eşit şartlarla rekabet etmesini sağlayacaktır.

Uygunluk değerlendirme belgelerinin dünya çapında kabul görmesine yönelik pratik ve köklü çözümlerin bulunması dünya ticareti için önem taşımaktadır; bu aynı zamanda "tek tetkik ve dünya çapında geçerli tek belge" hedefine ulaşılmasını da sağlayacaktır. ISO Standardlarının tüm dünyada kabul görmesi ISO'yu uluslararası saygınlığa ulaştırmıştır. Ancak yazımın başlangıcında da belirttiğim gibi, standardizasyon global ekonominin iki ayağından sadece biridir. Diğer ise belgelendirmedir. ISO'yu gelişmekte olan ülkelerin belgeleri de dahil olmak üzere belgelendirmede küresel "tanıma" sistemini kurarak, bu eksik kalan kısmı tamamlamaya davet ediyorum.

Eğitim; toplumun yaratıcı gücü ve verimini artıran, ferde yeteneklerini geliştirme imkânı veren, sosyal adalet, fırsat ve imkan eşitliği ilkelerini gerçekleştirmede en etkili bir araçtır.

BİLİM-TEKNOLOJİ, AR-GE ve YÜKSEKÖĞRETİM

Türkiye'de Durum

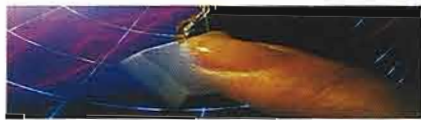
Prof. Dr. Erdem KOÇ

Çukurova Üniversitesi
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi,
Tekstil Mühendisliği Bölümü
ADANA

İnsanların, hem birer fert hem de toplum olarak mutlu bir hayat sürebilmeleri için yaşadığı çağa sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan ayak uydurabilmeleri ve bu konularda problemlerini halletmiş olmaları zorunludur. Bu uyumun ve ekonomik kalkınmanın sağlanmasında en önemli etkenlerden birisi de eğitim-öğretimdir.

Kalkınma, fertlerin refah düzeyini yükseltmek amacıyla, siyasal iktidarın

belli ekonomik ve toplumsal politikalar izleyerek toplumun yapısını değiştirme girişimi olarak tanımlanabilir. Bu anlamda kalkınma, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, sanayi, tarım, ticaret, şehir planlaması ve kırsal alandaki olumlu değişimleri kapsamaktadır. Eğitim sistemi; tüm sektörlerde insan gücü yetiştiren (işgücü sağlayan) bir sistem olarak değerlendirilebilir. Eğitim, ekonomiye güçlü üreticiler, akıllı ve bilgili tüketiciler, zeki, namuslu müteşeb-

Toplumlar, sanayi ürün yelpazesini sürekli geliştirmek, yüksek kaliteli ürün üretmek ve üretim maliyetlerini düşürmek zorundadır. Bu durum yeni ürün geliştirme veya mevcut ürünü iyileştirme zorunluluğu, bilimsel ve teknolojik Araştırma-Geliştirme (AR-GE) sistemine duyulan ihtiyacı ön plana çıkartmıştır.

bisler, üretken ve becerikli kadrolar yetiştirmek zorundadır. Bir ülkenin rekabet gücünü belirleyen en önemli etkenlerden biri de insan gücüdür. İnsanı işleyen de eğitim sistemidir.

Eğitim; toplumun yaratıcı gücü ve verimini artıran, ferde yeteneklerini geliştirme imkanı veren, sosyal adalet, fırsat ve imkan eşitliği ilkelerini gerçekleştirmede en etkili bir araçtır. Öğretim de öğrenmenin kolaylaştırılması ve hızlandırılması şeklinde tanımlanabilir. İnsanı eğitim yoluyla değiştirmeden, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeyi, başka bir ifadeyle kalkınmayı gerçekleştirmek mümkün değildir. Kalkınmanın gerektirdiği sayı ve özellikte (nitelikte) kalkınma bilincine sahip insan gücüne ancak, bilimsel temellere dayandırılmış eğitim sistemiyle sahip olunabilir.

Yükseköğretim, Milli Eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı en az dört yıllık kapsayan, eğitim sisteminin en üst kademesini oluşturur. Üniversite genel anlamda, ortaöğretimden sonraki düzeyde, eğitimin başlıca fonksiyonlarından biri olan kültürün yenileşmesini ve bir kuşaktan bir kuşağa aktarılmasını sağlamak, gençleri bazı mesleklere hazırlamak, bilimsel araştırmalarda bulunmak, toplum sorunla-

rının çözüme kavuşturulmasında yardımcı olmak görevlerini üstlenen yükseköğretim kurumudur. Bir ülkenin kalkınması için gerekli olan çeşitli mesleklerin en iyi şekilde yürütülmesini sağlayacak yapıcı ve yaratıcı insan gücünün yetiştirilmesinde yükseköğretim kurumları önemli rol oynar. Yükseköğretim kurumları öğrencilere, yalnız hazır bilgi vermekle yetinmez, ülkenin sorunlarını bilimsel yöntemle çözümleyecek, topluma önderlik edecek araştırmacı elemanlar da yetiştirir.

Bu çalışmada, ülkemizin genel eğitim durumu ve sorunları kısaca özetlenip, öğretim ve yükseköğretim elde edilebilen veriler ışığında incelenmiş, karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Yükseköğretim, bilim-teknoloji, Araştırma-Geliştirme (AR-GE) ve Türkiye'de durum ile yükseköğretimin yaygınlaştırılması kısaca değerlendirilmiştir.

Eğitimin Genel Değerlendirilmesi

Çağdaş eğitimde pasif, dinleyen, bilgi tüketen öğrenci yerine aktif, araştıran, bilgi üreten öğrenci kabul görmekte ve nicelik yerine nitelik ön pla-

na çıkmaktadır. Bireyin çağdaş değişimlere uyum sağlayabilmesi için yeni bilgilere, yeni becerilere, yeni tutum ve değerlere ihtiyacı vardır. Ancak bu değerleri, bilgileri ve becerileri kazanma konusunda hizmet veren eğitim sistemimiz bazı temel sorunlarla karşı karşıyadır. Bunlar ülke genelinde; nüfus ve göç, kaynak yetersizliği, okullardaki fiziksel yetersizlikler, öğretim programlarındaki verimsizlik, öğretmen ve eğitim sisteminin yapısına ilişkin sorunlar şeklinde özetlenebilir.

Bu bölümde, bütün eğitim kademelerinde okullaşma oranları, öğrenci sayıları, yatırım ve bütçe ödenekleri genel olarak değerlendirilmiştir.

Bazı gelişmiş ülkelerle Türkiye'de değişik öğrenim seviyelerinde okullaşma oranları Çizelge-1'de verilmiştir. Türkiye'de ilkökulda okullaşma oranı %97.1 iken bu oran Yozgat'ta %79, ortaokulda sırasıyla %68.7 ve %46 civarındadır. Türkiye'de yükseköğretimde okullaşma oranı %26 civarındadır. ABD'de okul öncesi okullaşma oran %55-95 arasında olurken Türkiye'de bu oranın %7 civarında olduğu görülmektedir. Lise seviyesinde okullaşma oranı Türkiye'de %48 civarında iken bu oran Japonya'da %99'a ulaşmıştır.

Çizelge-1 Okullaşma Oranları (%) (1996)

Ülkeler	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yükseköğretim
ABD	55-95	98-100	93-100	85-95	75
Almanya	70-95	99-100	98-100	85-95	33
Fransa	90	99	99	80	49.3
İngiltere	55	98	90	85	64
Japonya	42	99.9	99.9	99	39
Türkiye	7.3	97.1	68.7	48.2	26.1

Çizelge-2 Türkiye’de Değişik Eğitim Kademelerinde Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları

Eğitim Türü	1997-1998		1998-1999	
	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (%)	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (%)
Okul Öncesi Eğitim	182.443	7.2	261.159	10.2
Sekiz Yıllık T. Eğitim	9.084.635	87.6	9.581.120	92.8
Orta Öğretim	2.129.969	53.3	2.296.203	57.7
Genel Liseler	1.166.195	29.2	1.297.514	32.6
Mesleki ve Teknik Lis.	963.774	24.1	998.689	25.1
Yükseköğretim	1.322.345	25.3	1.361.861	25.7
Örgün Eğitim	825.095	15.8	868.941	16.4
Açık Öğretim	497.250	9.5	492.920	9.3
Yaygın Eğitim	1.336.406	-	3.100.000	-
Toplam	17.508.112		20.258.407	

Çizelge-3 Çeşitli Ülkelerde Okur-Yazar Durumu

Ülkeler	Okur-Yazar Durumu (%) (15 ve Yukarısı Yaş İçin)
ABD	99.5
Rusya	98.0
İtalya	97.1
İspanya	95.8
Yunanistan	93.2
Suriye	93.0
Türkiye	79.2
Brezilya	77.5
Libya	63.8
Suudi Arabistan	62.4
Mısır	44.5

Türkiye’de değişik eğitim kademelerinde öğrenci sayıları ve okullaşma oranları iki eğitim-öğretim yılında değerlendirilmiştir (Çizelge-2). 1997-1998 öğretim yılında toplam 17.5 milyon öğrenci bulunurken bunun yaklaşık %7.5’u yükseköğretimde eğitim-öğretim faaliyetinde bulunmuştur. Aynı yıl yükseköğretimde okullaşma oranı %25.3 iken 1998-1999 öğretim yılında bu oran %25.7 olmuştur. Toplam öğrenci sayısının da 20.3 milyona erişmiş olduğu çizelgeden görülmektedir. Çeşitli ülkelerde okur-yazar durumu Çizelge-3’te özetlenmiştir. ABD’de %99.5 olan okur-yazar durumu Türkiye’de %79 civarındadır. Mısır’da ise bu oran %44.5 olmuştur. Türkiye’de orta öğretim yılında tahmin edilen değerler olarak Çizelge-4’te verilmiştir.

1999 yılı itibarıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK)’na bağlı Yükseköğretim Kurumlarına tahsis edilen bütçenin GSMH’den aldığı pay %3.5 olarak belirlenmiştir. Yıllara göre eğitim için ayrılan paylar değerlendirildiğinde 1999 yılı oranının son 5 yılın en yüksek düzeyinde olduğu görülmekle beraber, en yüksek düzey 1993 yılında %3.72 olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılı Eğitim bütçesinin konsolide bütçeye oranı %11.7, 1993 yılında ise aynı oran %22 civarındadır (Çizelge-5). Tabloda Eğitim için ayrılan bütçe ödeneklerinin yıllara göre değişimi milyar TL cinsinden de verilmektedir.

Çizelge-4 Türkiye’de Ortaöğretim Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları

	Genel	Mesleki ve Teknik	Toplam	Okullaşma Oranı
1998-1999	1.094.610	918.452	2.013.152	49.5
2005-2006	1.710.092	2.484.051	4.194.143	79.4

Çizelge-5 Eğitim İçin Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin Yıllara Göre Değişimi (Milyar TL)

Yıl	Bütçe Ödenekleri (Cari Fiyatlarla)			Toplam Eğitim Bütçesinin	
	MEB	YÖK	Toplam	Bütçe Payı (%)	GSMH Payı (%)
1981	147.3	46.5	193.8	12.9	2.42
1985	466.0	151.7	617.7	12.3	1.74
1990	8.506.5	2.505.4	11.011.9	17.1	2.77
1993	57.546.4	16.695.5	74.205.9	22.0	3.72
1995	135.572.4	45.232.8	180.805.2	13.5	2.30
1996	257.601.1	92.172.8	349.773.9	9.8	2.37
1997	510.063.6	202.352.4	712.416.0	11.2	2.81
1998*	1.243.108.0	422.656.9	1.665.764.9	11.3	3.39
1999	2.130.308.5	663.399.8	2.763.708.3	11.7	3.50

*Bu yıldaki bütçeye özelleştirme dahil edilmiştir.

Çizelge-6 YÖK Bütçesi Payları

Yıllar	GSMH'dan YÖK'e Ayrılan Pay (%)	YÖK Bütçesinin Konsolide Bütçeye Oranı (%)
1989	0.46	3.19
1990	0.63	3.89
1991	0.74	4.43
1992	0.83	4.37
1993	0.83	4.15
1994	0.80	3.77
1995	0.59	3.44
1996	0.61	2.58
1997	0.69	3.18
1998	0.80	2.85
1999	0.84	2.44
2000	0.84	2.22

Çizelge-6'da 1989-2000 yıllarında YÖK bütçesinin Konsolide Bütçe ve GSMH'dan alınan payları özetlenmiştir. 1991 yılında YÖK bütçesinin konsolide bütçeye oranı %4.43 iken 2000 yılında bu oran %2.22'ye düşmüştür. Çizelge-7, 1981-1999 yılları arasında yükseköğretime ayrılan bütçe ödeneklerinin sırasıyla toplam eğitim bütçesi, toplam bütçe ve GSMH içindeki paylarını vermektedir. 1997 yılında yükseköğretime toplam eğitim bütçesinin %28.4'ü ayrılırken 1999 yılında bu oran %22.9'a gerilemiştir. 1990 yılında toplam bütçe içinde yükseköğretimin payı %3.9 iken, 1999 yılında yükseköğretim %2.8'lik bir pay almıştır.

Çizelge-7 Yükseköğretime Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin Yıllara Göre Değişimi

Yıl	Yükseköğretim Bütçesinin		
	Toplam Eğitim Bütçesi İçindeki Payı (%)	Toplam Bütçe İçindeki Payı (%)	GSMH İçindeki Payı (%)
1981	24.0	3.1	0.58
1985	24.4	3.0	0.42
1990	22.8	3.9	0.56
1995	25.1	3.2	0.90
1996	26.4	2.6	0.80
1997	28.4	3.1	0.80
1998	25.4	2.9	0.86
1999	22.9	2.8	0.84

Çizelge-8 Toplam Eğitime ve Yükseköğretime Yapılan Kamu ve Özel Sektör Harcamalarının GSYİH'ye Oranları (1995)

	Kamu Harcamalarının GSYİH'ye Oranları		Kamu ve Özel Sektör Harcamalarının GSYİH'ye Oranları	
	Toplam Eğitim/GSYİH (%)	Yükseköğretim/GSYİH (%)	Toplam Eğitim/GSYİH (%)	Yükseköğretim/GSYİH (%)
Almanya	4.5	1.0	5.8	1.2
ABD	5.0	1.1	6.7	2.4
Arjantin	3.4	0.7	4.1	1.0
Avusturalya	4.5	1.2	5.6	1.8
Çek Cumhuriyeti	4.8	0.7	5.7	1.0
Danimarka	6.5	1.3	7.1	1.3
Finlandiya	6.6	1.7	6.6	1.7
Fransa	5.8	1.0	6.3	1.1
Hindistan	2.4	0.6	2.6	0.7
İsrail	7.0	1.2	8.3	1.8
İsveç	6.6	1.6	6.7	1.7
İtalya	4.5	0.7	4.7	0.8
Japonya	3.6	0.4	4.7	1.0
Kore	3.6	0.3	6.2	1.9
Şili	3.0	0.4	5.6	1.8
Türkiye	2.2	0.8	2.4	0.9
Yunanistan	3.7	0.8	3.7	0.8

Bilim-Teknoloji ve AR-GE

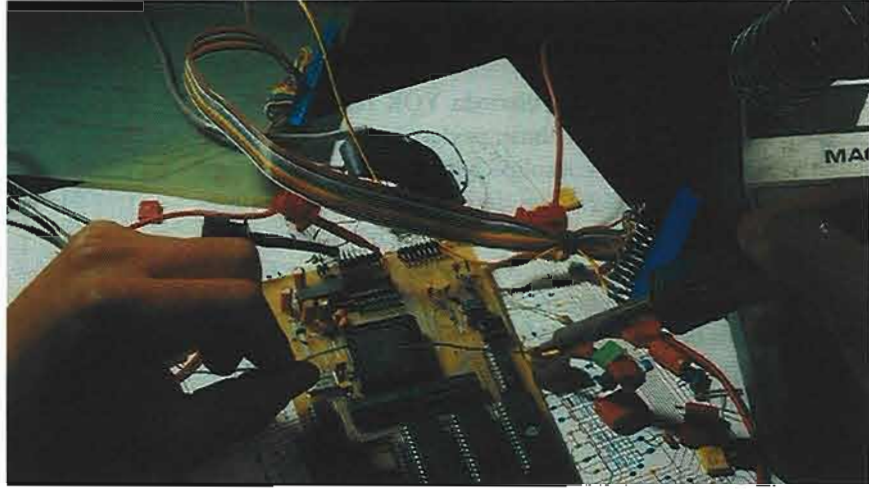
Nesnel dünyaya, bu dünyada yer alan olaylara ilişkin tarafsız gözlem ve sistematik deneye dayalı zihinsel etkinlikler bilim olarak tanımlanmaktadır. Bütün bilimlerin ortak amacı genel doğrulara veya temel yasalar bilgisine ulaşmaktır.

Bilim evrene, evrende yer alan olgulara ilişkin tarafsız gözlem ve deneye dayalı zihinsel etkilerdir. Teknoloji ise mal ve hizmet üretiminde kullanılan makina, teçhizat, yöntem, bilgi-beceri birikimidir. Teknoloji üretimi sistemli çalışma, yetişmiş eleman, yeterli bilgi birikimi ve bunların finanse edecek kaynak gibi unsurların biraraya getirilmesini gerektirmektedir.

Teknoloji, yaşam ihtiyaçlarının karşılanması veya insanın çevresini denetleme, biçimlendirme, değiştirme çabaları amacıyla bilimin uygulanmasıdır. Başka bir deyişle bilimsel araştırmalardan elde edilen somut, yararlı sonuçlar ile bunlara ilişkin araç, gereç ve süreçlerin bütünü teknoloji olarak adlandırılır. Teknoloji mal ve hizmet üretiminde kullanılan makine, teçhizat, yöntem, bilgi, becerilerin birikimidir. Teknoloji üretimi için sistemli çalışma, yetişmiş eleman, yeterli bilgi birikimi ve bunların finanse edecek kaynak gibi unsurların bir araya getirilmesini gerektirmektedir.

Bilgi edinme işine araştırma, bilginin güç veya kuvvetler veya işe dönüştürülmesine teknoloji denmektedir. Araştırma, hem bilim için, hem de teknoloji için kesintisiz devam eden şuurlu uğraşlardır. Teknoloji, belli bir teknik alanda bilimsel ilkelere dayanan tutarlı bilgi ve uygulamaların tümü olarak da tanımlanmaktadır. Teknoloji bilimin ürünüdür ve devamlı olarak bilimin verileriyle beslenip geliştirilmektedir.

Bilim ve teknolojiyi, bilim anlamak, teknoloji yapmak, sanayi ise kısaca üretmektir şeklinde formüle etmek mümkündür. Günümüzde bilim, teknoloji, toplum ve pazar, sürekli olarak karşılıklı etkileşim içinde olup pa-

zarlardaki eğilimler, araştırmaları etkilemektedir. Bilim yeni teknolojiler doğurmaktadır. üretim ve teknolojilerle yapılmaktadır. Yeni teknolojiler yeni bilimsel araştırma alanları açmakta, bunların sonucunda da başka yeni teknolojiler ve sanayiler doğmaktadır.

Bilimin temelinde bilgi bulunmadır. Bugün teknoloji, belli bir teknik alanda bilimsel ilkelere dayanan, tutarlı bilgi ve uygulamaların tümü olarak tanımlanmaktadır. Bilimsel ve teknolojik araştırmaların ülke sanayiine hizmet edecek şekilde yönlendirilip planlanması, ekonomik ihtiyaçların kısa zamanda karşılanmasını sağlayacaktır. Bilim ve araştırmaya dayalı sanayilerin gelişmesi, dış ticareti de bilime dayalı hale getirecek, ülkenin uluslararası gücüne erişmesini, bu pazarlarda tutunmasını mümkün kılacaktır. Ülkemiz bilgi ve teknoloji ithal eden bir ülke konumundan kurtulmamıştır. Kalkınma, sanayileşme ve teknolojik gelişmeden geçer. Sanayileşme ve teknolojik gelişme ise bilimsel araştırmalar yoluyla özgün bilim ve teknoloji üretimi ile başarılabilir.

19. yüzyılın başlarından itibaren bilime dayalı teknolojiler çıkmış ve bunları kullanarak üretim yapan sanayiler kurulmuştur. Günümüzde artık bir toplumun birçok bakımdan, özellikle de ekonomik olarak kendini dünyadaki diğer toplumlardan soyutlaması mümkün değildir. Bunun için, sanayi ürün yelpazesini sürekli geliştirmek, yüksek kaliteli ürün üretmek ve üretim

maliyetlerini düşürmek zorundadır. Bu durum, yeni ürün geliştirme veya mevcut ürünü iyileştirme zorunluluğu, bilimsel ve teknolojik Araştırma-Geliştirme (AR-GE) sistemine duyulan ihtiyaçların ön plana çıkmasına neden olmuştur.

Bilim ve teknoloji üretimi pahalı bir üretilerdir. Bu nedenle bilim ve teknoloji kurumlararası işbirliği ve entegrasyonu gerektirir. Bilim ve teknoloji üretimi, buna yönelik araştırmaların zamanında ve yeterince yapılabilmesiyle mümkündür. Ayrıca bilim ve teknoloji üretimi, her kurumun araştırma ve geliştirmeye aynı ölçüde yer vermesiyle gerçekleştirilebilir.

Günümüzde bilim ve teknolojiye egemen ülkeler ekonomik alalarda da mutlak bir üstünlük elde etme yolundadır. Üniversitelerle araştırma kurum ve kuruluşlarındaki bilim ve teknoloji alt yapısını, araştırma ve geliştirme (AR-GE) gücünü geliştirerek ülkemizde başta sanayi ve tarım sektörlerinin rekabet gücünü geliştirme, ileri teknolojiye sahip yatırım alanlarının gelişmesine olanak sağlayarak eğitilmiş ve vasıflı iş gücü istihdamını geliştirmek, yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamak üzere kamu-üniversite-özel sektör işbirliğinin mutlaka sağlanması gerekmektedir.

Bir ülkenin bilimsel ve teknolojik AR-GE sisteminin üniversiteler, kamu araştırma merkezleri ile özel sektörün ilgili birimlerinden oluştuğu bilinmek-

Çizelge-9 AR-GE'de Temel Göstergeler

Faaliyet	Türkiye	Gelişmiş İleri Ülkeler
GSYİH'den Ar-Ge'ye Ayrılan Pay	%0.45	%1-3
Faal 10.000 Nüfus Başına Ar-Ge Personeli	10	130
Ar-Ge Faaliyetlerinde Sektör Payları		
- özel Sektör	%23.3	%50
- Kamu	%14.5	
- Üniversite	%62.2	

Çizelge-10 Çeşitli Ülkelerde GSYİH'dan AR-GE'ye Ayrılan Paylar

Ülke	GSYİH'den AR-GE'ye Ayrılan Pay (%)			
	1994	1995	1996	1997
ABD	2.43	2.52	2.55	2.59
Japonya	2.64	2.78	Veri Yok	Veri Yok
Almanya	2.33	2.28	2.26	Veri Yok
Fransa	2.38	2.34	Veri Yok	Veri Yok
İngiltere	2.11	2.05	Veri Yok	Veri Yok
İtalya	1.16	1.14	1.13	Veri Yok
Kanada	1.62	1.61	1.59	Veri Yok
Rusya Federasyonu	0.84	0.73	Veri Yok	Veri Yok
Çek Cumhuriyeti	1.25	1.15	Veri Yok	Veri Yok
Macaristan	0.89	0.75	Veri Yok	Veri Yok
Polonya	0.82	0.74	Veri Yok	Veri Yok

tedir. Sanayi kesiminin AR-GE sistemi içindeki payı, ileri ülkelerde %50'nin üzerinde olmakla birlikte Türkiye'de %23 civarındadır. Üniversitelerin AR-GE sistemi içindeki payı ABD ve Kore'de %10, Japonya'da %20, Meksika'da %51 ve Türkiye'de %67'dir. Bu veriler değerlendirildiğinde Türkiye'de teknolojik gelişme sağlanabilmesi için üniversitelere büyük bir görevin düştüğü görülebilecektir. Çizelge-9 Türkiye ve gelişmiş ülkelerde AR-GE'de temel göstergeler hakkında bir fikir vermektedir. Türkiye'de GSYİH'dan AR-GE'ye ayrılan pay %0.45 olurken gelişmiş ileri ülkelerde bu oran %1-3 civarındadır. Faal 10.000 nüfus başına AR-GE personeline durum daha da çarpıcıdır. Belirtilen rakamın 2-3 katına ulaştırılması zorunlu görülmektedir. Çizelge-10 çeşitli ülkelerde GSYİH'dan AR-GE'ye ayrılan payın seçilmiş yıllara göre değişimini vermektedir. Japonya'da 1995 yılında AR-GE'ye ayrılan pay GSYİH'nın %2.78 olurken bu oran Rusya Federasyonu'nda %0.73, İngiltere'de %2.05, ABD'de ise %2.52 olmuştur. 1997 yi-

linda bu oran ABD'de %2.59'a ulaşmıştır. Türkiye'de bu oran %0.4 civarındadır.

Üniversite ve Türkiye'de Durum

İçinde bulunduğumuz çağda ülkelerin kalkınmışlık seviyeleri, üretilen çelik ve enerji miktarlarına göre değil, kullanılan bilgisayar sayısı, üretilen, iletilen ve işlenen bilgi ile belirlenmektedir. Bilgi-bilim-teknoloji-endüstri ve kalkınma arasındaki yakın ilişki, günümüzde bilim ve teknolojinin ana kaynağı olan üniversiteleri çok önemli birer stratejik ve toplumsal kurum haline getirmiştir.

Üniversite genel anlamda, orta öğretimden sonraki düzeyde, eğitimin başlıca fonksiyonlarından biri olan kültürün yenileşmesini ve bir kuşaktan bir kuşağa aktarılmasını sağlamak, gençleri bazı mesleklere hazırlamak, bilimsel araştırmalarda bulunmak ve toplum sorunlarının çözüme kavuşturulmasında yardımcı olmak görevlerini üstlenen yükseköğretim kurumudur. Üniversitelerin öğretim ve araştırma

olmak üzere iki temel fonksiyonunun yanında;

- Geleneksel bilgileri öğretim ve kültür yoluyla genç kuşaklara aktarmak,
- Bilgileri yaymak, geliştirmek,
- Bilim ve teknoloji üretmek,
- Yüksek nitelikli insan gücü yetiştirmek,

- Çoğalan bilim dallarında bütünleşmeyi sağlamak

gibi görevleri de vardır. Bilim ve teknoloji üretimi pahalı bir üretimdir. Bu nedenle kurumlararası işbirliği ve entegrasyon şarttır. Bilimsel araştırma aynı zamanda sorunlara bir yaklaşım şekliyle ilgilidir ve bu anlamda yetişmiş insan gücü, donanım ve bilgi birikimi gerektirmektedir.

Günümüzde bilim ve teknolojiye egemen ülkeler ekonomik alanlarda da mutlak bir üstünlük elde etme eğilimindedir. Üniversitelerle araştırma kurum ve kuruluşlarındaki bilim ve teknoloji alt yapısını, araştırma ve geliştirme (AR-GE) gücünü geliştirerek, ülkemizde, başta sanayi ve tarım sektörlerinin rekabet gücünü geliştirme, ileri teknolojiye sahip yatırım alanlarının gelişmesine imkan sağlayarak eğitilmiş ve vasıflı iş gücü istihdamını geliştirmek, yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamak üzere kamu-üniversite-özel sektör işbirliğinin sağlanması zorunlu görülmektedir.

Kalkınma, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, sanayi, tarım, ticaret, şehir planlaması ve kırsal alandaki olumlu değişimleri kapsamaktadır. Eğitim sistemi, tarım sektörü de dahil tüm sektörlerde insan gücü yetiştiren, işgücü girdisi sağlayan bir sistem durumundadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki ilk ve orta öğretimdeki okullaşma oranlarının hızla yükselmesi, gelişmiş ülkelerde ise teknolojiye gelişmelerin yüksek öğrenim görmüş olmayı ve yetişkinlerin sürekli eğitimini zorunlu hale getirmesi, tüm ülkelerde yükseköğretime olan talebi önemli ölçüde artırmıştır.

Üniversitelerin en temel işlevi bilim üretmektir. Üretilen bilimin uygulanması ve teknoloji geliştirme bir ülke-

deki sanayi yeteneğinin ön şartıdır. Sanayi yeteneğini geliştiremeyen, teknolojiyi yaşamıyla bütünleştiremeyen toplumların kalkınması mümkün değildir. Üniversitenin bilim üretir, teknoloji geliştirir hale gelmesi için eğitimin sağlam temellere oturması, araştırmanın kaliteli, dinamik ve yeterli sayıda elemanla yürütülmesi ve üniversitelerin sanayi ile ilişkilerini düzenleyen koşulların müsait olması gerekir.

Ülkemizde bugün, ilki 1933 yılında kurulmuş (İstanbul Üniversitesi) 53 Devlet ve 21 Vakıf olmak üzere toplam 74 Üniversite Ön Lisans, Lisans ve Lisansüstü seviyelerinde eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini yürütmektedir. Bu üniversitelerden 24 tanesi 1992 yılında kurulmuştur. Vakıf Üniversiteleri de 1993-1999 yılları arasında faaliyete geçmiştir. Çizelge-11 1999-2000 eğitim-öğretim yılında ülkemizde örgün ve açık öğretim kurumlarındaki Ön Lisans ve Lisans seviyesinde öğrenim gören öğrenci sayılarını vermektedir. Çizelge-12 ise karşılaştırmalı olarak 10 yıllık sürede Türkiye’de öğrenci sayılarındaki gelişmeleri ve okullaşma oranlarını göstermektedir. 1998-1999 öğretim yılında yaklaşık 1.5 milyon öğrenci yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmektedir. Toplam okullaşma oranı ise %12.6’dan %28.3’e erişmiştir. 2000 yılında yükseköğretim çağ nüfusunun yaklaşık 5 milyon olduğu tespit edilebilmektedir. (Çizelge-13). Çizelge-14 ise 1998-1999 ve 1999-2000 eğitim-öğretim dönemlerinde Türkiye’de görev yapan toplam öğretim elemanı sayısını göstermektedir.

Çizelge-11 1999-2000 Eğitim-Öğretim Yılındaki Öğrenci Sayıları

Eğitim Kurumları	Öğretim Seviyesi ve Şekli	Öğrenci Sayısı
Üniversiteler	Fakülteler	524.713
	4 Yıllık Yüksekokullar	46.667
	2 Yıllık Meslek Yüksekokullar	163.974
	Lisans	134.541
	Ön Lisans	53.784
	Toplam	923.679
Açık Öğretim	Lisans	340.067
	Ön Lisans	148.502
	Toplam	488.569
Diğer Yükseköğretim Kurumları	Lisans	7.338
	Ön Lisans	341
	Toplam	7.679
Türkiye Toplamı		1.419.927

Çizelge-12 Yükseköğretimde Öğrenci Sayılarındaki Gelişmeler

	1998-1999	1999-2000
Lisans Programları	310.114	686.617
Önlisans Programları	66.381	202.972
Örgün Öğretim Toplamı	376.495	889.589
Açıköğretim	175.223	492.560
Lisans ve Önlisans Toplamı	551.718	1.382.149
Yüksek Lisans	18.171	51.710
Tıpta Uzmanlık	4.197	6.357
Doktora	8.887	20.369
Lisansüstü Toplamı	31.255	78.436
	(+1.173)*	(+4.914)*
Genel Toplam	584.146	1.465.499
Örgün Öğretime Göre		
Okullaşma Oranı	8.7	18.7
Toplam Okullaşma Oranı	12.6	28.3

* Büyük kısmı tıpta uzmanlık öğrencisi olmak üzere üniversite dışındaki yükseköğretim kurumlarındaki lisansüstü öğrenci sayısı

Çizelge-13 Yükseköğretim Çağ Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi

Yıl	Çağ Nüfusu (18-21 yaş)
1994	5.093.000
1995	5.228.000
1996	5.184.000
1997	5.142.000
1998	5.102.000
1999	5.063.000
2000	5.025.000

Çizelge-14 Üniversitelerde Öğretim Elemanı Sayıları

Öğretim Elemanı	1998-1999	1999-2000
Profesör	7.714	8.202
Doçent	4.330	4.755
Yardımcı Doçent	8.102	9.044
Araştırma Görevlisi	23.765	25.079
Diğer Öğretim Elemanları	15.259	16.786
Toplam	59.170	63.866

Yükseköğretimin Yaygınlaştırılması

Temel amaç ve çabaları, evrensel çerçevede bilim ve teknoloji çalışmalarına katkıda bulunmak olmakla birlikte üniversitelerden toplumumuzun genel olarak beklentisi, eğitim-öğretim sonunda "meslek sahibi" olmak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Üniversiteler bir ülkenin araştırma potansiyelinin büyük bir kısmını bünyesinde barındıran, araştırma imkan ve alt yapısına sahip eğitim, öğretim ve araştırma kuruluşlarıdır.

Yükseköğretim kurumları, toplumun ihtiyaç duyduğu, yüksek nitelikli insan gücü yetiştirme, bilim ve teknolojinin ilerlemesini sağlama yanında ülke sorunlarına çözüm yolları önerme ile de yükümlü kurumlardır. Bu kurumlar, bu temel fonksiyonlarını yerine getirirken eğitim sisteminin bir parçası olarak toplumların ekonomik ve sosyal sistemleriyle devamlı etkileşim halinde olmalıdır.

Ülkemizde üniversite, "2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 3/d maddesine göre, bilimsel özelliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan, fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumu" niteliğinde olup, 1991 yılında bu kurumlara Yüksek Teknoloji Enstitüleri de eklenmiştir.

Devletin en temel görevi, toplumun ekonomik ve sosyal yönden geliştirilmesi ve gelecek nesillerin yaşam standardının yükseltilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmaktır. Gelişmiş ve gelişmekte olan bütün toplumlarda olduğu gibi, Türk toplumunun da gelişmesi ile eğitim sistemi arasında yakın bir

ilişki bulunmaktadır. Çünkü insanı eğitim yoluyla değiştirmeden, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeyi, yani kalkınmayı gerçekleştirmek mümkün değildir. Kalkınmanın gerektirdiği sayı ve nitelikte, kalkınma bilincine sahip insan gücü ancak bilimsel temellere dayandırılmış bir eğitim sistemi ve kurumlarıyla oluşturulabilir. Yükseköğretim, Milli Eğitim Sistemi içinde, orta öğretime dayalı en az dört yarıyılı kapsayan, eğitim sisteminin en üst kademesidir. Bir ülkenin kalkınması için gerekli olan çeşitli mesleklerin en iyi biçimde yürütülmesini sağlayacak yapıcı ve yaratıcı insan gücünün yetiştirilmesinde yükseköğretim kurumları önemli rol oynar. Bu kurumlar öğrencilere yalnız hazır bilgi vermekle yetinmez, ülkenin sorunlarını bilimsel yöntemlerle çözümlenecek, topluma önderlik edecek, araştırmacı elemanlar da yetiştirir.

Yükseköğretimin biri toplumsal, diğeri ise kişisel olmak üzere iki tür getirisi vardır (Çizelge-15). Bu getirilerin ekonomik ve sosyal boyutları bu çizel-

gede özetlenmiştir. Yeni üniversitelerin açılması aşamasında siyasi otoritenin bu noktaları dikkate alması son derece önemli olmaktadır. Çizelgede özetlenen getiriler değerlendirildiğinde bir bölge ve ilde üniversite açmakla aşağıdaki faydaların sağlandığı kolaylıkla görülebilecektir.

- Bütçeden üniversiteye ayrılacak para veya sağlanacak diğer kaynaklarla ilin ekonomisine canlılık getirilecektir.

- İle yeni nüfus ve para akışı artacaktır.

- Öğrenci için kendi şehrinde ve ailesinin yanında okuma imkanı doğacaktır.

- İlin sosyal ve ekonomik yapısında değişim ve gelişme olacaktır. Sosyal gelişme ve yenileşme kaçınılmaz olacaktır.

- Kamuda ve sanayide aranan kaliteli işgücü talebine cevap verilecektir.

- Özel sektör yatırımları artabilecektir.

- Üniversite anlayış farklılığı ve bir çok yeni imkan doğuracaktır.

Çizelge-15 Yükseköğretim Getirileri

	Toplumsal	Kişisel
Ekonomik	- Vergi gelirlerindeki artış - Üretkenlikteki artış - Tüketimdeki artış - İşgücü esnekliğinin artışı - Devletten beklenen desteğin azalması	- Yüksek kazanç düzeyi - İş bulmada kolaylık - Yatırımda artış - Daha iyi çalışma koşulları - Kişisel/mesleki hareketlilik
Sosyal	- Suç oranındaki azalma - Bağış ve topluma hizmette artış - Vatandaşlık bilincinin gelişmesi - Teknolojiye uyum sağlama ve kullanma becerisinin gelişimi	- Daha sağlıklı ve uzun yaşam - Çocuklar için iyi yaşam koşulları - Müşteri olarak daha iyi karar verebilme - Kişisel statünün yükselmesi - Daha fazla hobi ve boş zaman aktiviteleri

Çizelge-16 Yükseköğretim Kurum Sayıları

Yükseköğretim Kurumları	Öğretim Yapılan Kurum Sayısı	Kuruluş Aşamasındaki Kurum Sayısı*	Toplam
Üniversite	71	3	74
Fakülte	460	101	561
Enstitü	222	37	259
Yüksek Okul	146	53	199
Meslek Yüksek Okulu	385	89	474

Bir ülkenin kalkınması, bilim ve teknoloji üretimi AR-GE'ye verdiği önemle doğrudan ilişkilidir.

2000 yılı itibarıyla ülkemizde eğitim-öğretim ve araştırma faaliyeti sürdüren 74 üniversite ve bu üniversitelere bağlı fakülte, enstitü ve yüksek okulların sayısı Çizelge-16'dan görülebilir. 74 üniversitenin 21'i vakıflarla kurulan özel yükseköğretim kurumlarıdır. Bu üniversitelerde 1999-2000 eğitim-öğretim yılında yaklaşık 1.5 milyon öğrenci yükseköğrenim görmektedir. Yükseköğretimin yaygınlaştırılması için kamu ve özel sektör tarafından yeni üniversitelerin kaliteden ödün vermemek kaydıyla açılması zorunludur. Çeşitli ülkelerde özel yükseköğretim kurumlarının yükseköğretim sistemi içindeki ağırlıkları Çizelge-17'de özetlenmiştir. Filipinler'de bu oran %84 olurken Türkiye'de %4 civarında kalmıştır. Pakistan'da bu oran %1 iken Bangladeş'te %56, Hindistan'da %60, Kore'de %78 civarındadır. Bu çizelge çeşitli ülkelerde özel yükseköğretim kurumlarının yaygınlık durumu hakkında bir fikir vermektedir.

Sonuç

Türkiye'de genel okur-yazar durumunda oran %80 civarında iken 1999 yılında sekiz yıllık temel eğitimde okullaşma oranı %93'e ulaşmıştır. Yükseköğretimde okullaşma oranı ise %26 civarındadır. Gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında bu oranların düşük olduğu açıktır. ABD'de yükseköğretimde okullaşma oranı %75'ler seviyesinde iken İngiltere'de bu oran %65 civarındadır. 2000 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'e bağlı eğitim-öğretim kurumlarının bütçesinin GSMH'dan aldığı pay sadece %0.84 civarındadır. Gelişmiş ülkelerde bu oran %3-7 arasında değişmektedir.

Bir ülkenin kalkınması, sanayi ve bilgi toplumu olabilmesi, bilim ve teknoloji üretimi Araştırma-Geliştirme

Çizelge-17 Özel Yükseköğretimin Payları

Ülke	% Oran
Filipinler	84
Kore	78
Japonya	76
Belçika	64
Endonezya	63
Hindistan	60
Brezilya	59
Bangladeş	56
Paraguay	42
Ürdün	35
Şili	30
Portekiz	25
ABD	24
Venezuela	17
Malezya	14
İtalya	12
Avusturya	6
Türkiye	4
İsveç	3
Pakistan	1

(AR-GE)'ye verdiği önem, yürüttüğü politikalarla doğrudan ilişkilidir. Sanayi kesiminin AR-GE sistemi içindeki payı ileri ülkelerde %50'nin üzerinde olmakta, Türkiye'de ise bu oran %23 civarındadır. Üniversitelerin AR-GE sistemi içindeki payı ABD ve Kore'de %10, Japonya'da %20 ve Türkiye'de %67 civarındadır. GSYİH'dan AR-GE'ye ayrılan pay ABD'de %2.5, Almanya'da %2.28, Macaristan'da %0.75 olurken, Türkiye'de bu oran sadece %0.4 civarındadır.

Gelişmekte olan ülkelerdeki ilk ve orta öğretimindeki okullaşma oranlarının hızla yükselmesi, gelişmiş ülkelerde ise teknolojiye gelişmelerin yüksek öğrenim görmüş olmayı önemli ölçüde artırmıştır. Ülkemizde de kaliteden ödün vermeden yükseköğretim kurumlarının sayısı belirli ilkelere esas alınarak artırılmalı, AR-GE projeleri desteklenmelidir. AR-GE'ye GSYİH'dan ayrılan pay %1'ler seviyesine vakit geçirilmeden çıkarılmalıdır.

KAYNAKLAR

- 1) ÜŞENMEZ, Ş., "Yozgat İlinin Ekonomik Kalkınmasında Eğitimin Yeri" Yozgat İlinin Ekonomik Kalkınması Semineri, Bildiriler Kitabı, 85-120, 15-16, Kasım 1996, Yozgat, İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul 1996.
- 2) Adana Sosyo-Ekonomik Rapor, Adana Güçbirliği Vakfı, ISBN 975-94131-0-8, Çukurova Üniversitesi Basımevi, Adana, Ağustos 1999.
- 3) Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Raporu, Ankara, Mart 2000.
- 4) Çukurova Üniversitesi Tübitak - Üniversite - Sanayi Ortak Araştırma Merkezi (ÜSAM) Kuruluş Raporu, Çukurova Üniversitesi, Adana, Nisan 2000.
- 5) Devlet Planlama Teşkilatı 2000 Yılı Programının Uygulanması, DPT İnternet Sitesi, Nisan 2000.
- 6) Bilim Teknoloji ve Üniversiteler, T.C. Başbakanlık Basımevi, Ankara, 23 Mart 1996.
- 7) Türk Yüksek Öğretiminin Bugünkü Durumu,

- Sorunları ve Çözüm Önerileri, T.C. Başbakanlık Basımevi, Ankara, 23 Mart 1996.
- 8) GÜRÜZ, K., Türk Yüksek Öğretim Sistemi - Uluslararası Karşılaştırmalar, Gelişmeler, Hedefler, Darboğazlar, Çözüm Önerileri, Cumhurbaşkanına Sunulan Konuşma Metni, YÖK İnternet Sitesi, Mart 1999.
- 9) VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT İnternet Sitesi, 2000.
- 10) Milli Eğitim Bakanlığı Web Sitesi, 2000.
- 11) KOÇ, E., Yozgat'ın Sosyo - Ekonomik ve Kültürel Durumu - Yozgat Bozok Üniversitesi'ne Doğru, Araştırma-Kitap, 2001 (Basım-da).
- 12) KOÇ, E., Yozgat Bozok Üniversitesi Kuruluş Raporu, Yozgat Belediyesi Kültür Yayınları, Yozgat, Şubat 2001.
- 13) 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, 6.11.1981 tarih ve 17506 sayılı Resmi Gazete.

Ülkemizde
yaşanan ekonomik
kriz, adaleti de
etkilemekte
gecikmemiştir.

DALGALI ADALET ÇAĞDAŞ AVUKATLIK

Av. Fikret HAKGÜDEN

İnsanlığın varoluşundan beri yaşamı şekillendiren üretim faaliyetlerini temel alan ekonomi çağımızda fert; topluluk ve ulus çerçevesini de aşarak artık küresel bir boyuta taşınmıştır. Diğer tüm faaliyetler ve bilimler şu veya bu şekilde ya ekonominin alt disiplini olmuşlar ya da ekonomiyi etkiler veya ekonomiden etkilenir hale gelmişlerdir. Bu durum öylesine karmaşık ve hızlı bir şekilde olmuştur ki ekonominin asli unsuru olan

ve onu yönlendiren insan çoğu kez ekonomik kuralların önünde sürüklenir hale gelmiştir. Hukuk bilimi de diğer amaçlarının yanında ekonomik faaliyetlerin eşit ve adil bir biçimde yürütülmesine hizmet eden disiplinlerden biridir. Hukukun ekonomiyle ilişkisi o kadar girişkendir ki ekonomide yaşanan bir olumsuzluk anında hukuku etkilemekte ve hukukta bu etkilenmeden doğan olumsuzlukları giderici mekanizmalar geliştirmek durumunda kal-

Avukatlık mesleği zoraki olarak kabul ettirilmesi gereken bir hizmet değil, bilakis çağdaş yaşamın, global ekonominin AB ile uyumun temel standartlarından birisidir.

maktadır.

Nitekim ülkemizde yaşanan ekonomik kriz, adaleti de etkilemekte gecikmemiştir. Üretim ve tüketim, arz ve talep dengesizliğinin yarattığı enflasyon, devalüasyon aşırı faiz olguları hukuk sistemimizi de çalkalamaya başlamıştır. Tabii ekonomik krizin açlık sınırında yaşayan pek çok vatandaşımıza doğrudan yaptığı olumsuz etki yanında hukuk sistemine olan etkisi ikinci plandadır.

Ekonomik krizin sadece bir yönünü devalüasyonu örneklerle incelediğimizde çok çarpıcı sonuçlarla karşılaşmaktayız. Herhangi bir kamu kuruluşunun açtığı bir ihaleyi kazanan bir şirketin bu ihaleyi TL. cinsinden aldığını varsayalım. Bu şirketin, kamu kurumuyla akdedeceği sözleşme gereği belli bir bedel karşılığında edimini yerine getirmesi gerekmekte, ancak doğal afetler gibi ismen sayılmış mücbir sebeplerle edimini geciktirebilmesine hukuk sistemimiz cevaz vermektedir. Bunun haricindeki olgular, koşulların değişmesi ve edimin bundan dolayı yerine getirilemez hale gelmesidir. 57. Hükümetin uygulamaya koyduğu enflasyonla mücadele programı kapsamında öncelikle sabit kur politikası uygulanmaya başlanmıştır. Örneğimizdeki şirket sabit kura göre yaptığı maliyet hesabının, bant sistemine geçiş süreci atlanarak bir anda dalgalı kura geçilmesinden dolayı %40'lık gibi yüksek bir oranda devalüasyon karşısında kalmıştır. Ayrıca bu şirket, ABD Dolarına endeksli bir sektörde (bilgisayar gibi) hizmet vermekte ise bu olumsuzluk çok daha fazla etkileyici olacaktır. Bu

örnekte devalüasyonun tüm yükü şirketin üzerinde bırakılırsa, şirket amacına aykırı bir şekilde zarar edeceği bir ihaleyi almış durumuna düşecektir. Bu yükün dengelenmesi için taraflar anlaşarak bir orta yol bulmaya çalışsalar bile bu kez dalgalı kur nedeniyle denge noktasını bulmak çok zordur. Bu örneğin bizi ilgilendiren yönü konunun dava konusu yapılarak mahkemeye intikali ile başlamaktadır.

Burada Türkiye'ye özgü bir hukuki açmaz ortaya çıkmaktadır. Bu ülkemize özgüdür, son yıllarda enflasyon nedeniyle paramızdan daha çok yabancı para Türk ekonomi hayatına ve günlük yaşamına egemen olmuştur. Yabancı para kamu ihalelerinde olduğu gibi, kişiler arası yapılan sözleşmelerde de enflasyondan korunma amacıyla temel alınmaktadır. Burada asıl sıkıntıyı yaratan, dövizin esas alınması değil, hesapların dövizle ödemelerin ise o günkü kur karşılığı TL. ile yapılmasıdır. ABD Doları karşısında Türk lirasının %40 oranında devalüe edilmesi sözleşmelerin nasıl ifa edileceğini muamman haline getirmiş, bunun sonucunda da taraflar haklarını aramak için yargı mercilerine müracaat etmeye başlamışlardır.

Sonuçta, yabancı paraya endeksli gerek kamu, gerek özel sektördeki tüm mal ve hizmet alımlarına ilişkin sözleşmeler, kira sözleşmeleri taraflar arasında bir uyuşmazlık konusu haline gelmiştir. Bu uyuşmazlığın birer yasal düzenlemeyle çözüme kavuşturulması da olası görülmektedir. Çünkü, Türkiye gibi çeşitli zamanlarda ekonomik krizlerin yaşandığı ülkelerde, bu krizlerin nedenleri ve sonuçları global ekonomide kalıcı yasal düzenlemelere konu edilmeyecek ekonomik hastalıklardır.

Bu nedenle konunun; uyuşmazlığın taraflarınca yargı mercilerine götürülmesi ve değişik konularda verilecek yargı kararlarının Yargıtay incelenmesinden sonra oluşacak bir içtihadı birleştirme kararı, gelecekte bu gibi durumlarla karşılaşıldığında taraflara ve yargıya yol gösterici olacak ve adaletin dalgalanmasının önüne geçilmiş olacaktır.

Güncel olması nedeniyle bu sayıda 1136 sayılı Avukatlık yasasında yapılan ve 10 Mayıs 2001 tarihinde yürürlüğe giren değişikliğe de kısaca değinmekte yarar görmekteyim.

Yasada yapılan değişikliğin kamu oyunu ilgilendiren bölümünü birkaç paragraf içinde özetlersek;

Burada Türkiye'ye özgü bir hukuki açmaz ortaya çıkmaktadır. Bu ülkemize özgüdür, son yıllarda enflasyon nedeniyle paramızdan daha çok yabancı para Türk ekonomi hayatına ve günlük yaşamına egemen olmuştur. Yabancı para kamu ihalelerinde olduğu gibi, kişiler arası yapılan sözleşmelerde de enflasyondan korunma amacıyla temel alınmaktadır. Burada asıl sıkıntıyı yaratan, dövizin esas alınması değil, hesapların dövizle ödemelerin ise o günkü kur karşılığı TL ile yapılmasıdır.

mekse, bu para cezası şu an için 450-500 milyon TL. civarında tutulmalıydı. Örneğin Ankara Barosunun ücret çizelgesine göre Anonim şirketlere sürekli danışmanlık ücreti 450 Milyon TL'dir. Bu durumda Avukat bulundurmayan Anonim şirket 450 milyon TL yerine 139.950.000. TL ceza ödeyerek, 300 Milyon TL. nin üzerinde aylık tasarruf sağlayabilir. Tabii burada Bakanlığın asgari ücret tarifesi esas alırsa ön görülen ceza, bu ücreti aşmaktadır.

Görüşümüz odur ki avukatlık mesleği zoraki olarak kabul ettirilmesi gereken bir hizmet değil, bilakis çağdaş yaşamın, global ekonominin ve AB ile uyumun temel standartlarından birisidir. Çünkü kişiler gibi, şirketler de tüm faaliyetlerinde hemen her gün hukuki olaylarla karşı karşıyadır. AB ülkelerinde bireysel ajandalarda "Avukatın Tel. No:"Bölümü" yer almakta, şirketler birden çok avukat istihdam etmekte veya avukatlık şirketleriyle anlaşma yaparak tüm faaliyetlerini rahat, kendinden emin ve büyük ölçüde her türlü hukuki uyumsuzluk tehlikesinden arınmış olarak sürdürmektedir. Böylece yargı sistemindeki aşırı yük azaldığı

gibi, ihtilaflar da asgariye inerek daha yaygın bir toplumsal barış ortamı tesis edilmektedir. Ülkemizdeki yargı sistemimize baktığımızda kişiler ve şirketlerin büyük çoğunluğu birbiriyle uyumsuzluk halinde mahkeme dosyalarının sayısını artırmaktadır. İş barışının sağlanması için mahkemeye gidebilecek ihtilafları daha başlangıçta önlemenin şirketlere daha az zaman ve para kaybına neden olacağı, ayrıca avukatlık mesleğinin de bu şekilde daha yararlı bir hukuki danışmanlık hizmetine olanak sağlayacağı kişisel inancımızdır.

Yasayla getirilen önemli bir değişiklik de dava açılmasından veya açılmış olup da henüz duruşma başlamadan Avukatların müvekkilleriyle birlikte karşı tarafı uzlaşmaya davet edebilmesi ve uzlaşma sonucu imza altına alınan tutanağın ilamı niteliği taşımasıdır.

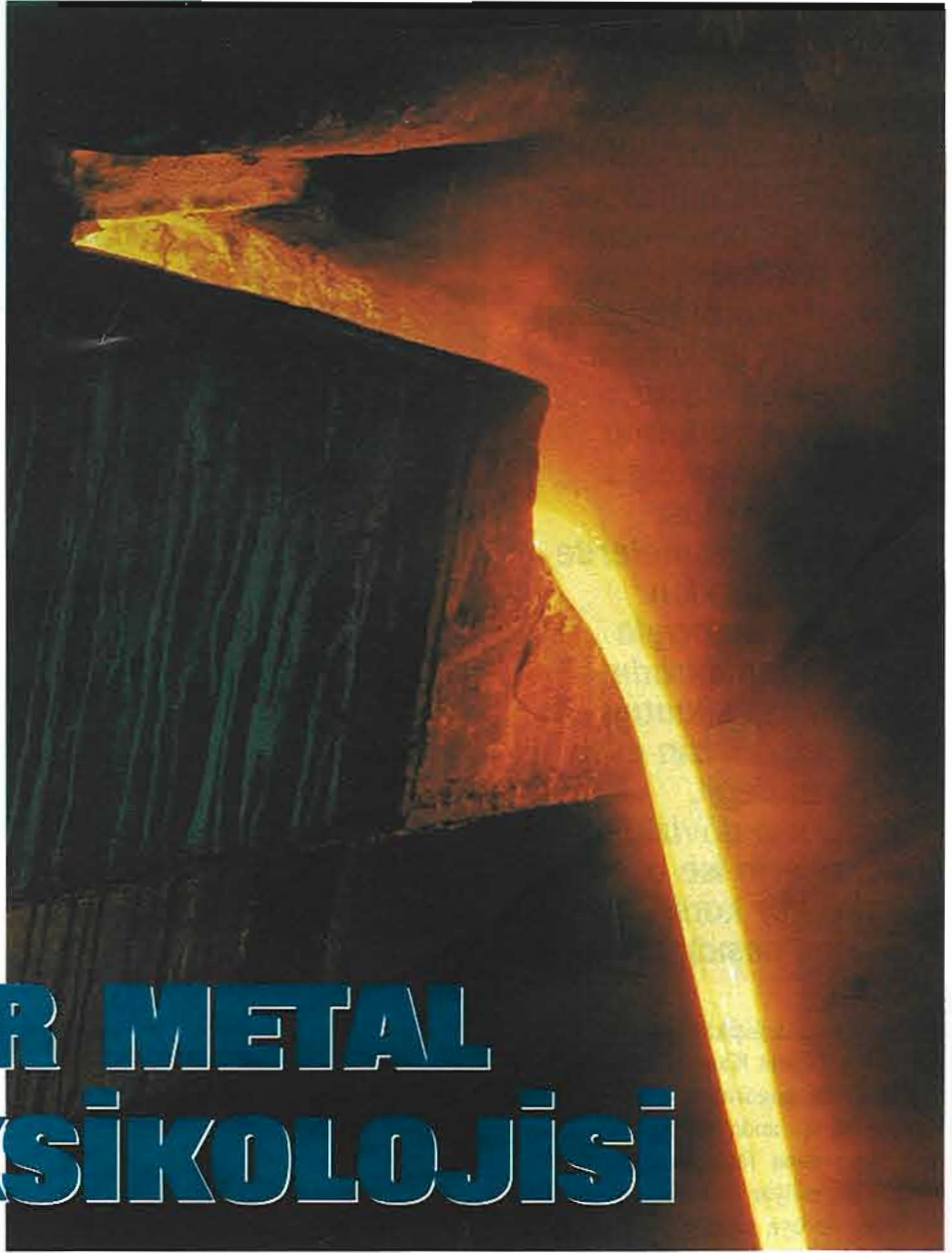
Bu düzenleme çok olumlu ve çağdaş bir uygulamaya olanak sağlamaktadır. Çünkü yargı sisteminin tıkanmışlığının aşılmasında da; mahkemelerin yükünün azaltılmasında da bu hüküm psikolojik etkilerin yanı sıra para ve zamandan büyük bir tasarruf oluşturmaktadır.

Yeni yasa değişikliğinde; "6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 272 nci maddesinde öngörülen esas sermaye miktarının (şu anda beş milyardır) beş katı veya daha fazla esas sermayesi (Yirmi beş milyar TL) bulunan anonim şirketler ile üye sayısı yüz veya daha fazla olan yapı kooperatifleri sözleşmeli bir avukat bulundurmak zorundadır. Bu fıkra hükmüne aykırı davranan kuruluşlara mahallin en büyük Mülki İdare Amiri tarafından sözleşmeli avukat tayin etmedikleri her ay için sanayi sektöründe çalışan on altı yaşından büyük işçiler için suç tarihinde yürürlükte bulunan asgari ücretin bir aylık brüt tutarı (Halen 139.950.000 TL dir.) kadar para cezası verilir." hükmü getirilmiştir. Ancak kanımızca burada yasa koyucu bir hesap hatası yapmıştır. Eğer amaç anonim şirketlerde avukat istihdam etmeyi zorunlu hale getir-

Hemen hemen tüm metaller belirli bir miktarın üzerinde alındıklarında toksik etki yaratırlar

AĞIR METAL TOKSİKOLOJİSİ

Prof. Dr. Adil DENİZLİ
Handan YAVUZ

Hacettepe Üniversitesi, Kimya Bölümü,
Beytepe, ANKARA

İnsan ve hayvanlar için hayati önemi olan metaller, endüstri ve uygarlığın temelini oluşturmaktadırlar. İnsan vücudu için gerekli olmayan metaller başta besinler olmak üzere su veya hava gibi yollarla vücuda alınarak bir "metal yükü" oluşumuna neden olmaktadır. Bu metallere bazıları (alüminyum, vanadyum, titanyum, krom, stronsiyum, kalay, kurşun ve kadmiyum gibi) yaşam süresince vücutta birikerek önemli sorunla-

ra yol açmaktadırlar.

Ağır metallerin toksik özellikleri üzerine araştırmalar son 20-25 yıldır aktif bir şekilde devam etmektedir. Hemen hemen tüm metaller belirli bir miktarın üzerinde alındıklarında toksik etki yaratırlar. Hatta, metallerin büyük bir kısmı, çok düşük derişimlerde bile toksik etki yarattıkları için sağlık ve çevre açısından çok önemlidirler. Bu adı geçen ağır metaller As, Pb, Hg, Fe, Cd, Cr, Co, Ni, Be, Cu ve Mn'dır.

Ağır metallerin zararsız hale getirilmesinde şelatlaştırıcılar kullanılır.

Şelatlaştırıcının istenen faydayı sağlaması; uygun metal bağının oluşmasındaki ligan sayısıyla belirlenir.

Ağır Metallere Maruz Kalma Nedenleri

√ Metallerin çoğu besinlerle ve içme suları ile vücuda alınmaktadır. Bu metaller besinlerin normal bileşeni olduğu gibi kirlilik olarak da bulunabilirler. Metal içeren pestisit kalıntıları, çevre kirlenmesi sonucu metallerin besin zincirine geçmesi, metalden yapılmış veya metal bileşikler içeren besin kaplarından metallerin besinlere geçmesi örnek verilebilir.

√ Hava, su ve toprak, doğal kaynaklar ve teknolojik nedenlerle metallerle kirlenebilir. Böylece metaller çevrede jeolojik ve biyolojik devirlerle tekrar dağılıma uğrarlar. Bu dağılım ve taşınma sonucu metaller emisyonu uğradıkları yerlerden çok uzaklarda da birikerek çevredeki konsantrasyonları artar.

Mineral yataklarından geçen sular buradaki metalleri çözerek zararlı hale gelmektedirler. Ayrıca endüstri atıkları olarak atılan metaller akarsuları kirleterek, bitki ve hayvanlara zarar vermektedirler.

Deniz ve okyanuslar da insan aktivitesi sonucu metallerle kirlenmektedirler. Metaller biyolojik parçalanmaya dayanıklıdır. Ayrıca birçokları çevrede bitki ve hayvanlarda birikerek besin zincirinin en ucunda olan insana kadar ulaşmaktadırlar.

Fosil kaynaklı katı ve sıvı yakıtların içerdiği birçok metal yakın çevremizdeki havayı, endüstride metal filizlerinin çıkarıldığı, kavrukları ve işlendiği yerlerde de gerek işyeri atmosferi ve gerekse endüstri çevresinin havasını

kirlenmektedirler. Böylece havada bulunan bu zehirler solunum yoluyla insanı doğrudan etkilemektedirler.

√ Endüstride metallerin işlenmesi ve teknoloji sırasında doğrudan maruz kalma ile birçok mesleki zehirlenmeler olmaktadır.

Metallerin Toksisitesi

Metallerin toksik etkileri, her metalin özelliğine göre değişmektedir. Genelde ağır metaller organik bileşiklerle kompleks oluşturarak toksik etki yaratırlar. Biyolojik moleküller fonksiyonlarını yerine getirebilmek için birtakım özelliklerini kaybederler ve sonuçta etkilenmiş hücrelerin ölümü gerçekleşir. Ligand oluşumunu sağlayan gruplar O, S ve N'dir. Metaller bu gruplarla bağ yaptıkları zaman, önemli enzim sistemlerinin aktifliğini bozabilirler veya protein yapısını etkileyebilirler.

Arsenik

Napolyon Bonaparte 5 Mayıs 1821'de St. Helena adasında öldü. Ölüm nedeni mide kanseriydi. Bu hastalık, dünyanın yarısını yönetmiş eski imparatoru yarım seneden az bir zamanda mezara götürmüştü. Resmi olarak yayınlandığı halde bu habere bir çok kimse inanmadı. Bonaparte'nin kendisi de ölümünden bir hafta önce vasiyetini yazarken "İngiliz oligarşisinin tuttuğu suikastçilerce öldürülüyorum" demişti. Peki Napolyon neyle zehirlenmişti? Geçen yüzyılda çok sayıda zehir biliniyordu, ama meçhul katil imparatoru öldürmek için bunlardan hiçbirini kullanmamıştı. Gerek duyulan, kurbanın kuşkuyla kapılmasına yol açmayacak, tatsız bir zehirdi. Çok kuvvetli olmamalı, organizmasında yavaş yavaş birikip, O'nu yavaş yavaş öldürmeliydi. Böyle bir zehir Arsenik olabilirdi ama bu nasıl kanıtlanacaktı. Gerçek olan kuşkuyla yer bırakmayacak bir kanıttı. Fakat imparatorun kalıntılarını incelemek için mezarını açmak saygısızlıktı. Yinede acı olaydan 140 yıl sonra, İskoç şehri Glosgow'da Napolyon'un ölümüyle ilgili bir araştırmaya başlandı ve doktorlar, ölümünden sonraki saatlerde Napolyon'un başından kesilmiş birkaç saç teli elde ettiler. İnsan organizmasınca alınan arseniğin yavaş yavaş saçta biriktiği biliniyordu. Yapılan ölçümler Napolyon'un saçındaki arsenik miktarının normalin on üç katı olduğunu gösteriyordu, dahası arsenik ufak dozlarda yavaş yavaş verilmişti. Böylece Napolyon'un gerçekten arsenik zehirlenmesinden öldüğü ortaya çıktı.

Pratikte her türü ve bileşiği zararlı olan arsenik aslında biyolojide hiç istenmez. Arsenik periyodik tablonun 5A grubunda yer alan, atom numarası 33, atom ağırlığı 74.9 yoğunluğu 5.79 olan ve yer kabuğunda 0.0005 mg/kg oranında bulunan bir elementtir. Doğada başlıca sülfür filizleri halinde (Fe-

Fe-

AsS, As₂S₃ sarı zırnık-orpiment, As₂S₂ kırmızı zırnık-realgar) bulunur. Sülfür filizlerinin kavrulmasından elde edilen As₂O₃ endüstride diğer arsenik bileşiklerinin çıkış maddesi olarak kullanılır.

BİLEŞİKLERİ VE KULLANIM ALANLARI

Arsenik element halinde toksik olarak düşünülmez, fakat bileşikler toksiktir. Arsenik bileşiklerinden As₂O₃ rodentisit (fare zehiri); bakır arsenit, sodyum arsenit, kalsiyum arsenit gibi +3 ve kurşun arsenat, sodyum arsenat, kalsiyum arsenat gibi +5 değerlikli anorganik arsenik bileşikler insektisit olarak kullanılmaktadırlar. Dimetil arsenik asit tuzları [(CH₃)₂AsO₂], herbisit olarak kullanılan organik As bileşikleridir. Potasyum asit arsenat (KH₂AsO₄, Macquers tuzu) deri ve kağıt endüstrisinde; ayrıca arsenik bileşikler seramik, cam, boya, cila, emaye, vernik ve lastik endüstrisinde kullanılırlar.

Organik arsenik bileşikler (difenil klor arsin, betaklorvinil klor arsin-LEWİSİTE) 1. Dünya Savaşı'nda savaş gazları olarak kullanılmışlardır Arsin (AsH₃) bazı maden yataklarının nemlendirilmesi sırasında oluşan çok toksik bir gazdır.

Organik arsenik bileşiklerinden arsfenamin [salvarsan-(As₂C₆H₃OHNH₂)₂HCl] frengi tedavisinde kullanılmıştır.

ÇEVREDE BULUNUŞU VE ZEHİRLENME NEDENLERİ

Arsenik çevrede çok yaygındır. Özellikle +5 değerlikli bileşikler toprakta bulunur. Besinlerdeki miktarı, topraktan geçen arsenik nedeni ile yüksek düzeylere ulaşabilir.

Geçmişte arsenikle zehirlenmeler intihar ve kasıtlı ölümlerde görülmekteydi. Ortaçağda arsenik sözcüğü zehir sözcüğü ile eş anlamda kullanılıyordu. Renksiz, kokusuz arsenik trioksit (As₂O₃), yiyecek ve içeceklerde fark edilmemesi ve zehirlenme belirtilerinin kolera, anemi gibi hastalıklara benzerliği ile tercih nedeni olmuştur. Ancak analitik toksikolojideki gelişmeyle zehirlenmenin kimyasal olarak tanımlanabilmesi ile zamanımızda arsenikle zehirlenmeler azalmıştır.

Zamanımızda arsenik zehirlenmeleri nadiren kaza ile veya bileşiklerinin tedavide kullanılması nedeniyle olmaktadır. İngiltere'de arsenikle kirlenmiş sülfürik asitin bira yapımında kullanılması ile görülen zehirlenme olayı bilinen en önemli örnektir.

Arsenikli bileşiklerin tarımda pestisit olarak kullanılması uygulayıcılarda olduğu kadar, meyve ve sebzelerde kalan kalıntıları yiyenlerde de zehirlenmelere neden olabilir. Kurşun ve kalsiyum arsenat veya arsenitler toprağa sıkıca bağlanır ve yavaş yavaş su ve bitkilere geçerler. Tütünde bu nedenle, As miktarının 13 ppm'e kadar yüksek bileceği gösterilmiştir. Besin kapların-

dan geçen arsenikle de zehirlenme olabilir.

- Arsenik zehirlenmesi salgınları
- ✓ 1900 İngiltere-Manchester, arsenik içeren şekerden
- ✓ 1955 Japonya-Monhaga, süten Nilgeta, kuyu suyu
- ✓ Hindistan; arsenikli su, yiyecek, ilaç ve afyon

METABOLİZMA VE TOKSİSİTE

Arsenik bileşikler solunum ve gastrointestinal yolla absorbe olabilir. Ayrıca ciltle de emilir.

Besinlerde As₂O₃ için maksimum limit değer 3.5 ppm'dir. Günde besinlerle ve hava ile alınan arsenik miktarı 300 mikrogramın altındadır.

Genel olarak arsenik bileşikler arsenikten daha toksiktirler. As₂O₃'in 1mg'ı duyarlı şahıslarda ciddi semptomlara sebep olabilir. 20 mg ile ölüm tehlikesi baş gösterir.

Arsenik bir dereceye kadar yumuşak dokularda birikir. Arsenaminler kemiklerde, tüm arsenik bileşikler ise saç ve tırnaklarda birikir. Tırnaklarda arsenik Mee's çizgileri oluşturur. Maruz kalınmasından 6 hafta sonra bu çizgiler görülür. Tırnaklarda görülen bu beyaz bandın tırnak dibine olan uzaklığı ölçülerek maruziyet zamanında tayin edilebilir. Başlıca atılım yolu böbreklerdir.

Organizmada arsenik böbrek, karaciğer, kalp, beyin gibi bütün yumuşak dokulara dağılır. Özellikle keratince zengin dokulara (saç, tırnak, deri) ilgisi fazladır. Saç ve kılta toplanan arsenik yavaş bir şekilde idrarla atılır. Bu nedenle As ile ölümlerde saç, kıl ve tırnak en önemli analiz örneğidir. As (+3) organizmada tiyol (-SH) grubu içeren enzimleri inhibe ederek toksik etkisini gösterir.

AKUT TOKSİK ETKİLERİ

Yüksek dozda (70-180mg) arsenik alımı akut olarak ölüme neden olabilir. Arsenik alınır alınmaz 1 saat içinde belirti ve bulgular ortaya çıkar, bazen bu süre 12 saate kadar uzayabilir. Akut arsenik zehirlenmesinin başlıca belirtileri:

✓ Nefeste arsenik kokusu (sarımsak kokusu), ağızda metalik tad, iştahsızlık, ateş;

✓ Bulantı, sık sık kusma, karın ağrısı, kanlı ishal (mide-bağırsak iltihabı);

✓ Bazen hafif sarılık;

✓ Beslenme eksikliği ve anemi;

✓ Özellikle ellerde ve ayaklarda kızama, ağrılı şişme;

✓ Baş dönmesi, baş ağrısı;

✓ Çarpınma, titreme, sarsılma (merkezi ve çevresel sinir sistemine ait bozukluklar);

✓ Kalpte ritim bozuklukları gibi rahatsızlıklardır.

Santral belirtileri genellikle 2-3 gün içinde ortaya çıkar. Geç belirtiler ise 1-3 hafta içinde ortaya çıkar. Bunlar, polinöropati, saçlarda ve kıllarda dökülme ile tırnaklarda Mee çizgilerinin ortaya çıkmasıdır.

KRONİK TOKSİK ETKİLERİ

Kronik arsenik zehirlenmesinin başlıca belirtileri:

✓ İştahsızlık, bulantı, ishal;

✓ Zayıflık, kansızlık;

✓ Alt göz kapağı ve ayak bileği ödemi;

✓ Dış etlerinde kanama ve dış etlerinde siyah çizgi;

✓ Karaciğer büyümesi, siroz, sarılık;

✓ Sarımsak kokulu ter boşanmaları;

✓ İdrarda iltihap;

✓ Vücutta şişmeler, nöropati, hafif felçler gibi rahatsızlıklardır.

Arsin ile zehirlenme (AsH₃):

Arsin bir sinir ve kan zehiridir. Renksiz ve kendine özgü bir kokusu vardır. Akciğerler yolu ile absorbe olur. Havada 500 ppm olduğunda derhal öldürücüdür. 250 ppm'de bu durum yarım saat sonra görülür ve 6-15 ppm arasında 1 saat solunduğunda zararlı olur.

Arsenik metalinin asitlerle temas etmesiyle oluşan arsin gazı zehirlenmeleri endüstriyel ortamlarda görülmektedir. Semptomları belirli değildir. Genellikle solunum güçlüğü, şiddetli baş ağrısı, bulantı, kusma, mide bozukluğu görülür. Hemolitik etkisinden do-

Civanın organizmadan başlıca atılım yolu idrardır. Ayrıca safra, ter, salya ve sütle de atılabilir. Civanın atılım hızı absorpsiyon olmadığında azalır ve organizmadaki civanın tamamının atılması 6 ay sürebilir.

layı şiddetli anemi veya sarılık birkaç günde ortaya çıkar. Tedavide kan değişimi en önemli uygulamadır.

ZEHIRLENMENİN TANIMLANMASI

Analitik toksikoloji açısından en uygun tanımlama şekli, doku ve idrarda arsenik aranarak tayin edilmesidir. Bu amaçla biyolojik materyal olarak kismuk, mide yıkama suyu, idrar, kan, saç, tırnak kullanılır.

Normalde, idrarda 5 mikrogram ve 6 mikrogram veya tırnaktaki 3 mikrogramdan az As bulunur.

ZEHIRLENMENİN TEDAVİSİ

✓ Mide ılık süt ve su ile yıkanır.

✓ Genel tedavi prensipleri uygulanarak, karbonhidrat ve protein bakımından zengin az yağlı diyet verilir.

✓ Gerekirse yapay solunum veya oksijen tedavisi uygulanır.

✓ Özel tedavi olarak BAL verilir.

Civa

Civa yer kabuğunda bulunan temel elementlerden biridir. Periyodik tablonun 2B grubunda yer alan atom numarası 80, atom ağırlığı 200.59, yoğunluğu 13.6 olan civa doğal dağılımla sürekli serbest hale geçtiği için insan dahil tüm canlılarda eser miktarda bulunur. Civa insan için gerekli bir element değildir.

Civa normal sıcaklıkta sıvı olan tek metaldir. -42°C'de donar. Metalik civa, anorganik civa bileşikler ve organik civa bileşikler en az 80 endüstri alanında 300'den fazla değişik şekilde

kullanılmaktadır. Bu kullanım yerleri tüketim sırasına göre şöyle sıralanabilir: kloralkali fabrikalarında (katot olarak), elektrik cihazları (pil, ampul), boyalar, termometre-barometre gibi ölçü aletlerinin yapımında, diş hekimliğinde gümüş ile diş amalgamı yapımında, tarımda fungusit olarak (alkil civa R-HgX, alkoksi alkil civa RCH₂RORHgX, aril civa bileşikler), katalizör olarak, kağıt endüstrisinde ve tıpta civalı ilaçların yapımında kullanılır.

Kronik civa zehirlenmesi (merkürizizm) eski tarihlerden beri bilinmektedir. Çünkü civa, kuyumcular tarafından kullanılan en eski metallerden biridir. Daha sonraları, civa nitrat, hayvan kıllarından fötr şapka yapılmasında kullanılmıştır. 17. yüzyıl ortalarında Fransa'da başlayan bu teknik daha sonraları diğer ülkelere de dağılmıştır. 20. yüzyıl başlarında Amerika'da PUBLIC HEALTH SERVICE tarafından fötr şapka işçilerinde merkürizizm görüldüğü bildirilmiştir. Bu araştırmada çoğunlukla civa buharının zehirlenmeye neden olduğu açıklanmıştır.

METABOLİZMASI

Civa ve bileşikler deri, ağız ve inhalasyon yolu ile absorbe olurlar. Hg(+2) tiyol gruplarına afinitesi nedeniyle, plazma proteinlerinin tuzları ile birleşir. Meydana gelen moleküller küçük olduğu için difüzyonla beyin gibi dokulara taşınarak yerleşmektedir. Ayrıca karaciğer, kan hücreleri ve renal kortekste de birikir.

Uçucu organik civa bileşikler sıvı buharları şeklinde solunum yoluyla organizmaya girdiklerinde uzun süre yavaş yavaş bir şekilde inorganik civaya dönüşerek uzun sürede böbreklerden atılırlar. Kan-beyin engelini aşarak beyinde birikirler. Böylece bu organik civa bileşikler merkezi sinir sistemini etkiler.

Civanın organizmadan başlıca atılım yolu idrardır. Ayrıca safra, ter, salya ve sütle de atılabilir. Civanın atılım hızı absorpsiyon olmadığında azalır ve organizmadaki civanın tamamının atılması 6 ay sürebilir.

AKUT TOKSİK ETKİLERİ

- ✓ Deri, kıl dökülmesi;
- ✓ Sindirim sisteminde rahatsızlık;
- ✓ Vücutta sıvı kaybı;
- ✓ Dokularda şişme;
- ✓ Vücutta ödem;
- ✓ Titreme, aşırı refleks ve heyecandır.

KRONİK TOKSİK ETKİLERİ

- ✓ Aşırı heyecan;
- ✓ Diş etlerinde civa çizgisi oluşması;
- ✓ Hızlı büyüyen dokularda zarar;
- ✓ Diş kaybı;
- ✓ Karaciğer ve böbrekte rahatsızlıklardır.

ZEHİRLENMENİN TANIMLANMASI

Akut zehirlenmelerde başlangıçta mide ve kusmakta civa bulunur. Kronik civa zehirlenmesinde ise, klasik civa zehirlenme belirtileri ile birlikte, hastanın civaya maruz kalma durumu araştırılır. 24 saatlik idrarda civa tayini, teşhiste destekleyicidir.

ZEHİRLENMENİN TEDAVİSİ

-Genel tedavi prensipleri olarak kusma sağlanır, mide su veya sodyum formaldehit sülfoksilat ile yıkanır. Diş temizliği sağlanır. Vücut ısısı, elektrolit dengesi sağlanır.

-Semptomatik tedavide; ağrı için morfin verilir. Böbrek tedavi edilir.

-Özel tedavi BAL ile yapılır. İlk iki gün 4 saatte bir 3-5 mg verilir. İdrarda civa bitinceye kadar 10gün devam edilir. BAL'ın yan etkilerini azaltmak için Benadril (50 mg) verilir.

Ayrıca civa zehirlenmesinde penisilamin ve edta da antidot olarak kullanılır.

Kurşun

Periyodik cetvelin 4A grubunun en metali elementi olan kurşunun atom numarası 82, atom ağırlığı 207.19'dur. Doğada diğer metallerle, özellikle gümüş ve kalayla birarada bulunur. Pek çok mineral, kurşun içerse de, ticari önemi olan galen (kurşun sülfür)'dir. Diğer önemli mineralleri seruzit (kurşun karbonat) ve ankelezit (kurşun sülfat)'tir.

Çeşitli besin maddeleri değişen miktarlarda kurşun içerir. Artan sıraya göre yetiştiği toprağa bağlı olarak bitkisel kaynaklı besinlerde, balık ve deniz ürünlerinde, et ve yumurtada kurşun bulunmaktadır.

KURŞUN BİLEŞİKLERİ VE KULLANIM ALANLARI

Kurşun bileşiklerinde +2 ve +4 yükseltgenme basamaklarında bulunur. İkinci kararsızdır ve bileşikler yükseltgendir.

✓ Pb3O4 (sülüğün): Boyacılıkta demiri nemden korumak için astar boya olarak kullanılır.

✓ PbO2 (kurşundioksit): Patlayıcılar için kapsül fitillerinin bileşimine giren bir yükseltgendir.

✓ PbCO3 (serüz), mürdesenk, PbI2 ve PbCrO4 (krom sarısı): Pigment olarak kullanılır.

✓ PbCl2: Boya yapımında kullanılır.

✓ PbAsO4: İnsektisit olarak kullanılır.

✓ PbCO3, Pb(OH)2 (kurşun beyazı): Üstübeç olarak kullanılır. Kauçuk endüstrisinde aktivatör olarak, özel camların yapılmasında kullanılır. Buna "litarz" da denir.

Tetraetil ve tetrametil kurşun gibi organometalik bileşikler, genellikle ısıya karşı kararsızdır. Patlamalı motorlarda, patlama önleyici olarak kullanılırlar.

ÇEVREDE BULUNUŞU VE ZEHİRLENME NEDENLERİ

Yakın çevrede en önemli kurşun kaynağı benzine katılan Tetraetil Kurşun veya Tetrametil Kurşundur. Türkiye'de süper benzine 400 mg/l, normal benzine 150 mg/l kurşun katılmaktadır. Benzine katılan bu bileşikler yanma sonucu egsoz gazları ile havaya çeşitli kurşun bileşikler (kurşun haloje-

nür, kurşun oksit, kurşun karbonat) şeklinde yayılır. Benzin endüstrisinde çalışan işçiler, kurşunlu benzini solunum yoluyla absorplama riskiyle karşı karşıyadırlar. Ayrıca trafiğin yoğun olduğu şehir havasında çok az da olsa buharına maruz kalınabilir.

Maden tasfiyesinde çalışan işçilerde, lehim işçilerinde, oto boyacılarında kurşuna maruz kalma riski yüksektir. Kurşunun bir şekilde kullanıldığı fabrika yakınlarında bulunan yerleşim merkezlerinde oturan kişiler de bu riske sahiptir.

İçme sularının kurşun kaplı depolarda bekletilmesi sırasında, su dağıtımında kullanılan kurşun borulardan, kalsiyum ve magnezyumca fakir yumuşak sulara fazla miktarda kurşun geçebilir. Yeraltı sularında bulunan kurşun, çinko ve mangan konsantrasyonları da birtakım zararlı etkilere neden olur.

Çeşitli besin maddeleri değişen miktarlarda kurşun içerir. Artan sıraya göre yetiştiği toprağa bağlı olarak bitkisel kaynaklı besinlerde, balık ve deniz ürünlerinde, et ve yumurtada kurşun bulunmaktadır.

Özellikle evlerde kurşun içerikli boyaların kullanımı toksik etkilere sebep olmuştur. Çok ilginç bir örnekte bir köyde evde yapılmış unların öğütülmesinde kullanılan değirmen taşının metal parçalarının kurşun içermesi nedeniyle besin zincirine girerek birçok kişinin kurşundan zehirlenmesine sebep olmuştur.

ABSORPSİYON VE METABOLİZMASI

Hergün 2 mg kurşun absorpsiyonu. haftalar sonra kronik zehirlenmeye neden olabilir. Bir damla tetraetil kurşun akut zehirlenme oluşturabilir.

Kurşun başlıca, sindirim, solunum ve deri yoluyla vücuda absorbe olur. Sindirim yoluyla kurşun absorpsiyonu yavaştır. Günde bu yolla besinlerle alınan kurşun miktarı 0.3-0.5 mg arasındadır. Bu değer 0.6 mg'ı geçerse vücut bunun hepsini dışarı atamaz ve kurşun birikmeye başlar. Bir defalık kurşun alımı ile fatal dozda kurşun absorbe ol-

maz. Ancak gastrointestinal sistemdeki irritasyon nedeni ile ölüm görülebilir. Birçok kurşun tuzu mide suyunda ve kanda çözünür. Metalik kurşun bile doku sıvılarında çözünür. Bu nedenle kurşunla yaralanmalarda vücutta kalan kurşun saçmanın yavaş yavaş çözünmesiyle kronik zehirlenme olabilir.

Solunum yoluyla kurşun absorpsiyonu ise havadaki kurşun tozlarının tanecek büyüklüğü ve kimyasal bileşimi-ne bağlı olarak değişir.

Organik kurşun bileşiklerinin ayrıca deri yolu ile absorpsiyonları önemlidir.

Absorbe olan kurşunun atılım hızı çok yavaştır ve bu nedenle hayat boyunca vücutta birikir. Genç yaşta ve orta yaşlarda daha çok yumuşak dokularda toplanmaktadır. Absorbe olan kurşun akana geçerek kısa sürede dengeye ulaşır, kan dolaşım yoluyla aort, kıkırdak, böbrek, pankreas, akciğer, dalak ve kaslara dağılır. Ayrıca yaş ilerledikçe kemikte toplanma oranı daha çok artar. Kurşun kimyasal olarak kalsiyuma benzemektedir ve vücut kurşunu kalsiyummuş gibi kullanır. Kalsiyumun önemli rol oynadığı yerlere dağılır. Özellikle diş ve kemik gelişiminin önemli olduğu yerlerde problem yaratır. Kemikler dışında böbrek ve karaciğerdeki kurşun konsantrasyonunu önemlidir. Böbrek ve bazı dokularda kurşun proteine bağlanarak yoğun ve kurşunca zengin hücre içi "inclusion" cisimciklerini oluşturur.

Absorbe olan kurşunun %76'sı idrarla, geri kalanı ise gastrointestinal salgı ve diğer yollarla olmaktadır.

Anorganik kurşun serum proteini ile bağlanmış olarak kanda dolaşır. Tetraetil kurşun karaciğerde çok daha toksik trietil kurşuna dönüşür ve kan kurşun düzeyinden çok idrar kurşun miktarının artmasına neden olur.

Kurşunun kemiklerde tutulması, kemikten kana geçmesi kalsiyum metabolizmasına benzer. Ayrıca kalsiyumun kemiklerden mobilize olmasına neden olan asidozis, iyodürler, paratiroid hormon gibi faktörler kurşunun vücuttan atılımını hızlandırır.

Kurşun birikmesi genellikle çocuklarda yazın görülür. Bu mevsimde güneş ışığının bol oluşu sebebiyle vücutta D vitamini çoğalır. Bu vitaminin bağırsaklarda kurşunun emilimini artırıcı etki yaptığı sanılmaktadır.

KURŞUNUN BİYOLOJİK ETKİSİ

Kurşun absorpsiyonu her zaman zehirlenmeye yol açmayabilir. Ancak belirli bir miktardan sonra kurşun alımı birçok organ ve sistemleri etkilemektedir. Bu etkiden başlıca zarar gören ise hematopoetik sistem, merkezi sinir sistemi, perifer sinirler ve böbreklerdir.

✓ Hematolojik Etkileri: Kan yoluyla alınan kurşun alyuvar hücreleriyle ekstraselüler sıvı arasındaki su-elektrolit alışverişini bozarak, alyuvar hücrelerinin su ve potasyum kaybetmelerine neden olur. Alyuvar hücrelerinin zar bütünlüğü bozulur, parçalanmaları kolaylaşır. Bunun sonucunda anemi oluşur.

✓ Nörotoksik Etkileri: Anorganik kurşuna kronik maruz kalma sonucu "Kurşun Ensefalopatisi" görülür. Kurşun ensefalopatisinin başlıca belirtileri; karamsarlık, sinirlilik, huzursuzluk, baş ağrıları, kas titremesi, adalelerde koordinasyon bozukluğu ve hafıza kaybıdır. Bu belirtiler kor, maya ve ölüme kadar gidebilir. Kurşunun kan-beyin bariyerini geçerek, kalsiyumla yarışmalı olarak beyine yerleştiği gösterilmiştir. Burada kurşun beyin enerji metabolizması, büyüme ve gelişme hızı ile ilgili enzimleri inhibe ederek etkisini gösterir. Kurşunun düşük konsantrasyonlardaki toksisitesinin merkezi sinir sistemi üzerine etkileri EEG beyin dalga örneklerinde gösterilmiştir.

✓ Kan Basıncı Üzerine Etkileri: Yapılan araştırma sonuçlarına göre er-

keklerde kan kurşun düzeyi ile kan basıncı arasında bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Özellikle 40-59 yaş grubunda sistolik basınçta bu yükselme gözlenmiştir.

KURŞUNLA ZEHİRLENME BELİRTİLERİ

✓ Akut Belirtiler: Ağızda metalik tat, kusma, adalelerde zayıflık, şiddetli olaylarda böbrek hasarı ve ölüm görülebilir.

✓ Kronik Belirtiler: Diş etinde dişten 1 mm uzaklıkta koyu gri-mavi çizgiler oluşur. Kurşun sülfürün mukoza altında çökmesi sonucu oluşan bu çizgi daha çok ağız hijyeni yetersiz olanlarda görülür. Kurşun anemisi ilk belirtiler arasındadır. Bunun dışında kişilik değişmesi, huzursuzluk ve yorgunluk görülür. Ayrıca küçük çocuklarda "Kurşun ensefalopatisi" karakteristiktir. Kurşun birikmesi genellikle çocuklarda yazın görülür. Bu mevsimde güneş ışığının bol oluşu sebebiyle vücutta D vitamini çoğalır. Bu vitaminin bağırsaklarda kurşunun emilimini artırıcı etki yaptığı sanılmaktadır.

ZEHİRLENMENİN TEDAVİSİ

✓ Kusturulur veya mide yıkanır;
✓ Yumurta akı, krema ve süt gibi proteince zengin besinler verilir;
✓ Kalsiyum glukonat ve sodyum sitrat, D vitaminiyle birlikte verilerek kurşunun kemiklerden demobilizasyonu sağlanır.
✓ Şelatlama ilkesine dayalı antidot tedavisi uygulanır.

Metal Zehirlenmesi Tedavisinde Kullanılan Antidotlar

Ağır metallerin zararsız hale getirilmesinde şelatlaştırıcılar (şelatörler) kullanılır. Şelatlaştırıcı, katyonik metal atomuyla kararlı koordine kovalent bağ yapabilen; iki veya daha fazla elektronegatif gruba sahip esnek moleküldür. Oluşan kompleksler vücuttan atılabilirler. Şelatlaştırıcının istenen faydayı sağlaması; uygun metal bağının oluşmasındaki ligand sayısı ile belirlenir. Genelde ligand sayısı ne kadar

fazla olursa metal-şelatör kompleksi o kadar kararlı olur. Metal-ligand bağı sayısına bağlı olarak şelatlaştırıcı mono-, bi veya polydentat olarak belirlenir. Şelatlaştırıcı ligandlar -OH, -SH veya -NH grupları içerirler.

DİMERKAPROL (BAL)

Dimercaprol, metal iyonuna iki yerden bağlanan bir bidentat şelatlaştırıcıdır. Vücuda enjeksiyonla verilir. Dimercaprol, metalle hem hücre içinde hem hücre dışında şelat oluşturur. Bu da safra ve üreyle vücuttan atılır. Böbrek yetersizliğinde BAL, istenen bir şelatlaştırıcıdır, çünkü safrayla atılma şansına sahiptir.

PENİSİLAMİN

Oral yolla alınan önemli bir şelatlaştırıcıdır. Penisilinin hidrolitik bozunmasıyla elde edilir ve klinik kullanımda tavsiye edilen D-izomer yapısına sahiptir. Penisilaminde bulunan sülfhidril, amin ve karboksil grupları metalle bağlanarak idrarla dışarı atılır.

Penisilaminin esas toksik etkisi enzimlere bağlanmasıdır. Bu etkiyi karşılamak için hastalara pridoksin verilerek metallerin, enzimlerin bu maddelerle etkileşmesi sağlanır. Penisiline karşı duyarlı olanlar, penisilamine karşı da duyarlıdır.

EDTA

Meta atomuna 6 yerden bağlanabilen EDTA etkili ve kararlı bir şelatlaştırıcıdır. EDTA toksisitesi düşük olmasına rağmen böbrek fonksiyonlarına zararlıdır. EDTA çoğu metalde spesifik değildir.

DİMERKAPTOSÜKSÜNİK ASİT (DMSA)

Oral yolla alınabilen oluşturan bu şelatlaştırıcı, hidrofilik ve diğerlerine göre daha az toksik etkiye sahiptir.

Çeşitli klinik araştırmalara göre DMSA'nın avantajları;

- ✓ Daha az toksik olması;
- ✓ Oral yolla alınması ve daha etkili olması;
- ✓ Diğerlerinden daha spesifik olması;
- ✓ Kan hücrelerine zarar vermemesi;

BAZI METAL VE METALLOİDLERİN VÜCUT YÜKÜ, TLV, BLV DEĞERLERİ

Element	Vücut Yüğü	BLV		TLV (TWA) mg/m
		KAN (pg/100 ml)	İDRAR pg/g kreatinin	
Alüminyum	> 100			10
Antimon	< 90			0.5
Arsenik	< 10	0.2	220	0.2
Baryum	< 16			0.5
Berilyum	< 2			0.025
Bor	< 10			0.3 (bor hidrür) 3.0 (bor triflorür)
Cıva	0.02	< 2	< 5	0.1 0.01 (org bileşik) 2.0 (anorg bileşik)
Kalay	30	1.7		
Kadmiyum	20	0.5	10	0.05
Kurşun	80	60	150	0.15
Krom	< 6		30	0.05 (Cr)
Kobalt	< 3		70	0.05
Lityum	< 0.09			0.025
Selenyum	0.06-17		< 25 normal	0.2
Talyum	< 6		< 1 normal	0.1
Vanadyum	0.1	35-48		0.21 (Fume)

✓ Yan etkilerinin diğerleri kadar görülmemesidir.

METAL ZEHİRLENMELERİNDE KULLANILAN ŞELATÖR MADDELER

Ligand	Kimyasal İsimleri	Metal
BAL	Dimerkaptopropil	As, İnorganik Pb (CaEDTA ile birlikte)
DMPS	2,3-dimerkapto-1-propan sulfonik asit	Hg (organik ve anorganik) Cd, Cu, Ni Pb
Ca Na EDTA	Etilendiamintetraasetik asidin Ca, Na tuzu	
Penisilamin	β,β'-dimetilsistein	
Ca Na DTPA	Dietilentriamin-penta-asetik asidin Ca, Na tuzu	Cd (BAL ile)
Desferrioksamine	Hidroksilamin (Streptomycetes pilosus'dan izole edilen)	Fe
Dithiokarb	Dietilditiyokarbamat	Ni (CO)

KAYNAKLAR

TOSUN Kemal, İşletme Yönetimi, Savaş Yayınları, Ankara, 1992.
FİŞEK Kurthan, Yönetim Katılma, TODAİE Yayını No: 158, Sevinç Matb. Ankara, 1977.
DİCLE Atilla, Endüstriyel Demokrasi ve Yönetim Katılma, ODTÜ Yayını, Ankara, 1980.
YENİÇERİ Özcan, İşletmelerde Yönetim Organizasyon ve Davranış, Niğde Ün. İ.İ.B.F. Ankara 1992.
KALDIRIMCI Nurettin, İşletmelerde Yönetimin Etkinliği Açısından İşçilerin Yönetime Katılması ve Bir Uygulama, A.Ü.İşl.Fak.Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1981.
BLANPAIN Roger, İşçilerin İşletme Yönetimi Karar Sürecine Etkisi, Yönetim Katılma Konusuna Genel Bir Bakış, (Çev: Toker DERE-Lİ), 1982
KOÇEL Tamer, İşletme Yöneticiliği, İ.Ü.İşl.Fak.Yay. no: 205, İstanbul, 1993.
MILES Robert, Macro Organizational Behavior, Goodyear Pub. Co. California, 1980.
BURNS T.-STALKER M., The Management of Innovation, Tavistock Pub, 1971.

DESSLER Gary, Management Fundamentals, Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall Inc., 1985.
AKDEMİR Ali, Etkili ve Verimli Olma Aracı Olarak Katılmalı Yönetim Uygulama Teknikleri, Anadolu Ü. Yay. No: 560, Kütahya, 1992.
NEWMAN William H., İşletmelerde ve Kamu Yönetiminde Sevk ve İdare, (Çev: Kenan SÜRGÜT), Yetkin Yay., Ankara, 1985.
DAVIS Keith, İşletmelerde İnsan Davranışı, (Çev: Kemal TOSUN başkanlığında bir grup), İ.Ü.İşl.Fak. Yay., İstanbul, 1987.
SABUNCUOĞLU Zeyyat, Çalışma Psikolojisi, U.Ü. Basımevi, Bursa, 1984.
ONARAN Oğuz, Örgütlerde Karar Verme, A.Ü.S.B.F. Yay., Ankara, 1984.
LUTHANS Fred, Organizational Behavior, 3rd Ed., McGraw Hill, 1981.
Yrd.Doç.Dr.Alparslan Şahin Görmüş - Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Meslek Yüksekokulu İktisadi ve İdari Programlar Bölüm Başkanı

Emeğin (iş gücünün) ve hizmetin serbest dolaşımının gerçekleşebilmesi için gereken meslek standartları ve yetki belgelendirmeleri yapılacak şekilde, yönetsel ve örgütsel oluşum içinde örgün mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitimin örgütlenmesi,

Avrupa Birliği Ülkeleri İle Ülkemizdeki Eğitim Sistemi Örgüt ve Yönetim Yapılarının Karşılaştırılması

Mehmet ÜLKER

Milli Eğitim Bakanlığı
Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı
Eğitim ve Dok. Şubesi Uzmanı

İlk kez 1971-1972 yıllarında yapılan Avrupa Birliğine üye ülkelerin bakanlar ve hükümet başkanları toplantılarında Avrupa Birliği'nin eğitim politikası ele alınmıştır. Birliğin; sosyal ve insani alanlarda gelişmesi ve eğitimin milliliği çerçevesinde, üye devletlerin eğitim geleneklerinin çeşitliliğine saygı duyularak, eğitimin yöntem ve programlarının standardlaştırılmaya büyük önem verilmiş ve bu yönde kararlar alınmıştır.

Avrupa Birliği eğitim politikası "Eğitim alanında üye ülkeler arasında sağlanan işbirliğinin amacı; eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak, üye ülkelerdeki kuruluş ve bireylerin geleceklerini bir Avrupa boyutu çerçevesinde görmelerini sağlamak, toplulukta uygulanan sistem ve uygulamalardaki farklılıkların zenginliğinden tam olarak faydalanmak" olarak belirlenmiştir. (MEB, 1996)

Türk Milli Eğitim Sisteminin Ör-

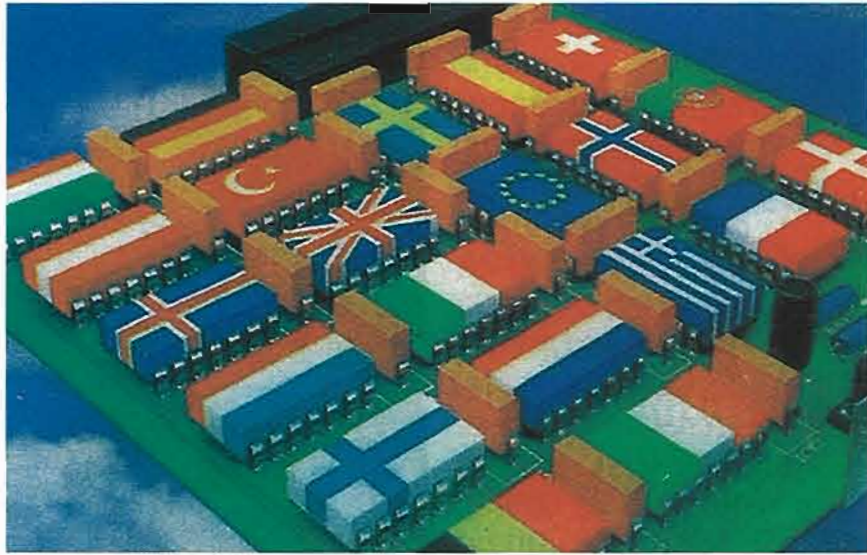

15. ve 16. Millî Eğitim Şurası'nda alınan kararlar doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimin orta öğretim sistemi bütünlüğü içinde ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması, bugünkü çok türlü ve parçalı yapıdan kurtarılarak birlik içinde çeşitliliği yansıtan, kaynak kullanımında verimliliği getiren, yeterliliğe dayalı, çok amaçlı ve demokratik bir yapılanmaya dönüştürülmesi, bazı okulların önüne konulan hazırlık sınıfları ve bu sınıflarda verilen yabancı dil eğitiminin niteliğinin değerlendirilmesi, zorunlu eğitim süresinin uzatılması mevcut merkez ve taşra teşkilatının yeniden düzenlenmesi,

gütlenmesi ve Yönetimi

3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasaya göre Türk Millî Eğitiminin amaçlarının temel ilkeleri doğrultusunda Devlet adına gerçekleştirilmesi görevi Millî Eğitim Bakanlığı'na aittir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiş olan Millî Eğitim Sistemi, "Örgün eğitim" ve "Yaygın Eğitim" olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Bakanlık 3797 sayılı yasada belirtti-

len görevlerini yerine getirebilmek için merkez, taşra ve yurtdışı örgütleri olarak hizmet vermektedir. Bakanlık merkez örgütü; Bakanlık Makamı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ana Hizmet Birimleri (16), Danışma ve Denetim Birimleri (5) ve Yardımcı Hizmet Birimleri (14) şeklinde örgütlenmiştir.

Bakan, Müsteşar ve Müsteşar Yardımcılarına hiyerarşik olarak bağlı çalışan birimler, Genel Müdürlükler ve Daire Başkanlıkları olarak örgütlenmişlerdir.

Merkezi ve hiyerarşik olarak örgütlenmiş olan Millî Eğitim Bakanlığının taşra örgütleri ise İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ile bunlara bağlı okullardır. İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri, İl Millî Eğitim Müdürlüğüne, İl Millî Eğitim Müdürlükleri de merkezi yönetime bağlı çalışanlar ve merkezden gelen kararlar doğrultusunda okullara bildirimde bulunurlar. Okulların her türlü denetimi, İl Millî Eğitim Müdürlüklerindeki Müfettişler Kurulu ya da Bakanlık Teftiş Kurulu Müfettişleri tarafından yapılır. Özel öğretim kurumlarının denetimi de bakanlık tarafından yapılmaktadır.

1999 yılında uygulamaya konulan eğitim bölgeleri yönergesi ile il ve ilçelerde eğitim bölgeleri oluşturularak, her tür kaynağın okullar tarafından ortak kullanılması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu amaçla bakanlık AB arasında planlanan proje çalışmalarında bu konu üzerinde önemle durulmalıdır. Bu çalışmalarda ihtiyacın yerinde belirlenip, kararları büyük çoğunluğun yine yerinde alınarak gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. (AB Temel Eğitim Projesi).

Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Belçika Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Belçika'da üç topluluk, üç resmi dil ve her bir topluluk için ayrı bir eğitim sistemi vardır. Eğitim ile ilgili temel ilkeler, 1988 Anayasası ile yeniden düzenlenmiştir. Belçika'da eğitim, Almanca konuşan kesim ile Felemenkçe konuşan kesim olmak üzere iki Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte iken 1 Ocak 1989 tarihi itibarı ile üç konu (Zorunlu eğitimin başlangıç ve bitişini tespit etmek, diplomaların verilmesi için gerekli enaz, koşullar, emekli ödeneklerin planlanması) topluluklara devredilmiştir.

Belçika'daki kamu ve ücretsiz kurumlarda eğitimin finansmanı, topluluklar ve kısmen de diğer kaynaklardan sağlanır. Diğer kurumlardan mali yardım alabilmek için belirli kanuni ve düzenleyici şartlara uyulması gerekir.

AT ülkelerinin genelinde görülen ve eğitim sisteminin daha demokratik ve katılımcı hale getirebilmesi konusunda Türk Milli Eğitiminin içinde çalışmalar yapılarak mevcut mevzuatın yeniden düzenlenmesi,

Danimarka Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Danimarka'da eğitim sorumluluğu; merkezi devlet yetkilileri, ilçeler, belediyeler ve özel kuruluşlar ile fert arasında paylaşılır. Sorumluluğun paylaşılması, eğitim kuruluşlarının tipi ve eğitim düzeyine göre değişiklik gösterir. Üst orta öğretim okullarının çoğu ve yüksek hazırlık sınavına (HF) yönelik kurs veren kuruluşlar, Danimarka'daki 14 idari bölgenin sorumluluğu altındadır. Bunlardan biri merkezi devlet yetkilileri, ikisi belediyeler ve bazıları da özel kuruluşlar tarafından idare edilir. Üniversiteler ile ileri ve yüksek öğretim kurumları büyük ölçüde devlet tarafından idare edilir. Belediye okulları ise devletten destek almadan topladıkları bağışları okullar arasında pay-

laştırır. Devlet bu fonların tahsisine karışmaz. Yasama ve yönetim sürecinde, merkezi kurum ve kuruluşlar çok önemli rol oynar. Danimarka parlamentosu tarafından kabul edilmiş kanunlar tüm amaçları belirler ve değişik çeşit ve düzeydeki eğitim için genel bir çerçeve tanımlar. Eğitim Bakanlığı, eğitim sistemini muhtelif araçlar ve tedbirler ile yönlendirir. Bu amaçla;

İdari Bölge ve Belediye Yönetimi: İlköğretim ve alt orta öğretim düzeyindeki genel eğitim, Belediye Konseyinin sorumluluğundadır. Konsey, okulların faaliyet amaçlarını ve çerçevesini, belirler ve okulları denetleme yetkisi vardır. Okul kurumlarının gönderdiği müfredatı onaylar ve sınav yapanlar ile üst kademe okul yönetimini görevlendirir ve terfi ettirir. Belediye Konseyi ayrıca ilçe konseyi aracılığı ile Eğitim Bakanlığına rapor verir. Her okulda; veli, okul yönetimi ve öğrencilerden oluşan, 5 veya 7 kişilik bir Okul Kurulu oluşturulur. Bu Kurul, Belediye Konseyince belirlenen amaç ve çerçeve içinde okulun faaliyetlerini yerine getirir ve denetler.

Zorunlu eğitim, üstü orta öğretim ile üniversite eğitimi, yüksek eğitime hazırlık kursları daha çok idari bölgelerce düzenlenir. Özel olan kurumlar da vardır. Bu kurumların tamamında merkezi yönetimin rolü daha büyüktür. Eğitim Bakanlığı, Üst Orta Öğretim Müdürlüğü müfredat yönetmeliğinin

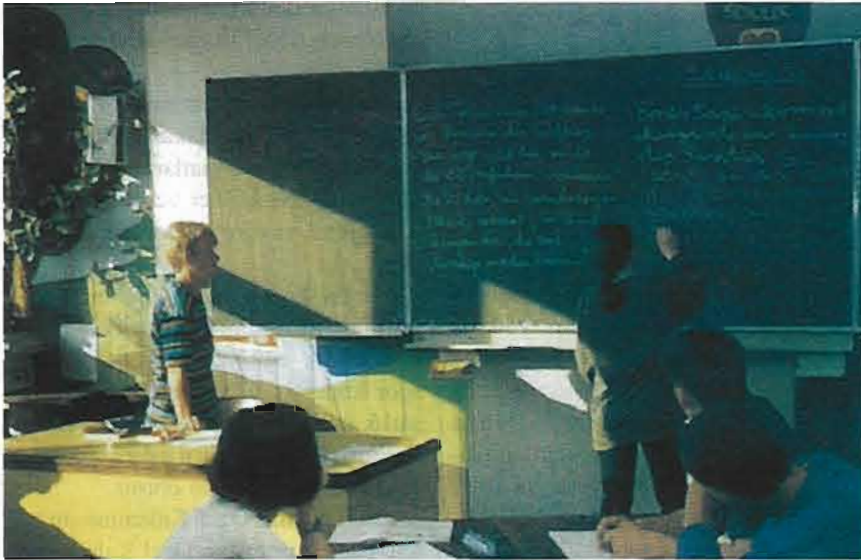
yayınlanması ve sınav listesinin onayı dahil, eğitimin denetiminden sorumludur.

Federal Almanya Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Federal Almanya Cumhuriyetinde eğitim, yerel olarak yönetilmektedir. Eğitim politikası ve eğitim planlaması sorumluluğu devletin federal yapısına uygun belirlenmiştir ve federal devlet genel prensipleri koyar. Ülkede genel okul sistemi, devletin gözetimi altındadır. Esas itibarı ile okullar yerel, yüksek okullar ise eyalet kuruluşlarıdır. Bunun yanı sıra, kilise sorumluluğunda yüksek okullar ve özel statüde yüksek okullar gibi özel okul sistemleri de vardır. Okul sistemlerinin yönetimi eyaletlerin sorumluluğu altındadır. Eyaletler burada devletin verdiği yetki ve görevleri yerine getirmeli ve anayasanın koruması altındaki temel hakları göz önünde bulundurmalıdır. Bunun yanı sıra Federal Devlet şu alanlarda yasal düzenlemelere gidebilir. Bunlar; Eğitim yardımları, bilimsel araştırmanın teşviki, ekonomi ve iş hukuku çerçevesinde meslek eğitiminin okul dışı bölümlerinin düzenlenmesi ve memur maaşları ve ihtiyaçlarıdır. Federal Almanya'da okul öncesi eğitim kuruluşları eyaletlerde ya Sosyal Bakanlık ya da Kültür Bakanlığının yetki alanındadır. Buna karşılık yönetimleri yerel Gençlik Daireleri tarafından yapılır. Okulların idaresinde ise en yetkili makam Kültür Bakanlığıdır. Okul yönetimi genel olarak üç bölümlü bir sisteme sahiptir. En üstte Kültür Bakanlığı, orta seviyede Bölge Hükümeti öğretim müdürlükleri veya müstakil eğitim daireleri ve alt seviyede bölge hükümetlerinin öğretim müdürlükleri veya müstakil eğitim daireleri, alt seviyede ise kasaba, şehir ve köy öğretim müdürlükleri vardır.

Yunanistan Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Yunanistan anayasasına göre; eğitim yatırımı devletin yükümlülüğüdür. Aşağıdaki kurumlar ve kişiler ilk ve ortaöğretim yönetimi ve desteklenmesinde görev alırlar;

1. Milli Eğitim Bakanlığı: Eğitim Bakanlığı'nın esas görev ve sorumlulukları; eğitim ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, bu ihtiyaçlara uygun eğitim hedefleri ve amaçlarının belirlenmesi, eğitim programları, personeli, araçları ve işlemlerin hukuki çerçevesinin temini, bölgesel eğitim hizmetleri ve okulların koordinasyonu ve değerlendirilmesi, eğitim faaliyetlerinin denetimi ve mali olarak desteklenmesidir,

2. Yunanistan'ın 54 idari bölgesinde görev yapan ve eğitim bakanlığına bağlı 108 İlk ve Ortaöğretim Müdürlüğü: İdari bölgelerdeki okulların koordinasyonu, okul binalarının bakımını denetleme ve koordine etme, öğretim kadrosu tahsisi, eğitim faaliyetlerini geliştirici önerilerin bölge valisine ve Eğitim Bakanlığına teklifi,

3. İdari bölgelerdeki eğitim müdürlüklerine bağlı ilk ve ortaöğretim daireleri başkanları. Bu birimler, ülkemizdeki İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine benzer görev yapmaktadırlar ve okul nüfusu fazla olan idari bölgelerde bulunurlar. Bu okullarda bulunan müdür ve müdür yardımcılar; Ülkemizdeki okul müdürlüğü ve müdür yardımcılığı görevleri ile benzer hizmetleri yaparlar.

4. Her okulun öğretmenler kurulu; Müfredat programı öğrenci devam devamsızlığı, disiplin problemleri. vb. her faaliyetten sorumludur.

5. Nitelikli personelden oluşan eğitim örgütleri, komiteleri ve kuruluşları; Eğitim Bakanlığına doğrudan bağlı kuruluşlar ile Kamu Kuruluşları ve diğer kuruluşlar bulunmaktadır. Bunlar; Pedagoji Enstitüsü; (ilk ve orta öğretim konularında araştırma çalışması yapan özerk bir kuruluştur.), okul binaları Organizasyonu, Ders Kitapları Basım Şirketi, ilk ve Ortaöğretimde Okul Danışmanları, Çevre Eğitimi Merkezi, Gençler için Danışma Merkezleri, 19 Uygulamalı Eğitim Merkezi.

Bunun yanı sıra her bir okul; Öğrenci Toplulukları, Okul Kurulu, Okul Komitesi, Sınıf Kurulu, Aile Birliği organlarıncı desteklenir. Özel okulların Programları Bakanlıkça onaylamak zorundadır.

İspanya Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Eğitim sorumluluğu devlet ve tam yetkiye sahip 7 özerk toplulukça üstlenilir. Uygulamada devlet; zorunlu eğitimin süresi, resmi dil ilan edilen İspanyolca ve ilgili topluluk dilinin kullanılması, topluluğun sorum-

luluklarına rağmen kendi diline sahip özerk topluluklarda İspanyolca öğrenme hakkı, özerk topluluklarda yatırımların planlanması, denetimi, burs politikası, eğitimde uluslararası işbirliği konularında sorumludur. İspanya Anayasası eğitimde, akademik şartların tüm ülkede uygulanacak şartlarının belirlenmesi, eğitim hakları ilkesinin uygulanması hususlarında devlete tam yetki vermektedir.

İspanya'da eğitimin merkezi yönetimi Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından yürütülür. Bakanlığın iki sorumluluğu bulunmaktadır. Bunlar; özerk eğitim idareleri ile devletin genel eğitim politikasını teklif etmek uygulamak ve koordine etmek, henüz eğitimde tam yetkiye sahip olmayan 10 özerk topluluğa tekabül eden 27 vilayette eğitimi yönetmektedir.

Bakanlık daireleri aşağıdaki gibi gruplandırılır.

1. Devlet Sekreterliği: Pedagojik Yenileme, Okullar, Mesleki Eğitim ve Eğitimi Teşvik ve Eğitim Koordinasyonu ile Teftiş Genel Müdürlüğü

2. Devlet Üniversite ve Araştırma Sekreterliği:

3. Devlet Eğitim ve Bilim Alt Sekreterliği: Teknik, Yatırım Personel Hizmetleri Genel Müdürlükleri

Fransa Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Fransa'da eğitimin laik olması, 16 yaşına kadar zorunlu olması ve zorunlu eğitimin kamu hizmeti olarak parasız olması temel ilkeleri benimsenmiştir.

Bütün öğretim kurumları, -kamu ve özel- Milli Eğitim Bakanlığı ya da sorumluluğundaki organlar tarafından çıkarılan yönetmelikler ve kararlar ile yönetilir. Bütün eğitim kurumları, -kamu ve özel- Milli Eğitim Bakanlığı ya da sorumluluğundaki organlar tarafından çıkarılan yönetmelikler ve kararlar ile yönetilir.

Örgüt Yapısı: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı 1988 yılından beri biri teknik eğitim, diğeri gençlik ve spor konularından sorumlu iki müstearlık tarafından yürütülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı merkez yönetimi aşağıdaki birimlerden oluşur.

1. Bakanlık Özel Kalemine doğrudan bağlı kuruluşlar: Özel Kalem, Tef-

Mesleki yönlendirmede; bireyin ilgi, istek ve yeteneklerinin ön plana çıkarılması, bireylerin bu doğrultuda hayata, mesleğe ve yüksek öğretime yönlendirmelerinin sağlanması,

larını evde, özel okullarda ya da devlet tarafından kurulmuş okullarda eğitilebilir. Devletin anayasal görevi parasız ilköğretim sağlamak ve kamu ihtiyaçlarını göz önüne alarak özel ve ortak teşebbüsleri desteklemektedir.

İlkokulların büyük çoğunluğu devletten yardım alan papaz yönetiminde psikoposluk bünyesinde kurulmuş okullardır. Son yıllarda az sayıda çok mezhepli okullar, bölgede yaşayan ebeveynler tarafından kurulmuştur ve bu okullar da diğer okullar gibi devlet desteği altındadır.

İlkokullar 1975'e kadar, genellikle yörenin din adamları tarafından bireysel idare ile yönetilirdi. Bu tarihten sonra devlet okulları için yönetim kurulu sistemi kuruldu. Kurul okulların günlük idaresinden sorumludur. Okullar eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen yöntemlere tabidir. Okulu idare eden yetkili din adamı yönetim kurulunun oluşturulmasında gerekli işlemele-ri yürütür.

Ülkede dört çeşit orta düzey öğretim okulları vardır. Bunlar: Özel orta- okullar, genel mesleki okullar, çok amaçlı okullar ve halk okullarıdır. Orta okullar özel idare ile yönetilir. Çoğunluğu dini topluluklar, genel idare kurulu veya bireyler tarafından idare edilir. Bu okullar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tanınmak zorundadırlar.

1967 yılından beri, orta öğretim ücretsizdir. Özel olarak idare edilmelerine rağmen Milli Eğitim Bakanlığından büyük finansal yardım alırlar. %90 ci-

tiş Kurulu, Mali Denetim, Eğitim-Ekonomi Yüksek Kurulu

2. Eğitim Müdürlükleri

3. Genel Müdürlükler ve Daireler: Yurtiçi ve Yurtdışı ilişkiler, idari personel ve öğretmen, bütçe, değerlendirme ve planlama, bilgi ve iletişim vb.

4. Araştırma ve Yüksek Öğretim Müdürlükleri

5. Bakanlığa danışma birimi görev yapan değişik gruplar mevcuttur. Bunlar; Milli Program Konseyi: Eğitim sisteminin değerlendirilmesi konusunda uzman kişilerden oluşur. Bu Konsey eğitim programları hazırlar, içerik ve bilgi değişikliğinin adaptasyonu ilgili kararları Bakanlık adına açıklar.

Ayrıca, Bakanın doğrudan himayesi altında (6) ulusal kamu kuruluşu eğitimle ilgili çalışmalar yapmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, bölgesel birimlerde; birçok birimin bir araya getirildiği akademi olarak adlandırılan merkezlerin, idari birim sorumlusu (rektör) tarafından temsil edilir.

Bakanlık akademilere, 1982'den itibaren çok daha fazla özerklik vermiştir. Buna karşın; eğitim politikasını, hedeflerini, programlarını ve diploma düzeylerini belirler. Bunun yanı sıra eğitim, öğretmen alımı ve statülerini belirlemekten sorumludur. Akademilerin ise daimi yönetmelikleri vardır. Teftiş birimi, farklı danışma kurallarını, bağlı kuruluşların bölgesel temsilci-

liklerini, danışma ve enformasyon hizmetlerini, okul sağlık hizmetlerini vb. içeren ve merkezi yönetim yapısına göre düzenlenmiş, rektörlük: İl düzeyinde, rektör, akademi müfettişi, Milli Eğitim İl müdürlerince temsil edilir. Akademi müfettişleri, her şeyden önce yönetimden, mali konulardan, araştırmalardan ve bazı personel kategorileriyle ilgili konulardan sorumludur. Okullarda, kurum başkanları yönetim ve teşkilat konusunda sorumluluk zincirinin en son halkasını oluştururlar. Yetki ve sorumluluklar her şeyden önce idari ve hukuki statülere bağlıdır.

İrlanda Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

İrlanda'da eğitimle ilgili bütün sorumluluklar İrlanda hükümetinin bir üyesi olan ve Ulusal Parlamenta'ya karşı sorumlu olan Eğitim Bakanlığına aittir.

Bakanlığın iç yapısı eğitim sisteminin üç temel düzeyine cevap verecek şekilde oluşturulur. Buna ek olarak Avrupa Topluluğu ve diğer uluslar arası ilişkiler, bütün bölümün personel ve muhasebe ihtiyaçları ile ilgili basın ve enformasyon birimleri gibi destek şubeleri vardır.

İrlanda Anayasası, ailenin çocuğun ilk ve doğal eğitimcisi olduğunu ve çocuklarının eğitiminde serbest olduklarını belirtir. Bu nedenle aileler, çocuk-

varında öğretmen maaş ve ücretleri, bina teçhizat giderleri gibi.

1987'de Danışma organı olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Müfredat Programı ve Değerlendirme Milli Konseyi kurulmuştur. Bu kurul, Sınavlar Kurulunun yerini almıştır.

İtalya Eğitim Sisteminin örgüt ve Yönetim Yapısı

İtalya'da tüm resmi ilk ve ortaöğretim kurumları, Halk Eğitim Bakanlığı'nın kontrolü altındadır. Ancak eğitim yüzde yüz hükümetin sorumluluğunda değildir. Bütün okulların diploma veya sertifikalarının tanınması için Bakanlığın hazırladığı kanunlara, yönergelere ve düzenlemelere uyması gerekir. Halk Eğitim Bakanına Müsteşar yardım eder. Halk yönetim reformuna göre merkezi idare, bakanlık seviyesinde sekiz genel müdürlük tarafından yapılmaktadır. Bunlar: İlköğretim, 1.devre ortaöğretim: klasik ve fen liseleri, ilkökul öğretmenliği eğitimi, teknik eğitim, meslek eğitimi, kültürel mübadeleler, personel işleri, özel öğretimidir. Özel bölümler, beden ve spor eğitimi, sanat eğitimi ve ödemeler üç denetim kurulunun kontrolündedir. Okul öncesi eğitim: okul öncesi okullar bölümünün kontrolündedir.

Bakanlığın önemli bir bölümü olan çalışma ve planlama bölümü ülke çapında koordinasyon ve araştırma, uygulama ve hizmet içi eğitimleri sağlar. Halk Eğitim Milli Konseyi Bakanlığın

danışma kuruluudur. Kurul: okul faaliyet ve hizmetini tespit eder ve öğretim programlarını hazırlar. Bakan bu kurulun tespit ettiği yönetim ilkelerine uymak zorundadır.

Bakanlık, her bölge için bir bölgesel yönetici atar. Bu yönetici: II. Devre ortaöğretim öğretim ve öğretmenlerin yönetim ve organizasyonundan sorumludur. Ayrıca, merkezle bölgesel yönetim arasındaki koordinasyonu sağlar. Yerel seviyede bakanlık merkezi yönetiminin bir koludur ve Yerel Eğitim Müdürlüklerini açar. Bu müdürlüklerin görevleri kanun ve yönetmeliklerle belirtilmiştir. İlk ve ortaokulların öğretmen ve müdürleri doğrudan Yerel Eğitim Müdürlüklerine karşı sorumludur. Yerel Eğitim Müdürlükleri, öğretmenler, aileler ve bölgesel ve yerel otoritelerden oluşan yerel okul konseyleri ile birlikte kanunlar çerçevesinde işler.

Lüksembourg Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Lüksembourg'da üç dilin kullanılması örgün eğitimde yazılı ve sözlü olarak zorunludur. Almanca, Fransızca. Lüksemburgca dillerinden oluşan ülkedeki çok dillilik, her dil için farklı bir idari yapının düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bütün eğitim sektörleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve yürürlüğe konan yönetmelik ve talimatlarla yönetilir.

Öğretim kurumlarının doğrudan yönetimi; devlet, mahalli idareler, özel

Ortak ve seçmeli derslerle öğrencilerin hem meslek yaşamına hem de üst öğretim kurumlarına hazırlanmalarının sağlanması, eğitimde AB'ye uyum tedbirleri arasındadır.

kurum ve kuruluşlar ve kiliseler tarafından uygulanır. Ülkede eğitim sisteminin programı ve yönetimi konusunda yetkili olan Eğitim Yüksek Kurulu, Bakanlığın Danışma Birimidir. Üyeleri, Bakan tarafından seçilen Kurul, din adamları, öğretmen, ebeveyn, sanayi kesimi ve çeşitli bakanlıklardan oluşan 42 kişiden oluşmuştur.

Hollanda Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Hollanda anayasasına göre eğitim, özel ve resmi eğitim kurumları tarafından serbestlik ve özgürlük felsefesine göre yönetilmektedir. Resmi eğitim kurumları, ya devlet ya da yerel otoriteler tarafından bu görüşe göre işletilir. (Hollanda'da bölgesel okullar yoktur.)

Eğitimin her seviyesinde hizmet veren özel eğitim kurumları bağımsız olarak hareket edebilmekte ve dini ya da dini olmayan prensiplere göre çalışabilmektedir. İlköğretim seviyesinde okulların %70'i, ortaöğretim seviyesinde de okulların %80'i özel kurumlardır.

Resmi ve özel okullar aynı kriterlere göre finanse edilirler. Devlet ve özel kurumlarda verilen diploma ve belgelerin değeri ve geçerliliği eşittir. Farklılaşmış resmi ve özel eğitim sisteminin sorumluluğu, bütünüyle Eğitim ve Bilim Bakanlığına ve Hollanda Parlamentosu kanun yapma gücüne aittir.

Zorunlu dersler, sınavlar vb. konulardaki kanunlar, hükümler ve düzenleme kararları resmi ve özel tüm okullar için merkezi otorite tarafından belirlenir ve denetim Merkezi Devlet Müfettişleri tarafından yapılır.

Hollanda'da eğitim politikasının

belirlenmesi ve uygulanması işi eğitimin gelişmesinde rehber olan danışmanlık kurumlarının işbirliği ile yapılır ve kurul üyeleri bakan tarafından atanır.

Portekiz Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

Eğitim başka bakanlıklara bağlı kurumlar dışında, merkezi yetkili makamlarca Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde hükümet ve parlamento kararlarına uygun olarak uygulanır. Bu makamlar, gerekli ek kararları, yönerge ve diğer açıklayıcı bilgi ve tebliğler hazırlarlar. Bakanlığın tasarım, planlama, koordinasyon ve denetim görevi vardır. Ocak 1987'den itibaren Eğitim yönetimi yeniden düzenlenmiş ve bölgesel birimler yeniden yapılandırılmıştır. Buna bağlı olarak kurulan Bölge Eğitim Müdürlükleri, bölgesel seviyedeki yüksek öğretim seviyesi dışında kalan bölgesel eğitim kurumlarının koordinasyonu ve desteklenmesini sağlar ve idari özerkliğe sahiptirler.

Kamu eğitimi finansmanı, Eğitim Bakanlığı ya da diğer bakanlıklar tarafından sağlanır. Yerel yetkili makamlar, okul öncesi ve ilköğretim kurumlarının yapımı ve ek yatırımların (sosyal yardım, okul taşımacılığı vb.) finansmanı ile ilgili bazı sorumlulukları üstlenmiştir.

Merkezi yetkili makamlar: Doğrudan Bakana ya da Eyalet Bakanına bağlıdır ve danışma, yardım, teknik yönetim ve planlama, bilim ve araştırma, yönlendirme ve eğitim sisteminin koordinasyonu ve denetim organları vardır. Ülke genelinde planlama ve teknik ve idari kadrolar konusunda; Genel Sekreterlik, Araştırma Planlama ve İdari Mali İşler Daireleri bulunmaktadır.

Araştırma ve Kalkınma Koordinasyonu konusunda; Eğitimde Yenilik Enstitüsü, Bilimsel Araştırma Ulusal Enstitüsü ve Portekiz Dil ve Kültürü Enstitüsü, denetim ve izleme konusun-

da; Eğitim ve Teftiş Kurulu, Eğitim Sistemi Koordinasyonu konusunda; Yüksek Öğretim G.M., Temel ve Orta-öğretim Genel Müdürlüğü, Teknik Sanat ve Mesleki Eğitim Dairesi, Eğitimi Geliştirme Genel Müdürlüğü, eğitim Yönetimi Genel Müdürlüğü, Eğitim Sosyal İşler Enstitüsü ve Spor Geliştirme Ulusal Enstitüsü vardır. Bakanlık üst düzey görevlileri, sendika temsilcisi ve patronları, Bakanlık tarafından görevlendirilen uzmanlar ve diğer kamu kuruluşları temsilcilerinden oluşan bir Danışma Konseyi, eğitim konusunda politikaların belirlenmesi ve eğitimle ilgilenen çeşitli sosyal sektörlerin katılımının sağlanması ile görevlidir.

Birleşik Krallık (İngiltere ve GAL Ülkeleri) Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı

İngiltere, Galler, Kuzey İrlanda ve Kuzey İskoçya olarak ele alınan Birleşik Krallıkta farklı hizmetler için sorumluluklar; merkezi hükümet, yerel idare ile eğitim kuruluşlarının ve öğretim mesleğinin idari makamları arasında paylaşılmıştır.

Ayrıca; İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda eğitim sistemleri arasında özellikle okulların organizasyonu, yönetim ve denetime ilişkin farklılıklar vardır. İskoçya'da bağımsız yaşamaya dayanan bir eğitim sistemi vardır.

İngiltere eğitim sisteminde Hükümetin Birleşik Krallıktaki üniversitelerle ilişkilerinden ve bu üniversitelere destek sağlamaktan Eğitim ve Bilim

Standardlar bütün ülkelerin uyması mecburi fiziki ve nitelik ölçülerini kapsamaktadır. Avrupa Topluluğunda tek devlete geçişle birlikte genel eğitim ve kültür alanında standard ve ortak politika mevzuu olmayacaktır.

Bölümü (DES) sorumludur. Galler Dairesi (WO) üniversite dışı öğretimden sorumludur ve Galler'deki üniversiteler için danışma birimi pozisyonundadır. Kuzey İrlanda Eğitim Bölümü (DENI) Kuzey İrlanda'daki üniversite dışı öğretimden tam olarak sorumludur ve Kuzey İrlanda'daki üniversiteler için danışma birimi pozisyonundadır. Merkezi İdare;

1. Okul çağındaki temel müfredat programlarını milli politika çerçevesinde belirler, bu konudaki araştırma çalışmalarını destekler.

2. Resmi sınavların geliştirilmesini destekler.

3. Minimum düzeyde eğitim standardını belirler.

Merkezi idare okul kurmak yada yönetme ile ilgilenmez sadece okulların görevlerini tam olarak yapıp yapmadıklarını denetler ve gerek görürse müdahale eder.

Yerel idare tarafından yapılan öğretmen maaşı dahil harcamalar merkezi hükümet tarafından kısmen gelir vergilerinden veya yerel idare hizmetlerinden ödenen vergilerle karşılanır.

İrlanda'da, merkezi olmayan sistemde, okul eğitimi ve üniversiteler sonrası eğitimin sağlanması yerel yönetimin sorumluluğundadır. İngiltere ve Galler'de 117 yerel eğitim idaresi ve Kuzey İrlanda'da (5) eğitim ve Kütüphane Kurulu bulunmaktadır. İdari bölgeler ve Büyük şehir il ilçeleri ve Londra ilçeleri için Eğitim Komitesi oluşturulur. Bu komite idarenin seçil-

miş üyelerinin %50 sini kapsar ve diğer üyeler eğitim alanında uzman ve deneyim sahibi kişilerden oluşturulur. Eğitim Komitesi okul ve üniversitelerin yönetimi, bakım ve çalışması, öğretmen görevlendirilmesi ve idaresi, araç ve materyalini sağlar.

Maddi olarak desteklenen okul yönetiminde yerel organların daha fazla temsil edilmesi gerekmektedir. Başöğretmenin görevlendirilmesi ya da çıkarılmasında daha fazla yetkisi vardır. Yöneticilerin sorumlulukları da artmaktadır. 200 den fazla öğrencili ilk ve orta öğretim okullarının yönetim organları okulun işletme masraflarını karşılayacak bir bütçeye sahiptir. Yerel Yönetim İdaresi Merkezi hükümetçe onaylanacaktır.

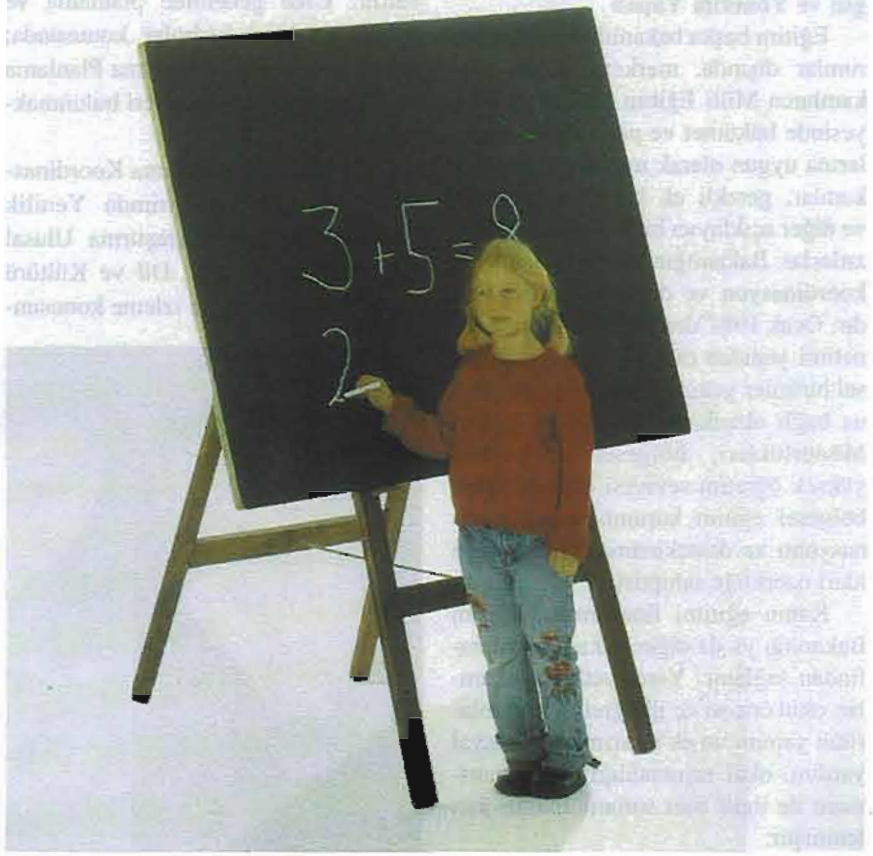
Kuzey İrlanda'nın da İngiltere ve Galler örneğini yansıtmaya rağmen okulların mali yönetim sorumluluğu Yönetim Kuruluna verilir.

Yerel eğitim idaresince desteklenen bağış destekli bir okulda, velilerin gizli oyu ile Yerel Eğitim İdaresinin

denetiminden vazgeçme talebinde bulunulabilir. Bu durum merkezi hükümetten, Yerel Eğitim İdaresinden aldıkları destek kadar destek almalarını sağlar.

Bağımsız Okullar, kamu fonlarından destek almaz ancak ücretler ve bağışlarla masraflarını karşılarlar. Okul binası, kalma yeri ve eğitim vasıflarını düzeltmek için merkezi hükümetten talepte bulunulabilir. Bu okulların merkezi, hükümet eğitim dairesine kayıt olmaları gerekir ve Kraliyet Teftiş Kurulunun teftişine açıktırlar. Özel kuruluşlar, her yaştaki öğrencilerden ücret talep ederler.

Merkezi yönetim bölümlerinin yerel idaresine kadar tavsiyede bulunan bir çok danışma organı bulunmaktadır. İngiltere ve Galler için üç yeni organ; Milli Müdafaa Kurulu, Galler Müfredat Kurulu, Okul Sınav ve Müfredat Kurulu. Kuzey İrlanda'da Müfredat Kurulu ve K. İrlanda Okul sınavlarını Değerlendirme Kurulu aynı organlardır.

Avrupa Topluluğu, ekonomik olan veya ekonomiye yansıyan konularda bütünleşmeyi sağlama gayretindedir. Bu bütünleşmesi her şeyin eşitlenmesi anlamında olmayıp, pürüzsüz işlemeyi sağlayacak yeterli kurallar bütünüdür.

İskoçya'da, kamu sektörü eğitimi; merkezi ve yerel yönetim arasında bir ortaklıktır. İskoçya Devlet Başkanı İskoçya Eğitim Bürosu Bölümü (SOED) yoluyla hizmetlerin baştan başa denetimi ve gelişiminden Parlamento'ya karşı sorumludur. Bölümün diğer görevleri arasında eğitim binalarının standartları ve masraflarını denetleme vardır. Müfredat programları ve öğretim yöntemleri gibi konularda rehberlik eder. Teftiş Kurulu ile birlikte İskoç Müfredat Danışma Kurulu, İskoç Sınav Kurulu ve İskoç Mesleki Eğitim Kurulu Danışma organlarıdır.

Sonuç

Avrupa Topluluğu, ekonomik olan veya ekonomiye yansıyan konularda bütünleşmeyi sağlama gayretindedir. Bu bütünleşmesi her şeyin eşitlenmesi anlamında olmayıp, pürüzsüz işlemeyi sağlayacak yeterli kurallar bütünüdür. Bunlar ortak politikalar, asgari müşterekler ve standartlar olmak üzere üç başlık altında toplanır. Standartlar bütün ülkelerin uyması mecburi fiziki ve nitelik ölçülerini kapsamaktadır. Avrupa Topluluğunda tek devlete geçişle birlikte genel eğitim ve kültür alanında standard ve ortak politika mevzuu olmayacaktır. (Dülger-1989).

Bütün bunların yanında Milli Eğitim Bakanlığı'na eğitimde Avrupa Birliği'ne uyum açısından faydalı olacağı umulan çalışmaların yapılması gerek-

mektedir. Bunlar;

1. 15. ve 16. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlar doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimin orta öğretim sistemi bütünlüğü içinde ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması, bugünkü çok türlü ve parçalı yapıdan kurtarılarak birlik içinde çeşitliliği yansıtan, kaynak kullanımında verimliliği getiren, yeterliliğe dayalı, çok amaçlı ve demokratik bir yapılanmaya dönüştürülmesi, bazı okulların önüne konulan hazırlık sınıfları ve bu sınıflarda verilen yabancı dil eğitiminin niteliğinin değerlendirilmesi, zorunlu eğitim süresinin uzatılması mevcut merkez ve taşra teşkilatının yeniden düzenlenmesi,

2. Emegün (iş gücünün) ve hizmetin serbest dolaşımının gerçekleşebilmesi için gereken meslek standartları ve yetki belgelendirmeleri yapılacak şekilde, yönetsel ve örgütsel oluşum içinde örgün mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitimin örgütlenmesi,

3. AT ülkelerinin genelinde görülen ve eğitim sisteminin daha demokratik ve katılımcı hale getirilebilmesi konusunda Türk Milli Eğitiminin içinde çalışmalar yapılarak mevcut mevzuatın yeniden düzenlenmesi,

4. Mesleki yönlendirmede; bireyin ilgi, istek ve yeteneklerinin ön plana çıkarılması, bireylerin bu doğrultuda hayata, mesleğe ve yüksek öğretime yönlendirmelerinin sağlanması,

5. Ortak ve seçmeli derslerle öğrencilerin hem meslek yaşamına hem de üst öğretim kurumlarına hazırlanmalarının sağlanması,

KAYNAKLAR

1. M.E.B. Talim ve Ter. Kur. Başk. Yayınları, Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Politikaları, 1996 Ankara
2. Başaran, İ.E., Türkiye Eğitim Sistemi, 1993 Ankara
3. Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, M.E.B. Dış İliş. Gen. Müd. Komisyonu, 1996, Ankara
4. Dülger, İ. Eğitim Standartları ve Belgelendirmenin A.T.nda Serbest Dolaşım İlişkisi, ATAUM 1989, Ankara
5. Avrupa Birliği Eğitim Politikası, M.E.B. Talim Terbiye Kurulu Raporu, 2000 Ankara
6. Sungur, K. AB ve Türkiye Uyumlaşma Süreci ve Küreselleşme Açısından Öğretmen Eğitimi Üzerine Bir İnceleme, ATAUM, Temel Eğitim Kursu-26. Dönem, 2000 Ankara
7. M.E.B. Projeler Koor. Kur. Bşk. Avrupa Birliği, Türkiye İçin Avrupa Stratejisi, Çeviri, 2000 Ankara
8. Avrupa Birliği Entegrasyonda Türk Üniversitelerinin Rolü, T.C. Cumhurbaşkanlığı, 1998 Ankara
9. Sezgin, İlhan. Avrupa Birliği, Öğretim ve Gençlik Politikaları, ATAUM Ders Notları 2000 Ankara
10. Kaymakçı, F. Avrupa Topluluğu Eğitim, Staj ve Gençlik Programları Rehberi, M.E.B. Dış İliş. Gen. Müd. Yayınları, 1994 Ankara
11. AVRUPA Birliği ve Türkiye, T.C. Dış Ticaret Müsteşarlığı, 1999, Ankara
12. MEB Araştırma, Plan. ve Koordinat. Kur. Yayınları, Milli Eğitim Sayısal Veriler 2000, 2000 Ankara.

TÜRK GENÇİ-TÜRK AYDINI!

Derleyen: Şükrü ER

Muhterem Gençler,
Hayat mücadeleden
ibarettir. Bundan do-
layı hayatta iki şey vardır. Galip
olmak, mağlup olmak.

Size, Türk gençliğine bıraktı-
ğımız, sunduğumuz, vicdani
emanet, yalnız ve daima galip
olmaktır ve eminim daima galip
olacaksınız.

Bunun için dimağlarınıza,

bilgi ve anlayışınıza, gerekirse
bileklerinize, pazularınıza, ba-
caklarınıza müracaat edecek, fa-
kat sonunda mutlaka ve mutlaka
o gayeye varacağız. (18.03.1923
Tarsus)

Bunda muvaffak olmak için
aydınlarımızla, halkın düşünce
ve amacı arasında tabii bir uy-
gunluğun olması gerekir. Yani
aydınların halka telkin edeceği

**Gençler,
Cesaretimizi
destekleyen ve
sürdüren sizsiniz. Siz
almakta olduğunuz
terbiye ve bilgi ile,
insanlık meziyetinin,
vatan sevgisinin, fikir
hürriyetinin en
kıymetli timsali
olacaksınız.**

ülkü, halkın ruh ve vicdanından alınmış olmalı. Halbuki bizde böyle mi olmuştur. O aydınların telkinleri milletimizin ruh derinliğinden alınmış ülküler midir? Şüphesiz hayır. Aydınlarımız içinde çok iyi düşünenler vardır. Fakat umumiyet itibariyle şu hatamız da vardır ki, araştırma ve incelemelerimize esas olarak, çoğunlukla kendi memleketimizi, kendi tarihimizi, kendi geleceklerimizi, kendi özelliklerimizi ve ihtiyaçlarımızı almayız. Aydınlarımız belki bütün cihazı, bütün diğer milletleri tanır, lakin kendimizi bilmeyiz...

Gençlerimiz ve aydınlarımız ne için yürüdüklerini ve ne yapacaklarını evvela kendi dimağlarında iyice kararlaştırmalı, onları halk tarafından iyice sindirilebilir ve kabul edilebilir bir hale getirmeli, onları ancak ondan sonra ortaya atmalıdır...

Gençlerimizin, gördükleri acı memleket tecrübelerinden fay-

dalanarak, faal, memlekete hizmet eden, azim ve imanla donatılmış olarak vazifelerini hakkıyla yerine getireceklerine eminim. (20.03.1923 Konya)

Büyük davamız, en uygar ve en zengin millet olarak varlığımızı yükseltmektir.

Bu, yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde temelli bir devrim yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir. Bu ideali en kısa bir zamanda başarmak için, fikir ve hareketi, beraber yürütmek zorundayız. Bu teşebbüste başarı, ancak türeli bir plânla ve en rasyonel tarzda çalışmakla mümkün olabilir. Bu sebeple okuyup yazma bilmeyen tek vatandaş bırakmamak, memleketin büyük kalkınma savaşının ve yeni çatısının istediği teknik elemanları yetiştirmek,

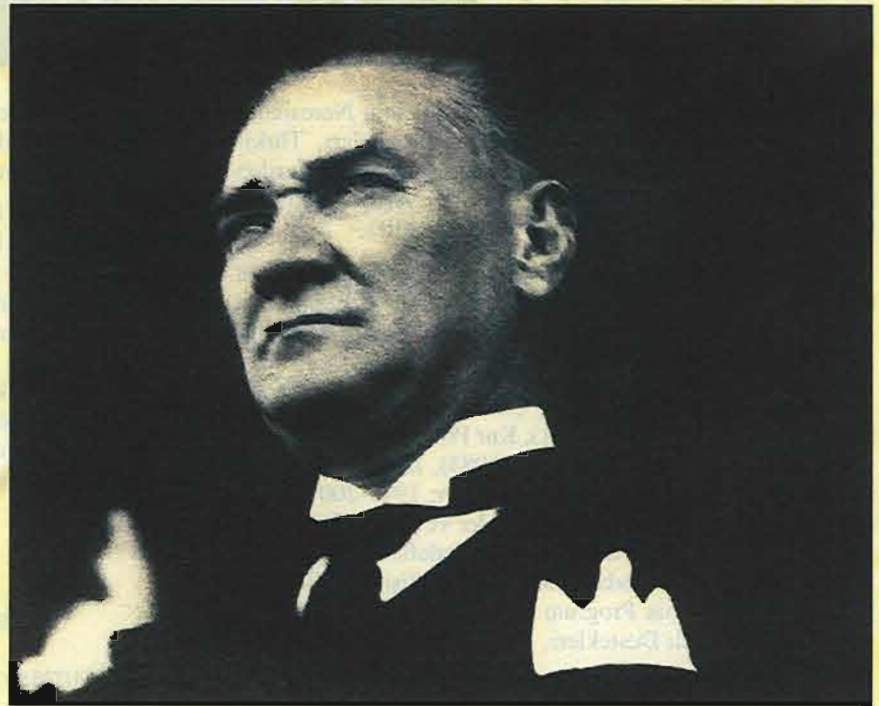
memleket davalarının ideolojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesle yaşatacak fert ve kurumları yaratmak; işte bu önemli dayanakları en kısa zamanda sağlamak, eğitimimizin üzerine aldığı büyük ve ağır mecburiyetlerdir. (1.11.1937 Ankara)

Gençler,

Cesaretimizi destekleyen ve sürdüren sizsiniz. Siz almakta olduğunuz terbiye ve bilgi ile, insanlık meziyetinin, vatan sevgisinin, fikir hürriyetinin en kıymetli timsali olacaksınız.

Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk; onu yüceltecek ve yaşatacak sizsiniz. (30.08.1924 Dumlupınar)

(Atatürk'ün muhtelif konuşmalarından Y.Müh. Şükrü ER tarafından derlenmiştir)

Prof. Dr. Emin ÇARIKCI'nın Yeni Kitabı EKONOMİK GELİŞMELER ve TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ

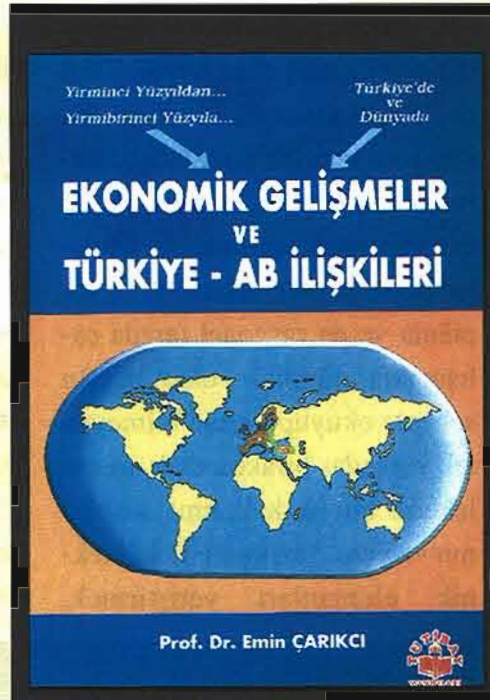
Çankaya Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyelerinden, Mart-2000'den bu yana İtv'de yayınlanan "Ekonomik Analiz" Programını hazırlayıp-sunan Prof. Dr. Emin ÇARIKCI'nın, TUTİBAY yayını olan EKONOMİK GELİŞMELER ve TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ konulu yeni kitabı, Eylül-2001'de yayınlandı. Bu kitapta; 20. Yüzyıldan, 21. Yüzyıla Türkiye'de ve Dünyadaki ekonomik gelişmeler; 1994 ile 2000-2001 yıllarındaki ekonomik krizlerin sebepleri ve sonuçları; Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ile ilişkileri ve bu ülkelerdeki ekonomik gelişmeler ve Türkiye-AB ilişkileri istatistikî verilerle dayanarak derinliğine incelenmiştir. 6 Bölümden oluşan bu kitapta 33 makale yer almaktadır. Sırası ile bunlar;

I-Bölümde, Öğrencilere Ekonomik Tavsiyeler, Serbest Pazar Ekonomisinin Neresindeyiz?, Enflasyon Çeşitleri, Sebepleri ve Sonuçları, Türkiye'nin Dünya Ekonomisindeki Yeri, KOBİ'lere Verilen Ekonomik Teşvikler ve Ekonomik Etkileri, Aşırı Ücretler ve İşsizlik, Türkiye'de Özelleştirme ve Beklentiler,

II-Bölümde, Cumhuriyetten Bugüne Türkiye'nin İktisat Politikaları ve Sonuçları, Son Yüzyılda Dünya Ekonomisi ve Türk Dünyası, Serbest Bölgeler ile Karşı Ticaretin (Countertrade) Ekonomik Etkileri,

III-Bölümde, Devlet İç Borç Çıkması (1991), Ekonomik İstikrar Programı İhtiyacı (1991), Kur Politikalarının Dış Ticarete ve Sanayileşmeye Etkileri (1983), İktisadi Gelişmeler, Ekonomik Kriz ve 5 Nisan Kararları; 1999-2001 Yıllarında Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler ve Devlet Bütçelerinin (2001 yılı Ek Bütçe dahil) Temel Hedefleri ve Beklentileri, 2000-2001 Yıllarındaki Ekonomik Gelişmeler, İktisadi Kriz, Yeni Ekonomik Program (YEP) ve YEP'e IMF-Dünya Bankasının Mali Destekleri,

IV-Bölümde, Dünyada ve Türkiye'de 42 Soruda Doğru-

dan Yabancı Sermaye (DYS) Yatırımları, 48 Soruda Dış Ticarete Gelişmeler ve Türkiye'de Uygulanan Dış Ticareti Teşvik Politikaları,

V-Bölümde, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT-ECO), İslam Konferansı Teşkilatı ve İslam Kalkınma Bankası, Türk Cumhuriyetlerinde Ekonomik Gelişmeler ve Türkiye'nin Ekonomik Destekleri ve Bu Ülkelerin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Temel Ekonomik Göstergeleri,

VI-Bölümde, Türkiye-AB Ekonomik İlişkileri ve Gümrük Birliği'nin (GB'nin) Sonuçları, Türkiye'nin AB'ye Tam Üyelik Meselesi ve Kriterleri, Türkiye İçin Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) ve Türkiye'nin AB ile ilgili Ulusal Programı gibi konulardır.

Prof. Dr. Emin Çarıkçı, 1991 ve 1995 yıllarında da Türkiye'nin iç ve dış ekonomik meseleleri ve çözüm yolları üzerine yazmış olduğu makaleleri iki ayrı kitapta toplamıştı. Bu kitaplar kamuoyunda ve okuyucu kitlesinde büyük bir ilgi görmüştü.

Bundan önceki kitaplar hakkında okuyucuların ifade ettiği gibi "Bu kitap, Uluslararası İktisat, AB ve Türkiye Ekonomisi dersleri için yardımcı bir ders kitabı olarak kullanılabilir gibi, Ekonomi Politikası konusunda Kamu Kurumları Uzman Yardımcılığı, Müfettişlik, Hesap Uzmanlığı, Kaymakamlık gibi sınavlara girecek üniversite mezunları için de önemli bir kaynaktır". Türkiye'nin iç ve dış ekonomik sorunları ve çözüm yolları ile, Dünya ekonomisindeki gelişmeler konularında ilgi duyanlara ve bilgilerini tazelemek isteyen okuyucularımıza önemle tavsiye olunur.

Not: İsteme Adresi:

TUTİBAY Yayınları, Şehit Adem Yavuz Sokak No:3/7,

Kızılay/ANKARA (veya kitapçılarda)

TUTİBAY Tel: (0.312) 419 45 06/07 Fax: (0.312) 419 65 32

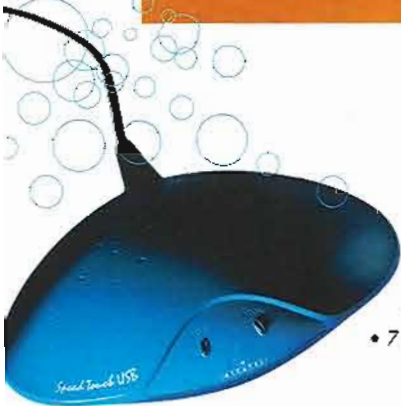

Bazıları alır başını gider!

Çünkü onlar en son teknolojileri kullanmayı bilirler.

Alcatel, bilgisayarınızla normal telefon hattınız arasına yerleştireceğiniz, genişband erişim hızı sağlayan çok yetenekli, ama bir o kadar da ekonomik bir çözüm geliştirdi: **Speed Touch ADSL Modem Ailesi**. İnternet'ten daha çok verim ve keyif alarsınız diye.

- İnternet'e bağlıken bile telefonunuz meşgul olmaz. Yani soru yaparken "alo" diyebilirsiniz.
- Ev kullanıcılarından kurumlara kadar farklı İnternet ihtiyaçlarını karşılayacak kapasitededir.
- Dial-up bağlantıya göre 200 kate kadar daha hızlı İnternet'e erişim olanağı sunar.
- 7 gün x 24 saat sürekli kesintisiz İnternet erişimi sağlar.

Speed Touch USB
Hızlı İnternet Modem

ALCATEL

ARCHITECTS OF AN INTERNET WORLD

www.alcatel.com.tr/adsl

ADSL Bilgi Hattı: 0212.336 39 39

taşıyor!

"Aldanan oldukça aldatan da olacaktır"

"Aldanan oldukça aldatan da olacaktır"

Denge

Yeni Kayseri

Giresun Aydın

Polis birimlerine
Dost Haber
standart geldi

...skilabının 12 birimi mes-
lek standartlarına kavuştu.

Olay

metlerine 1 Ağustos 2001 tarihinden itibaren TS-ISO 9000 Kalite Güvencesi Yönetimi ve TS-EN-ISO 9000 Çe...

Boyalı yiyecek v

Türkiye
Metin Arısoy

resin
ul'da
cak

İş polisi zanlıya
enini açtı
tek ve **tekrarlı**

Gün

22 Kasım
Ma.

Kaliteye katkı plaketi

Turkcell'de mağdurlar
Çok az kuruluştan kaliteyi yansıtan bir müşteri ilişkileri birimi olarak bir rekabete definen Sogutlu, "Borsada halkın tepkisiyle mağdurları bulduk"

ISKANDAL
kaliteye hazırlanıyor

larak büyük bir sınav veriyorsun. Senin her kelime
yanıpsıyor. Bu darbeye er az kasada geçecek. U-
kiye-i dâhileye okumaları yılları sürmekteydi. U-
retin ve hâmette bin ok olunsun. Ortada kal-
dıracak tek yâ, standart ve kalıcıdır. Geçmişlerdir.
Kâhî âlemdeki enliğin envarını yitirmiş-
dir. En büyük sâhâların birisi olacaktı.

A "EQQ" anketiğinde her yıl Avrupa'nın farklı ülkelerinde düzenlenen Kalite Kongresi'nin 43'üncüsü İstanbul'da yapıldı. 1-4 Ocak tarihleri arasında 140'ten fazla Kongre Sarayında gerçekleştirilen Avrupa

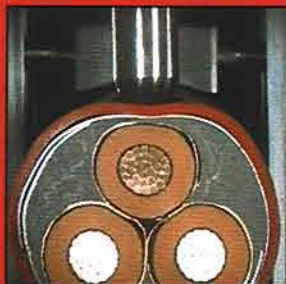
Kulha, Kongresi'ne Ankara'da
uzman 2'ye kongresman katıldı.
1956 yılında beri düzenlenen ve
iki kez Türkiye'de gerçekleştirilmiştir.

se Kaptan olarak beirlenmiştir. Kongrede 134 bildiri sunulmuş. 16 ülkeden katılmış olan devlet başkanları kongreye yarışmadan 630 delegasyonu ile katılan en büyük delegasyondur.

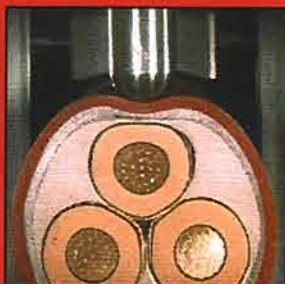
96 **Standard** eylül 2001

Kabloda Air Bag'in işi ne?

Darbe başlangıcında
metal zırhlı kablo.

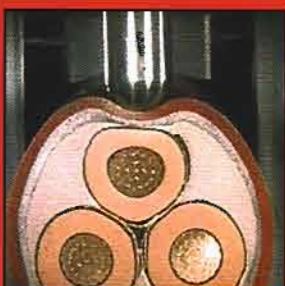
Darbe başlangıcında
AIR BAG™ kablo.

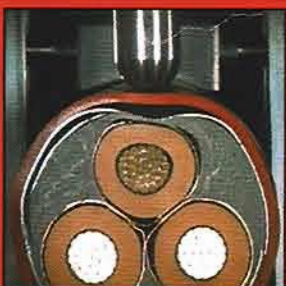
Darbe sırasında deforme olmuş
metal zırh.

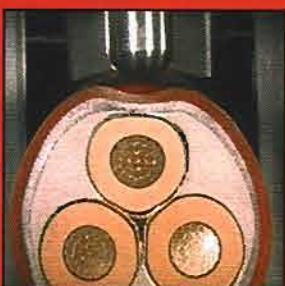
Darbeyi absorbe etmiş
AIR BAG™.

Metal zırhta meydana gelen
kalıcı deformasyon ve kabloda
ciddi hasar.

AIR BAG™ kablo tarafından
korunup hasar görmeyen kablo.

70 J şiddetindeki mekanik darbe testi
Politecnico di Milano Üniversitesi tarafından
Pirelli ARGE Laboratuvarları'nda
görülmüştür.
Test numunesi: 20kV 3x150 mm² bakır iletken,
EPR yalıtımlı kablo.

TÜRK PIRELLİ Kablo ve Sistemleri A.Ş.
www.tr.pirelli.com E-mail: tpks@tr.pirelli.com

AIR BAG™ Pirelli'nin geliştirdiği ve dünyada sadece Pirelli kablolarında bulunan üstün özelliklerden biridir. Geliştirilmiş **AIR BAG™** kablo teknolojisi çelik zırhlı kablolardan daha güvenilir şekilde darbelerle karşı kabloyu korur. Hafif olması nedeniyle de büyük uzunluklarda kolay taşınması ve serilmesi gibi önemli avantajlara sahiptir.

Pirelli, dünyanın dört bir yanındaki fabrikalarında enerji ve telekomünikasyon kabloları üretiyor. Ve alanında "**dünya lideri**" olarak, bugün olduğu gibi yarın da hem enerji, hem de bilgi taşımaya devam edecek. Tüm dünyada ve elbette ki Türkiye'de.

Pirelli'nin gücüyle; kesintisiz, eksiksiz.

**Kablonun lideri;
Dünyada, Türkiye'de.**

PIRELLI

YENİ JENERASYON ELEKTRİK SAYAÇLARI

Çift komponentli cam

★ Geri dönmez mandalı

Monoblok 3 lü
tansiyon köprüsü

Polikarbonat
tansiyon köprü
örtücüsü

Yanmaz Şeffaf Kapak

KÖHLER

ELEKTRİK SAYAÇLARI SAN. ve TİC. A.Ş.

Bankalar, Yanıkkapı Tenha Sokak, Uçarlar Han No. 10 Karaköy 80020 İSTANBUL
Tel.:(0.212) 256 81 90 (Pbx) Fax:(0.212) 256 81 97 - 98
www:kohlersayac.com e-mail: kohler@superonline.com